



PÁZMÁNY PÉTER

KATOLIKUS EGYETEM

HITTUDOMÁNYI KAR

A PAPNEVELÉS ÉS A PAPNEVELŐ INTÉZETEK

ÚJ DIMENZIÓJA: A PROPEDEUTIKUM

Dissertatio ad Doctoratum

Készítette: **TÖRŐ András**

Konzulens: **DR. LAURINYECS Mihály**

Budapest 2020

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ahogy egyetlen emberi munka, úgy ez a doktori disszertáció sem születhetett volna meg rengetek testvéri segítség nélkül.

Hálával tartozom a Pápai Gergely Egyetem San Pietro Favre Centrumnak, ahol licenciát szerezhettem. P. Jaime Emilio Gonzalez Magaña és P. Stanislaw Morgalla intézetvezetők segítettek, hogy megismerkedhessem a papképzés jelenkori gazdagságával és kihívásával. Az ő biztatásukra indult el ez a kutatás.

Köszönetemet szeretném kifejezni a Pázmány Péter Katolikus Egyetemnek, Dr. Kuminetz Géza rektor úrnak, hogy amikor hazatértem Rómából személyes, támogató jelenlétével segítette a dolgozatom írásának elindulását. Külön köszönetemet szeretném kifejezni Dr. Laurinyecz Mihály atyának, hogy vállalta a megkezdett munka továbbkísérését és áldozatos munkával javította az elkészített anyagot, személyes tanácsaival segített.

Különleges köszönetemet szeretném kifejezni Bosák Nándor nyugalmazott püspök atyának, hogy bízott bennem és elindított tanulmányaim útján. Hálával tartozom Palánki Ferenc püspök atyáknak is, akiknek e dolgozat írása közben a titkáráként tevékenykedem. Köszönöm a megértését, a biztatását és a nagylelkű támogatását.

Ugyancsak köszönet illeti a Pápai Magyar Intézet rektorait, akik őszinte vendégszeretettel, figyelmes és készséges házigazdaként tették felejthetlenné a római tartózkodásaimat.

Köszönöm Püspöki Hivatal, a Debreceni Szent László Katolikus Szakkollégium és a Debreceni Egyetemi Lelkészség munkatársainak, lakóinak készségét, mellyel elősegítették ezen munka megszületését.

Ezen a helyen szeretném megköszönni Géczy M. Erzsébet nővér és Molnár Katalin asszony munkáját is, akik korrektúraolvasással járultak hozzá ahhoz, hogy a dolgozat végső formájában megfelelő színvonalú lehessen.

Végtelenül hálás vagyok szüleimnek, testvéremnek, nagymamámnak, családomnak, barátaimnak, munkatársaimnak akik ebben az időszakban velem voltak. Köszönöm az imájukat, szeretetüket, gondoskodásukat melyek biztos támaszként voltak mellettem.

Végül pedig köszönöm a Mindenhatónak, aki a papságra meghívott, hogy megmutatta magát és láthatatlan módon segített abban, hogy ez a dolgozat elkészülhessen. AMDG.

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	2
TARTALOMJEGYZÉK	4
RÖVIDÍTÉSEK	8
BIBLIOGRÁFIA	10
EGYHÁZI DOKUMENTUMOK	10
KÖNYVEK	12
CIKKEK.....	26
INTERNET.....	30
EGYÉB INFORMÁCIÓK, KUTATÁSOK.....	32
A DOLGOZAT CÉLJA	34
BEVEZETÉS	38
I. FEJZET	43
A KORTÜNETEK ELEMZÉSE	43
I.1. Korunk társadalmi krízisének a meghatározása	43
I.1.1. A mai kortünetek elemzése, társadalmi változások napjainkban	43
I.1.2. Napjaink kihívásai.....	46
I.1.2.1. Korunk vallásossága.....	46
I.1.2.2. Napjaink szellemi irányzata, a posztmodern	50
I.1.2.3. Nárcizmus	53
I.2. A közösség alapja a család	56
I.2.1. A családi élet kihívásai.....	56
I.2.2. Szülő – gyermek kapcsolat	59
I.2.3. Külső kapcsolatok	62
I.2.4. A plébánia, mint az első tapasztalat az Egyházzól.....	64
I.3. Képzés és hivatás	69

I.3.1. A pályaválasztás nehézségei.....	69
I.3.2. Különböző életszakaszok	71
I.3.3. Isten Országában dolgozó munkatársak.....	74
I.4. Multimédiás eszközök, internet, technológiák.....	76
I.4.1. Informatizált és (túl)informált társadalom	77
I.4.2. A fogyasztói korszakban másképp vagyunk felelősek	81
I.4.3. Felelősség(hiány) a kapcsolatokban.....	84
I.4.4. Szabadidő és kikapcsolódás.....	86
I.4.5. A terep maga ez a világ!	88
Következtetés	89
II. FEJEZET	91
A PÁPKÉPZÉS CÉLJA: FELELŐSSÉGTELJES SZEMÉLYEKET	
KÉPEZNI	91
Bevezetés	91
II.1. A személyiség, az emberi értékek formálása.....	93
II.1.2. Az emberi dimenzió formálásának szükségessége.....	94
II.1.3. A saját identitástudat	96
II.1.3.1. Egy felfedezésre váró identitás	96
II.1.3.2. A megismerésre váró identitás.....	97
II.1.3.3. Néhány elkerülendő kockázat az önelfogadás	
kialakításában:.....	99
II.1.3.4. Egy „megszerzendő” pozitív identitás	100
II.1.4. Az érzelmi fogékonyság kifejezőmódja	102
II.1.4.1. Az érzelmi érettség jelei	103
II.1.5. Botlás vagy trambulín: avagy a kapcsolatokat mozgató erők	
.....	105
II.1.6. Önmaga odaadása és önzetlenség a cölibátusban.....	106
II.1.7. A papnevelést végző személy érettségének fontossága.....	108
II.2. A lelki formáció mint a felelősségtudat kifejezése	109
II.2.1. Egy felelősségteljes választás: a teljes élet felajánlása.....	110
II.2.2. Lelkivezetés: a személyes felelősség kötelezettsége és ajándéka	
.....	111
II.2.3. A személyes és a közös imádság mint találkozás az élő	
Krisztussal.....	113
II.2.4. A szentségi élet: az Úr, az egyetlen formáló szentségi	
jelenlétének színtere	115
II.2.5. Lelkiismeretvizsgálat a lelkigyakorlatokon keresztül	116
II.2.6. Krisztus szolgájává válni: a közösségért vállalt felelősség ...	117
II.3. Az intellektuális aspektus jelentősége a szemináriumban.....	118

II.3.1. Az interkulturális nevelés fontossága a kortárs világban	124
ÖSSZEFOGLALÁS	126
III. FEJEZET	129
A FORMÁCIÓ ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK ELMÉLETI RÉSZEI	129
III.1. Egyház a mai Magyarországon	129
III.1.1. A XX. század eseményei	129
III.1.2. A görögkatolikus egyház története	131
III.2. Mi az előkészítő év, és miért van szükség rá?	136
III.3. Emberi, szellemi, intellektuális és kulturális formáció a propedeutikus időszakban	142
III.3.1. A személyiség formálása	143
III.3.2. Lelki formáció	146
III.3.3. Szexuális érettségre nevelés	148
III.3.4. Az intellektuális nevelés	152
III.3.5. Kulturális nevelés	154
III.4. A papnevelést végzők szerepe	155
III.4.1. Ki lehet papnevelést végző személy?	156
III.4.2. A külső fórum szerepe	160
III.4.3. A belső fórum szerepe	161
IV. FEJEZET	163
MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ÉS IDENTITÁS AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÉVBEN	163
IV.1. Mi a megkülönböztetés?	164
IV.1.1. A kifejezés terminológiája és jelentése	166
IV.1.2. A megkülönböztetés a Bibliában	167
IV.1.3. Hívás-megkülönböztetés	169
IV.1.3.1. A hívás-megkülönböztetés folyamata.....	172
IV.1.3.2. A meghívás külső megkülönböztetése	174
IV.1.3.3. A belső meghívás-megkülönböztetés	178
IV.1.4. A rendetlen hajlamok, mint elfelejtett valóság a propedeutikus évben.....	181
IV.1.4.1. Mi a rendetlen hajlam a Lelkigyakorlatos könyvben? ..	182
IV.1.4.2. A rendetlen hajlamok jelenléte a hívás megválasztásakor	186
IV.2. Identitás és krízismodellek	191
IV.2.1. A pap identitása	191
IV.2.1.1. Trienti Zsinat képe a papságról	193

IV.2.1.2. II. Vatikáni Zsinat papság-teológiája Josef Ratzinger értelmezésében	195
IV.2.2. Megoldási utak	199
IV.2.2.1. Az egzisztenciális dimenzió	202
IV.2.2.2. A kapcsolati identitás teológiai alapjai	203
IV.2.2.3. A külső és belső formálás összhangja	207
V. FEJEZET	210
AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÉV GYAKORLATI RÉSZE	210
V.1. A propedeutikus év tapasztalatai a világegyházban.....	210
V.1.1. Autonóm intézmények	211
V.1.2. Nagy-, vagy kisszemináriumhoz integrált intézmények	213
V.1.3. Hívás-pasztorációval összekapcsolt propedeutikum	215
V.2. Propedeutikus év a gyakorlatban	222
V.2.1. Az előkészítő év tapasztalatai Magyarországon	222
V.2.1.1. A volt papnevelők tapasztalatai	224
V.2.1.2. A volt növendékek tapasztalatai	228
V.2.2. A propedeutikus év tervezete	231
V.2.2.1. A szemináriumon kívülről jövő nevelők.....	232
V.2.2.2. A papnevelést végzők az előkészítő évben	233
V.2.2.3. A képzésben résztvevő jelöltek	235
Befejezés	242
Summary of Ph.D. dissertation	245
FÜGGELÉK	250
AUSZTRÁLIA – WAGGA- WAGGA, FATHER JUSTIN DARLOW	250
First Semester	251
Second Semester	251
AUSZTRIA – LINZ, DR. ERWIN NEUMAYER.....	253
LENGYELORSZÁG – KATOWICE, MAREK PANEK	260
NÉMETORSZÁG – PADERNBOR, CHRISTIAN STÄDTER.....	269
KONGÓ – KINSHASA, ANATOLE MUGHENDI.....	279
OLASZORSZÁG – PUGLIA, ANDREA FAVALE	281
KANADA – TORONTÓ, PETER KELLER.....	283
NYILTAKOZAT	284

RÖVIDÍTÉSEK

AL	Amoris laetitia, Ferenc pápa apostoli buzdítás, 2016. március 19.
BCs	A boldogabb családokért, Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, Budapest, (1999).
can.	Egyházi Törvénykönyv kánonja (1983).
CCC	Katolikus Egyház Katekizmusa (1997).
CCEO	Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium (2000).
CIC.	Egyházi Törvénykönyv (1983).
DH	Denzinger-Hünemann, SZIT, Budapest, 2004.
EBD	Edizioni Dehoniane Bologna.
EE	Ecclesia in Europa, II. János Pál apostoli buzdítás, 2003. június 28.
EG	Evangelii gaudium Ferenc pápa apostoli buzdítása, 2013. november 24.
ES	Ecclesiam suam VI Pál pápa enciklikája. 1964. augusztus 6.
EV	Enchiridion Vaticanum
LGy	Loyolai Szent Ignác, Lelkigyakorlatok, Jezsuita Kiadó, 2019.
FC	Familiaris Consortio, II János Pál pápa apostoli buzdítása. 1981. november 22.
FR	Fides et Ratio, II János Pál pápa apostoli buzdítása. 1988. szeptember 14.
GS	Gaudium et Spes, II. Vatikáni Zsinat pasztorális konstitúciója, 1965. december 7.

LAS	Libreria Ateneo Salesiano
MKPK	Magyar Katolikus Püspöki Konferencia.
MTA	Magyar Tudományos Akadémia.
n.	sorszám.
NVNE	Új hivatások egy új Európa számára, Pontificia opera per le vocazioni ecclesistiche, 1997. december 8.
OO	Opera Omnia, XII, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2013.
OL	Orientale Lumen, II. János Pál pápa apostoli levele, 1995. május 2.
OT	Optatam Totius, II. Vatikáni Zsinat dekrétuma, 1965. október 28.
p.	oldalszám.
PDV	Pastores Dabo Vobis, II János Pál pápa apostoli buzdítása, 1981. március 25.
PO	Presbyterorum Ordinis, II. Vatikáni Zsinat dekrétuma, 1965. december 7.
RdCi	La Rivista del Clero Italiano.
RFIS	Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis, Klérus Kongregáció, 2016. december 8.
RH	Redemptor Hominis, II János Pál pápa enciklikája, 1979. március 4.
SC	Sacrosanctum Concilium, II. Vatikáni Zsinat konsitúciója, 1963. december 4.
SZIT	Szent István Társulat, Budapest.
VC	Vita Consacrata, II János Pál pápa enciklikája, 1996. március 25.

BIBLIOGRÁFIA

EGYHÁZI DOKUMENTUMOK

A Katolikus Egyház Katekizmusa, SZIT, Budapest, 1995.

Az Egyházi Törvénykönyv, SZIT, Budapest, 2015.

A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, SZIT, Budapest, 2007.

Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium – Gesetzbuch der katholische Ostkirche, Paderborn, 2000.

DEBRECEN – NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE SEMATIZMUSA, Debrecen, 2018.

FERENC PÁPA, *Beszéd a világ minden részéből a Hit Éve alkalmából összegyűlt novíciusok és novíciák előtt* (2013. július 6.): *Insegnamenti I/2* (2013), 13.

———, *Laudato sí*, 2015. május 24.

———, *Amoris laetitia*, 2016. március 19.

Insegnamenti di Benedetto XVI, 2010., Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2011.

Insegnamenti di Benedetto XVI, II, 2, 2006, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2007,

Klérus Kongregáció, *A papi élet és szolgálat direktóriuma*, 1994.

———, *A pap mint a plébániai közösség pásztora és vezetője*, 2002.

———, *The Gift of the Priestly Vocation: Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis*, 2016.

———, *L'identità missionaria del presbitero nella Chiesa quale dimensione intrinseca dell'esercizio dei tria munera*, in <http://www.clerus.va/content/clerus/it/presbiteri.html>

Olasz Püspöki Konferencia, *Comunione e comunità nella Chiesa domestica*, 1981. október 1 , ECEI III, 707-742.

———, *La formazione dei presbiteri nella Chiesa italiana, orientamenti e norme per i seminari*, Notiziario della Conferenza Episcopale Italiana a cura della Segreteria Generale, n. 10 15, 2006.

———, *Regolamento degli studi teologici dei seminari maggiori d'Italia*, Notiziario della Conferenza Episcopale Italiana a cura della Segreteria Generale, nr. 10, 2006.

Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, *Boldogabb családokért*, Budapest, 1997.

Nevelési Kongregáció, *Direttive sulla preparazione degli educatori nei seminari*, in EV, 13, EDB, Bologna, 1996. n. 55.

———, *Nuove vocazioni per una nuova Europa* in EV, 16., Bologna, 1999, 1533-1706.

———, *Il periodo propedeutico – Documento informatico*, in EV, S3, EDB, Bologna, 2005, 865-940.

———, *Orientamenti per l'utilizzo delle competenze psicologiche nell'ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio*, in EV 24, EDB, Bologna, 2009.

———, *Preparazione degli educatori nei seminari*, in EV, 13, EDB, Bologna, 1996.

———, *Ratio fundamentalis institutiones sacerdotalis*, in EV, S1, EDB, Bologna, 1991, 918-1072.

Népek Evangelizációjáért Felelős Kongregáció, *La formazione nei seminari maggiori*, in EV, 10, Bologna, 1990, 1734-1750.

II. János Pál pápa, *Familiaris Consortio*, 1981. november 22.

———, *Pastores Dabo Vobis*, 1992. március 22.

———, *Vita consecrata*, 1996. március 25.

———, *Novo millennio ineunte*, 2001. január 6.

———, *Ecclesia in Europa*, 2003. június 28.

Insegnamenti di Benedetto XVI, II, 2, 2006, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2007, p. 604.

———, VI, 2, 2010, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2011. p. 631; 636.

Insegnamenti di Giovanni Paolo II, II, 1, 1980, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1980, p. 370-375.

———, XIV, 2, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1992. p. 7

———, XVII, 1, 1993, Libreria Editrice Vaticana Città del Vaticano, 1994, p. 1370-1372.

———, XXI, 2, 1998, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2000, p. 276-374.

VI. Pál pápa, *Il celibato sacerdotale*, in *Enchirion Vaticanum*, 2, Bologna, 1981, p. 1415- 1513.

VI. Pál pápa beszéde, 1965. május 5–én, in *L'Osservatore Romano*, 1965. május 6., Róma, p. 1.

YOUCAT, *A Katolikus Egyház Ifjúsági Katekizmusa*, Kairosz, 2013, Budapest.

KÖNYVEK

- AA. VV., *Tra gioia e stress: capire e sostenere i giovani all'ingresso della vita consacrata e seminariale*, Edizioni OCD, Roma, 2007.
- ADRIANOPOLI L., *Il catechismo romano commentato. Con note di aggiornamento teologico-pastorale*, Ares, Milano, 1990.
- ANDREOLI V., *La vita digitale*, Milano, 2008.
- , *L'educazione (im)possibile. Orientarsi in una società senza padri*, Saggi Risolì, Milano, 2015.
- BANASAYAG M. – SCHMIT G., *L'epoca delle passioni tristi*, Milano 2008, tr. it., [*Les passions tristes. Souffrance psychique et crise sociale*, Éditions la Découverte, Paris 2003].
- BAKKER L., *Freiheit und Erfahrung. Redaktionsgeschichtliche Untersuchungen über die Unterscheidung der Geister bei Ignatius von Loyola*, Echter, Würzburg, 1970.
- BAUMAN Z., *Dentro la globalizzazione. Le conseguenze sulle persone*, Bari, 2008.
- , *Vite di corsa*, Bologna, 2008.
- , *L'etica in un mondo di consumatori*, Roma–Bari, 2010.
- BALZ H. – Schneider, G., *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament I.*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart, Berlin, Köln, 1992, p. 732-739.
- BELLET M., *Vocazione e libertà*, Assisi, 2006.
- BERNARDI B., *Uomo, cultura, società: introduzione agli studi etno-antropologici*, Franco Angeli, Milano, 1974.
- BLOOM A., *La chiusura della mente americana. I misfatti dell'istruzione contemporanea*, Lindau, Torino, 2009.
- BOWERS M. K., *Conflicts of the Clergy*, Thomas Nelson & Sons, New York, 1964.

- BRANTZEN H., *Lebenskultur des Prister*, Herder, Freiburg, 1998.
- BROVELLI F., *Camminare nella luce. Dialogo sulla vita del prete oggi*, Ancora, Milano, 1993.
- CARDINALI M., *Formare sacerdoti per il terzo millennio*, Lateran University Press, Città del Vaticano, 2012.
- CENCINI A., *Amerai il Signore Dio tuo. Psicologia dell'incontro con Dio*, EBD, Roma, 1987.
- , *I sentimenti del Figlio. Il cammino formativo nella vita consacrata*, EDB, Bologna, 2001.
- , *Il padre prodigo*, Paoline, Milano, 2002.
- , *L'albero della vita*, Edizione San Paolo, Cinisello Balsamo, 2005.
- , *Mi fido... dunque decido. Educare alla fiducia nelle scelte vocazionali*, Paoline, Milano, 2009.
- , *Una parrocchia vocazionale*, Paoline, Milano, 2005.
- , *Verginità e celibato oggi – per una sessualità pasquale*, EDB, Bologna, 2005.
- , *Il cuore del mondo*, Paoline, Milano, 2006.
- , *Per amore, con amore, nell'amore. Libertà e maturità affettiva nel celibato consacrato*, EBD, Roma, 2011.
- CENCINI A. – MANENTI A., *Psicologia e formazione. Strutture e dinamismi*, EDB, Bologna, 2003.
- CHIURAZZI G., *Il postmoderno. Il pensiero nella società della comunicazione*, Paravia, Torino, 1999.
- CODA P., - LEAHY B., *Preti in un mondo che cambia*, Città Nuova, Roma, 2010.

COHEN P. N., *The Family: Diversity, Inequality, and Social Change*, by W. W. Norton & Company, 2014.

———, *Enduring Bonds: Inequality, Marriage, Parenting, and Everything Else That Makes Families Great and Terrible*, University of California Press. 2018.

COSTA M., *Tra identità e formazione*, Edizione Adp, Roma, 2003.

———, *Direzione spirituale e discernimento*, Edizione Adp, Roma, 2009.

CREA C., *Agio e disagio nel servizio pastorale – Riconoscere e curare il burnout nella dedizione agli altri*, EDB, Bologna, 2010.

CUCCI G., *La forza della debolezza*, Ed AdP, Roma, 2007.

CUCCI G.– ZOLLNER H., *Chiesa e pedofilia. Una ferita aperta*, Ancora, Roma, 2010.

DAVIE G., *A vallás szociológiája*, Pannonhalma, 2010.

DECAMINDA F., *Maturità affettiva e psicosessuale nella scelta vocazionale: una prospettiva psicologica*, Monti, Saronno, 1995.

DE MELLO A., *Un minuto di saggezza nelle grandi religioni*, Paoline Editoriale Libri, Roma, 1987.

DEL CORE P., *Accompagnamento spirituale dei giovani*, Pontificia Università Salesiana, Roma, 2007.

———, *La responsabilità personale elemento costitutivo della formazione iniziale*, in AA.VV., *Crescere liberi e responsabili. La formazione un cantiere aperto*, Milano, Paoline 2007, p. 99-140.

DEL CORE P., *Discernimento e accompagnamento*, Pontificia Università Salesiana, Roma, 2007.

———, *Il discernimento vocazionale. Esigenze, problematiche e criteri di attuazione*, in P. Del Core – A. M. Porta (a cura di) *Identità, cultura e vocazione. Quale futuro per la*

formazione in Europa?, LAS, Roma, 2002, p. 251-273.

———, *Orientamenti e criteri per il discernimento vocazionale*, in DEL CORE P.– FISICHELLA M., (a cura di), *Il noviziato tra vecchi e nuovi modelli di formazione. Contesti e percorsi formativi per una responsabilità condivisa*, LAS, Roma, 2008, p. 326–327.

DIÓSI D., *Az Egyház és posztmodern*, Szent István Társulat, Budapest, 2012.

———, *Egyházam a posztmodernben*, Vigília Kiadó, Budapest, 2014.

DOMINGEZ, L. M. D., *Gli «affetti disordinati» nell'antropologia ignaziana*, in Imoda F. (a cura di), *Antropologia interdisciplinare e formazione*, Edizioni Dehoniane, Roma, 2009, 371-396.

DUVAL A., *Das Weihesakrament auf dem Konzil von Trient*, in J. Guyot (ed.), *Das apostolische Amt*, Mainz 1961.

ERDŐ P., *Egyházjog*, Szent István Kiadó, Budapest, 2005.

ERIKSEN T.H., *Tempo tiranno. Velocità e lentezza nell'era informatica*, Milano, 2003.

ERIKSON E. H., *Gioventù e Crisi d'identità*, Armando, Roma, 1974.

———, *Infanzia e Società*, Armando Editore, Roma, 1968.

FAVALE A., *Spiritualità sacerdotale*, Paoline, Roma, 1973.

———, *Il ministero presbiteriale: aspetti dottrinali, pastorali e spirituali*, LAS, Roma, 1989.

———, *La formazione iniziale dei candidati al presbiterato*, Editrice Rogate, Roma, 1995.

———, *I Presbiteri: identità, missione, spiritualità e formazione permanente* Editrice Rogate, Roma, 1999.

———, *Segni di vitalità nella Chiesa: movimenti e nuove comunità*, LAS, Roma, 2009.

FEJÉRDY A., ed., *La chiesa cattolica dell'Europa centro-orientale di fronte al comunismo*, Viella,

Roma, 2013.

FERNANDEZ M. M., *Discernimento*, in T., GOFFI – A., PALAZZI (EDD), *Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, Ancora, Milano, 1994.

FERRARO G., *Il Sinodo dei Vescovi: nona assemblea generale ordinaria (2-30 ottobre 1994) “La vita consacrata e la sua missione nella chiesa e nel mondo”*, La Civiltà Cattolica, Roma, 1998.

FERRETTI G., *Essere prete oggi: quattro meditazioni sull'identità del prete*, Elle di Ci – Leumann, Torino, 2009.

FRATTALLONE R., *Direzione spirituale. Un cammino verso la pienezza della vita in Cristo*, LAS, Roma, 2006.

FREITAG J., *Sacramentum ordinis auf dem Konzil von Treint*, Innsbruck – Wien 1991.

FREUD S., *Das Ich und das Es*, Marix Verlag, Berlin, 2010.

FROMM E., *L'arte di amare*, Arnoldo Mondadori Editore, Milano, 1971.

FORTE B., *Dove va il cristianesimo?*, Queriniana, Brescia, 2000.

FUREDI F., *Fatica sprecata – perchè la scuola oggi non funziona*, Milano, 2009.

FUKUYAMA F., *La grande distruzione. La natura umana e la ricostruzione di un nuovo ordine sociale*, Milano, 2001.

GABBAR G. O., *Psichiatria psicodinamica*, Raffaello Cortina, Milano, 1995.

GAHUNGU M., *Programmare e valutare nella formazione presbiteriale e religiosa*, LAS, Roma, 2013.

GAHUNGU M., – GAMBINO V., *Formare i presbiteri – principi e linee di metodologia pedagogica*, LAS, Roma, 2003.

GALLI N., *Educazione familiare e società complessa*, Vita e Pensiero, Milano, 1991.

GÁRDONYI M., *A papi élet reformja a Trienti Zsinat korában*, Studia Theologica Budapestinensia Vol. 27., Márton Áron Kiadó, Budapest, 2001.

———, *Túlélés - együttműködés - ellenállás. A katolikus egyház stratégiái a "népi demokráciákban.* in *Csapdában. Tanulmányok a katolikus egyház történetéből, 1945-1989.* Szerk. Bánkuti G. - Gyarmati Gy. Budapest, ÁBTL-L'Harmattan, 2010. p. 31-42.

GIDDENS E. M., *Vocazione: incontro di due libertà*, Rogate, Roma, 1985.

GIORDANI B., *Il colloquio psicologico nella direzione spirituale*, Città Nuova, Roma, 1985.

GONZÁLES MAGAÑA J.E., *La formazione spirituale: Il cuore che unifica e vivifica l'essere prete,* in *Spiritualità e teologia, Simposio in occasione del 50° anniversario dell'Istituto di Spiritualità della Pontificia Università Gregoriana (1958–2008)*, Roma, 2010.

———, *Todo Para La Mayor Gloria de Dios: Estudios Sobre La Espiritualidad Ignaciana,* Gregorian & Biblical Press, Roma, 2019.

GOYA B., *Formazione integrale alla vita consacrata. Alla luce della esortazione post-sinodale,* Edizione Dehoniane, Bolgona, 1997.

GRASSO E., *Il mattino che viene*, Editrice Missionaria Italiana, 1995.

GRESHAKE G., *Pap vagy te mindörökké*, SZIT, Budapest, 1985.

———, *Essere preti in questo tempo*, Queriniana, Brescia, 2008.

HEMMERLE K., *Scelto per gli uomini. Profilo del sacerdote*, Città Nuova, Roma, 1995.

HOSTIE R., *Il discernimento delle vocazioni*, Borla, Torino, 1964.

HÜNERMANN P., *Priesterlich de Evangeliums walten: Reflexionen über den Dienst in der Kirche heute*, Katolische Akademie, Hamburg, 1992.

IMODA F., *Sviluppo umano, psicologia e mistero*, EDB, Bologna, 2005.

INTROVIGNE M., *Preti pedofili. La vergogna, il dolore e la verità sull'attacco a Benedetto XVI.*,

San Paolo Edizioni, Cinsello Balsamo, 2010.

IL PARK A., *Sull'anno propedeutico della formazione sacerdotale nel contesto della Chiesa Coreana*, in Excerpta ex Dissertatione ad Doctoratum in Facultate Theologiae apud Istitutum Spiritualis Pontificiae Universitatis Gregoriana, 4489, Roma, 1998.

II. JÁNOS PÁL PÁPA, *Ajándék és titok*, Újember Kiadó, Budapest, 1997.

JANKA Gy., *A Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola története*, in JANKA Gy., (szerk.) *Örökség és küldetés. 1950-2000*, Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2001, p. 227-236.

KAMPHAUS F., *Priester aus Passion*, Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1993.

KASPER W., *Introduzione alla fede*, Queriniana, Brescia, 1972.

———, *Il ministero sacerdotale. Gesù come capo della Chiesa*, Queriniana, Brescia, 2001.

KRISTÓ Gy., *Magyarország története 895-1301*, Osiris Kiadó, Budapest, 2007.

KONCZ L., *Papnevelés és papképzés*, in TURÁNYI L., (szerk.), *Magyar Katolikus Almanach II. A Magyar Katolikus Egyház élete 1945-1985*, Budapest, 1988, p. 130-131.

KOVÁCS B., *Az egri egyházmegye története, 1596-ig*, Eger, 1987.

KUMINETZ G., *Klerikusok kézikönyve I-II*, SZIT, Budapest, 2012.

———, *Krisztus papja leszel*, Seminarium Centrale Budapestinense, Budapest, 2014.

———, *Halász Piusz O.Cist lelkiségteológiája - papoknak és szerzeteseknek*, In: Halász Piusz O Cist Szerk.: *Kuminetz Géza Az Egyház ereje: A papi és a szerzetesi lelkiségről*. SZIT, Budapest, 2016.

LANZA S., *La parrocchia in un mondo che cambia: situazioni e prospettive*, Edizione OCD, Roma, 2003.

- LÉON-DUFOUR X., *Dizionario di teologia biblica*, Maretti, Torino, 1980, p. 213-214.
- LERMER S., – MEISER H., Ch., *Lebensabschnittspartner: die neue Form der Zweisamkeit*, Krüger, 1991.
- LUHMANN N., *Osservazione sul moderno*, Armando Editore, Roma, 1995.
- MAHR F., *Priester in dieser Zeit*, Echter, Würzburg, 1974.
- MANENTI – GUARINELLI – ZOLLNER, *Persona e formazione. Riflessione per la pratica educativa e psicoterapeutica*, EDB, Bologna, 2007.
- MANENTI A., *Coppia e famiglia: come e perché*, EBD, Bologna, 2007.
- , *Vocazione: Psicologia e Grazia*, EDB, Bologna, 1979.
- , *Vivere gli ideali/1. Tra paura e desiderio*, EDB, Bologna, 1988.
- MARTELET G., *Teologia del sacerdozio. Duemila anni di Chiesa in questione*, Queriniana, Brescia, 1986.
- MARTINI C. M., *Bibbia e vocazione*, Morcelliana, Brescia, 1993.
- , *Itinerari educativi*. Centro ambrosiano di Documentazione e Studi religiosi, Milano, 1988.
- , *Il cuore dei preti. L'educazione sentimentale ed affettiva dei sacerdoti*, San Paolo, Cinisello Balsamo, 2010.
- , *Minden utamon te vezettél*, SZIT, Budapest, 1986.
- MARZOTTO D., *Celibato sacerdotale e celibato di Gesù*, Piemme, Casale Monferrato, 1987.
- MCGOVERN T. J., *Priesterly identity: A Study in the Theology of the Priesthood*, Fuor Courts Press, Dublin, 2002.

- MCGRATH A.,: *Az ateizmus alkonya. A hitetlenség térhódítása és hanyatlása a modern világban*, Budapest, 2008.
- MONIACI V., *Identità e spiritualità sacerdotale*, Edizione Centro Liturgico Vincenziano, Roma, 2010.
- MORAVCSIK Gy., *A honfoglalás előtti magyarság és kereszténység*, in SERÉDI J., (szerk.) *Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján I.*, MTA, Budapest, 1938., p. 173-212.
- NIADA M., *Il tempo breve*, Milano, 2010.
- NICOLAY M., *Zeitgerechte Priesterbildung*, LIT Verlag, Berlin-Münster-Wien-Zürich-London, 2007.
- NOFERI G., *Mediale e virtuale: un'esperienza*, in PALAZZINI C., *Il bambino digitale e l'educazione della virtù*, Città del Vaticano, 2005.
- PLACIDA F., *La catechesi missionaria e la nuova evangelizzazione nell'Europa post-cristiana*, Assisi, 2013.
- PRADA RAMIREZ J.R., *Psicologia e formazione*, Editiones Academiae Alfonsiane, Roma, 2009.
- PIACENZA M., *Il sigillo: Cristo fonte dell'identità del prete*. Cantagalli, Siena, 2010.
- , *Prete nella modernità*, Cantagalli Edizioni, Roma, 2013.
- PIRIGYI I., *A magyarországi görögkatolikusok története II.* Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 1990.
- , *Papnevelésünk 1912-1950 között*, in JANKA Gy., (szerk.) *Örökség és küldetés. 1950-2000*, Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2001, p. 96-98.
- RATZINGER J., *Einführung in das Christentum Vorlesung über das Apostolische Glaubensbekenntnis*, Kösel, München, 1968.

- , *Chiesa, ecumenismo e politica. Nuovi saggi di ecclesiologia*, San Paolo, 1987.
- , *Comunicare il Vangelo in modo vivo*, in *Opera Omnia XII*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2013, p. 682-687.
- , *Il nostro mistero sacerdotale*, in *OO XII*, p. 448-452.
- , *Il nucleo profondo della vita sacerdotale*, in *OO XII*, p. 838-846.
- , *Il sacerdote nel mutare dei tempi*, in *OO XII*, p. 424-440.
- , *Il nostro mistero sacerdotale*, in *OO XII*, p. 448-452.
- , *L'Insegnamento della Chiesa sul Sacramento Ordinis*, in *OO XII*, p. 61-104.
- , *Nel donarci troviamo anche noi stessi*, in *OO XII*, p. 611-619.
- , *Preparazione al mistero sacerdotale*, in *OO XII*, p. 475-496.
- , *Sul celibato dei sacerdoti cattolici*, in *OO XII*, p. 159-163.
- , *Sulla natura del sacerdozio*, in *OO XII*, p. 19-38.
- RAHNER K., *Lettera aperta sul celibato*, Queriniana, Milano, 1967.
- RAVAGLIOLI A.M., *Psicologia. Studio interdisciplinare della personalità*, EDB, Bologna, 2006.
- RIVA S., *Per una pedagogia vocazionale del sacerdozio. Indirizzi ed esperienza alla luce del Concilio*, La scuola, Brescia, 1966.
- ROGERS C. R., *Client-centered therapy: it's current practice, implications*, Houghton Mifflin, New York, 1951.
- , *Entwicklung der Persönlichkeit*, Donauwörth, 2006.
- RONCO A., *Introduzione alla psicologia*, Pas-Verlag, Zürich, 1971.
- RONDET M., *Formazione al discernimento spirituale personale e comunitario*, Ancora, Roma-

Milano, 1975.

RONZONI G., *Ardere, non bruciarsi: studio sul "burnout" tra il clero diocesano*, Messaggero – Facoltà Teologica del Triveneto, Padova, 2008.

ROSSETTI S. J., *Why priests are happy*, Ave Maria Press, Notre Dame, 2011.

RO TSAERT M., *Il discernimento spirituale nei testi di Ignazio di Loyola*, Gregorian & Biblical Press, Roma, 2013.

RUIZ JURADO M., *Il discernimento spirituale*, Edizioni San Paolo, Milano, 1997.

RUPNIK M. I., *Il discernimento*, Lipa, Roma, 2004.

RULLA L. M., *Psicologia del profondo e vocazione: Le persone*, Marietti, Torino, 1974.

RULLA L. M. – IMODA F. – RIDICK J., *Antropologia della vocazione cristiana II: Conferme esistenziali*, Piemme, Casale Monferrato, 1986.

SARAIVA MARTINS J., *Il sacerdozio in un mondo che cambia*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2011.

SCHIAVONE P., *Discernimento vocazionale*, in *Dizionario di Pastorale Vocazione* a cura del Centro Internazionale Vocazionale Rogate, Editrice Rogate, Roma, 2002.

———, *Il discernimento. Teoria e prassi*, Paoline, Milano, 2008.

SCHILLEBEECKX E., *Ministry. a case for change*, SCM Press, 1984;

———, *The Church with a human face: a new and expanded theology of ministry*, Crossroad Pub Co, 1987.

———, *Il celibato del ministero ecclesiastico*, Edizioni Paoline, Roma, 1968.

SCOLA A., *Come nasce, come vive una comunità cristiana*, Venezia 2007.

SEPE C. – PIACENZA M., *Solo per amore. Riflessioni sul celibato sacerdotale*, Edizioni Paoline,

Cinisello Balsamo, 1993.

SHEEN F., *The Priest is not His Own*, Ignatius Press, San Francisco, 2005.

SIVIGLIA I., *Il matrimonio, fondamento della famiglia sacramento e icona trinitaria*, Assisi, 2008.

SKRABSKI Á. – KOPP M., *A boldogságkeresés útjai és útvesztői a párkapcsolatokban*, Apor Vilmos Főiskola, Vác. 2009.

SORVENIGO G., *Progetto di vita. Alla ricerca della mia identità*, Torino, 1984.

———, *Vivere la carità maturazione relazionale e vita spirituale*, EDB, 2003.

———, *Come relazionarsi alla pari*, EDB, Bologna, 2005.

———, *Come relazionarsi con se stessi*, EDB, Bologna, 2005.

STEHLE, H., *Geheimdiplomatie im Vatikan*, Benziger, Zürich, 1993.

ŠPIDLÍK, T., *Pregare nel cuore. Iniziazione alla preghiera*, LIPA, Roma, 1996.

STOTT J., *Korunk égető kérdései – keresztény szemmel*, SZIT, Budapest, 2009.

SUDBRACK J., *Unterscheidung der Geist*, in Schütz Ch., *Praktisches Lexikon der Spiritualität*, Verlag Herder, Freiburg im Breisgau, 1988, p. 1328-1329.

SUGÁR I., *Az egri püspökök története*, Budapest, 1984.

SZABÓ F., *Kegyelem és szabadság az ignáci lelkiességben in Lelki gyakorlatok*, Manréza, Budapest, 2002.

SZENT ÁGOSTON Vallomásai, SZIT, Budapest, 2015.

SZENTMÁRTONI M., *Psicologia della vocazione religiosa*, Editrice Pontificia Università Gregoriana, Roma, 1994.

- , *Vocazione e celibato*, PUG, Roma, 1995.
- , *In cammino verso Dio: riflessioni psicologico – spirituali su alcune forme di esperienza religiosa*, San Paolo, Cinsello Balsamo, 1998.
- TALLARICO L., *Educare ala responsabilità – formare i Giovani in umana società che cambia*, Elledici, Torino, 2010.
- TÁRKÁNYI Á., *A családok helyzete a mai világban*, Kossuth Kiadó, Budapest, 2006.
- TETTAMANZI D., *Il sacerdote: ministero e vita*, Cantagalli, Siena, 2009.
- , *La vita spirituale del prete*, Piemme, Casale Monferrato, 2002.
- THOMAE H., *Dinamica della decisione umana*, Castello SPE, 1996.
- TOFFLER A., *La choc del futuro*, Milano, 1972.
- TRIANI G., *Il futuro è adesso. Società mobile e istantocrazia*, Cinisello Balsamo, 2013.
- VANHOYE A., *Sacerdoti antichi e nuovo sacerdote il Nuovo Testamento*, Elledici, Torino, 1985.
- VARI L., *Discernimento*, in cura di G. De Virgillo, *Dizionario Biblico della vocazione*, Editrice Rogate, Roma, 2007.
- VÉGHSEŐ T., ed., *«Az 1914-es debreceni merénylet»* Symbolae, Nyíregyháza, 2010.
- , „...mint igaz egyházi ember...” Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2011.
- , *Eszterházy Károly és a görögkatolikusok in A helyi érték. Kulturális örökség tanulmányok I.*, Lícium Kiadó, Eger, 2012, p. 46.
- VULKOVITCH G., *Statistical Yearbook of Hungary, 2010*, KSH, Budapest, 2011.
- WILSON G. B., *Clericalism: the death of priesterhood*, Liturgical Press, Collegeville, 2008.

WINTERS B., *Priest as leader: the process of the inculturation of a spiritual-theological theme of priesthood in a United States context*, Editrice Pontifica Università Gregoriana, Roma, 1997.

ZAS FRIS DE COL R., *Iniziazione alla vita eterna. Respirare, trascendere e vivere*, Cinisello Balsamo, 2012.

ZAVALLONI R., *Formazione al senso di responsabilità*, Grottaferrata, Roma, 1968.

ZULEHNER P. M., *Priester im Modernisierungs-Stress*, Schwabenverlag, Ostfildern, 2001.

CIKKEK

AMATO A., *Filosofia – teologia. Riflessioni e orientamenti sulla formazione oggi: dalla “Pastores dabo vobis” (1992) all’ “Orientale Lumen” (1995)* in *Seminarium*, II, 1996, p. 245-258.

BELLINGRERI A., *I giovani e le scelte irrevocabili*, in *RdCI*, n. 10., 2007, p. 718-733.

BÉKÉS M., *A posztmodern után. A történelem vége, és ami utána következik*, in: *Kommentár* 2007/4, p. 105-111.

BORRAS A., *Preti in un mondo che è cambiato*, in *RdCI*, n. 4., 2007, p. 289-304.

BOTTURI F., *Fine della secolarizzazione*, in *RdCI*, n. 12., 2013, p. 864-873.

BIGNARDI P., *Cristo solo, Cristo vivo. Pedagogia cristocentrica e gioia di credere*, in *«Vocazione»* 4 (luglio/agosto 2013), p. 37-45.

———, *I giovani, protagonisti del futuro*, in *RdCI*, n.4., 2014, p. 312-321.

BRAMBILLA F. G., *Generazione dell’uomo trasmissione della fede: un passaggio a rischio*, in

RdCI, n.1., 2014, p. 6- 17.

BRENA E., *Genitori oggi: lo scacco di Narcismo*, in *Tredimensioni*, 3/2015, Reggio Emilia. p. 300-307.

CAMPANINI G., *Nonni e famiglia: una nuova opportunità*, in *Famiglia et Vita*, Roma, 2013, p. 6-12.

CEREDA F., *Fedeltà vocazionale; Formarsi per diventare fedeli*, in «*Vita Consacrata*» 46 (2010), p.146–147.

COLZANI G., *Dall'espansione alla testimonianza*, in *RdCI*, n.1., 2007. p. 7-23.

COMASTRI A., *La comunità cristiana educa a cammini di fedeltà* in *Vocazioni*, n.1, Gennaio/Febbraio, Città del Vaticano, 1992, p. 23-27.

CORTI R., *Ho custodito la fede. Quando la fede del presbitero è messa alla prova*, in *RdCI*, n.3., 2013, p. 228-243.

CIOTTI P., *Comunità pastorali: verso una nuova identità del prete?*, in *RdCI*, n.9., 2012, p. 611-633.

D'ASCENZO L., *Chi sono i giovani delle "Comunità Propedeutiche" al Seminario Regionale*, in "Vocazioni", n. 1, Gennaio/Febbraio, Città del Vaticano, 2010, p. 37-50.

DEL CORE P., *La responsabilità personale elemento costitutivo della formazione iniziale*, in *Crescere liberi e responsabili; La formazione un cantiere aperto*, Milano, 2007, p. 113-114.

DIOTALLEVI L., *Abitare la crisi*, in *RdCI*, n. 4., 2010, p. 286-310.

DUCCI E., *Formazione ed educazione nella dinamica della vita umana e cristiana: presupposti per la formazione sacerdotale*, in *Lateranum*, 1990, p. 431-439.

- FESTA R., *Itinerari Propedeutici alla Teologia tra Seminario Minore e percorsi della Pastorale Giovanile*, in *Seminarium IV*, 1996, Roma, p. 602-617.
- FERNANDEZ M. M., *Discernimento*, in Goffi T. –Palazzi A. (Edd), *Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, Ancora, Milano, 1994, p. 616.
- FÖLDEVÁRI M., – ROSTA G., *A modern vallásosság megközelítési lehetőségei*, in: *Szociológiai Szemle* 8 (1998/1), p. 127–137.
- GHIRLANDA G., *Alcuni aspetti della formazione sacerdotale nel diritto canonico*, in *La Civiltà Cattolica* 144 (1993-III), p. 224-237.
- GRESHAKE G., *Mit hozott a papság éve?*, in *Mérleg*, 64. évf., 2010/7., p. 375–377.
- GRIGNOLO P., *La maturità dell'educatore nella maturazione affettiva delle giovani generazioni*, in «Vocazioni» 2, 1992.
- HORVÁTH-SZABÓ K., *Az én és a vallás a posztmodern korban*, in *Távlatok* 56 (2002/2), p. 243.
- KUNZ E., *Die drei Weisen der Demut in den Exerzitien des hl. Ignatius von Loyola*. In: *Geist und Leben* 42 (1969), p. 280-301.
- LIPOVETSKY G., *Le bonheur paradoxal. Essai sur la société d'hyperconsommation*, Gallimard, Paris, 2006, p. 121-135.
- MAGATTI M., *Sulla crisi (spirituale) dell'Occidente neo-materialista*, in *RdCI*, marzo, 2012, p. 183-189.
- MALONE R., *What Miracles Should Pre Thology Programs Accomplish?*, in *Seminarium*, n.4., 1996, p. 647-665.
- MANENTI A., *Il discernimento delle motivazioni vocazionali*, in *Vocazioni* 1, 1986, p. 25-37.
- MANICARDI L., *Giuseppe, "uomo giusto" (Mt 1,19). Dalla paternità di Giuseppe alla paternità oggi*, in *RdCI*, giugno, 2012, p. 421-440.

- MARCHISANO F., *L'evoluzione storica della formazione del clero*, in *Seminarium*, n.2., 1973, p. 299-322.
- MATIGNON R., *Motivations de la vocation*, in *Le Supplément de la Vie Spirituale* 14, 1961, p. 60-74.
- MEURES F., *Sich frei machen von allen ungeordneten Anhänglichkeiten. Ein interdisziplinärer Beitrag zur Anthropologie der ignatianischen Exerzitien*. in: *Korrespondenz zur Spiritualität der Exerzitien* 35 (1985), Heft Nr. 50, p. 2-69.
- , *Unterscheidung der Geister in den Satzungen der Gesellschaft Jesu*, in: *Geist und Leben* 79, München, (2006) p. 261-275;
- , *Was heißt Unterscheidung der Geister?*, in: *Ordenskorrespondenz* 31 (1990), Ensdorf, p. 272-291.
- MORGALLA S., *Il mito dell'eterna giovinezza*, in *Tredimensioni I*(gennaio–aprile 2013), p. 9-15.
- NEGRO D., *L'anno propedeutico: vera novità del Concilio vaticano II*, in *Seminarium IV*, 1992, Roma, p. 600-621.
- PANIZZOLO S., *I nuovi seminaristi*, in *RdCI*, ottobre, 2010, p. 709-720.
- PAROLARI E., *Il prete immaturo*, in *RdCI*, gennaio, 2014, p. 72-80.
- RÁCSOK G., *Posztmodern vallásosság és médiatelitetség*, in *Sárospataki Füzetek*, 2010/3, p. 79-92.
- REPOLE R., *Crisi del prete, appello per la Chiesa*, in *RdCI*, novembre, 2010, p.765-779.
- ROUSSEL L., *Mariages et divorces. Contribution à une analyse systématique des modèles matrimoniaux*. in: *Population*, 35e année, n°6, 1980, Paris, p. 1025-1040.
- ROUTHIER G., *La ricezione del Concilio. Mantalità, soggetti e tempo di un percorso laborioso*, in *RdCI*, aprile, 2010, p. 263-286.

- RYPAR F., *Necessità di una preparazione previa all'ingresso in seminario*, in *Seminarium IV*, 1996, Roma, p. 587-601.
- SCANZIANI F., *Chiesa e mondo nel postconcilio*, in *RdCI*, n. 3, Marzo, 2007, p. 203-218.
- SHELTON C., *Assessing the "Moral Integrity" of Candidates for Religious Life*, in *Review for Religious* 48, St. Louis, 1989, p. 183-190.
- SCHICK L., *Die spirituelle Ausbildung der Priesteramtskandidaten*, in *Geist und Leben* 58, 1985.
- SCHÖNBORN C., *Idegen test, vagy gyökér? A kereszténység és jelentősége Európában*, in *Communio* 19, (2011/3-4), p. 51.
- SPADARO A., *«Svegliate il mondo!»* in *Civiltà Cattolica*, I, Roma, 2014.
- TOMKA M., *Vallásosság Kelet-Közép-Európában. Tények és értelmezések*, in *Szociológiai Szemle* 19, 2009/3), p. 73.
- TOMLJANOVIĆ M., *La crisi di identità sacerdotale dopo il Concilio Vaticano II*, in *Dies Academicus, L'evento conciliare nella vita della Chiesa 14-15 marzo 2013*, GBP, Roma, 2014, p. 197-198.
- TÓTH T., *Patachich Ádám papnevelési reformtervezete*, in *Vigilia* 2006, Budapest, p. 4-15.
- TÖRŐ A., *A papi hivatás ajándéka – gondolatok az új Ratio Fundamentalisról*, in *Vigília*, 83. évfolyam, 11. szám, 2018.
- TÖRÖK Cs., *Európa identitása és a kereszténység*, in *Communio* 19 (2011/3-4) Budapest, p. 98-99.
- ZOLLNER H., *Zunahme an geistlicher Tröstung (EB 316) : Wesen und Kriterien der ignatianischen "Unterscheidung der Geister"*, in: *Geist und Leben* 78 (2005) p. 264-279.

INTERNET

<https://www.bva-doxa.com/en/kids-teens-between-digital-and-real/>

[http://www.chiesacattolica.it/pls/cci_new/bd_cnv_consulta.subDummy?iAnno=1992&iNumero=2&id_sessione=243&pwd_sessione=\]](http://www.chiesacattolica.it/pls/cci_new/bd_cnv_consulta.subDummy?iAnno=1992&iNumero=2&id_sessione=243&pwd_sessione=]).

<http://www.cultura.va/content/cultura/en/magistero/papa/BenedictXVI/plenaria2013.html>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:C2012/326/02&from=HU>

<https://hd.gorogkatolikus.hu/rolunk-a-hajdudorogi-egyhazmegye-tortenete>

<https://www.katped.hu/katolikus-kozoktatas/katolikus-kozoktatasi-intezmenyek-statisztikai-adatai>

<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK13055.pdf>

<https://www.migorkat.hu/a-miskolci-egyhazmegye-tortenete>

<http://lexikon.katolikus.hu/G/g%C3%B6r%C3%B6gkatolikusok.html>

<http://www.priesterseminar-regensburg.de/unserhaus/personen/seminaristen/propaedeutika/>

<https://seminairears.org/en/propaedeutic/>

<http://www.seminarioromano.it/vocazioni/propedeutico>

<http://www.seminariodigenova.it/home/images/Ratio.pdf>

<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

<https://sjcuria.global/en/more-speeches/204-father-general-s-intervention-at-the-synod-complete-text>

https://twitter.com/Pontifex_it/status/440427271476629504

<https://www.vaticannews.va/it/papa/news/2019-08/francesco-udienza-generale-conversione-tasche-turismo-catacombe.html>

http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/homilies/2000/documents/hf_jp-ii_hom_20000820_gmg.html

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_19800106_formazione-spirituale_it.html

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20051104_istruzione_it.html

https://w2.vatican.va/content/francesco/it/cotidie/2014/documents/papa-francesco-cotidie_20141124_da-dove-arriva-la-luce.html

https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2017/may/documents/papa-francesco_20170506_pont-seminariocampano-posillipo.html

http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu-proprio_20130116_fides-per-doctrinam.html

EGYÉB INFORMÁCIÓK, KUTATÁSOK

BOSÁK Nándor püspök úr személyes visszaemlékezése az Egri Szeminárium 1986-87-es akadémiai éveire.

Conferenza Episcopale Cilena, Lettera alla Congregazione per l'Educazione Cattolica circa *l'Informe de la Conferencia Episcopal de Chile acerca de El Curso Propedéutico en los seminarios de Chile*, Santiago de Chile 1992.

Conférence des évêques de France, *La formation des futurs prêtres. Ratio institutionis sacerdotalis. Ratio studiorum* (1998), I, n. 211.1; II, n. 2.

Conférence Episcopale du Rwanda, *Nouveau programme de formation é la Propédeutique de Rutongo et au Philosophicum de Kabgayi* (12 dicembre 1991)

Conférence épiscopale de Belgique, *La formation au ministère presbytéral* (1998), n. 311.1.)

Előadás. prof. MANUEL J., (Corso di prassi formativi) 2014. december 18, Klérus Kongregáció.

Előadás, prof. PIDOLLE L., (Corso di prassi formativi) 2014. november 20, Klérus Kongregáció

Előadás: BECKER J., *La figura del professore nel rapporto alla proposta formativa del candidato al ministero sacerdotale nella sua dimensione spirituale*, 2013. december 5., Centro San Pietro Favre, Gergely Egyetem.

Előadás: PASCUCCI L., *Seminario e diocesi: la relazione con i parroci e gli operatori pastorali*, 2014. február 20., Centro San Pietro Favre, Gergely Egyetem.

Program of Priestly Formation, 2006, United States Conference of Catholic Bishops, Washington, D.C.

Váci propedeutikus év ordója. 2006 szeptember 14.

A DOLGOZAT CÉLJA

Az igehirdetés, illetve az asztal szolgálatának ellátása az apostoli kortól az Egyház közösségének kiemelkedő feladata volt. Ahogyan választási motívumként szerepel Mátyás apostol kiválasztásánál, kellettek olyan emberek, akik tanúskodnak Jézus feltámadásáról, mintegy követve a tőle kapott küldetésüket. (Vö. ApCsel 1,15-26) Emiatt az apostolutódok, élükön Péter utódával, igyekeznek kiválasztani és a lehető legjobb formában kiképezni minden korban a segítő munkatársaikat, a papokat, akik velük együtt tesznek tanúságot a feltámadás életet adó és alakító valóságáról.

Ezen törekvések minden korban magukon viseltek bizonyos állandóságokat és változandóságokat is. Állandóság volt, hogy a képzés céljai között szerepelt a személyes meghívottság megerősítése és az Egyház megbizonyosodása, hogy a hivatás valóban Isten ajándéka a közösség szolgálatára. A képzés formája és eszköze változott minden korban. Hiszen minden kor aktuális aspiránsai magukon hordozták az akkori társadalom legtöbb erényét és sebeit is. Viszont a Szentlélek éltető kegyelme újra és újra meghívta a közösséget, hogy felismerje a formációnak az adott korban követendő útját.

Napjainkban, amikor a posztmodern kor társadalmi kihívásai közepette kerülnek férfiak a papképzésbe, szembesülnünk kell azzal a valósággal, hogy más világ- és életkonceptiót hordoznak magukban, mint amilyen alapra a papképzésük épült. Ezek nehezen vitatható tényei korunknak, melyek elsősorban megoldási utak irányába kell, hogy mozdítsák törekvéseinket, melyeket a papképzés ügyéért teszünk.

Anyaszentegyházunk felismerve a kor sajátos kihívásainak a realitását 2016. december 8-án kiadta a Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis kezdetű, papképzéssel foglalkozó megújított dokumentumát. Korábban 1985-ben, az Egyházi

Törvénykönyv megújítását követően adták ki az eredetileg 1970-ben, a II. Vatikáni Zsinat szellemiségében készült dokumentumot.

Ezen dokumentumon keresztül kíván iránymutatást nyújtani az Egyház azoknak a fiataloknak a képzésére vonatkozóan, akik el kívánnak indulni a papság felé vezető úton. Társadalmunk felgyorsult változása miatt is időszerű volt ezen dokumentum frissítése.

A dokumentum, melyet a Klérus Kongregáció adott ki, egy mérföldkő a papnevelés folyamatában, amelyet folyamatosan figyelembe vesz az Egyház közössége. Ez a Ratio újra értelmezi a papképzést, mely alapján a szemináriumba való belépéstől négy szakaszt különböztetünk meg egymástól: előkészítő, propedeutikus szakasz; a tanítványság szakasza; az alakulás szakasza; a hivatást összegző szakasz, mely tulajdonképpen az egész papi életet öleli fel a dokumentum szándéka szerint.¹ A papságról kialakult képet, identitást abba az irányba igyekszik megerősíteni a Szentszék, hogy mint úton lévő tanítványokként tekintünk a papságunkra, mely tanítványság végigkíséri az egész földi pályánkat. Ezen aspektus kiemelése némiképp újra átgondolásra kell, hogy ösztönözze a papképzésről kialakított képet. Ha úgy tekintünk a papságra, mint folyamatosan úton lévő, önmagáért és a közösségért felelősséggel tartozó zarándokló közösségre, akiknek az életében a papszentelés egy fontos állomás, de nem a végső, akkor nyilvánvalóan az első lépésnél lehet megalapozni, helyesen útjára engedni a zarándokot. A dokumentum tanítása szerint jelen esetben ez a pont a propedeutikus szakasz, amellyel a dolgozatomban kívánok foglalkozni.

A propedeutikum nem feltétlenül új, idegen intézmény. 1769-ben Patachich Ádám kalocsai érsek hangsúlyozza azt, hogy a papképzés előtt szükséges lenne egy év, ami hasonló a noviciátus időszakához, amely periódusban a növendékek felkészülnek a szemináriumra.² Az *Optatum Totius* zsinati dokumentum is körvonalaz már egyfajta előkészítő év tervezetét, melyet a zsinat utáni években, több országban is megvalósítottak.³ A későbbiek során a *Pastores Dabo Vobis* posztszinodális apostoli

¹ Vö. *RFIS*, Bevezetés.

² Vö. TÓTH T., *Patachich Ádám papnevelési reformtervezete*, in *Vigilia* 2006, Budapest, p. 4.

³ Vö. Vö. *OT*, n. 14.

buzdítás 1992-ben szintén lehetőségként tárja a papnevelés elé a képzésnek ezt a gazdagító lépését. Ezeket a képzéseket három csoportra tudjuk osztani. Jelen munkám végén ezeknek és a hazánkban korábban működő propedeutikus évnél a tapasztalatait, eredményeit kívánom összefoglalni, értékelni. Miután a jelenleg érvényben lévő Ratio Fundamentalis Institutionalis Sacerdotalis előírja ezt az időszakot, mint a papságra készülés első fontos lépését a négyből, a korábban így megszerzett és meglévő tapasztalatok fontos hatással lehetnek a papképzésre, ha figyelembe vesszük azokat a sajátosságokat, jelen kori kihívásokat, valóságokat, melyeket megtapasztalunk társadalmunkban, papságunk körében.

Ha feltárjuk korunk helyzetét, a klérus jelenlegi állapotát, a pappá formálódás sarokpontjait, különös tekintettel is a felelősségteljességre, akkor jobban lehet reflektálni erre az elő/felkészítő időszakra.

A dolgozat kezdetén látnunk kell a következőket:

- A 2016-ban kiadott Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis dokumentum iránymutatást ad a négylépéses képzési rendszerről. A dolgozat rátekint az egész képzési útra, de kiemelten az előkészítő évvel foglalkozik.
- A Világegyház gazdag tapasztalatokkal rendelkezik, melynek útkeresései segítséget nyújthatnak ezen képzési forma megismeréséhez.
- A papnevelés célja: a papi identitásnak megfelelő személyiségformálás azért, hogy a lelkipásztor mindenkori szolgálati helyén gyümölcsöző munkát tudjon végezni. A probléma: a papnevelés és a főpásztori tapasztalatok alapján valamilyen okból nem éri el célját a papnevelés, vagyis nem tudja kellően kialakítani és megszilárdítani a papi identitást. A feladat: meg kell keresni az okokat és orvosolni, vagyis a papnevelést hatékonyabbá tenni. E hatékonyság egyik garanciája lehet a propedeutikum. Tézisünk ezért: a propedeutikumnak integrálódnia kell a papnevelés már meglévő intézményrendszerébe.
- A következő kérdések merülnek fel a propedeutikummal kapcsolatosan: Milyen segítséget nyújthat a propedeutikus év azoknak a fiataloknak, akik elindulnak a papságra való készület útján?

Tehát megvizsgálva a papnevelés tükrében hazánk helyzetét, illetve az Egyház elvárását és a rendelkezésünkre álló tapasztalatokat, felfedezhetjük ennek az új intézményrendszernek a gazdagságát.

BEVEZETÉS

Napjaink valóságát leginkább a változás, mint minden emberi tevékenységet és folyamatot átható valóság határozza meg leginkább. Felborult egy olyan megszokott társadalmi rend és forma, mely korábban hosszú évszázadokig meghatározta a közgondolkodást, mely képes volt világos utat, viszonyítási pontokat mutatni a világban való eligazodáshoz. Ennek realitását, súlyát mindenki tapasztalja és hatását is magunkon érezhetjük.

A változás, a változatosság alapvetően nem kizárólag negatív töltetű. Fel lehet fedezni a sokszínűséget, a világ kínálta gazdagságot, melyet a technikai eszközök még inkább kézzel foghatóvá tesznek. Ezekből lehet meríteni és értékeket építeni, melyekben felismerhető Isten gondviselésének működése. Tőle kaptuk a világot, tehát mindaz, ami megjelenik benne, abból lehet jót kihozni, felismerhetővé tenni Isten dicsőségét az emberek között. Viszont a változás kóros is lehet, ha alapvető értékeket kezdünk megkérdőjelezni. A keresztény embernek ragaszkodnia kell ahhoz, hogy ezek az alappillérek a helyükön maradjanak. A teljesség igénye nélkül, ilyen alapok az életünkben: az istenképűségünk, a megváltottságunk, az örök életre való meghívottságunk, a feltámadásba vetett hitünk. Ezekhez csatlakozik az Egyház tanítása, miszerint az Isten minden embernek küldetést, hivatást adott, azaz a meglévő életkörülményei között képességet arra, hogy a meghívottságának titkát megélje a hétköznapi életben, mely által megszentelődik a személy és világ is.⁴

XVI. Benedek emeritus pápa több ízben is megfogalmazta, hogy változásban van a papság is, a papnevelés is. Ahogyan a Szentatya fogalmaz: „Hiányoznak a hivatások, melyek azt a veszélyt rejtik magukban, hogy a helyi Egyházak kiszáradnak, mert hiányzik

⁴ Vö. *YOUCAT*, n. 2.

az Élet Igéje, mert hiányzik az Eucharisztia és a többi szentségek jelenléte.”⁵ Ahogyan Benedek pápa fogalmaz, nagy kihívás, hogy szeretnénk a saját kezünkbe venni ezt a problémát. Továbbíve az emeritus pápa gondolatmenetét, felmerülhet, hogy a papságot és a papképzést is egy szakmává szeretné átalakítani a szentség hiánya. Érdekes szemünk előtt tartani Saul példáját, aki türelmetlenségében nem tudta megvárni Sámuel prófétát, így maga mutatta be az áldozatot, melynek persze nem lett meg a kívánt gyümölcse. (Vö.1Sám 13, 8–15) Vagy érdemes szemlélni Mózes példáját, amire Martini bíboros rámutatott, miszerint zseniális volt a terve, hogy a népet majd ő kivezeti a rabságból a szabadságra, a teljes életre és kvázi fáraója lesz nekik. De addig, amíg nem értette meg, hogy az Isten szándékát nem neki kell feltalálni, hanem neki kell megtalálni az Isten meghívását, addig képtelen volt kitartó lenni a küldetésben.⁶

Az emeritus pápa szerint, akik a (papi) hivatásban élnek, elsősorban azoknak kell megélni a meghívottságukat, hogy a fiatalok látván ezeket a példaértékű életeteket, kedvet kapjanak, lángra tudjon lobbanni a tűz a szívükben. Merni kell megszólítani a fiatalokat, „provokálni” őket a hivatás gondolatával, mely által az élet modelljét tudjuk bemutatni előttük.⁷

A fiatalok az idősebbektől várnak útmutatást, de nem léteznek kész válaszok a kor kihívásaira. Nem találják a közös hangot, mert a kiindulási pontjuk nem azonos, más valóságban élnek.

A papság nem egy foglalkozás – ahogyan hangsúlyozta Benedek pápa –, hiányoznak azok a klasszikus jegyek, melyek azzá tennék, mégis bizonyos szempontból az is. A társadalmi változások következtében a papság véget ért, mint klasszikus értelemben vett

⁵ XVI. Benedek emeritus pápa beszéde a Papok Éve lezáró eseményen. *Colloquio del Santo Padre Benedetto XVI con i sacerdoti, Piazza San Pietro Giovedì, 10 giugno 2010.* in Insegnamenti di Benedetto XVI,VI,1,2010, Libreria Editrice Vaticana, Città di Vaticano, 2011. (Az idegennyelvű források saját fordítások. Egyéb fordítás használata esetén külön jelezve van a fordító személye.)

⁶ Vö. MARTINI C. M., *Minden utamon te vezettél*, Szent István Társulat, Budapest, 1986, p. 20-24.

⁷ Vö. XVI. Benedek emeritus pápa beszéde a Papok Éve lezáró eseményen. *Colloquio del Santo Padre Benedetto XVI con i sacerdoti, Piazza San Pietro Giovedì, 10 giugno 2010.* in Insegnamenti di Benedetto XVI,VI,1,2010, Libreria Editrice Vaticana, Città di Vaticano, 2011.

státusz, amit hosszú évszázadokon keresztül jelentett. Komoly dolgokat feszeget a Szentatya, hisz a papság és a laikusok közti határ erősen elmosódott. Kicsit olyan helyzetbe került a papság, mint a zsidók a templom lerombolása után. Most merre menjenek? Különböző egyházképek jelennek meg, melyek merőben eltérnek egymástól, nem segítve a pontos tájékozódást ezen az úton.

Ha az Egyházban nincs meg az a többlet, amit az evangélium jelent, akkor nem más, mint egy egyszerű karitatív szervezet. Az Egyháznak a lényegi jellege nem magából ered, hanem Krisztustól. Ehhez a jelleghez tartozik hozzá a papság is, mely Krisztusban nyeri el a jelentőségét, válik szentséggé. Ez nem zsinat előtti vagy utáni eszmékhez tartozik.

Korunk változásai, napi történései alakító jelleggel vannak jelen a papság életében, a papságra készülő életében is. Fontos vizsgálunk és ismernünk a társadalmi változásokat, melyek hatással vannak minden emberre, hisz ezeket figyelembe véve tudunk ma eljutni az Istenhez, aki a meghívást adta minden ember számára.

A papképzés rendszerében is erőteljesen körvonalazódik egyfajta fejlődés. A II. Vatikáni Zsinat szellemiségében született meg mai formájához hasonlóan az előkészítő év, mint a papképzés új dimenziójának a lehetősége.

Ennek tükrében vizsgálom a munkám első részében alapvetően azt a kort, amelyben a meghívás történik, és ennek a sajátos jellemzőit, melyek hatást gyakorolnak a személyre. Ezen belül foglalkozom a családok helyzetével, a külső kapcsolatokkal és a plébániai közösséggel, illetve a meghívottsággal és annak helyzetével. A kapcsolati háló mellett fontos ráfigyelnünk a szellemi irányzatokra is, melyek erősen befolyásolják korunk emberét. Ezen rész nem hagyhatja figyelmen kívül korunk technikai világával való kapcsolatrendszerét, ami sajátosan új helyzetet teremt.

A második fejezet foglalkozik a papképzés céljával, amely jelen esetben a felelősségteljes személy nevelésében konkretizálódik. Tulajdonképpen alapvetések fogalmazódnak meg, melyek elengedhetetlen támpontok minden nevelés megkezdése előtt, hiszen ez mutatja azt, hogy a folyamat milyen irányba kell, hogy haladjon. Felmerülnek az identitás, érettség, cölibátus kérdései is, melyekhez társul a papnevelést végző személy érettségének a vizsgálata is. Hangsúlyos egy felelősségteljes spiritualitás

kialakítása, melynek alapja Isten kegyelme, de a lelkiesség elengedhetetlen felétele az is, hogy a személy érett, egészséges és fejlődésre kész legyen, illetve éljen benne a vágy a személyének teljes odaszentelésére.

A dolgozat harmadik fejezete foglalkozik a megismertek fényében a propedeutikummal, mint a papnevelés lehetséges színterével. Ehhez szükséges, hogy valós képet lássunk hazánk vallási és ezen belül a hivatástudati sajátosságairól. Szükséges figyelembe venni a hazánkban élő görögkatolikus közösségek életét is. Az országon belüli népmozgás következtében az ország keleti régiójából kiszakadt a korábban izoláltabb közösség és jelenleg az ország több pontján is található görögkatolikus szóránylelkészség. A velük lévő szoros Rómához való kötődés is kívánhatja, hogy a formáció kezdeti szakaszát a két rítus aspiránsai közösen töltsék. Miután a közös út egységet képes kovácsolni az emberi kapcsolatok révén, így mindenképpen hasznos továbbgondolási pontokat láthatunk ebben. Bemutatásra kerül az illetékes hivatalok megnyilatkozása az előkészítő évvel kapcsolatosan, illetve annak sajátosságai, melyek az időszak karakterisztikáját megmutatják.

A negyedik fejezet a papképzés két hangsúlyos elemével foglalkozik: a megkülönböztetéssel és a papi lelkiességgel. Mindkét terület olyan valóság, mely a kezdeti pillanattól a szolgálat végéig kíséri a meghívott életútját.

A megkülönböztetésnél alapvetően a jezsuita lelkiesség öröksége nyomán tárom fel a metódus szükségességét és annak menetét, különös hangsúlyt fektetve a hivatás-megkülönböztetésre.

A papi identitás nem a megszerzett tudások és eredmények tárházához tartozik. Minden életszakaszban más módon mutatkozik meg, tehát dinamikus valóság a személy életében. Ezek mellé társul, hogy a II. Vatikáni Zsinatot követően félreértett utak jelentek meg ezen a területen. Josef Ratzinger teológusként, majd később Péter utódaként is foglalkozik a témával, mely hatásosan megvilágítja a papi identitás kérdését. Azonban szükséges betekinteni az ehhez kapcsolódó krízisek kérdéskörébe is, amely nagy segítséget nyújthat a problémák korai felismerésében, illetve azok hatékony orvoslásában is.

A dolgozat záró fejezete bemutatja a propedeutikummal kapcsolatos tapasztalatokat. Nemzetközi szinten több országban is szerveztek előkészítő évet a Püspöki Konferenciák vagy adott esetben egy egyházmegye is. Kérdések és a kapott válaszok segítségével betekinthetünk azokba a rendszerekbe, amelyek kiállták az idő próbáját, illetve amelyek kiforratlanság miatt a későbbiekben megszűntek. Ugyancsak fontos megvizsgálni a hazánkban korábban működő propedeutikus képzési rendszert, melynek résztvevői, úgy, mint előjárók, vagy mint növendékek, értékes tapasztalatokat osztottak meg.

Mindezek fényében kristályosodhat ki a nézőpontunk az Egyház új ajándékával, a propedeutikus évvel kapcsolatosan.

I. FEJZET

A KORTÜNETEK ELEMZÉSE

I.1. Korunk társadalmi krízisének a meghatározása

I.1.1. A mai kortünetek elemzése, társadalmi változások napjainkban

Hazánk társadalmi struktúrájára, a közgondolkodásra igen sok minden hat. Ezek a hatások megjelennek az egyén életében, de általánosító jelleggel nem lehet meghatározni őket, mert mindenki másként kezeli ezeket a jelenségeket. Mégis hasznos körvonalazni a társadalmi struktúránkat, az adott kor megnyilvánulásait. Ezeket tekintve Magyarország több szempontból is érdekes helyzetben találja ma magát.

Szent István államalapítása óta hazánk szerves része az európai életnek, az európai kultúrának a tagja és gazdagítója. Bö ezer éves történelmünk hangsúlyosan igazolja ezt az összetartozást, melyet a dolgozat most nem kíván behatóbban részletezni. Múlt századunk eseményei közt találunk olyan időszakot, különösen is a Magyar Népköztársaság ideje alatt (1949–1989), amikor gyengébb kapcsolat volt a nyugat–európai területekkel a kapcsolata hazánknak. Az elnyomásnak a gyümölcseit hordozta és hordozza ma is magán az ország, viszont továbbra is képviseli az európaiságnak a jegyeit. 2004. május 1–je óta az Európai Unió tagja lett hazánk is, mely szorosabb együttműködést kíván létrehozni az európai nemzetállamok között.

A tekintélyes közös európai történelmünk okán is figyelemmel kell kísérnünk az európai örökséget, amely tulajdonképpen a mi örökségünk is. Joseph Ratzinger teológusként a következőkben foglalja össze ezt az örökséget.

Milyen örökségei vannak Európának?

- a *görög* örökség az értelem, a demokrácia, az erkölcsiség vonatkozásában;
- a *zsidó–keresztény* örökség emberképe, amely az Istenemberben, Jézusban gyökerezik, s szintézist alkotott a görög szellemmel;
- a *latin* örökség, vagyis az állami, jogi, oktatási, de akár még egyházi szervezet is, amelyet Róma hagyott ránk;
- végül pedig a *modern Európa* öröksége az állam és Egyház szétválasztása, az emberi (szabadság) jogok terén.⁸

Világosan látnunk kell a későbbi XVI. Benedek emeritus pápa meglátásaiból, hogy Európa soha nem volt homogén közösség, azaz a kereszténység, mint örökség soha nem volt egyedülálló. Korunk szent pápájával állíthatjuk viszont, és ez szükséges ahhoz, hogy kontinensünket tisztán lássuk, hogy „Európát bőségesen és mélyen áthatotta a kereszténység”.⁹

Az Európai Unió Alapjogi Chartája, mely konkrétan nem említi az Istent, mint a világ teremtőjét és annak megváltóját.¹⁰ Viszont, ha Charta fő címeit vizsgáljuk, felismerhetjük, hogy a keresztény hit vallástudata nélkül nagyon gyenge lábakon állhatna. Ha az *emberi méltóságra*, mint a görög és római kultúra elemére gondolunk, láthatjuk, hogy egyik sem tisztelte annyira az embert, mint a kereszténység. Az említett két kultúra sok esetben alapvetően megtagadta az emberi mivoltot a barbároktól, gyermekektől és a fogyatékkal élőkétől. A keresztény méltóság ezzel szemben a teremtés általi emberi istenképűségeen nyugszik. Hasonlóan a *szabadság*, mely az ókori embernek a fátum adta lehetőségek szolgálatát jelentette. A belső szabadságnak a kialakítása kizárólagosan csak

⁸ Vö. RATZINGER J.: *Chiesa, ecumenismo e politica. Nuovi saggi di ecclesiologia*, San Paolo, Cinisello Balsamo, 1987, p. 207–221.

⁹ *EE*, n. 24.

¹⁰ Vö. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:C2012/326/02&from=HU>

az Istentől származhat, melyből következik aztán minden egyéb külső formát öltő szabadságjog is. A szabadság eszményéhez kapcsolódik az *egyenlőség*. A másik ember egyenlőnek tartásához kevés a törvény, viszont az ókorban még csak a törvény adta lehetőségek sem voltak biztosítva a legfejlettebb kultúrákban sem. Ebben a folyamatban szükséges egy kegyelmi hatás is, melynek a hiányától szenved a mai európai társadalom is. A negyedik pillér a *szolidaritás*. Egyetlen ország, közösség sem képes arra, hogy teljesen független legyen a körülötte lévőkötől. Nem elég, hogy ezt pusztán csak törvénnyel szabályozzuk, ennek benső indíttatásnak kell lennie, hogy valóban gyümölcsöt teremjen, amit valóban elmélyít az evangéliumi tanítás: „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.” (Mt 25,40) Az *igazságszolgáltatás* és a *polgári jogok* rész is felületes és gyökértelen a keresztény alapok nélkül.¹¹

A rövid európai kitekintésből is láthatjuk, hogy az uniós elveinket sokféle módon meg lehet közelíteni és gazdag értékeket lehet találni bennük. Európára igen nagy hatást gyakorolt az ókori kultúra is. Viszont ami Európának sajátos többletet, spiritualitást ad, az mégis a kereszténység, mely valódi tartalommal képes megtölteni az európai értékeket. Hétköznapijainkban megtapasztalunk egy önellentmondásos helyzetet a kereszténységgel szemben: megvan a vágy az örök és tartós javakra, de látjuk a konformista életszemléletet is, „képviselünk értékeket, ám szembefordulunk azok egyik gyökerével; meg akarunk valósítani eszméket, de nem tudjuk teherbíró belső tartalommal megtölteni azokat; a végsőkig hajszoljuk a szabadság és értelem ideológiává lett ideáját, de eközben a társadalom mind szélesebb rétegei fordulnak oda a mágia, a babona felé. Ez a földrész soha nem volt annyira támadó az intézményes vallással szemben, mint ma — és soha annyi álvallási praktika nem burjánzott benne, mint ma.”¹²

¹¹ Vö. TÖRÖK Cs., *Európa identitása és a kereszténység*, in *Communio* 19. (2011/3–4), p. 98–99.

¹² Ua., p. 101.

I.1.2. Napjaink kihívásai

I.1.2.1. Korunk vallásossága

A hangsúly eltolódik a kötelességtudatról a fogyasztói szemléletre, de meg lehet említeni a szabad választás gyümölcseként megjelenő vallásosságot is. Kevésbé érvényesül a hajdani társadalmi fegyelem, hogy templomba *kell* járni, mert az szerves része az életnek. Ma a vallásosság „a személyes érettség fejlesztése és az egyéni életmódválasztás egyik formája.”¹³ Sok esetben az Egyházhoz való tartozás igen laza kötelék, addig tart, amíg az egyén jól érzi magát a közösségben. Ez minden esetben egyfajta elköteleződés hiányát jelenti, tehát az egyházközösség valójában csak kiszolgálója a tagok aktuális igényeinek. Christoph Schönborn bíboros szerint bizonyos tekintetben a mai társadalom hasonlít a korai keresztények korára, akik egy pogány világba érkeztek és ott kezdték el hirdetni az evangélium örömhírét.¹⁴ A vallás, mint társadalmat alakító tényező olyan erő, amely összefogta a közösséget, amely a személy sorsának az alakulását befolyásolta, mára már nem létezik a korábbi formájában.

De nem téveszthetjük szem elől, hogy „a sokféle csoportra és életstílusra bomló plurális társadalomban a vallásosság a korábbinál is markánsabb életmodellé válik, és az egyéb világnézeti álláspontok és életformák elterjedtségéhez és meghatározó szerepéhez viszonyítva jelentősége erősödik.”¹⁵

Nem kevés számban lehet meg tapasztalni az ún. kulturális keresztényeket, vagy ahogyan Ferenc pápa fogalmaz, a turistákat az Egyházban, akik jobb esetben a nagyobb ünnepek alkalmával részt vesznek a szentmiséken, vagy talán azon sem, de életük

¹³ TOMKA M., *Vallásosság Kelet–Közép–Európában. Tények és értelmezések*, in Szociológiai Szemle 19, (2009/3), p. 73.

¹⁴ Vö. SCHÖNBORN C., *Idegen test, vagy gyökér? A kereszténység és jelentősége Európában*, in Communio 19, (2011/3–4), p. 51.

¹⁵ TOMKA M., *Vallásosság Kelet–Közép–Európában. Tények és értelmezések*, in Szociológiai Szemle 19, (2009/3), p. 73.

fordulópontjain szükségét érzik, hogy az Egyház mellettük legyen.¹⁶ Így megkereszteltetik a gyermekeiket, templomi házasságot kötnek és egyházi szertartás szerint temetkeznek. Tulajdonképpen életüket csak érinti a keresztény hit, de valamilyen, saját maguknak sem bevallott formában megjelenik a transzcendencia utáni vágy.¹⁷

Ezekkel együttesen sem állja a helyét az a korabeli hipotézis, hogy a vallás az örület egyik megnyilvánulási formája, vagy a nép ópiuma, mely a civilizáció fejlődésével szépen, természetyszerűleg kihál majd.¹⁸ Alistér McGrath északír anglikán teológus meghökkentően ír az ateizmusról és annak tulajdonképpeni csődjéről, ami hazánk történelmi viszontagságait is szemlélve igen nagy jelentőséggel bír. Különbséget kell tenni – véleménye szerint – az Isten létezésének kategorikus tagadása (ateizmus), az Isten létezéséről szóló állásfoglalás elutasítása (agnoszticizmus) és a keresztényellenesség között. A gyakorlati ateizmus kezdetét 1789–re, a végét 1989–re teszi a szerző. A francia forradalom kezdetére történő hivatkozásban kiemeli, hogy inkább Egyház ellenesség, mintsem ateizmus volt a vezérelv. A későbbi időben az embereket érvekkel igyekeztek rábírní, hogy tarthatatlan az istenhit. Ezt a feladatot végezte el három nagy gondolkodó, akiket McGrath az ateizmus legjelentősebb teoretikusainak tart: Feuerbach, Marx és Freud. Feuerbach azzal, hogy Istent az ember önnön lényegének kivetítéseként azonosította; Marx azzal, hogy Istent társadalmi képződménynek tartotta; Freud pedig azzal, hogy Istent a psziché illuzórikus kreatúrájának tekintette. Úgy gondolták, hogy a tudományos magyarázat majd kiszorítja a vallást a társadalomból. Így jövendöl Dosztojevskij egy Isten nélküli világról, melyet tulajdonképpen hazája történelme igazol majd. A szerző ezen a ponton látja meg, hogy az ateizmus nagy tündöklésével már el is indul az agóniája. Ebben a formában nem Nietzsche öli meg az Istent, hanem tulajdonképpen csak a halála tényét állapítja meg a társadalmi változásokból levezetve. Ha viszont halott az Isten, akkor nincs örök élet, nincs számonkérés, nincs semmi, nihilizmus van, tehát semmi sem bűn és mindent szabad. Ezzel lehet aztán magyarázni majd a XX. század véres eseményeit is. Az ateizmus nem váltotta be a hozzá fűzött

¹⁶ Vö. <https://www.vaticannews.va/it/papa/news/2019-08/francesco-udienza-generale-conversione-tasche-turismo-catacombe.html>

¹⁷ Vö. FÖLDVÁRI M., – ROSTA G., *A modern vallásosság megközelítési lehetőségei*, in: Szociológiai Szemle 8 (1998/1), p. 127–137.

¹⁸ Vö. MCGRATH A.,: *Az ateizmus alkonya. A hitetlenség térhódítása és hanyatlása a modern világban*, Budapest, 2008, p. 205.

messianisztikus elképzelést egy jobb világról, sőt minden korábbit felülmúló elnyomást és vérontást szült. Az ateisták a világban jelenlévő rosszat és szenvedést érvként hozták fel Isten létezése ellen. A rosszat és szenvedést azonban az ateizmus sem tudta kiküszöbölni a világból, ám megfosztotta az embereket egy lehetséges vigasztalótól. A vallásosság újraéledésében annak is szerepe volt, hogy az ateizmus nem képes vigaszt nyújtani az emberi élet egzisztenciális határhelyzeteiben. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy az emberekben újra felébredjen a spiritualitás utáni vágy.

Ebben a vallás utáni vágyban természetesen benne van a posztmodern kihívása is. Soha ennyi szekta és ezoterikus csoport nem létezett, mint napjainkban. Hazánkban is több száz szekta, kiségyház működik, melyek a felhígult spirituális igényt igyekeznek kielégíteni. Azt tapasztalhatjuk, hogy nem tűnik el a vallás és a hit, sokkal inkább beszélhetünk arról, hogy újfajta megnyilvánulási formái lesznek, amelyeknek egyre kevesebb közük van a hagyományos értelemben vett vallásos viselkedéshez. Úgynevezett „turmix–vallások” születnek, amelyek igyekeznek csipegetni minden számukra vonzó vallásos szeletből, amiből aztán összetevődik majd a saját vallásuk, amely által a saját maga módján tud egyedileg vallásos lenni.¹⁹ Ez a „turmix” jelenség felfedezhető gyakorló, vagy csak önmagukat kereszténynek mondók körében is, amikor találkozunk a reinkarnációba vetett hittel az örök élet és a feltámadás tanítása mellett. Tehát a szinkretista jelleg nem csupán azokra jellemző, akik nem tartozván semmiféle gyülekezethez elkezdnek összeválogatni szimpatikus tanításokat, hanem tetten érhető felekezetekhez tartozók körében is. Ez a mentalitás egyre inkább általános jelleget ölt a hívők és keresők körében.

Az adott kor kihívásaival kell megküzdeni minden emberi létezőnek. Ma a hipermarket és hiper–fogyasztó társadalomban a spiritualitás is megvehető, illetve áruba bocsátható - Lipovetsky szerint.²⁰ A modern kori felfogás szerint mindent csak magunkon kívül lehet felfedezni, kívülről lehet beszerezni. A belső értékkel, a lélekből kiinduló

¹⁹ Vö. HORVÁTH–SZABÓ K., *Az én és a vallás a posztmodern korban*, in *Távlatok* 56 (2002/2), p. 243.

²⁰ Vö. LIPOVETSKY G., *Le bonheur paradoxal. Essai sur la société d'hyperconsommation*, in Gallimard, Paris, 2006, p. 121.

valósággal egyáltalán nem foglalkozik a fogyasztói szemlélet, így a belső értékek kialakítása, azok növelése, gyarapítása nyilván nem szerepel az eszköztárában. Bizonyos formában az intézményes egyházi struktúra nem létező valóság, hisz nem tud semmilyen produktumot nyújtani, amely pillanatnyi kielégülést, vagy örömet okozna, hisz a struktúra is saját benső irányába kívánja terelni.

Ezzel együttesen van jelen az általános urbanizáció, az idővel és a hellyel való teljesen új kapcsolati forma, mely a gyorsaságot és a könnyű helyváltotatást hozta magával. A plébániai közösség területi mivolta ebben a rohamosan változó közegben nehezen találja a helyét, nehezen tudja felvenni a diktált ritmust.²¹

Különbséget kell tenni a hívek között aszerint, hogy ki hol él, milyen szintű képzettsége van. Ez nem negatív jellegű diszkrimináció, sokkal inkább a pasztoráció specializálása, a szakpasztorációs központok létrehozásának szükségességét fejezik ki, hisz más igényekkel, előképzettséggel rendelkeznek a különböző csoportok a közösség életében. Ezzel együtt látni kell, hogy bizonyos mértékű csökkenés a legtöbb helyen tetten érhető. Kevesebb hívő, kevesebb vallását gyakorló, kevesebb pap – a papságot nem lehet pusztán csak munkaként végezni. Ez a legkevésbé vonzó azoknak, akik látják a hétköznapi életben.

Napjaink kultúrája és mentalitása különböző kritériumot állít fel a vizsgálódása terén: tudományos jelleggel magyarázható legyen, technológiája hatékony legyen, és demokratikus színben tűnjön fel. Ezekbe a kategóriákba nehezen lehet a papságot behelyezni, más kritériumok szerint történik az elbírálás, így a két dimenzió képtelen, vagy csak nagyon nehezen tud egymással találkozni. Azok a hívek, akik ezt a kultúrát szívják magukba, nem egyszerűen tudnak az életükben mit kezdeni a misztérium valóságával, melyet az Egyház kínál fel. Nagyon sok pap életét érinti az Egyház misztériumának ez az elégtelen és a szolgálat jellegének ez a helytelen felfogása. Ezen a szemüvegen keresztül nézik az engedelmességet, a szegénységet és a cölibátust. Teljesen egyértelmű, hogy nem tud kielégítő választ kapni, aki csak a posztmodern, haladó szemléleten keresztül tekint az Egyházra, annak elkötelezett tagjaira, különösen is a papságra. Megjegyzendő, hogy a hívek életével sem tud mit kezdeni ez a mentalitás,

²¹ Vö. BORRAS A., *Prete in un mondo che è cambiato*, in RdCi 4 (2007), p. 289–304.

hogyan lehet ma bármi mellett is elköteleződve élni, merül fel a posztmodern ember negatív töltetű kérdése.

A döntési rendszerünkben, amelyet kialakított a körülöttünk lévő társadalom, benne van az, hogy flexibilisnek, kötöttségektől mentesnek kell lennünk, hiszen csak így tudunk előbbre haladni az életben. Ez az, ami alkalmassá tud tenni, hogy gyors ütemben munkát, szakmát tudjunk váltani, de világos, hogy ez a morál az életünk többi területén is hatást gyakorol majd, így a hithez való viszonyunkban és a társas kapcsolatainkban is felfedezhető lesz a lenyomata. Nem elhanyagolható tény az sem, hogy a hétköznapi nyüzsgése olyannyira lefoglalja és lefárasztja az embert, hogy a komolyabb kérdésekre nem marad fizikailag ideje, tehát az életnek az eseményei kontroll nélkül haladnak előre, miközben a sorskérdésekkel – mi a jó, mi a rossz, mi a helyes és helytelen, élet, halál – nem marad ideje foglalkozni.

1.1.2.2. Napjaink szellemi irányzata, a posztmodern

Korunkat szokás posztmodern kornak nevezni. A kortünetek elemzése szempontjából ez nagyon fontos kérdés, hisz korunk gondolkodásmódjának meghatározó iránya. Az elnevezés hordoz magában némi érdekességet. Békés Márton nagyon találóan fogalmaz ezzel kapcsolatosan: „Minden, ami «poszt» előtaggal jelölhető, az valamiképpen egy bizonyos tartalom önmagát túlélt, de még ilyen vagy olyan formában, halottaiban is továbbbegzisztáló jelenséget ragad meg. Minden «poszt» előtag hullafoltot jelöl az utána illesztett fogalom testén. (...) A posztmodernnel kapcsolatban is egy önmagát túlélt rendszerről beszélünk: a modern már meghalt, de még tovább nő a körme.”²² A Békés által történő megfogalmazás világosan mutatja, hogy a posztmodern a modernnek a meghaladása, valamilyen formában a továbbvezetése, de olyan formában, hogy igyekszik feltárni az előző kornak a hiányosságait. Igyekszik a modernnek a kevésbé szerencsés útkereséseit megmutatni, ahol nem a teljes igazságot tárta az emberiség elé. Felülvizsgálja a nyugati társadalomnak (racionalizmus, kapitalizmus) és a keleti blokknak (kommunizmus) is a sikertelenségeit.²³ Kritikusan lép fel a modern által oly nagyra tartott

²² BÉKÉS M., *A posztmodern után. A történelem vége, és ami utána következik*, in: *Kommentár 2007/4*, p. 105.

²³ Vö. DAVIE G., *A vallás szociológiája*, Pannonhalma, 2010, p. 137.

kognitív megismeréssel szemben. A modern gondolkozási irány nagy descartes–i aforizmáját, „gondolkodom, tehát vagyok”, Freud a posztmodern korban megcáfolja azzal, hogy az ember nem tudatos lény. Sokkal nagyobb a tudattalan, az ösztöneink és vágyaink színtere, amelyek előttünk sem teljesen ismeretesek, mint a tudat. Az ember se nem gondolkodó, se önmagát nem ismerő lény – Freud szerint.²⁴ Freud a tudattalan előtérbe helyezése kapcsán válik a posztmodern előfutárává. A posztmodern lényege tehát az, hogy megkérdőjelezi a szubjektum önazonosságát, illetve az egységes, abszolút érvényű világmagyarázó elvek létét. A világ többértelmű, heterogén, önellentmondásos.

A fentebb említett társadalmi rendszereket is ezen a kritikán keresztül vizsgálja a posztmodern. Hangsúlyt kíván fektetni a misztikára és az esztétikára, viszont ezeket nem a közösség szempontjából keresi, hanem a szubjektumnak a saját szemüvegén keresztül nézi, aki nem is ismeri önmagát. Tehát minden felülről jövő utasítás, a jóról és a rosszról, a hasznosról és a haszontalanról, melynek látta a sikertelenségét bizonyos tekintetben a rendszerek bukásában, csődöt mondott. Ebből következik, hogy mindaz a gondolkozási rendszer, amely szilárd alapokat adott az európai gondolkodásnak, most leáldozóban van. Tehát nem arra irányul a figyelme, hogy a nagy narratívákat most valami új váltsa fel, hanem hogy végérvényesen megszűnjenek. Stott szerint „...a nagy elbeszélések tehát, közöttük a kereszténység, mára töredezetté váltak, és korunk szívesebben tekinti az igazságot magánigazságnak, és nem közösen vallott igazságnak, szubjektívnek, és nem objektívnek. A gondolat, hogy mindenkinek megvan a maga elképzelése az igazságról és senkinek sincs joga megkérdőjelezni e hiedelmek valódiságát: a posztmodern lényege.”²⁵ Arról beszélhetünk tehát, hogy a posztmodern egy újfajta hozzáállási módszer a világhoz.

Viszont a posztmodernből alapvetően hiányzik a pozitív töltet, azt lehet mondani, hogy „genetikai hibával” született. Nem létezik világos, egyenes megfogalmazása, nincs kifejezett programja. Negatív töltöttségéből fakadóan alapvetése a tagadás, a lázadás. Úgy különül el a moderntől, hogy nem fogalmaz meg egy új irányvonalat, hanem az előzőt igyekszik tagadni. Mivel semmi mellett nem foglal így állást, nem határoz meg konkrét definíciókat, így kényesen kerülnie kell saját magának az önmeghatározását is.²⁶

²⁴ Vö. FREUD S., *Das Ich und das Es*, Marix Verlag, Berlin, 2010, p. 271-301.

²⁵ STOTT J., *Korunk égető kérdései – keresztény szemmel*, SZIT, Budapest, 2009, p. 74.

²⁶ Vö. DIÓSI D., *Az Egyház és a posztmodern*, SZIT, Budapest, 2012, p. 15–17.

Ellenben folyamatosan nem lehet negatív megállapításokban és a pozitív kijelentések talaján tartósan meglenni, így szükségszerűen a posztmodern sem lehet állandó, hiszen valaminek lennie kell. Így megállapítható, hogy a posztmodern csak a modernnel együttesen képes a létezésre.²⁷ Viszont ez a kor létezik minden ellentmondásával együttesen is, mely meghatározza a társadalomnak a világhoz való hozzáállását, gondolkodását és életvitelét.

Ebben a társadalomban, ahol nem kapnak helyet a nagy narratívák, a kereszténységnek is újra meg kell találni a helyét, találkozni és választ adni a kihívásokra. Az a transzcendencia-orientáltságú rendszer, amely éltette a társadalomnak az egzisztenciáját, megszűnt. Még ennél tovább is kell lépni, hisz azt tapasztaljuk, hogy a „pusztán” egészséges gondolkodásnak is komoly határokat szabtak, az egyenlőség és a személyi jogok sérthetlensége okán. Korábban a vallás kezeskedett, hogy megfelelő útmutatást kapjanak az emberek, határozott vonalak legyenek az életben. Tulajdonképpen az örök életbe vetett hit határozta meg a földi életet, a transzcendens megjelent az immanensben. Az emberek előtt egy láthatatlan jövőkép állt az örök életbe vetett hitük folytán, viszont az Egyház ezt a láthatatlant igyekezett az emberek előtt szilárdá tenni a tanítása útján. Ez az útmutatás kölcsönzött az Egyháznak egy megingathatatlan tekintélyt a világ előtt. Monopolhelyzetbe került azáltal, hogy az emberek örök élet felé vezető útját a kezében tartotta.²⁸

Az Egyház elveszítette az institutionális hatalmát, ami oda vezet, hogy a tanítása jobb esetben is csak vonatkoztatási ponttá változik az emberek előtt. Diósi szerint: „A kor embere számára nem a tekintély, az engedelmesség, hanem a tolerancia, a spontaneitás, a különbözőségek érvényre juttatása, a különböző vélemények megvitatása, az önkezdemenyezés, a vállalkozó szellem, a minden dolgokhoz való hozzászólás, véleménynyilvánítás a fontos.”²⁹ A posztmodern tehát szembefordul azzal, hogy létezik valamilyen formában is egy valóságos magyarázat, egy olyan alapvetés, ami mentén el lehet indulni, vagy lehet formálni valamilyen formában a társadalmat, az egyén életét. A

²⁷ Vö. RÁCSOK G., *Posztmodern vallásosság és médiatellítettség*, in Sárospataki Füzetek, 2010/3, 79–92.

²⁸ Vö. DIÓSI D., *Az Egyház és a posztmodern*, SZIT, Budapest, 2012, p. 27–30.

²⁹ DIÓSI D., *Az Egyház és a posztmodern*, SZIT, Budapest, 2012, p. 25.

valóságtól való elfordulás hozza magával azt is, hogy értelemhiányossá válik a világ, hiszen minden tartalmat meg lehet kérdőjelezni, így a szilárd alapja veszett el.

A rend és az értelemteremtés kizárólagosan szubjektív aktus lett, kihullottak azok a világos kapaszkodók az emberek kezéből, melyek biztos úton igyekeztek vezetni a társadalmat hosszú időn keresztül. Az Egyház tanítása egy lett a sok tanítás közül, melyet lehet választani, illetve lehet válogatni a tanításai közül. A „vallásos vagyok a magam módján” kifejezés tulajdonképpen a posztmodern gondolkodásmód egyik szüleménye, mely a vallásos értékeket is igyekszik megversenyeztetni, mintegy olyan értékcsoportot, mely egy a sok közül.

1.1.2.3. Nárcizmus

Nem lehet megfélekezni a korunk nagy társadalmi betegségei közé tartozó nárcizmusról, mint társadalmat alakító jelenségről, mely következik a fent említett jelenségből, miszerint az embernek nincs ideje semmire magán kívül.³⁰ A nárcizmusban különbséget kell tenni az egészséges és a patológikus nárcizmus között.

Egészséges nárcizmusra, azaz önmaga szeretetére és elfogadására szükség van ahhoz, hogy kiegyensúlyozott életet tudjon élni a személy. Az egészséges nárcizmus együtt jár a kiegyensúlyozott lelkiállapottal, miszerint ismerem az adottságaimat és a képességeimet, amelyeket képes vagyok kamatoztatni a hétköznapijaimban. Azt jelenti, hogy összhang van az ego és a super-ego között, egyensúlyban van a libidó az agresszióval.³¹ „Az egészséges nárcizmus egy állandó, valóságos tulajdonságainkon alapuló önmagunk iránti érdeklődés, mely által érett célokat, elveket fogalmazunk meg; képesség, hogy mély tárgyilagos összefüggéseket fedezzünk fel.”³² Ehhez mindenképpen

³⁰ Vö. GRASSO E., *Il mattino che viene*, Editrice Missionaria Italiana, 1995, p. 106–108.

³¹ Vö. GABBAR G. O., *Psichiatria psicodinamica*, Raffaello Cortina, Milano, 1995, p. 467.

³² *Psychodynamic Psychotherapy for Personality Disorders: A Clinical Handbook*, Narcissistic personality disorder, Washington DC, 2010, p. 263

szükséges az egyén életében az egészséges gyermekkor, amelyben képességeit és szerepét helyesen értékelik, sem túl, sem alul.

A kiegyensúlyozott vagy beteges lelkiállapot és a nárcizmus között az önbecsülés képez hidat. Ha az önbecsülés túlságosan megnő, akkor beszélünk patológikus nárcizmusról. Az egyén védi magát, kell, hogy helyesen forduljon maga felé, de végül, akkor lesz igazán boldog, ha mást képes szeretni. Ha ez a képesség nem alakul ki, akkor az egyén megbetegszik, ebben az esetben produkálja a patológikus tüneteket.³³ A nárcizmus extrém változata a skizofrénia, személyiségzavar és a megalománia.

Sok fiatal és a környezete szenved a nárcizmustól. Narcisszus ismert legendája folyamatosan ismétlődik napjainkban is. A szeretet egyre inkább önszeretetté alakul át, amiben nem tud helyet kapni más személy, vagy csak, mint kiszolgáló vesz részt a kapcsolatban. Divat-irányzatok, vásárlási láz, egészséges életmód (helytelenül értelmezve), vitaminok, edző termek, ezek azok a kulcsszavak, melyek meghatározó jelentőséggel bírnak napjaink társadalmi életében.

Ezek a zavarok alapvetően gyermekkorban alakulnak ki, tehát a felelősség legnagyobb részben a szülőket terheli. A szülő feladata a nevelés, az *educatio*. Ha a fogalom latin megnevezésére tekintünk, látjuk, hogy mi a célja: előhozni, kifejleszteni. Nem automatizmusra utal a kifejezés, hanem aktív cselekvésre. Allan Blomm amerikai pszichológus a '80-as években meghatározta a posztmodern legnagyobb hibáját, melyből szerinte a patológikus nárcizmus születik. Ez nem más, mint a *gondolkozás hiánya*. Ez a hiány vezet oda, hogy a természetes szerepek a családon belül megborultak, tehát a szülő-gyermek kapcsolat nincs a maga helyén. Bloom világosan megfogalmazza, hogy ez a viszony nem egyenrangú felek kapcsolata, ahol hasonló joggal és felelősséggel bírnak az egyének. Sőt, tovább elemezve ezt a kapcsolati rendszert, rávilágít arra, hogy az tökéletesen felborult, hisz a gyermek, (aki a formálásra szorulna) lesz az, aki irányítóná válik. Ma a szülők nem feltétlenül érzik kötelességüknek, hogy tudatosan és

³³ A patológikus narcisztikus személy ismertető jegyei: 1. Az én nagyságának az érzése. 2. Különlegesség és egyediség érzése. 3. Állandó fantáziálás a sikerről, erőről. 4. Túlzott csodálat elvárása. 5. Társas kapcsolatok tárgyiassága. 6. Empátia hiánya. 7. Irigység mások iránt. 8. Arrogáns viselkedés. – Vö. BRENA E., *Genitori oggi: lo scacco di Narciso*, in *Tredimensioni*, 3/2015, Reggio Emilia, p. 261–270.

következésként neveljék a gyermekeiket abban az értelmében, hogy valamit kihozzanak, kifejlesszenek belőlük, ami nem látható. Ebben az értelemben a helyes szeretetet is át kell gondolni, ami túlmutat az adott pillanatnak az örömein, valami magasabb célt tart a szem előtt, amiért érdemes a jelen helyzetben nehézséget is elviselni. Ha minden kívánság azonnal teljesül, ha következmények nélkül lehet élni, akkor a felelősségtudat és az egészséges öntudat nem alakul ki a személy életében. A gyermekek által kialakított – természetesen nem egészséges – értékrendszer lesz az, ami meghatározza a kapcsolati formát. Ezzel együttesen a szülőben is kialakul a helytelen szeretet kapcsán egy beteges ragaszkodás a gyermekéhez, ami azt eredményezi, hogy nem lesz egészséges a későbbiek folyamán sem a felnőtt szülő–gyerek kapcsolat. ³⁴ A szülők részéről a helyes kérdés nem az lenne, hogy *Mit tegyek?*, hanem sokkal inkább az, hogy *Hogyan kell megkérdeznem saját magam? Hogyan éljek én, hogy segítsék a gyermekemnek a vágyai megértésében és megélésében?* Eszmények, értékek, ötletek, fáradozások, frusztrációk, lemondások és feláldozások - ezeknek a fogalmaknak az első helyen kell állnia a hétköznapi életben ahhoz, hogy egészséges legyen/maradjon az ember. ³⁵

Nem könnyű olyan esetben kereszténységről, odaajándékozott életről beszélni, ahol nincs transzcendentális érdeklődés, ahol a jelen nem mutat egy szilárd jövő irányába, az örök élet felé. Ennek lenyomatait lehet tapasztalni a házasságban és a papságban is.

³⁴ Vö. BLOOM A., *La chiusura della mente americana. I misfatti dell'istruzione contemporanea*, Lindau, Torino, 2009.

³⁵ Vö. BRENA E., *Genitori oggi: lo scacco di Narciso*, in *Tredimensioni*, 3/2015, Reggio Emilia, p. 270.

I.2. A közösség alapja a család

I.2.1. A családi élet kihívásai

Az első és döntő kapcsolat a fiatal életében a családjával létesített kapcsolat. Az Egyháznak az aktuális helyzete, a társadalomban elfoglalt helye és hatékonysága is nagyban függ a családoktól, attól, hogy a család a hivatását hogyan és mi módon tudja beteljesíteni. Tehát, ha a család nem működik rendesen, akkor az Egyház életében is tapasztalhatóvá válnak bizonyos változások, hiszen ahogyan a társadalomnak, úgy az Egyháznak is az első és alapvető sejtje a család.

A családdal foglalkozó szinódus után megjelent apostoli buzdításban Ferenc pápa hangsúlyozza az antropológiai és szociális kapcsolatot a család és az Egyház között, melyen keresztül megismerhető a hit. Ehhez szükséges, hogy elmélyüljön a házasság teológiája, a keresztény antropológia és az Egyház tanítása, mely körülöleli a családot.³⁶

A család szükségessége nem csak társadalmi kritérium, az ember-teremtésben találjuk meg belekódolva. Isten a saját egyszülött Fiát, az üdvözítőnként, Jézus Krisztust egy családba helyezte. Az ő embersége, emberi érzései és az ő nevelése – mint minden más gyermek életében is – a szüleitől, Máriától és Józseftől függött. Isten – a megtestesülésén keresztül – megerősítette, szentesítette a családi életnek az intézményét, és ezzel megmutatta az útját és a helyét az emberi fejlődésnek. A Familiaris Consortio így fogalmaz:

„Isten titokzatos terve szerint ugyanis Isten Fia sok esztendőn át e Családban élte rejtett életét. Ezért ez a Család az összes keresztény családok példája és ősmintája. Ez a Család – amely a földkerekségen egyetlen – miután megtapasztalta az üldözöttséget és a száműzetést, szegény, névtelen és hallgatag életét Palesztina egy kicsiny városában élte: Istent azonban utólérhetetlen módon tisztelte. Lehetetlen tehát, hogy az összes keresztény családokat, sőt a földkerekség összes családjait ne segítse abban, hogy mindennapos

³⁶ Vö. *AL*, n. 32.

kötelességeiket teljesítsék, elviseljék az élet nehézségeit, nagylelkűen segítsenek mások nyomorúságán, s hogy Isten rájuk vonatkozó tervét örömmel valósítsák meg.”³⁷

Napjainkban Magyarországon és a legtöbb jóléti országban az emberek nagy többsége elvi szinten támogatja a házasság intézményét, viszont a gyakorlati életben ennek gyakran az ellenkezőjével találjuk szembe magunkat. A Magyar Alkotmány a következőképpen fogalmaz a házasság intézményével kapcsolatban az L cikkében:

„Magyarország védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő–gyermek viszony. (2) Magyarország támogatja a gyermek vállalást. (3) A családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza.”³⁸

Ahogy látjuk az alaptörvényben, komoly törvényi megalapozottsága van hazánkban a házasság intézményének, viszont ennek ellenére a statisztikai adatok ettől eltérő képet tárnak elénk. Aggasztó adatokat látunk a házasságkötések és a válások számainak összehasonlításakor. 2018-ban Magyarországon 50 828 házasság kötött, míg 16952 házasság bírósági döntés alapján, válás következtében bomlott fel.³⁹ Ezek az adatok az elmúlt években pozitívabb mérleget mutatnak. Viszont a válások száma sajnos az egyházi házasságkötéseknél is elég magas.⁴⁰ Ez a statisztika világosan mutatja a családok mai helyzetének egy szegmensét, melynek hatását hazánkban is érezhetjük.

A házasság, ahogyan a *Gaudium et Spes* fogalmaz: „a szeretet és élet bensőséges közössége, melyet a Teremtő alapított és törvényeivel körülvevett, a házassági szövetség, azaz a visszavonhatatlan személyes beleegyezés által jön létre.”⁴¹ Ezt nem lehet megjeleníteni és létrehozni a házasságban, ha hiányzik az egyik fél a párból, ha más formában, módon élik meg a közös életet. Nagyon sokféle módja létezik ma az együttélésnek, melyek igyekeznek helyettesíteni a házasságot, kiküszöbölve ezzel az

³⁷ *FC*, n. 86.

³⁸ <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK13055.pdf>

³⁹ <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

⁴⁰ Vö. MANENTI A., *Coppia e famiglia: come e perché*, EBD, Bologna, 2007, p. 95.

⁴¹ *GS*, n. 48.

elköteleződés szükségességét. Példának okáért a német nyelvterületen teljesen új kategória is létrejött a partnerkapcsolatban, ún. *Lebensabschnittspartner* – életrésztárs. Ez azt jelenti, hogy bizonyos ideig együtt élnek, majd külön utakon folytatják az életüket, amikor valamelyik félnek kényelmetlenné válik a kapcsolat. A kapcsolati formának a megnevezése nyilvánvalóan az elejétől kizárja annak a lehetőségét, hogy teljes egészében elköteleződjenek a felek egymás mellett.⁴² Az elköteleződés hiánya, a pusztán csak időszakos kapcsolat sok kérdést vet fel, sok emberi szükség és vágy nem elégül ki ez által, nem teljedik ki az élet. Többek között nem valósul meg a Gaudium et Spes kritériuma a házasságról, nem tud bensőséges közösség kialakulni, mely a szereteten és a közös élet alapjain áll. Ezek mellett szükséges megemlíteni, hogy a liberális vezetőségű országok világszerte harcolnak azért, hogy azonos nemű emberek köthessenek államilag elismert házasságot, melyet a hagyományos családmódel mellett egyenrangú félként kívánnak állítani. Ebből adódóan, mint egyenrangú felek jogot követelnek, hogy gyermeket neveljenek. Természetszerű akadályok miatt küzdenek a bérnyaság legalizálása mellett, illetve a spermabankokban elhelyezett hímivarsejtek szabadabb felhasználásáért. Ezekhez a kezdeményezésekhez társul az örökbefogadással kapcsolatos jogi szabályozások újra értelmezése is.

Ezek azok a nagyon nyilvánvaló elhajlások, melyekkel hétköznapi szinten találkozunk, melyek legközvetlenebbül veszélyeztetik a családi élet természetesen és transzcendentális voltát. Így a családi életből kiiktatódik az, ami a családnak a célját, a biztonságát lenne hivatott szolgálni, az apának és az anyának a jelenléte.

A család-modell fejlődését Roussel négy kategóriában mutatja be: tradicionális, szövetségi, egyesített, együttélés.⁴³ A felsorolás jól mutatja, hogy a közösségi szemlélettől hogyan fordulhat el a házasság pusztán leredukált együttéléssé azáltal, hogy egyre inkább a saját érzések válnak dominánssá. Ez nem pusztán csak az egyének a személyes döntése, hanem a társadalmi változások visszatükröződését is mutatja. Ebből az ún. fejlődési folyamatból következik, hogy sok esetben a fiatalok próbaházasságban

⁴² Vö. LERMER S., –MEISER H., Ch., *Lebensabschnittspartner: die neue Form der Zweisamkeit*, Krüger, 1991.

⁴³ ROUSSEL L., *Mariages et divorces. Contribution à une analyse systématique des modèles matrimoniaux*. in: *Population*, 35e année, n°6, 1980, Paris, p. 1025–1040.

élnék, pusztán egy háztartásban, mindenféle hivatalos elköteleződés nélkül. Az Egyház álláspontját támasztják alá különböző szociológusok is, miszerint ez a házasságnak egy tökéletesen félreértett és eltorzított formája, mely képtelen megfelelni a házasság tradicionális definíciójának.⁴⁴

Napjainkban a családok másik problémája, hogy túlságosan részt kap az emberek életében az iparosodási folyamat. Amíg a társadalom nagy része mezőgazdasági termeléssel foglalkozott a saját területén, a közösség fogalma is teljesen más jelentéstartalommal bírt a hétköznapi ember számára. Együtt dolgozott a család, ami azt jelentette, hogy az idejük döntő többségét is együtt töltötte. Napjainkban teljesen elfogadott és szükségszerű is, hogy a család minden tagja dolgozzon és e munkavégzés területe is különböző legyen. Ez számszerűleg azt jelenti, hogy egy átlagos felnőtt ember, egy családapa, családanya napi 10–11 órát tölt munkával. A munkavégzést követően legjobb esetben is 70–100 percnyi idő jut a családi élet megélésére, tehát a napja 7–8%–át tudja a családjával, gyermekei nevelésével tölteni.⁴⁵

1.2.2. Szülő – gyermek kapcsolat

Minden embernek az első és döntő kapcsolati rendszere az életében a szüleivel van. A családnak ez a feladata tulajdonképpen az életnek a szolgálatát jelenti, ezáltal történik meg az életbe való bevezetés, ezáltal lesz az ember társa, Isten teremtő művének.⁴⁶ Ahogyan a Lumen Gentium fogalmaz: „Mert a házasságból ered a család, melyben megszületnek az emberi társadalom új polgárai, akiket a keresztségben a Szentlélek kegyelme Isten gyermekeivé tesz, hogy Isten népe a századok folyamán

⁴⁴ Vö. P. N. COHEN, *The Family: Diversity, Inequality, and Social Change*, by W. W. Norton & Company, 2014.

Vö. P. N. COHEN, *Enduring Bonds: Inequality, Marriage, Parenting, and Everything Else That Makes Families Great and Terrible*, University of California Press. 2018.

Vö. SKRABSKI Á., KOPP M., *A boldogságkeresés útjai és útvesztői a párkapcsolatokban*, Apor Vilmos Főiskola, Vác. 2009.

⁴⁵ TÁRKÁNYI Á., *A családok helyzete a mai világban*, Kossuth Kiadó, Budapest, 2006, p. 35–40.

⁴⁶ Vö. FC, n. 21.

fönnmaradjon. Ebben a családi Egyházban a szülők legyenek gyermekeik első hithirdetői szavukkal és példájukkal, és ápolják mindegyikük sajátos hivatását, különös gonddal pedig a papi hivatást.”⁴⁷ Ebben az értelemben a szülőknek nagy felelősségük van a gyermekeikkel szemben.

A Familiaris Consortio négy fontos aspektust emel ki a család feladatainak bemutatásakor:

1. A személyek közösségének megvalósítása.
2. Az élet szolgálata.
3. Részesedés a társadalom fejlődésében.
4. Részesedés az Egyház életében és küldetésében.⁴⁸

Ez a négy aspektus jól mutatja számunkra, hogy milyen feladatai, kötelességei vannak a család intézményének. Ezek nélkül a személy nem tud kellőképpen fejlődni, nem tud egészséges felnőtté válni. Ha a papképzés dimenziójába helyezük ezeket a feltételeket, akkor szem előtt kell tartani, hogy a szemináriumi képzés tulajdonképpen milyen embereket is vár:

„Minden növendék korát és fejlődési fokát szem előtt tartva, éber gonddal kell vizsgálni a jelölt helyes szándékát és szabad elhatározását, lelki, erkölcsi és értelmi alkalmasságát, testi és pszichikai egészségét, figyelembe véve a családban örökölt hajlamokat is. Mérlegelni kell, hogy megvan-e a jelöltben a képesség a papi élet terheinek viselésére és a lelkipásztori teendők ellátására.”⁴⁹

Mindent figyelembe véve a jó családi élet alapja egy egészségesen működő házasság, melyben a felek kölcsönösen tisztelik és szeretik egymást. A férfi és a nő együtt részesednek a házasság szentségében. A többi hat szentség esetében a személy egymaga részesül, viszont a házasság esetében közösen részesednek a szentség kegyelmi erejében, mely így egészen különlegessé válik. A szentségnek így a közösségi értéke jelenik meg, mely egyidőben felismeri a két ember közti igaz szerelmet és ugyanakkor ezt erősíti meg

⁴⁷ *LG*, n. 12.

⁴⁸ *FC*, n. 17.

⁴⁹ *OT*, n. 6.

a kegyelem a keresztény jegyesek életében.⁵⁰ Ebben a kapcsolatban tud együtt élni egészségen és teljes életet élve két ember, akik képesek lesznek egy újszülött gyermek számára megfelelő környezetet kialakítani.

Az Egyház mindig közel áll a házasokhoz, hisz ez az a közösség, amely alapja a családoknak, mely alapja az Egyháznak. Ferenc pápa 2014-ben a következő üzenetet küldte a családoknak a házasság hete alkalmából: „Hogyan lehet jó a házasságunk? Az Úrral egyesülve, aki mindig megújítja a szeretetet, és minden nehézségnél erősebbé teszi azt.”⁵¹ Mindenekelőtt kiemelkedő fontossága van annak, hogy a házastársak szeressék egymást, hisz ebből a megélt szeretetből tudnak részesülni a gyermekeik is. Ellenkező esetben a megélt szeretetlenségből részesednek. A megélt szeretetben lehet látni a szeretet dinamikáját, mely hasonló módon működik, mint a Szentháromság személyei között. A házastársaknak kell megőrizni és továbbadni az Istenből eredő szeretetüket, mely a szerelmük megszenteléséből fakad a házasságkötésük révén, ami gyakorlatilag a házasság hivatást jelenti. A szülők minden esetben az első tanúságtevői a hivatásnak, hogy mit jelent elhivatottnak lenni és hogyan kell azt a hétköznapokban megélni. Ha valaki lát egy szép házasság hivatást, (bár érdemes lenne azon is elgondolkodni, hogy ez a fogalom él-e a hívek körében, és esetleg nem csak a papi hivatásra használják-e a hivatás fogalmát) sokkal könnyebben el tudja fogadni, fel tudja ismerni a papi hivatást is, hisz alapvetően beleivódott az elhivatottságnak a létezése.

Az első közösség tud a legtöbbet formálni az emberi életben, hisz egy újszülött minden esetben egy teljesen tiszta emberi valóság, nincsenek korábbi tapasztalatai, nincsenek személyesen elkövetett bűnei. Azt mondhatjuk, hogy amikor megszületik egy kisgyermek, minden képesség megvan benne, hogy egész (séges) és szent életet kezdjen el élni. Isten nem teremtett olyan embert, akinek ne lenne meg a képessége, hogy szentté váljon a földi élete során, vagy olyat, aki eleve rossznak született. Isten azt akarja, hogy minden ember megtalálja az üdvösségre vezető utat.⁵² A szülők, Isten teremtő tevékenységében vesznek részt, amikor „megteremtik” az új emberi életet.⁵³ Ellenben, ha

⁵⁰ Vö. SIVIGLIA I., *Il matrimonio, fondamento della famiglia sacramento e icona trinitaria*, Assisi, 2008, p. 3–8.

⁵¹ https://twitter.com/Pontifex_it/status/440427271476629504

⁵² Vö. CCC, n. 1701–1704.

⁵³ Vö. FC, n. 17.

a szülők között nem létezik egy egészséges kapcsolat, vagy nem élnek együtt, vagy nem is volt soha semmiféle kapcsolatuk, csak pusztán biológiai, akkor azt a küldetésüket, melyre hivatottak, nem tudják beteljesíteni, nem tudják átadni azt a gyermeknek, amire a legnagyobb szüksége lenne, hogy velük együtt részesüljön a kegyelmi életben. A szülők a saját képességeikkel, vagy képtelenségeikkel az újszülött első példaképei. Ezek a képek pozitív vagy negatív irányba is meghatározóak lehetnek, melynek a jelenlétével és hatásaival minden esetben számolni kell.

1.2.3. Külső kapcsolatok

50–60 évvel korábban Európa-szerte, így Magyarországon is teljesen természetes volt, hogy a család nem egy szűkebb közösség, ahol két generáció él együtt, hanem több generációs együttélést jelentett. Az embereknek szoros kapcsolatuk volt a nagyobb családdal. Ebben a közös együttélésben világos volt, hogy a földi élet egy ponton elkezdődik, majd az idő előrehaladtával a végéhez ér, meghal az ember. Sok esetben a családok együtt éltek, egy házban, mely gazdag élettapasztalatot adott mindenki számára. Azt mondhatjuk, hogy sem a szocialista diktatúra, sem a liberalizmus nem hozott kedvező gyümölcsöket a családok számára. Mindkét rendszer kialakította, hogy a család csak a szülők és a gyerek (ek) közösségéből épül fel. Ma teljesen máshogyan élünk, az élet struktúrája teljes egészében megváltozott. Ezzel a változással járt, hogy azok a családmodellek, melyek korábban működtek, azok megszűntek, így a család felelőssége is megváltozott, a gyermekért vállalt felelősség ma teljes egészében a szülőket terheli, míg korábban ez megoszlott a család többi tagja között. A szubszidiaritás elve sokkal inkább érvényesülésre jutott ezekben a közösségekben.⁵⁴ Az elképzelés, hogy aki nem dolgozik, ne is egyék, illetve aki nem termel produktumot, az nem értékes tagja a társadalomnak, korábban teljesen elképzelhetetlennek tűnt a társadalom résztvevőinek. Ma a társadalom azt érzi, hogy az idősek, munkaképtelen emberek haszontalan tagjai a társadalomnak, akiket el kell tartani a termelő rétegnek. Sok esetben nem találják a helyüket a társadalomban, óriási távolság alakul ki az idősebb és a fiatalabb generációk

⁵⁴ Vö. *Boldogabb családokért*, n. 25, 26.

között. Viszont kell, hogy az idősek részei legyenek a társadalomnak, a családi életnek.⁵⁵ Ahogyan Szent II. János Pál pápa fogalmaz: „az ő tapasztalataik teszik lehetővé, hogy hidakat tudjunk építeni a generációk között, hogy megismerjék egymást.”⁵⁶

Újra kell gondolni és értelmezni a nagyszülőknek és a nagy családoknak a szerepét. A nagyszülők azok, akik képesek átadni az értékeket, a tradíciókat, a kultúrát és a hitet. A családban megélt hit által képes megszületni a vágy az Egyház közössége iránt, hogy részesei legyünk annak a nagy családnak, amit a saját családi életünkben megtapasztaltunk. Sajnos meg kell jegyeznünk, hogy a mai aktív generáció (30–50 évesek) sok esetben nem gyakorolják a hitüket. Az okok különbözőek, (a rendszerváltás előtt történt nevelésük, rossz tapasztalat az Egyházzal, közömbösség) de az eredmény ugyanaz. Viszont, ha csak a szülők adják át a hitet, vagy adott esetben nem adják át, akkor a gyermek nagyon korlátozottan tud csak tapasztalatot szerezni a vallásos életről, nem lesznek élményei a vallás gyakorlásával kapcsolatban. Sok esetben a nagyszülők aktív vallási jelenléte ki tudja egészíteni ezt a tapasztalatot, olykor ez az egyetlen érintkezési felület az Egyházzal, a nagyszülőkön keresztül. Természetesen nem ez a rendes útja a hit átadásának, hogy a nagyszülők az egyetlen hitre nevelők a gyermek életében, de mint lehetséges közvetítők fontos szerepet tölthetnek be.

Hazánk vallásgyakorlatában talán kevésbé hangsúlyos, de a keresztszülők is fontos szerepet kell, hogy kivegyenek a gyermek neveléséből. Ahogyan az Egyházi Törvénykönyv fogalmaz:

„A keresztelendőnek, amennyiben lehetséges, adjanak keresztszülőt; ennek feladata, hogy a felnőtt keresztelendőnek a keresztyén beavatásban segítségére legyen, a keresztelendő gyermeket pedig szüleivel együtt a keresztségre bemutassa, és azon fáradozzék, hogy a megkeresztelt a keresztségnak megfelelő keresztyén életet éljen, és az ezzel járó kötelességeket híven teljesítse.”⁵⁷

⁵⁵ Vö. *FC*, n. 27.

⁵⁶ INSEGNAMENTI DI GIOVANNI PAOLO II, II, 1, 1980, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1980, p. 370–375.

⁵⁷ *CIC*, can. 872.

Ez a szerep nem pusztán csak szimbolikus. Az Egyház nem véletlenül kér egy vagy több személyt is, akik amellet, hogy tanúskodnak a keresztség kiszolgáltatásának tényéről, komoly feladatokat vállalnak a gyermek nevelésében. Ha jól működik a család, a szülők, nagyszülők, keresztszülők, rokonok közösen együtt tudnak működni a gyermekek nevelésében, akkor nyilvánvalóan egy sokkal nagyobb látókört tudnak biztosítani a kiteljesedő élet előtt.

Fontos megemlíteni a testvérekkel lévő kapcsolatot, mely a szülők után a leginkább képes alakítani az ember fejlődését. Aki testvér nélkül, egyedüli gyerekként nő fel, később sokkal nehezebben tudja elfogadni a közösséget, beilleszkedni abba.⁵⁸

Az első nevelők minden esetben a szülők, de a másodlagos nevelők/oktatók a nagy család, akik körülveszik. Ezek az első kapcsolatok a közösséggel és a világgal, mely körül veszi az embert. A társadalmi és az egyházi élet is sok szempontból hasonlít egy nagy családhoz, ahol szintén különböző korú, nemű, érdeklődésű, képzettségű emberek vannak. Itt tudja megtanulni, hogy az ember nem egy sziget, hogy képtelen arra, hogy egyedül éljen, közösségtől mentesen.

1.2.4. A plébánia, mint az első tapasztalat az Egyházzól

A plébánia fogalmának a tisztázása nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy világosan értsük a plébánia, illetve a plébánián szolgálatot teljesítők feladatát. A CIC a következőképpen fogalmaz: „A plébánia a krisztushívőknek a részegyházon belül állandó jelleggel megalapított közössége, melynek lelkipásztori gondozását, a megyéspüspök felügyelete alatt, plébánosra bízák, aki annak saját pásztora.”⁵⁹ A kánon megfogalmazza, hogy ez a közösség a krisztushívők közössége. Nem területi egységet foglal elsősorban magában, hanem emberi kapcsolatokat. Maga a közösség szó is eleven, élő valóságot hivatott kifejezni ebben a kontextusban. Az Egyháznak a nagy közösségén belül

⁵⁸ Vö. BCs, n. 84.

⁵⁹ CIC, can. 515. §1.

természetszerű, hogy szükséges kisebb közösségre való osztás, mely elősegíti az evangélium hirdetését személyes közelséget teremtve a papok és a hívek között.⁶⁰

A közösség vezetésével a plébános van megbízva. A plébánosi feladatkör tulajdonképpen bemutatja a plébánián végzendő feladatokat is.⁶¹ Ezen keresztül érkezünk meg a II. Vatikáni Zsinat által bevezetett család–egyház fogalmához. Ez természetesen nem jelent valami tökéletesen új elképzelést, korábban is létezett az Egyház gyakorlatában, viszont most sokkal inkább a családok szerepét kívánja megerősíteni, mint akiken keresztül első alkalommal lehet találkozni a hittel. Ahogyan láttuk, a családnak a feladata, szerepe igen jelentős, azonban szükséges egy plébániai közösség is, amely meghatározó tud lenni a személy fejlődésének az útján. Ha egy plébánia nem tud nyitott, nem tud befogadó lenni, akkor nem teljesíti a feladatát. Ebben az értelemben nagyon fontos a papnevelésben, hogy legyen egy stabil háttér a kandidátus mögött, ahol meg tud születni a hivatása. Ha a plébánia nem működik, vagy csak gyenge működést mutat, azaz a krisztushívők közössége nem alkot élő közösséget, akkor nem lehetséges, hogy az első közösségi hitélmény megszülessen az adott helyén, a plébániai közösségben.

A plébánia természetesen magán viseli napjaink kihívásait, miszerint a területi lefedettsége kevésbé jelentőségteljes azáltal, hogy az emberek sokkal mobilisabbakká váltak, így a plébániák homogenitása is felborult. Sokkal inkább meghatározza a

⁶⁰ Vö. ERDŐ P., *Egyházjog*, Szent István Kiadó, Budapest, 2005, p. 367–368.

⁶¹ *CIC*, can. 528.: „1. §. A plébános köteles gondoskodni arról, hogy Isten igéjét a plébánián élőknek a maga teljességében hirdessék; ezért legyen rajta, hogy a világi krisztushívőket megtanítsák a hit igazságaira, főként a vasárnaponként és a kötelező ünnepeken tartandó homília és a hitoktatás útján; támogassa azokat a tevékenységeket is, amelyek az evangéliumi szellemet — a társadalmi igazságosság tekintetében is — előmozdítják. Különös gondja legyen a gyermekek és a fiatalok katolikus nevelésére; a krisztushívők együttműködését is igénybe véve, minden erővel fáradozzék azon, hogy az evangélium üzenete azokhoz is eljusson, akik a vallás gyakorlásával felhagytak, vagy nem vallják az igaz hitet.

–2. §. A plébános gondoskodik arról, hogy a legszentebb eucharisztia legyen a hívők plébániai együttlétének középpontja; azon fáradozzék, hogy a krisztushívőket a szentségek áhítatos kiszolgáltatásával táplálja, különösképpen pedig, hogy gyakran járuljanak a legszentebb eucharisziához és a bűnbánat szentségéhez; törekedjék arra is, hogy általában az imádságra és a családban végzett imádságra indítsa őket, és hogy tudatosan és tevékenyen vegyenek részt a szent liturgián, melyet a megyéspüspök felügyelete alatt plébániáján a plébánosnak kell irányítania; neki kell ügyelnie arra is, nehogy ezen a téren visszaélések támadjanak.”

plébániákat, hogy milyen specifikus igényeket kell kiszolgálnia az adott területen. Különleges szempontként jelenik meg, hogy a korábbi elképzelés, amely hosszú századokon keresztül működött is, mely szerint a plébánia egy közösség egy plébánossal, az a mai plébániai strukturális rendszerben sok esetben megdőlni látszik. Leginkább a vidéki plébániákat jellemzik ezek a tendenciák. A rétegpasztoráció kihívásai, melyekkel találkozik a pap, igazán többszólamúvá teszik a plébániák életét.⁶²

Amadeo Cencini ad egy konkrét definíciót a plébániák hivatáspedagógiájának az eredetéről: „A plébánia Isten benső népe, mely a keresztrefeszített oldalából tör fel. Egy területen élő közösség, mely gazdag karizmákban és szolgálati adományokban a közösség építésére és az evangélium hirdetésére.”⁶³ A plébániának el kell tudnia fogadni és kamatoztatni a lelkeségeket, az emberek sokszínűségét, hisz ezen keresztül tud teret adni a hivatásnak, megértetve, hogy a hivatásról nem egyes számban, hanem többes számban kell beszélnünk, tehát hivatásokról. A közösség minden tagjának megvan az egyéni hivatása. Ezeknek a hivatásoknak az együttélése teszi képessé a közösséget a fejlődésre, viszont a hivatásoknak is szükséges, hogy táptalajt találjanak, ahonnan növekedésnek tudnak indulni. Ehhez szükséges a felnőtt hit, mely képes megtenni a szükséges különbségtételeket és megtalálni az új lehetőségeket a közösség számára. E nélkül a közösség nem képes sem önmagát értelmezni, sem megtalálni a saját helyét a hivatások kísérésében. A plébános és a közösség feladata, hogy a hit örömeiről tanúságot tegyen a világ előtt, és erősítsék egymás elkötelezettségét.

Cencini szerint három komoly nehézség jelenik meg a plébániai közösségek életében: a kommunikáció – a közösség – és az identitás nehézsége. Ez megmutatkozik abban, hogy milyen módon tesz tanúságot az evangéliumról a hétköznapi életben, a misén kívüli időszakban hogyan éli az életét a közösség; megmutatkozik az emberi kapcsolatokban, egyrészt a közösség életében, másrészt abban, amit a közösséggel kapcsolatban lévő tapasztalnak; megmutatkozik abban, hogy a különböző karizmákat hogyan tudja befogadni és beépíteni a hétköznapi életébe és ezek mennyire lesznek

⁶² Vö. BORRAS A., *Prete in un mondo che è cambiato*, in *La Rivista del Clero Italiano*, 4/2007, p. 291

⁶³ CENCINI A., *Una parrocchia vocazionale*, Milano, 2005, p. 11.

gyümölcsözők.⁶⁴ Ezek a nehézségek le tudnak rombolni minden hivatást, ugyanis nem képes így a közösség közvetíteni a meghívó Egyház képét. Ha a közösség nem tud elégséges válaszokat adni a hittel kapcsolatban, ha a katekéta nem tart felkészült katekézist, nem segít átadni a hitletéteményt, ma keveseket tud megszólítani. A plébániai közösségnek a családban kapott hitet meg kell erősítenie. Ezen a ponton áll a megdönthetetlen felelőssége a hivatásokkal szemben.

A közösségnek kellene elősegítenie a hivatás elmélyülését, bátorságot a hivatás választásához. Nem magától értendő a találkozás az Eukarisztia keresztül az Istennel, ha erről elégséges felkészítést nem kap a fiatal. Ezek lennének azok a pontok, ahol megszólíthatóvá válhatnak az emberek. „A keresztény közösségnek meg kell ismertetni a fiatalokat ezzel az isteni arccal és kell lelkesíteni az Ő követésére, azáltal, a sokszínű kezdeményezés által, melyek segítenek megtanítani a hűséget: hűséget a feladatokhoz, hűséget az adott szóhoz, baráti hűséget, hűséget az időpontokhoz, hűséget a közösséghez, hűséget a vasárnapi miséhez.... ez mind kiindul e hűségnek a nagy pedagógiájából.”⁶⁵

A plébániai közösség felelőssége igen nagy a hivatásokkal szemben. Az első feladata, hogy elfogadja, helyet adjon a hivatásnak, hisz minden hivatás a közösség növekedését mozdítja elő. A második – ahogyan az Új hivatások egy új Európának című dokumentum is megfogalmazza – szükséges létrehozni hivatásközpontokat a nagyobb plébániákon, a plébánia központokban, melyek kapcsolatban vannak az egyházmegyei hivatásigazgató intézménnyel. Ezeknek a központoknak öt feladatot jelöl meg a dokumentum: vetés, vezetés, tanítás, formálás, megkülönböztetés.⁶⁶ Ezen kezdeményezés nagyban elő tudná segíteni, hogy a hivatásokat mind jobban felismerje és kísérelje a közösség. Hazánkban ebből a szempontból is érdemes figyelni az egyházmegyéek területén működő ministráns és hivatás referensek munkájára, melyeket az MKPK Ifjúsági Bizottsága koordinál. Ezen referatúrák fejlesztése erőteljesen segítheti a hivatások kultúra további meggyökerezését.

⁶⁴ Vö. CENCINI A., *Una parrocchia vocazionale*, Milano, 2005, p. 59.

⁶⁵ COMASTRI A., *La comunità cristiana educa a cammini di fedeltà*. in Seminario, 1992,1.

⁶⁶ Vö. NVNE, n. 29

I.3. Képzés és hivatás

Egy adott szakma/hivatás kiválasztásában benne vannak a családi hatások, de ugyanúgy a környezet, ahol az illető él, az ideiglenes tendenciák bizonyos szakmák értékelésében, valamint presztízs tényezők és a gazdasági helyzet.⁶⁷

I.3.1. A pályaválasztás nehézségei

A hatalom autoritást jelent korunkban is, amelyet sokan keresnek, mintegy vágyálomként él a fiatalokban. A hatalom viszont kötelesség is, amelyen ma az emberek saját létükkel szembeni rendkívüli erkölcsi felelőssége nyugszik. Tapasztalva korunk fejlődésének nagy léptékeit, világossá válik, hogy egyre nagyobb tudatosságot követel meg az embertől a világban való léte.

Éppen a technológiai haladás tette kötelezővé azt az erkölcsfilozófiát, mely szerint meg kell őrizni és védeni azt, amink van, és ami eltűnhet: a világunkat és a benne lévő életet. Az önpusztítás veszélye elsődleges kötelezettséget ró az emberiségre: nemet mondani a létünk megszűnésére. Ferenc pápa a *Laudato sí* kezdetű enciklikájában felhívja újra a figyelmet, hogy lépjünk ki az önpusztítás spiráljából, amelybe egyre jobban belesüllyed az emberiség.⁶⁸

A munkaerőpiacra való belépési szakasz mindig nehézséget jelent az életben, viszont ma egy elnyúló folyamatot tapasztalhatunk meg, amelyben elodázódik a munkaerő piacra való belépése a fiatalnak. Főleg az iskolából a munkába való átmenet nehézségei állnak előtérben, melyet késleltetések, bizonytalan és nem folyamatos szakaszok fémjeleznek: egy olyan átmenet, amely szakmai lehetőségeken keresztül tágul és épül, beilleszkedési egyezségek, együttműködések, határozott időre szóló megbízások, megannyi hosszantartó fáradozás egy stabil és biztonságos pozícióba való kerülésért. Egy átmenet, mely időben elhúzódik, valójában átminősít, ahogyan a felnőttkorba való átmenetben

⁶⁷ Vö. THOMAE H., *Dinamica della decisione umana*, Castello SPE 1996, p. 195.

⁶⁸ *Laudato sí* n. 163.

történik, ahol az életünkben kulcsfontosságú döntésekért vállalt felelősség (a képzési rendszerből való kilépés, a munka világába való belépés, saját életet élni, létrehozni egy új családot gyerekekkel, meghozni a döntést a felszentelt élet vállalására stb.) szembesít egy állandóan növekvő “késésben levés tünettel”, és bizonytalanságot, megfordíthatóságot tükröz, amely jellemzi a személyes pályakép építését.

Az egy életen át tartó fejlődés, mely az emancipált ember eszményképe, egy olyan luxussá válik, amit az emberiség nem fog tudni megengedni magának a túlélési etika logikájának függvényében. A felelősség elvét nem szabad a félelem elvével azonosítani még akkor sem, ha önmagában a félelem érzését tartalmazza, nem elhatárolva a reménytől. A félelemre azért van szükség, mert rendkívüli a mai ember által birtokolt pusztító erő, összehasonlíthatatlan a múltbélivel; de ez nem az a félelem, ami gátolja a cselekvést, hanem pont az a fajta félelem, ami ösztönzi azt.⁶⁹

Mindazonáltal a társadalomnak szembe kell néznie olyan kérdéssel is, mint az értékek és azok jelentésének átadása. A generációról generációra történő átadáskor mindig kialakul egy szemléletbeli különbség a világ látásáról, amibe a fiatalokat bevezetjük. A nemzedékek közötti kommunikáció nehezzé válik, így az iskola nehezen tud ismeretet átadni, mellyel az emberek szellemi és erkölcsi fejlődését ápolja.

Amikor egy generáció úgy érzi, hogy „a világ megváltozott”, és hogy a történetek és az ideálok, amelyeken felnőtt, elvesztették a jelentőségüket, nehezen tudja meggyőzően közvetíteni a fiatalok felé a valós értékeket.

A vezető pozícióban lévők– a munkahelyi vezetők, az oktatók, a plébániai papok, nővérek, hitoktatók – szerepe gyakran megkérdőjeleződik. A konstruált értékeket folyamatosan bizonygatni kell és megvédeni; önmagában az a tény, hogy kitaláltak vagy megépítették azokat, azt sugallja, hogy lehetőség van a múlt és más hagyományok további rekonstrukciójára.

⁶⁹ Vö. TALLARICO L., *Educare ala responsabilità – formare i Giovani in umana società che cambia*, Elledici, Torino, 2010, p. 76.

Nagyon nehéz lesz újból létrehozni egy új etikai hagyományt, amely ösztönözheti a fiatalabb generációkat úgy, hogy sem az értékek, sem jelentéstartalmaik ne legyenek befolyásolhatóak a hatalommal bíró személyek rendelkezései által.

Az értékek válsága és a tekintélyválság megmutatkozik olykor a fiatalok erőszakosságában és agresszivitásában, valamint a fegyelem hiányában. A tekintély erejének és az átadandó értékeknek az eróziója nemcsak az értékek nemzedékek közötti átmenetét veszélyezteti, hanem csökkenti a felnőttek viselkedésének tekintélyét is. A tekintély nem az egyén viselkedésének attribútuma: a közös eszmék által igazolva határozzák meg, hogy mely viselkedésmód a tekintélyes. Értékek, hagyomány és befolyás szorosan kapcsolódnak egymáshoz, és ha egy láncszem meggyengül, a többi is elveszíti az erejét. Mindazonáltal a felnőtt vezetőség feladata elengedhetetlen egy hatékony oktatási rendszer irányításában.⁷⁰

1.3.2. Különböző életszakaszok

A hivatással kapcsolatban lehetséges, hogy a megszólítással szembeni ellenállás egyáltalán nem érinti magát az Istent, de lehetővé teszi annak nevében történő nem megfelelő nyomás létrejöttét, mely befolyásolja az alany bizalmát. Mert a másokkal való kapcsolatok az énképzés időszakában strukturáltak; amikor ezek a kapcsolatok hamisak, minden hamis, főleg a vallás és a megszólítás témája érthetetlen egy kívülállóra vonatkoztatva.

A társadalmunkban a felnőtt életkor nem követi közvetlenül a serdülőkort. Ezt megelőzi egy új szakasz, amelyet *emerging adulthood* kifejezéssel illetünk (felnőttkor / feltörekvő érettség).⁷¹ A 18 és 25 év közötti időszakról van szó, amikor a fiatalok már nem érzik magukat serdülőknek, de még nem felnőttek. Megszabadulva a már mögöttük lévő kamaszkor jellemző függőségeitől, de még a felnőttkor jövőbeni

⁷⁰ Vö. FUREDI F., *Fatica sprecata – perché la scuola oggi non funziona*, Milano 2009, p. 85.

⁷¹ Vö. MORGALLA S., *Il mito dell'eterna giovinezza*, in «3D» 1(gennaio–aprile 2013), p. 9-15.

felelősségvállalásaitól mentesen kihasználják ezt az “ajándék időt”, hogy megtöltsék kísérletezésekkel és tapasztalatokkal (munka és élettapasztalatokkal), amelyek a karrier szempontjából napjainkban elvártak.

A fejlődésnek ezt az új stádiumát elsősorban azokban az országokban látjuk, amelyek a gazdaságukat az oktatásra és információszerzésre alapozzák. Ezekben az országokban a fiataloknak, hogy beilleszkedjenek, sokirányú munkatapasztalatot kell felhalmozniuk, be kell bizonyítaniuk, hogy sokoldalúak, rendelkezniük kell kiegészítő tudományos képzésekkel, szakmai gyakorlati idővel [...], így készülnek a felnőttkorra, amely új feladatokat és kihívásokat tartogat számukra. Ezek mellett nem szabad alábecsülni azokat a drámai változásokat, amelyek a viselkedésmódban és a magánéletben bekövetkeznek.

A házasság előtti kapcsolatok vagy a házasságkötés előtti élettársi kapcsolatok általánossá válása jelzi, hogy az érzelmi mobilitás egyre inkább elfogadott jelenséggé válik. Mindez mind a magánéletben, mind a munkában kedvez a meghosszabbított "kísérleti időszaknak" – a tipikus *emerging adulthood*-nak –, amelyben különböző utakat és életformákat kísérleteznek ki és fedeznek fel, és csak fokozatosan jutnak el a stabil és kötelező erejű döntésekhez.⁷²

Figyelembe véve a válságnak a pszichés fejlődéssel való kapcsolatát, mely magában hordozza az ellenállást, a válság az ifjúsághoz kapcsolódik. A bizonytalanság kora, melyben megnyilvánul egy követelőző, precíz, rendszerező hívás, amely párosul egy heves, elégedetlenségre hajlamos tudattal. Elsősorban önmagában kételkedik a személy. Félt túl magasra törni. A félelem jelen van: átmeneti rossz, kisebbségi érzés, amin, túl kell esni. De a fő akadály épp az ellenkezője: akkor is, ha önmagában lelki gazdagságként fedezi fel az isteni meghívást, a fiatal, mint korlátot éli meg azt. Az elhivatottság olyan, mint egy börtön, egy elnyomás, amitől meg kell szabadulni.

Ha minden forradalom olyan szerkezetek pusztulását jelenti, amelyek már nem felelnek meg a való életnek, akkor azt mondjuk, hogy a fiatal titokban vagy nyíltan éli meg egy forradalom vágyát. Már nem akar olyan iránnyal foglalkozni, amelyet előzőleg

⁷² Vö. MORGALLA S., *Il mito dell'eterna giovinezza*, p. 10.

valószínűleg jónak tartott, de ami úgy tűnik számára, hogy elveszíti minden jelentését, hiszen ő maga valami mássá kezd válni.

A teljes odaadottság, különösen a világi életről és a házasság-formáról való lemondás félelmetes illúzióvá válik, ha nincs teljes magabiztosság.⁷³

Egy ilyen erőteljes élet utáni vágyakozáshoz képest az isteni meghívás, bármennyire is magas és ambiciózus, mindig azt a kockázatot jelenti, hogy túl kevésnek hat, mert meghatározott, idő előtti rendszerbe való lépésnek, bezáródásnak, korlátnak tűnik. Ez az élethelyzet azt sugallja a fiatalnak, hogy utasítsa el az isteni meghívást.⁷⁴

A fiatalok nagy részénél, akik keresztény nevelésben részesültek, a szentségek ünneplésével (elsőáldozás, bérmálkozás), a keresztény közösséggel való oktatási kapcsolat is megszűnik. Esetlegesen megmarad egy liturgikus kapcsolat, de annak nincs ugyanolyan ereje, mint egy olyan alternatívának, amely kölcsönhatásban áll egy felnövekvő fiatal életének igényeivel, mely egy szekuláris és plurális kontextusban áll.

A keresztény közösség pályáján és annak nevelő hatásai mentén maradó fiatalok, általában töredékes lehetőségeket kapnak. Részük lehet nagy hatással bíró nagy eseményekben, de ezek majdnem mindig folytatás nélküliek (lásd: ifjúsági találkozók). Ízelítőket kapnak, olyanokat, amelyek nyelvezetét nem értik, ezért ezek nem viszik előbbre őket a hit megközelítésében, a fiatalok világának kívülállásában a hit és az Egyház témáit illetően.

A fiatalok Egyházzal szembeni kívülállása és távolságtartása nem ellenségeskedés. Egyszerűen csak arra volna szükségük, hogy kísérik őket, ami által megérthessék, kicsoda Jézus Krisztus, az Evangélium és az Egyház, de ez összhangban legyen a saját életvágyukkal, jövőjükkel. Ehhez a fiatalnak mélyrehatóan meg kell ismernie saját életvágyát, és fel kell ismernie a legmélyebb egzisztenciális igényeket saját kérdéseiben. De ez nem hajtható végre előre konfekcionált, megszerkesztett javaslatokkal, amelyekben

⁷³ Vö. BELLET M., *Vocazione e libertà*, Assisi, 2006, p. 74–75.

⁷⁴ Vö. Ua., p. 76.

a kérdések kevés teret kapnak, amelyek nem tudják elvezetni az embereket a keresztény közösség szervezett és kódolt hitéhez.⁷⁵

Meg kell jegyezni, hogy még az idősebb generációk is belekeverednek ebbe a gigantikus ifjúság utáni vágy búvkörébe. Az öregség az emberek új ellensége lett. Az öregkor tipikus ismérvei – mint a ráncok, a fehér haj, a memória zavarai, a betegségek és végül a halál – nemcsak kellemetlenek, hanem szégyenérzetet is keltenek, olyan valamik, amiket el kell rejteni.

Új erénnyé válik a kifogástalan, egészséges és fiatalos megjelenés bizonyítása, az évek elteltének ellenére, melyet egy újfajta aszketizmus adott eszközeivel érnek el, mint a tükör, a mérleg, a fogyókúra, az edzőterem, mindezt a gyógyszeripar és a plasztikai sebészet szentesíti.

A történelem ezen pillanatában mégis vannak személyek, akik a szemináriumba érkeznek.

1.3.3. Isten Országában dolgozó munkatársak

Az Úr Jézus – ugyanaz tegnap, ma és mindörökké (*Zsid 13,8*) – és az ő szava, mely örök, evangéliuma nem változik az idő múlásával, sőt egyre inkább nyilvánvalóvá válik annak igazsága, hogy az ember és a világa folyamatosan változik. Ma az Isten állandósága és az embernek és a világnak a folyamatos változása még inkább tetten érhető.

Ezért foglalkozik az Egyház azzal a kérdéssel: hogyan lehet átadni az evangéliumot a ma emberének. Hogyan javasolhatunk hitet az embereknek napjainkban, hogyan biztosítsuk, hogy az a kultúrában és a társadalomban meggyökerezzen és gyümölcsöt teremjen? Ezek azok a kérdések, amelyek megkövetelik a választ, amelyet újra és újra keresünk. Ez mutatkozik meg abban a kétirányú szeretetben, mely szerint az Isten keresi az embert és az ember is keresi az Istent. Ebben jelenik meg a küldetés iránti odaadás és

⁷⁵ Vö. BIGNARDI P., *Cristo solo, Cristo vivo. Pedagogia cristocentrica e gioia di credere*, in «Vocazione» 4 (luglio/agosto 2013), p. 37.

a lelkipásztori buzgalom. Ebből az állandó szeretetkapcsolatból fakad a személynek az önközlése a másik ember irányába, illetve a saját helyes önértékelése is. Mindezen folyamatok a Szentlélek fényétől megvilágítva történnek az ember életében. Viszont a válasz azért mégsem ennyire egyszerű. Mindig az ember az, aki az életére és az üdvösségére való figyelemmel ösztönzi az Egyház missziós gondoskodását. De – és ebben rejlik a fő kérdés – ha feltesszük magunknak azt a kérdést, hogy hogyan beszéljünk Krisztusról az embereknek, hol kezdjük el, hogy hirdessük az Igét, milyen irányba induljunk el, hogy az igehirdetés hatékony legyen, mindenekelőtt kénytelenek vagyunk feltenni magunknak a kérdést: milyen emberhez beszélünk? Kivel foglalkozunk? Ki az az ember, akinek szeretnénk bejelenteni az örömhírt? Én magam milyen kapcsolatban is vagyok az örömhírrrel, mennyire alakító tényezője az én életemnek?⁷⁶

A nyugati kultúra véglegesen kivált a kereszténység rendszeréből, amelyben a keresztény hit egybeesett a társadalmi hovatartozással: jó állampolgárnak lenni azt jelentette, hogy egyben jó keresztény is, és fordítva. A hit átvitelének logikája és eszköze ebben az összefüggésben az ozmózissal (hatáscsere) történt, egyfajta "szociológiai fürdő" révén. De a több nemzetiségű és különféle vallású kultúrában, amely a szabadságot és az önmegvalósítást vitathatatlan értékeknek tekinti, a keresztény hit már nem egy elismert valóság.

Ami az evangelizációt illeti, a szekularizmus mélyen megtörte a hit átadását. Ez azt jelenti, hogy a hit továbbítása már nem az ozmózison keresztül megy végbe. Míg régen mindenki kapott otthoni vallásos nevelést, mindenkinek volt része egy első katekizmusban a hétköznapi életben, a templomon kívül, később ez már nem valósult meg.

A hit átadásának szempontjából a helyzet bizonyos változás szükségességét mutatja. Régen a hitet olyan embereknek adták át, akikben már megvoltak a hit előfeltételei. Manapság azonban olyan emberanyaggal találkozunk, akik "lelki analfabéták".⁷⁷ Ez a korunk egyik legnagyobb problémája: a spirituális analfabetizmus, mely párosul az iránta

⁷⁶ Vö. PLACIDA F., *La catechesi missionaria e la nuova evangelizzazione nell'Europa post-cristiana*, Assisi, 2013, p. 62.

⁷⁷ Vö. PLACIDA F., *La catechesi missionaria e la nuova evangelizzazione nell'Europa post-cristiana*, Assisi, 2013, p. 64.

való hatalmas vággyal. Tehát a keresés folyamata jelen van, viszont az iránymutatást ehhez a kereséshez nem fogadja el a társadalom, melyben felsejlik a posztmodern öröksége.

Ezért a keresztény ábécét a mai embernek újra kell tanítani. Ebből a szempontból a jelenlegi állapot a kereszténység újjászületésének termékeny talaja is lehet. A keresztény hit és a társadalom különválása krízist eredményez, mely egyrészt veszteséget jelent, mindazon struktúrák cseréjét, mint befolyás, értékek, felelősség, bizonyos keresztény szokások elvesztését, amelyek az evangéliumi táplálékot jelentették és egy minimális éltető hatást a személyek mindennapjaira, a családra és a társadalomra. Nem lehet viszont figyelmen kívül hagyni, hogy ezek a veszteségek sokak számára egyfajta új lehetőségként mutatkoznak meg, mely egy erős keresztény kis közösség kialakulásának reményét vetíti elő, mely már nem teljesen hagyományos, hanem tanúságát adja a hit újfajta megközelítésének, újjászületésének a társadalomban.

Így egy bizonyos fajta keresztény létezés végét, vagy a lét egyfajta módjának végét soha nem lehet azonosítani a hit vagy akár a hit közvetítéséért való felelősség végével.

Az Egyházközösségeink és minden általános értelemben vett keresztény meg van szólítva, hogy fogadják az üdvösséget az evangelizációban, mely a világban most folyik különböző formákban: elszakadva egy kulturális kontextusban értelmezett kereszténységtől, hirdetni a hitet más kulturális környezetben, amelyben az értékek és az élet értelmezése már nem azonosul a keresztény nézőponttal.

A felelősség felkeltése a hit megélésében lehetőségként jelentkezik, esély egy megújult kereszténységre, amely a kegyelem és a szabadság rendjébe tartozik. Ez arra készíti a keresztény közösséget, hogy új tanúságtételre és ígéretre legyen képes, felidézve missziós dimenzióját.

I.4. Multimédiás eszközök, internet, technológiák

Az előzőekben lehetőségünk nyílt arra, hogy megvizsgáljuk a család felelőségének megfogalmazását – a szeretet és a munkahelyi környezet szempontjából. Ezek a kortárs ember "cselekvési területei", az élet és megosztás területei, amelyekkel itt foglalkozunk. Ezekben a területekben a közös vonás az új technológiák hatása, ezért ezzel röviden foglalkozni szeretnénk. Az új technológiai eszközök valójában jelentősen befolyásolják a kortárs ember életét.

I.4.1. Informatizált és (túl)informált társadalom

Amint a fentiekben már említettem, észrevehetjük az ember és környezete között fennálló kapcsolat változását. Ez elkerülhetetlenül befolyásolja a növekedés, az érés és a felelősségvállalás alakulását. Ezekben a változásokban szerepet játszanak a technológiai és multimédiás újítások, amelyek kedveztek a jelen állapotnak, sőt lehetővé tették azt: az internet jelenléte az életben már elengedhetetlen, olyannyira, hogy hálózat vagy töltő nélkül ráébredünk, hogy az életben milyen esetlenek vagyunk számítógép nélkül.⁷⁸ Az, amit közmegegyezéssel a *történelem felgyorsulásának* nevezünk, általában problémaként jelentkezik a kortárs kontextusban vett felelőség megértésében: a meghozandó döntések egyre gyorsabbak és kevésbé átgondoltak, és gyakran a helyzet felszínes ismeretében születnek. Könnyű megérteni, hogy ez miként befolyásolhatja a szakmai elhivatottságot, és hogy mennyire szükség van ezen tények figyelembe vételére. Az informatikai eszközök gyakran nem önmaguk maradnak: protézis szerepet töltenek be az ember számára - a mindenható képesség szellemében - amelyek döntő és jelentős hatással lehetnek a mindennapi kapcsolatokra.⁷⁹

⁷⁸ „Az internet volt a gyilkos, és most is az, egy fejlődési modell, egy életrendszer, egy lenyugvóban lévő társadalom vírusos, halálos ügynöke [...] a “mobil társadalom”, amit a közösségi hálózatokba beágyazott netbook, táblagép, okostelefon formál, mely vezetékek nélkül is maximális sebességgel tud száguldani, mely kevéssel több mint egy évtized alatt globális szinten felforgatatta a szokásokat és fogyasztói gyakorlatot.” (TRIANI G., *Il futuro è adesso. Società mobile e istantocrazia*, Cinisello Balsamo, 2013, p. 6.)

⁷⁹ "Az idő gyorsulása az elektronikus technológia szárnyain az elmúlt húsz év során erős impulzust kapott, mely túl azon, hogy növelte a kommunikáció sebességét, nagyban megnövelte a mindenütt jelenvalóság érzetünket. Egyszer inkább hajlamosak vagyunk érteni

Megjegyezzük, hogy ezek az eszközök (okostelefon, táblagép, PC) számos programon és szoftveren valamint kommunikációs rendszereken keresztül (WhatsApp, Viber, Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat) bárkivel kapcsolatba kerülhetünk, a fent említett egyfajta mindenhatóságot reflektálva.⁸⁰ Ezek a kommunikációs eszközök egy olyan fajta felelőtlenység érzetét keltik, mely ígéretesen (illuzórikusan) hat a könnyű gazdagodás felé vezető úton.⁸¹ Úgy tűnt, hogy a technológia a nagy ígéret, amely felszabadítaná az embert a korlátaitól. Paradox módon azonban az embert pont az nyomja el, ami a szabadságot ígérte számára.⁸² A gyorsaság és a gyors információcserék összefüggésében veszélyes attitűdök jelennek meg, mint a névtelenség és az internet nemzetközi hálózatára feltöltött anyagokkal szembeni csökkent felelősségérzet: bárki feltölthet akarata szerint többé-kevésbé igaz információkat, *álnév* vagy *jelszó* mögé bújva. A külső adathordozón történő archiválás lehetősége csökkenti az alany adott témára figyelését és memóriáját, valamint az analitikus gondolkodásmódját. Az a törekvés, hogy egyszerre több dolgot tegyen, az egyidejűségnek nevezett jelenség – amely a mai társadalomra jellemző – csökkenti a felelősség és a témában való részvétel mértékét.⁸³

az örökkévalóságához és a mindenhatósághoz, vagyis egyre inkább Istenhez hasonlónak érezzük magunkat.” (NIADA M., *Il tempo breve*, Milano, 2010, p. 17.)

⁸⁰ „A vezető szakmákban és a felelősségteljes pozíciókban a munkaidő és a szabadidő egyre inkább összemosisodik. [...] a mindenütt jelenvalóság, a folyamatos kapcsolattartás a világ bármely részén, és a döntéshozatalra való lehetőség a nappal vagy éjszaka bármely pillanatában, beleértve a szabadság időszakát, kihasználva a különböző időzónákat, gyakran tárgyai a mohó vágynak, mert felerősítik a hatalom érzését.” (NIADA M., *Il tempo breve*, Milano, p. 25.)

⁸¹ „2000-ből két nagy válságra emlékezünk]: mindkettő az irracionális viselkedés olyan hullámai voltak, amelyeket a meggazdagodás utáni hajsza diktált. Mindkettőt a jövőbe vetett vak optimizmus inspirálta, talán öntudatlanul összekapcsolva az új évezred iránti elvárásokkal, amire mint egyfajta édeni jólétre tekintettek.” (NIADA M., *Il tempo breve*, Milano, p. 40.)

⁸² „Úgy néz ki, mintha tudattalanul a rabszolgáivá váltunk volna annak a technológiának, amely megígérte, hogy megszabadít minket” (ERIKSEN T.H., *Tempo tiranno. Velocità e lentezza nell'era informatica*, tr. it., Milano 2003, p. 7.)

⁸³ „Három dolgot lehet párhuzamosan csinálni, és mindháromat jól. Hatot is lehet egyszerre, és mindegyiket jól. Van aki akár tizenkettőt is tud, és mindegyiket jól csinálja. De akkor elvállalja a tizenharmadik feladatot, és mind a tizenhárom rossz lesz.” (ERIKSEN T.H., *Tempo tiranno*, p. 112.)

Mindebben különösen fontos a hordozható telefonkészülék, az úgynevezett mobil telefon, mely napjainkra már SmartPhone-ná nőtte ki magát, amely számos lehetőséggel rendelkezik, s ezek közül nem hiányzik a más személyekkel való kapcsolattartás. A kortárs kommunikáció nagy része ezen az eszközön keresztül zajlik, mely kétségkívül hatékony és hasznos, azonban komoly problémákat vet fel a közvetlen kommunikáció, vagyis a szemtől szembeni beszéd hiányának kérdésében. Valójában a mobiltelefon korlátozza a kommunikációt, például elveszíti a nem verbális részét: hangszínt, arckifejezést, proxemikát, stb. Nyilvánvaló, hogy az egyének közötti kapcsolat olyan változásokon megy keresztül, amelyeket ebben az elemzésben nem hagyhatunk figyelmen kívül.⁸⁴

A digitális kor és az idők során megváltozott kapcsolattartás elkerülhetetlenül befolyásolta a hosszú távú tervezést.⁸⁵ Az ember örök jelenben él, ezért az önnön életéért vállalt felelősség jelentősen megváltozott. Mindig rendelkezésre kell állnia és képesnek kell lenni arra, hogy azonnali választ adjon anélkül, hogy megállhatna, hogy a témára reflektálva a helyzetet jobban megértse. Ami a fiatalokat illeti, már nagyon korán a digitális eszközök közelébe kerülnek a mai kor igényei szerint. Nagyon jól megalapozottak azok használatában, de a saját létüknek nehezen találják az értelmét. Ez a feldarabolódás elkerülhetetlen következményekkel jár a hivatás választására.

Az információk gyors és univerzális hozzáférhetősége mélyrehatóan megváltoztatta az emberi hozzáállást a hírekhez és általában a médiához. Az informatika elterjedése döntő szerepet játszott. Az úgynevezett tabloidok (kisebb méretű újság) és a közösségi hálóak ma már számtalanok. A mai kor szellemisége megváltozott a média alapú

⁸⁴ „A mobiltelefon, pont azért, mert lehetővé teszi a füllentéseket, sőt a korlátok nélküli hazugságokat, az emberiség részévé válik, és hozzájárul egy újabb újjászületéshez. [...] Az ember a drága mobiltelefonjával elégedetlen, függetlenül a szerepkörétől, a beosztásától; mindig különböző akar lenni, vagy legalábbis valami többet birtokolni, vagy másmilyennek lenni attól amilyen, vagy amilyennek hiszi magát.” (ANDREOLI V., *La vita digitale*, Milano 2008, p. 61.)

⁸⁵ „Az internet már folyamatosan a zsebeinkben van, a gyerekek egyre korábban érnek, és hamar megtanulják használni azt. Ami azt jelenti, hogy a mentális tevékenységük részévé vált. Egy sokkal fontosabb szereppelkörrel, mint egy autó, mert az autóba beszállunk, elérjük a célpontot, és azután leparkoljuk azt, míg az internet “mindig velem van”, sőt én magam vagyok az, a részem.” (ANDREOLI V., *L'educazione (im)possibile. Orientarsi in una società senza padri*, Milano 2014, p. 117.)

társadalommal való kapcsolat miatt, mely a rendelkezésre álló összes eszközzel folyamatosan ontja a híreket. Nem lehet figyelmen kívül hagyni bizonyos jelenségeket, amelyeket itt hangsúlyozunk: a felületesség, a kortársiasság, a források hitelességének hiánya.

A felületesség: a hírek gyakran nagyon felszínesek, mivel az olvasó kérdéseire reagálnak: egyre többen örömmel fogadjuk a *flash*-híreket, a *breaking news*-féle híreket, amelyek folyamatosan áramlanak a kortárs ember szeme elé. A felszínes tudás és a vágy, hogy ennyivel beérje, és hogy azonnal továbblépjen a következő hírre, jelentős hatással van a felelősségtudatra. Ez a hozzáállás odavezet, hogy elveszíti a hierarchiát a hírek között.

Az egyidejűség: sok hír egyidejűleg nem tesz lehetővé mély érdeklődést. Hajlamosak vagyunk sok fogalomról röviden tudni, de nem igazán analitikusan. Ez a szempont oda vezet, hogy nem ragadjuk meg a tartalmat, hanem részleges és elégtelen látásmódra korlátozódunk, amely hozzájárul a bizonytalanság érzetének kialakulásához, ezért nem sarkall fontos, végleges és mindenekfelett megalapozott döntésekre.

A források ellenőrzésének hiánya: az internethálózat a rendelkezésre álló szociális platformokon keresztül lehetővé teszi mindenki számára, hogy híreket kapjon, és visszajelzéseket küldjön (akár álnév mögé bújva). A lehetőség mindenki számára adott, hogy ne csak olvasója, hanem a nagy multimédiás hálózat szerzője és munkatársa is legyen; új, példátlan helyzeteket teremt a felelősség tekintetében. A tetteinkért vállalt felelősség, melyekkel a többi emberre hatást gyakorlunk, nyilvánvalóan veszélybe került.

A sajátosan csökkentett formában befogadott információkat úgy értelmezzük, hogy valójában képtelenek vagyunk annak mélyére vagy a forrásaira látni. Ez olyan társadalmat eredményez, amely elolvassa a fő címekeket és a gyors híreket, de ritkán áll meg, hogy további részleteket és lábjegyzeteket olvasson.

A múltó idő pillanatának az extrapolációja (kiemelése) az információ területén is megtörténik. El lehet képzelni, hogy mennyi kockázatot jelenthet egy olyan tendencia, amely az információs viszonyok ellaposodásával egyszerre meghatározza a hírek és adatok viszonyát is. A gyorsaság, az információs sebesség felgyorsítja az olvasó vágyát

is, aki az épp aktuális hírekre vadászva a számítógépe segítségével egy nap alatt többször is felkeresheti a legtöbb hírügynökség és sajtóügynökségek oldalát. Ez önmagában csak ál-tudásszomj. Egy olyan korban, amelyben elárasztanak a jellegükben egyforma hírek, nehéz elkülöníteni egymástól azokat, amelyek valóban fontosak, azoktól, amelyek nem különösebben érdemesek a figyelmünkre. Ebben a tekintetben a kortárs embert úgy jellemezhetnénk, mint a vaku felvillanó pillanat-fényét, tehát a pillanat alatt gondolkodót. A sebesség szükségszerűen a pontosság feláldozásához vezet: maguk a választásaink nem a gondos elemzés eredményei, hanem amelyeket gyakran a pillanat lendülete határoz meg.⁸⁶

1.4.2. A fogyasztói korszakban másképp vagyunk felelősek

A fogyasztói társadalom fogalma a gazdaság fejlődésére utal, melyet egy folyamatos fogyasztási hajszája jellemez: már nem úgy, mint az iparosodási korszakban, a termelésre irányulva. Az egyént úgy definiálják, mint valakit, aki fogyaszt: a különböző hálózatok közötti kereskedelmi kapcsolatok célja a termékek értékesítése. A fogyasztói társadalom bizonyos jellemzői, amelyek könnyen utolérhetőek: a termékek széles köre, a felhasználási sebesség, az időbeni tartósság hiánya, a globalizáció.

Ez csak néhány szempont, mely jellemzi ezt a modern gazdasági, de egyben kulturális helyzetet is.⁸⁷ Helyhiány miatt a társadalom expanziójának kérdése csak utalás szintjén: a helyváltoztatás sebessége, valamint az információk áramlásának sebessége

⁸⁶ Vö. ANDREOLI V., *La vita digitale*, Milano, 2008, p. 65–72.

⁸⁷ „Fogyasztói társadalomban élünk. De amikor fogyasztói társadalomról beszélünk, valami többre gondolunk, nem arra a banális megfigyelésre, hogy a társadalmunk minden tagja táplálkozik; minden ember, és minden élőlény, örök időktől, mindig is „táplálkozott”. Vagyis az, amire gondolunk, nem más, mint hogy a „fogyasztói társadalmunk” a szó alapvető értelmében ugyanazt a mély és alapvető értelmezést hordozza, amelyet elődeink társadalma, a modern társadalom alapító, ipari fázisában, mely egy "termelési és termelők társadalma" volt. [...] A jelenlegi társadalom elsődleges célja, hogy úgy formálja tagjait, hogy azok a fogyasztók szerepét töltsék be. Tagjainknak társadalmunk szabályt szab: tudjon és akarjon fogyasztani." (BAUMAN Z., *Dentro la globalizzazione. Le conseguenze sulle persone*, Bari, 2008, p. 90.)

felkavarta még a térbeli dimenziókat is, nemcsak az időbeni dimenziókat.⁸⁸ Megemlítjük az individualizmus és a fogyasztói társadalom közötti kapcsolatot, mivel az első egyértelműen a félelem, a sebezhetőség, a bizonytalanság, a gyanakvás forrása. A válasz erre a helyzetre éppen a termékekben keresendő, melyek eszeveszett ütemben próbálják meg elárasztani az instabil állapotban lévőt: „az egyén belső énje arra fókuszál, hogy mit vásároljon, mert a békéjét abban a döntésben találja meg, hogy mit vásárol meg, és mit fogyaszt”.⁸⁹ Értekezésünk szempontjából fontos megállapítás, hogy a posztmodern ember nem reagál a nagy kérdésekre, mint a halál, a túlvilág, a félelem „csak azokkal a dolgokkal foglalkozva, melyeket racionálisan meg lehet oldani”.⁹⁰

Ezzel a fogyasztói trenddel összhangban a tömegkommunikáció még az ember belső szükségleteire is kereskedelmi javaslatot tesz: „a reklám teszi valóssá a földi transzcendenciát, mert azt a lehetőséget kínálja, hogy egy minőségi ugrást tegyen az életben már megtapasztaltak és az új tapasztalatok között, és így ösztönzi a folyamatos kutatást új érzések irányába a személyiség minden szintjén”.⁹¹ Az egyén el van választva attól, ami előtte áll: nem kapcsolódik semmihez. Bauman *melankóliaként*, a mai korra jellemző, krónikus állapotként határozza meg: Melankolikusnak lenni annyit jelent, mint "a kötődések végtelenségét tudomásul venni, de semmihez nem kapcsolódni". [...] Azt lehetne mondani, hogy a "melankólia" fogalma végső soron egy általános szomorúságban élő fogyasztót jelent, a *Homo eligens*-t (az ember, aki választ).⁹²

⁸⁸ "Sokan közülünk költözködnek, lakhelyet cserélnek, előre-hátra mozognak helyek között, melyek egyike sem az otthonuk. Egyeseknek közülünk nincs szüksége utazásokra: tudnak szörfölni és száguldozni a neten keresztül, összegyűjtve vagy összekeverve a számítógép képernyőjén üzeneteket, melyek a földgolyó ellentétes tájain születtek. És a legtöbb ember így helyváltogat, fizikálisan, vagyis a testével egy helyben marad. [...] A világban, melyben élünk, a távolság nem sokat számít. Ídönként olybá tűnik, mintha csak azért lenne, hogy leküzdhessük azt; mintha a tér csak egy állandó meghívás lenne annak minimálisra csökkentése érdekében, megcáfolni, tagadni azt. A tér megszűnt akadálnak lenni – csak a másodperc töredéke szükséges ahhoz, hogy meghódítsuk." (Ua., p. 87.)

⁸⁹ ZAS FRIS DE COL R., *Iniziazione alla vita eterna. Respirare, trascendere e vivere*, Cinisello Balsamo, 2012, p. 22.

⁹⁰ Ua., p. 32.

⁹¹ Ua., p. 37.

⁹² BAUMAN Z., *L'etica in un mondo di consumatori*, Roma-Bari, 2010, p. 133.

Az itt elmondottakból láthatjuk, hogy az egyén kapcsolata ebben az értelemben megváltozott: mindazt, amivel az életben találkozik, el kell fogyasztani. Az emberek és a teremtett világ iránti felelősség jelentősen megváltozott.

A posztmodern kor, melyet a pillanat és az anyag folyamatos fogyasztása jellemez, az ökológia és a természet megőrzésének problémájával szembesül, valamint embertársainak kihasználásával a magasabb profit érdekében. A liberalizált gazdaság ebben az értelemben érintett a felelősségérzet megváltoztatásában is. A fogyasztás és a felelősség közötti kapcsolat vizsgálata kapcsán Bauman gondolata merül fel:

„Ideális esetben semmit sem kellene a fogyasztónak véglegesen elfogadnia, semmiféle kötelezettséget nem kellene vállalnia „addig, amíg a halál el nem választ” [...]. Bármilyen hűségeskүнél vagy más kötelezettségvállalásnál a „további értesítésig” jelszót kellene alkalmazni. Csak az illékonyság, az elkötelezettség időleges volta, ami valóban számít.”⁹³

Az individualizmus és a liberalizmus keveréke így fenyegetést jelent a társadalom számára. A társadalom töredezettségét pontosan a tagok bármivel szembeni teljes szabadsága okozza. Fukuyama pont azt hangsúlyozza, hogy „a közösség kohéziójának elemei a szó igazi értelmében az értékek, a tagok között megosztott szabályok és tapasztalatok”.⁹⁴ A szabadság fogalma jelenleg egy sajátos hangsúlyt kap – amely annak eredetétől eltávolodott –, miközben az erkölcs és az igazság keresésének minden formáját úgy kezelik, mintha az a tolerancián véghezvitt sértés és erőszak lenne. A történelmi fejlődés és a szabadság újfajta meghatározása egy további változást is eredményezett, mely megmutatkozik az ember érdeklődésének a koncentrációjában és a pénz, emberre való hatásában. Napjainkban a földi értékekre, a meghatározó vezérelvekre isteni imádattal tekintenek.

A teljesen fogyasztásorientált élet elkerülhetetlenül az egymás iránti elhidegüléshez vezet, gyengíti a bizalmat, és szükségszerűen az egyre növekvő bizonytalanságérzetbe visz. A bizonytalanság állapotában pedig nehéz bármibe beszállni és felelősséget

⁹³ BAUMAN Z., *Dentro la globalizzazione. Le conseguenze sulle persone*, p. 91–92.

⁹⁴ FUKUYAMA F., *La grande distruzione. La natura umana e la ricostruzione di un nuovo ordine sociale*, Milano 2001, p. 32.

vállalni.⁹⁵ Jogosan mondhatjuk, hogy ez a megváltoztatott felelősségtudat a természettel és embertársainkkal szemben egy *másképpen felelősségteljes* társadalomként jelenik meg: az érték, amelyre különös figyelmet fordítanak, az a fogyasztás, a hatékonyság és a sebesség.

1.4.3. Felelősség(hiány) a kapcsolatokban

A napjaink életét jellemző elemek gyors áttekintése során nem hiányozhat egy rövid utalás arra vonatkozóan, hogy miként változtak a képességeink a kapcsolatok kialakítása és azok fenntartása tekintetében. A gondolat gyorsasága és ugyanakkor a felszínes volta kétségtelenül egyfajta könnyedséget teremtett a hozzánk közel állókkal való kapcsolatainkban.⁹⁶ Egyre több mozgó, virtuális közösség alakul: a családok – azaz a nevelés és a felnövekvés helyszíne, az élet fontos pillanatainak a megosztása, stb. – vagyis olyan közös érdekeltségű közösségek jönnek létre, amelyek néhány pillanat alatt alakulnak ki, és amelyek ugyanolyan gyorsasággal el is tűnhetnek.

A termékek gyors felhasználása az emberek közötti ismeretségekben is jelentős változást hozott. Ha egy többé-kevésbé távoli múltban az embereknek volt arra igényük, hogy megismerjék egymást, és elmélyítsék ezeket az ismeretségeket, manapság ugyanazon sebességgel zajlanak az emberekkel való személyes kapcsolataink, mint ahogyan az üzleti világban. Az időbeni gyorsulás tehát magával sodorja az érzelmi szférát, az affektivitást és a kapcsolatteremtő képességet is. Az ember, aki választ, a társaira is alkalmazza az informatikából származó (Facebook) *Like*-ot.

A web felkeltette az ellenállhatatlan vágyat a “használd és dobd el” és a „légy folyamatos mozgásban”, a pillanatnyi, kötődés nélküli kielégülés iránt, melyek egy

⁹⁵ Vö. BAUMAN Z., *Vite di corsa*, Bologna 2008, p. 50.

⁹⁶ „Nyomd le a gombot, és jelöld be a web kínálta „laza módon” a kiválasztott oldalt, ahol a tapasztalatok múlandósága, az átmeneti állapotban való lét érzése, a véges, rövidtávra szóló tapasztalatok szerzése a jellemező; áthozva a mindennapi élet megszokott dolgai közé azokat a kapcsolati formákat, amelyek pár évtizeddel ezelőttig nem voltak elérhetők az utazásban és a vakációzásban.” (TRIANI G., *Il futuro è adesso. Società mobile e istantocrazia*, p. 20.)

“átmeneti (anonim) társadalomra” jellemző vonások, és melyben már elmerültünk, és ahol mindenki mindenkit ismer, ha nem is személyesen.⁹⁷

A múltban az ember tartóssat épített: manapság mindaz, ami állandóságot és tartósságot idéz, elavultnak hangzik. A kötődések és kapcsolatok metamorfózisa folytatódik a posztmodernitás útján.⁹⁸

A barátok közötti kapcsolatok is változnak: a közös érdekek alapján történik a választás még a felnőttek és a fiatalok körében is⁹⁹ (különösen a család és az iskola tekintetében, mint ahogyan fent említettük) és ugyanígy a párkapcsolatokban is.

A „család nélkül”-i társadalom nem jelenti azt, hogy nincs párkapcsolat férfi és a nő között, és azt sem, hogy nincsenek gyerekek, de a testvér kifejezés kissé csorbul. [...] A „hagyományos” család agóniája vagy halála nyilvánvaló a nagyszülők által betöltött szerepek tekintetében is, akik sok esetben kénytelenek vállalni az anya és az apa feladatait, eképp növelve az identitás szintjén tapasztalható zavart.¹⁰⁰

A társadalom egyre inkább az egyedülállók közösségeként jelenik meg: az egyedülálló életmód választása nem abból fakad, hogy lehetetlen partnert találnom, vagy

⁹⁷ TRIANI G., *Il futuro è adesso. Società mobile e istantocrazia*, p. 79.

⁹⁸ „A múltban az állandóság volt az ideális. Akár egy pár cipő készítéséről, vagy egy székesEgyház megépítéséről volt szó, az ember összes kreatív és produktív energiájával a termék maximum élettartamát célozta meg.” (TOFFLER A., *La choc del futuro*, Milano 1972, p. 56.)

⁹⁹ „Nagy jelentőséggel bír a megváltozott az idő felfogása, és a jövőbe vetett remény csökkenése: mindazon elvek, amelyek arra ösztönzik a felnőttet, hogy nevelje, és megvédje a fiatal, manapság komoly veszélyben vannak. Másfelől nem lehet ugyanúgy oktatni és nevelni egy olyan stabil társadalomban, melynek van egy jövőbe vetett hite, mint egy krízisben levő társadalomban, mely fél ugyanazon jövőtől.” (BANASAYAG M. – SCHMIT G., *L'epoca delle passioni tristi*, Milano 2008, p. 25.)

„A tekintély kérdése szorosan kapcsolódik a remény és a megérzésekbe vetett hit elvesztéséhez: a korelőny, az öregség – más szavakkal a tisztelet a fiatalban – automatikusan a tekintély forrása. Ha a korelőny a tekintélyt képviseli, az nem azért van, mert a felnőtt különleges személyiségbeli értékekkel van felruházva, hanem mert magában hordozza a kultúra átadásának lehetőségét, ha ez már létezett, ha megéljük a jelenben, akkor meglesz a jövőben is.” (BANASAYAG M. – SCHMIT G., *L'epoca delle passioni tristi*, p. 29.)

¹⁰⁰ Vö. ANDREOLI V., *L'educazione (im)possibile. Orientarsi in una società senza padri*, p. 62–63.

hogy elhagyott a társam, hanem sokkal inkább egy tudatos választásról van szó. Másrésztől nem jár felelősségvállalással, és nem zárja ki az alkalmi és azonnali kapcsolatok lehetőségét. Ez ugyanúgy igaz az érzelmi–szexuális szférára, mint a barátságra.

1.4.4. Szabadidő és kikapcsolódás

Az előző oldalakon alkalmunk nyílt arra, hogy megvizsgáljuk a család felelősségének megfogalmazását a szeretet és a munkahelyi környezet szempontjából. Ezek a korunk embereinek a cselekvési területei, az élet és megosztás területei, amelyekkel itt foglalkozunk.

Ezeken a területeken közös az új technológiák hatása, ezért ezzel röviden foglalkozni szeretnénk. Az új technológiai eszközök valójában jelentősen befolyásolják a kortárs ember életét.

Az úgynevezett posztmodern társadalomban a sok jelenség között, amellyekkel megpróbáljuk leírni annak jellegzetességeit, ott van az egyre növekvő idő, amelyet nem szakmai tevékenységre fordítunk. Valójában a modern társadalom már nem vidéki, hanem ipari jellegű volt: ez már napi szinten igen sok órában kötötte le az erőket, és olyan elosztásban, hogy a hét minden napjára jutott. Nem volt helye az úgynevezett szabadidőnek, mely ezzel szemben a mai automatizált és számítógéppel ellátott társadalomban egyre nagyobb jelentőséget kap.

A következőkben szándékunkban áll egy olyan leírást javasolni – mely összefoglaló jellege ellenére csak hiányos lehet –, amely magában foglalja a kortárs ember életének néhány jellemző területét: szabadidő, kikapcsolódás, szórakozás. Két jelentős tendencia figyelhető meg: az első a munkaidő és a szabadidő közötti szétválás eltörlését szorgalmazza. Napjaink embere – különösen ebben a helyzetben – azonosul a hivatásával, amely az önmegvalósítás és önmaga megerősítésének helye lesz. A karrier kérdése a mindennapi élet része, kétségtelenül erőfeszítés egy olyan eszme elérésének érdekében, amely megfelel az egyén saját területén való megvalósulásának.

Másfelől egy másik, az előzővel ellentétes tendencia érezhető: a munkaidő egyértelmű elhatárolódása a szabadidőtől, melyben a munkaidő a kötelesség, míg a szabadidő az öröm. A felelősség szintjén ez a szétválás nyilvánvalóan megteremti az alapját az egyén kettősségének, és lehetővé teszi a szabadidő, mint a munkából való menekülés szükségességének kialakulását.

Az, amit hangsúlyozni akarunk, mivel szorosan kapcsolódik a hit megtapasztalásához, a szabadidő, mint válasz egyfajta jövő fenyegetésre. Hiányzik a nevelésünkben az időérzékelés, következésképpen a remény megélése. Ebben az értelemben a vágy kivetítése azonnali, vagy a következő napokra korlátozódik. A várakozás képessége hiányzik és gátolt a jelenben: minden várakozási pillanatot egy tevékenység tölt be, elsősorban mobiltelefonok vagy különböző informatikai eszközök által. Egy szélsőséges empirizmuson alapuló társadalom a miénk, így a szabadidő is kielégítő és azonnal élvezhető benyomások keresésévé válik.¹⁰¹

A szabadidő veszélyben van, hogy már nem lesz ugyanaz: vannak sztereotipált tevékenységek, amelyek szinte "kötelezőek" a várakozási idő és a szabadság idejének betöltésére. Vannak aktív időszakok a szabadidő kitöltésére: a fent felsorolt számítógépes eszközök segítségével például a sport, a barátokkal eltöltött idő, a szórakozóhelyek látogatása [...] és más passzív fajták. Ebbe a második kategóriába illeszkedik a televízió is¹⁰², amely még mindig számottevő jelentőséggel bír, habár körvonalazódik egy erős változás a használatában és funkciójában. Ebbe a kategóriába sorolandó az internet adta lehetőségek gazdagodása is, melynek még nem ismerjük pontos hatásait a felnövekvő generációra nézve.

¹⁰¹ A serdülőkkel kapcsolatban, a tanítási időszakra vonatkozóan, Andreoli kihangsúlyozza: nyilvánvaló, hogy nem azért lépnek be az osztályterembe, hogy egy több éves tanítási terv aktuális ciklusába bekapcsolódjanak, hanem hogy megéljék az aznap délelőttöt, pontosabban az adott tanítási órát. Ami a legtöbbet számít az, hogy újra találkozzanak egy baráttal, egy barátnővel, információt osszanak meg, megszervezzék a lelépős délutánt. (ANDREOLI V., *L'educazione (im)possibile. Orientarsi in una società senza padri*, Soggi Risolì, Milano, 2015, p. 94.)

¹⁰² A fontosságát a kisebbek tekintetében vizsgálták, melyet közölt a Doxa Junior legújabb kutatási adatai. A televíziózás 56%-ot tesz ki 11-13 éves korosztály körében ami magában foglalja a videó és online játékok használatát is. <https://www.bva-doxa.com/en/kids-teens-between-digital-and-real/> 2020. március 2.

I.4.5. A terep maga ez a világ!

A mai társadalomban a fogyasztói szokások érvényesülése nagy értéket képvisel, és az egyének közötti kapcsolatokat is érinti. Az előző sorok betekintést engedtek számunkra, hogy megvizsgáljuk ezt a fontos szempontot, melyet nem hagyhatunk figyelmen kívül akkor, amikor a mai ember felelősségét keressük, amikor látni szeretnénk, kik érkehetnek a papnevelő intézetbe.

A fenti sorok nem kell, hogy pesszimista, mindenbe beletörődő mondanivalóvá váljanak. A jezsuita rend generálisa, Arturo Sosa SJ, a XV. rendes püspöki szinódus végén a következő megfontolásokat tette többek között a szekularizációval kapcsolatban: „Amikor viszont egy társadalom szekulárissá válik, sokakban feléled a vágy a hit megismerésére. Ekkor a vallás elleni küzdelem visszaüt, és a közömbösséget a hitbeli jelenségek vizsgálata váltja fel, főleg a fiatalokban, akik érdeklődni kezdenek Isten iránt.”¹⁰³ Megjegyzi, hogy vannak negatív hatásai is, amit tapasztalunk, de esetlegesen a fentebb említett idézet tükrében lehetnek olykor pozitív hatásai is. Sosa szerint az Egyház több okból is jól teszi, ha a szekularizációt az idők jeleként fogja fel:

– Ha ugyanis ezt tesszük, az hozzásegít ahhoz, hogy ne csupán automatikusan, megszokásból legyünk keresztények. A korábbi, keresztény alapon szerveződő társadalommal ellentétben, a világi közegben azért vagyunk keresztények, mert annak valljuk magunkat, és hitünk felmutatásával kinyilvánítjuk, hogy Krisztust választottuk.

– A szekuláris társadalom attól is megszabadít minket, hogy a vallást törzsi, nemzeti vagy más olyan identitásra alapozzuk, amely idegen attól a keresztény felfogástól, hogy minden ember testvér, illetve egyazon közös atya gyermeke.

¹⁰³ <https://sjcuria.global/en/more-speeches/204-father-general-s-intervention-at-the-synod-complete-text>

– Az elvilágiasodott környezet hozzásegít annak felismeréséhez, hogy mekkora jelentősége van a hit megvallásának.

– A hitvallás a lelki érés hosszú és összetett folyamatának eredménye. Az igazi hit pedig nem alattvalókat szül, hanem olyan keresztényeket, akik önkéntesen, szabad akaratukból döntenek úgy, hogy részesei lesznek Krisztus Egyetemes Királyságának.¹⁰⁴

A generális gondolatai utat mutatnak afelé, hogy a keresztényeket a megtestesülés tanításának kell irányítania, miszerint a világra mindig Isten által vezetett szeretettel tekintsenek: a világ az a hely, ahol igehirdetés történik minden korban és minden időben. Nem csak a materiális valóság leírására korlátozhatjuk magunkat. Felfedtük az alapvető elemeket, olyan jellemzőket, melyeket minden ember átél a szeretet (család), a munka és a szabadidő pihenés kapcsán.¹⁰⁵ Számos változás történt, melyeket habozás nélkül korszakalkotóknak nevezhetünk, és amelyek a kortárs embert a tudatos figyelemre és érzékenységre figyelmeztetik.

KÖVETKEZTETÉS

Az elemzésre javasolt kortárs gondolatmenet lezárásaképp felmerülnek olyan részletek és jellegzetességek, amelyeket a következőkben szeretném összefoglalni. Ezek fontosak a következő részekben való elmélyülés megalapozásához, hogy a tanulmány tartalma kerüljön korszerű módon bemutatva. Mert nem lehet egy nevelő jellegű tanulmányt javasolni a tényleges helyzetre való tekintet nélkül: ki a személy, honnan jön, milyen kihívásokkal szembesül a mindennapi életben. A mai családi struktúrának a felelősségre gyakorolt hatását nem lehet magától értetődőnek tekinteni. Az egyházközség is csak nehezen tudja megtalálni a világos és meghatározott szerepét a fiatalok életében. Ezen e téren három „hiányt” azonosítottak: a kommunikáció, a kölcsönös megértés és az identitás hiányát. Az állami szabályozás is érintve van: ha nem megfelelő a kapcsolat,

¹⁰⁴ <https://scuria.global/en/more-speeches/204-father-general-s-intervention-at-the-synod-complete-text>

¹⁰⁵ Vö. SCOLA A., *Come nasce, come vive una comunità cristiana*, Venezia, 2007, p. 10.

akkor a személy fejlődésében kimarad egy lépés, amely pont a kötelék kialakulásában segítené. Kiderült, hogy az egyik legnagyobb erőpróba az életszakaszok eltolódásában rejlik, különösen az ifjúságnál, melynek bizonyos eseteket tekintve úgy tűnik, nincs konkrét életcélja. Ezzel a valósággal szemben az Egyház a hit átadásában a módszerek és az odafigyelés változtatására szólít fel. Az értékközvetítésben a közösségi hálóknak és a médiának nagy jelentősége van: ezek befolyásolják gondolkodásunkat és a valósághoz való viszonyulásunkat, ahol korábban a hitnek volt kiemelkedő szerepe. Az eszközök gyakran válnak relevánssá, meghatározva érdeklődést és választást úgy a mindennapi életben, mint sajátos élethelyzetekben. Az úgynevezett *homo eligens* a saját szakmai tapasztalataira másképp tekint, mint ahogy azt a múltban tette, megváltozott kapcsolataalkotó és megosztó készsége.

„Ne engedjétek, hogy ellopják tőletek a reményt!”¹⁰⁶ - Ferenc pápa szavai ebben az összefüggésben is segítenek megérteni, hogy a környezet nem félemlítheti meg az egyházi életet, inkább megújult cselekvésre ösztönöz az evangéliumi küldetéshez híven. Egy olyan világban, ahol az értékek megváltoztak, a tanúságtételre való felhívás szükségesebb, mint valaha.

¹⁰⁶ <https://jezsuita.hu/ferenc-papa-beszelgetese-az-olasz-jezsuita-iskolak-diakjaival-es-tanaraival/>

II. FEJEZET

A PAPERKÉPZÉS CÉLJA: FELELŐSSÉGTELJES SZEMÉLYEKET KÉPEZNI

ALAPVETÉSEK A PAPERNEVELÉSSSEL KAPCSOLATBAN

BEVEZETÉS

Jelen részben a papképzés néhány alapvetését szeretném kiemelni különös tekintettel is a felelősségteljes személy képzésére koncentrálva, amelyek nem pusztán csak a propedeutikumra korlátozódnak. A következő fejezetben részletesebb formában az előkészítő év sajátosságaival foglalkozom, viszont a papképzés egész ívének látása szükséges ahhoz, hogy világos legyen, az alapképzés szükségszerű formája.

Azok a fiatalok, akik ma hivatástudatból kezdik el a papságra való felkészülést, tele vannak várakozással és lelkesedéssel, gazdagok múltbeli tapasztalatokban, és reményeket, álmokat, terveket tartanak szemeik előtt és a szívükben. Különböző helyzetekből érkeznek, mindegyik mögött ott van a megkezdett élete, amelyek a tudatos és a tudattalan szinten vannak, melyeket fel kell fedezni, hogy alkalmassá válják a feladatára.

Mint ennek a társadalomnak a fiai nehézségekbe ütköznek, sebeket cipelnek, és hiányosságokkal néznek szembe, de ott vannak a potenciális fejlődésre való hajlam és a

megerősítésre váró értékek: az út, amely megnyílik előttük, amelyen az első lépéseket megteszik, s ez egy olyan út, amely az egész életre fog szólni.

A kezdeti tanulékonyaságból, lelkesedésből kiindulva a papnevelést végzők kíséretében kezdődik el a Krisztushoz vezető út, amely jelzi az átmenetet a tanulékonyaságból a tanulásra való alkalmasságra, hogy tudatos és felelősségteljes módon valósuljon meg a növekedés.

A papnevelést végzők alapvető nézőpontja: egyénre szabott képzés megvalósítása és a képzéssel egyidőben a tudatosság kialakítása a felelősségteljes emberi, spirituális, intellektuális és kulturális fejlődéssel kapcsolatban, hogy teljes mértékben Isten eszközüvé és a misszió ajándékává válhassanak. "Ha azzá lesztek, aminek lennetek kell, tüzet fogtok szítani az egész világban" – mondta Szent II. János Pál Sziénai Szent Katalint idézve 2000-ben.¹⁰⁷

Miért hangsúlyozza a felelősség szempontját a Ratio Fundamentalis (2016)?¹⁰⁸ Fennállhat annak a veszélye, hogy a képzés egyszerű tartalom továbbításra vagy többé kevésbé automatikus lépések sorára csökken, mely egyik szakaszból a másikra lép; a formációban résztvevővel kapcsolatban az a kockázat merül fel, hogy passzívan fogadja a képzést, amelynek valójában ő és a Szentlélek a főszereplői.

A felelősségteljes ember: „[...] az, aki elsősorban megszólítva érzi magát az élet és mások által, a teremtő, a lelkiismerete és Isten által is[...]; az, aki képes széttörni saját egyéniségének korlátait, és nemcsak az önmegvalósításával foglalkozik, de nem is elégedett a csak önmagára figyeléssel, hanem szolidaritást érez másokkal szemben, és át is veszi a terhet; aki szabadságát a kapcsolatfelvétel, a részvétel, az empátia, az önmaga átadása eszközeként éli meg”.¹⁰⁹

¹⁰⁷ http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/homilies/2000/documents/hf_jp-ii_hom_20000820_gmg.html

¹⁰⁸ Vö. *RFIS*, n. 96.

¹⁰⁹ ROGERS C., *Entwicklung der Persönlichkeit*, Donauwörth, 2006, p. 176.

Felelősségteljes az a személy, aki alkalmas a válaszadásra, aki képes válaszolni, mivel minden ajándék, meghívás választ vár, és kinek–kinek a megkerülhetetlen saját felelőssége ez a válaszadás. Ehhez a követendő úthoz javasolják a különböző dimenziók figyelembe vételét: emberi, spirituális, intellektuális és kulturális dimenziókat.

II.1. A személyiség, az emberi értékek formálása

Ahogy a *Pastores Dabo Vobis*–ban olvashatjuk, a szilárd emberi alap kialakítása a papi személyiség formálódásának folyamatában az egyik legkiemelkedőbb dimenzió; eszerint: "A megfelelő humán képzés nélkül az egész papnevelés alaptalan lenne".¹¹⁰ Más szóval, emberi nagyságra van szükség, hogy az alapként minden olyan személy belső énjében kialakuljon, aki meghívást kapott erre a hivatásra; e fölött természetesen ott áll, hogy a Lélek, mint az elsődleges formátor, helyet találjon minden ember szívében és elméjében, hogy kialakítsa Krisztus érzéseit és cselekedeteit, ami vezérelve és célja minden képzési folyamatnak, ahogy arra emlékeztet a *Vita consecrata* is.¹¹¹

Ahhoz, hogy ez a folyamat szilárdsággal rendelkezzen, hozzá kell adni egy olyan antropológiához, amely helyesen, teljes valójában szemléli az embert, és ezért teljes összhangban van az emberben lévő lelki és transzcendentális dimenzióval; ráadásul figyelembe véve a humánus voltát, az ember felkérést kap, hogy legyen főszereplője és felelőse a saját fejlődésének, és egyre inkább Krisztus szívének megfelelő férfivé váljon. Ebben az összefüggésben nagyon fontos a papnevelést végző feladata, mert mintegy példakép és nevelő szerepben el kell kísérnie az emberbaráttá érés folyamatában az általa vezetettet, hogy hozzásegítse őt egy szabad és bizakodó nyitottságra, hogy irányítás alatt, felelősen vállalja az utat, folyamatosan megérve arra, hogy egy gazdag és hiteles adomány lehessen Krisztus országáért.

A formáció, különösen napjainkban megköveteli, hogy a személyt a maga teljességében vegyék figyelembe; tehát a figyelem a tanításra váró személy alapvető

¹¹⁰ PDV, n. 43.

¹¹¹ Vö. VC, n. 65.

tulajdonságaira irányul, melyek jellemzik őt, kezdve az alapot képező önismeret és önmaga elfogadásának tényénél, melyek feltételei a helyes önbecsülésnek, hogy szabad és felelősségteljes döntéseket hozhasson, hogy kiegyensúlyozott érzelmi és kapcsolatteremtési éréssel rendelkezzen, hogy szeresse a munkáját, hogy kiegyensúlyozottan ossza be idejét, mindig Jézus Krisztust követve, mint az emberi teljesség modelljét és vezérelvét (lásd Fil 2,7)¹¹². Ez az értekezés hangsúlyt fog adni a megismerés fontosságának, az intuitív elfogadásnak, hogy érzékennyé tegye a nevelt személyt, hogy kezével úgy érintse meg a misztériumot, ahogy az van, az „agyagedényekben lévő kincset”, hogy folyamatosan növekedjék emberségesség és kegyelem terén, és kiegyensúlyozottan, elkötelezetten végezze a küldetését, amelyre meghívást kapott.

II.1.2. Az emberi dimenzió formálásának szükségessége

A képzésbe érkező fiatalok egyre inkább gyengék az identitásuk és az emberi értékek tekintetében, mely egy széteső és folyamatosan változó társadalom eredménye; a hivatását vállaló személy emberi valósága egyike azon elemeknek, melyeket meg kell erősíteni és be kell építeni a képzési programba, egy olyan magas színvonalú képzési rendszerbe, hogy a személy egyre nagyobb belső szabadsággal rendelkezzen és teljes emberré váljon, hogy felelősségteljesen élje meg az átmenetet a fogékényságtól az elfogadásig, és hagyja formálódni elméjét és szívét az élet által egy életen keresztül.¹¹³ Ugyanis, ha nem alakulnak ki erős személyiségek, akik ismerik önmagukat, akik képesek felismerni a maguk korlátait és elfogadni az ajándékokat, melyekkel az Úr elhalmozta őket, illetve, hogy elérhetővé tegyék azokat mások számára, akkor milyen minőségű lesz az odaadott életük és a szolgálatuk? Ez a dinamizmus azonban csak akkor lehetséges, ha

¹¹² Vö. GAHUNGU M., *Programmare e valutare nella formazione presbiterale e religiosa*, Roma 2013, p. 111–113.

¹¹³ Vö. CENCINI A., *L'albero della vita. Verso un modello di formazione iniziale e permanente*, p. 125.

a személy őszintén nyitott önnön belső igazságára, Isten kegyelme által megvilágítva, mely lelkében munkálkodik.

A képzés teljes időtartama alatt az egyén arra hivatott, hogy folyamatosan dolgozzon a saját identitásán, hogy bensejébe fogadja az élő Istent, hogy beépítse személyiségébe múltbeli tapasztalatait, hogy teljes mértékben megélje a jelent, és hogy szabadon tekintsen a jövőbe. A személyiség megfelelő alakításának hiányában a jövőben minden bizonnyal mindenfajta nehézségek és szenvedések alanyává válik mind önmaga mind az Egyház számára, nem beszélve a nyílt sebekről, melyeket munkája során okozhat másoknak, illetve saját magának is. Ha azokra az egyházhoz kötődő személyekre, illetve papi tisztséget betöltő emberek hűtlenségére gondolunk, vajon az nem egy gyenge, önmaga számára ismeretlen, nem azonosult identitásra utal, mely nem lett része az egyén életének?¹¹⁴ Ezért a papnevelést végző személy a fiatal első napjától, amikortól a közösségbe vagy a szemináriumba belép, felelős azért, hogy motiválja őt, hogy Jézust teljes és tiszta szívvel kövesse, abból kiindulva, hogy ki ő valójában, hogy mit akar, és mivé akar válni az Úr akarata szerint. Jézust követjük mindazzal, amik vagyunk!

Önmaga valódi odaadása nem lehetséges, ha nem hatja át a benne rejlő tudás, elfogadás és mindannak az integrációja, amit önmagában hordoz; éppen itt találja meg a létjogosultságát a képzés azzal, hogy időt, eszközöket és embereket kínál, hogy hozzájáruljon ahhoz, hogy ezek a fiatalok alázatosan és engedelmisséggel fogadják el azt, amit Isten szeretne bennük és rajtuk keresztül megvalósítani. Ebben az értelemben a képzett személy önmaga emberi növekedésének és megismerésének első számú és legfőbb felelősévé válik. Elkötelezetté kell válnia, és tudnia kell, hogy ez a folyamat nem lesz könnyű, hogy szenvedéseken visz keresztül, és hogy egész életen át fog tartani éppen azért, mert a lét és az önmagunkká válás művészete nem ismer semmiféle határokat. Minél jobban ismerjük önmagunkat, annál inkább szembesülünk személyiségünk új elemeivel, melyek csodákra képesek bennünk, és lépésekre sarkallnak vagy előre, vagy hátra. Ebben az értelemben a legbölcsebb hozzáállás a kezdetektől megtanulni, hogy folyamatosan kérdezzük önmagunktól: én az önismeret mely fokán állok? Ki vagyok én

¹¹⁴ Vö. CUCCI, G. – ZOLLNER, H., *Chiesa e pedofilia. Una ferita aperta*, Ancora, Roma, 2010.

valójában? Mindennek azonban csak akkor van értelme, ha az ilyen önismeret nem öncélú, hanem Isten akarata felé irányul, aki mindenkit az élet teljességébe hív.

II.1.3. A saját identitástudat

II.1.3.1. Egy felfedezésre váró identitás

Ki vagyok én? Mire vagyok megszólítva? Ki lehetek? Ezek alapvető kérdések, amelyek minden ember bensejében jelen vannak, motiválva a saját identitásunk keresésére, a fejlődésre és önmagunk megvalósítására. E kérdések megválaszolása azt jelenti, hogy visszajelzést kapunk önmön hitelességre való törekvésünkre vonatkozóan, hogy a saját élettörténetünk főszereplői vagyunk, hogy felfedezzük az arcunk teljesen egyedi és eredeti voltát, hogy észleljük a fények és árnyékok ránk vetülő hatásait, hogy megértsük és elfogadjuk önmagunkat.

A fiatal, aki a képzésbe belép, már hordozója egyfajta identitásnak, amely a személyes történetének gyümölcse, mely többé-kevésbé szép események által, a másokkal való kapcsolatok és saját tapasztalatok által formálódott. Ennek a valósága soha nem fogja elkerülni a papnevelést végző figyelmét, akinek az a feladata, hogy segítse a rábízottat, hogy felfedezze a saját identitását, és integrálja azt összhangba hozva Jézuséval, egybehangolva a jövőbeli pap életstílusával.

De mit jelent az identitás és miért kell alakítani? Az identitás „a koherencia értelme és érzése, az összehangoltság, a harmónia érzése önmagunkban”.¹¹⁵ Különböző, de egymással összefüggő elemekből áll, mint az önmagunkkal, a környezettel való kapcsolatunk, az értékekhez való viszonyulásunk, és a választás illetve az értékek közötti harmonikus kölcsönhatások.¹¹⁶ Az önmagunkról alkotott kép azonban nem mindig felel meg a tudatos és tudattalan valóságnak: itt válik fontossá az egészséges és pedagógia alapú ráhatás, mely során az egyén kézbe veszi a saját identitását, és félelem nélkül felfedezi, hogy mi az, ami mozgatja, és azzá teszi, ami és aki valójában, hogy azt teszi, amit tesz.

¹¹⁵ SOVERNIGO G., *Progetto di vita. Alla ricerca della mia identità*, Torino, 1984, p. 142.

¹¹⁶ Vö. Ua., p. 142.

Végtére is: „csak a saját énünk helyes érzete teszi lehetővé, hogy nyugodtan és hatékonyan elfogadjuk önmagunkat és önnön határainkat, valamint másokat és a valóságot; ezáltal olyan közép- és hosszútávú elkötelezettségre tesz képessé, amely a legjobbá alakítja az élet valóságát”.¹¹⁷

II.1.3.2. A megismerésre váró identitás

Önmagunk ismerete azon túl, hogy ez ontológiai szükséglet, egyben önmagunk oktatása is, abban az értelemben, hogy mindenki arra hivatott, hogy a legjobbat hozza ki önmagából; legyen képes megérteni, mi az, ami van, és mi a mozgatója annak, amit csinál, mi rejtőzik a reakciók és attitűdök mögött, mert az esetek többségében még maga a személy sincs tudatában ennek, hiszen önmagát teljes mélységeiben nem ismerheti, ez mindig rejtély marad önmaga számára.¹¹⁸ Ez esetben kihozni az egyénből a lehető legnagyobb mértékben a komplexitását, nemcsak szilárd döntés a papnevelést végző részéről, hanem hatékony pedagógiai segítség is egyben, máskülönben a mentorált továbbra is foglya marad a saját következetlenségének és éretlenségének.

Íme néhány javaslat egy olyan nevelési módszerre, melynek segítségével felfedezzük, kik is vagyunk valójában:

- Megismerni önmagunkat, mint egy felülről jövő „ajándékot”: kiindulópontként az egészséges és mély önismeret irányába, a növendék arra kap felkérést, hogy felfedezze önmagát, mint egy, a Teremtő akaratából létrejövő „ajándékot”, egy „csodát”, hogy önmagára, mint a létezés csodájára tekintsen, hogy egyedi és megismételhetetlen: „Áldalak, amiért csodálatosan megalkottál, és amiért csodálatos minden műved” (Zsolt 138,14) - dicséri a zsoltárénekes a Teremtőt azért, amilyenek megteremtette őt. Arról van szó, hogy egy örömteli, nyitott hozzáállásra van szükség, önmaga átadására, melyet erős bizalom hat át Isten, tanítója, de mindenekelőtt önmaga irányába.

¹¹⁷ Vö. SOVERNIGO G., *Progetto di vita. Alla ricerca della mia identità*, Torino, 1984, p. 145.

¹¹⁸ Vö. RAVAGLIOLI A., *Psicologia. Studio interdisciplinare della personalità*, Bologna, 2010, p. 122–124.

- Megismerni a saját személyiségünk jellemzőit: az emberi személyiség összetett és anélkül, hogy részletekbe mennénk bele, elmondhatjuk, hogy az egót bizonyos *szükségletek* jellemzik, azaz „veleszületett, cselekvésre sarkalló tendenciák, melyek a szervezet hiányosságából vagy potenciális természetes velejárójaként az embert feladatvégzésre és tettek végrehajtására sarkallják¹¹⁹; valamint *értékek* is jellemzik, melyek a szükségletekkel ellentétben tettekre „csábítják” a személyt, „tartós és elvont eszményképek, melyek a jelen magatartást és a létezés végső célját egyaránt érintik”¹²⁰; és *attitűdök* (hajlandóság a válaszadásra), amelyek közvetítőként működnek, kifejező csatornák az első kettő számára. Fontos számunkra, hogy megismerjük az egó ezen tartalmait, mivel összhangban vannak a jelen énnel és az ideális énnel, támogatva minden egyes ember személyiségének harmonizálását.

- A saját realitás és negativitás ismerete: a személy arra kap meghívást, hogy ismerje meg a belső valóságát (az aktuális énjét), amelynek negatív és sebezhető aspektusai is vannak. A megismerésre való hozzáállása azonban nem elég, az is szükséges, hogy *elismerje* sajátjaként mindazt, ami rá jellemző, azaz, hogy nevet adjon a törekvésének. Ebben az értelemben az alany számára javasolt nevelési folyamatot a hitelességnek kell jellemeznie, nem hagyhatók figyelmen kívül vagy nem kerülhetők el azok a területek a személyiség tudatos és tudattalan szintjein, melyek a Lélek teremtő megnyilvánulásait nehezebben fogadják be. Inkább fogadja el, mintsem (meg)tagadja azokat egy megtisztulási folyamaton keresztül, mely egy igazi átalakuláshoz vezet. Mert ha az ember pusztán csak külső szemlélőként tekint önmagára, önértékeléssel vagy pusztán érzelmileg, akkor csak a felszínen marad anélkül, hogy mélyebbre ásna a saját énjében, mint egyfajta „alászállás az alvilágba”. Ekkor érzékennyé kell tenni a személyt megvilágosult értékelési szempontokra olyan mindennapi eszközök használata által, mint például az Isten Igéje, az ima, a kereszttel való találkozás, mint analitikai módszer, amely kapcsolatba hozza a tudatos és tudattalan tartalmakkal.¹²¹

¹¹⁹ Vö. CENCINI A.– MANENTI A., *Psicologia e formazione*, Bologna, 2003, p. 65–66.

¹²⁰ Ua., p. 83.

¹²¹ Vö. CENCINI A., *L'albero della vita. Verso un modello di formazione iniziale e permanente*, p. 59–60.

- A saját teremtettség felismerése: irreális lenne azt gondolni, hogy az önfogadás a saját korlátaink és éretlenségünk teljes elutasítását jelentené. Tény viszont, hogy ismerve a saját személyes határokat, az egyénben tudatossá válnak létezésének természet adta alapvető korlátai, amik az összes halandóval hasonlatossá teszik, vagyis, hogy nincs abszolút hatalmam az életem fölött. A saját gyengeségével való találkozás megnyitja az egyén számára a *misztérium* nagyságát, ami által felfedezi saját méltóságát, mint emberi lény, annak ellenére, hogy sebeket hordoz magában, ösztönözve őt egy a saját életével szembeni szabad és felelősségteljes hozzáállásra, *hogy értelmet adjon a saját sebeinek*¹²².

II.1.3.3. Néhány elkerülendő kockázat az önfogadás kialakításában:

1) Az önfogadás, mint végcél a fejlődési folyamatban: az önfogadás nem válhat végponttá, csak a fejlődés egy közbenső útjává az Úr számára felszentelt személy önnön teljessége felé; vagyis a fejlődési *modell* elfogadása nem feledtetheti, ahogy Cencini hangsúlyozza, hogy „az igazi önfogadás csak egy szakasz, amely bátorságot ad a változtatásra és a fejlődés folytatására, a növekedés és nem a mozdulatlan, passzív statikusság szolgálatában áll.”¹²³

2) Az önfogadás, mint önreflexív megnyilvánulás: a veszély itt abban rejlik, hogy az önmagán szánakozó és a pozitív viselkedésmódok váltakozása, melyeket ítélet és a büntudat követ, nem az egó pozitív visszajelzése, mely felszabadítja az egyént, hanem találkozás a saját pozitív eredetiségével, a valódi önbecsüléssel, amelynek gyökerei Istentől fakadnak: „ha tehát Isten a forrása minden lény identitástudatának és a bizonyossága illetve garanciája a pozitívitásának, akkor *teljes mértékben senki sem fogadhatja el magát (a sebeket is beleértve), hacsak nem ebben a konstitutív és az Istentől*

¹²² Vö. CENCINI A., *L'albero della vita. Verso un modello di formazione iniziale e permanente*, p. 60–61.

¹²³ Ua., p. 64.

való kapcsolat erejében".¹²⁴ Csak azért, hogy Istent hivatkozási alapnak és beteljesedésnek tekinti, válik a fejlődés művészetében fontossá és szükségszerűvé az önfogadás és az ego minden más dimenziójának elfogadása.

Ennek az önfogadási modellnek két másik kockázata Cencini szerint a mozdulatlanság és a középszerűség. Az első az egyén saját valóságának és nem elfogadott magatartásának, mint a bűnnel és a bűntudattal, valamint az élete megváltoztatásával szembeni érdektelenséggel, a fokozatosan növekvő ön-visszaigazolásával kapcsolatos. A középszerűség viszont elveszi az embertől az élet előre tervezésének minden esélyét, elégedettséggel tölti el azzal szemben, ami van, az addig elért célokkal; egy mesterséges és finom mérge, mely darabjaira töri az emberi és lelki érettség kezdeti kötelezettségvállalásait, mely nyomán az egyén már csak önmagában bíz, magasztos célok nélküli, lapos életet élve.¹²⁵

II.1.3.4. Egy „megszerzendő” pozitív identitás

A jövőbeli papok és szerzetesek képzésének, hogy el tudja érni célját, abból az alapvető szükségletből kell kiindulnia, hogy a képzésben résztvevő személy identitásának egy *reális és pozitív értelemben stabilitást adjon*, segítve őt, hogy „megszerezze” a saját énjé pozitivitását, mert „csak az identitásunk helyes észlelése teszi lehetővé, hogy elfogadjuk önmagunkat és saját korlátainkat”.¹²⁶ Azonban, ha ez megghiúsul, akkor olyan egyénekkkel kell számolnunk, akiket nagymértékben egyfajta személyes elégedetlenség jellemez, és akik éretlenné válnak.

Amellett, hogy a képzésben résztvevő személyt ösztönzi önnön igazságának megtalálására, és felhatalmazza annak felvállalására, a tanulási környezet köteles biztosítani a szükséges eszközöket, hogy a tanítvány ráébredjen saját pozitív identitására,

¹²⁴ CENCINI A., *L'albero della vita. Verso un modello di formazione iniziale e permanente*, p. 64.

¹²⁵ Vö. Ua., p. 66–67.

¹²⁶ CENCINI A., *Amerai il Signore Dio tuo. Psicologia dell'incontro con Dio*, p. 13.

és így képes legyen őszintén hirdetni az isteni meghívásának a tapasztalatát, amely jóérezéstől áthatott, mentes minden kétségtől, egy olyan valóság, amely, sajnos, sokak számára nem különleges.¹²⁷ Gondoljunk csak azokra, akik a létezésük alapjait a külső megjelenésükre építik, attól érzik magukat fontosnak, hogy megpróbálnak arra törekedni, hogy „valamiben a legjobb [...]” vagy „valakinél jobb lenni [...]”, csak a saját lehetőségeikben és képességeikben bízva, mintha az elegendő lenne az ürességük és a magányosságuk betöltésére. Minden egyes embernek többé vagy kevésbé mindig szüksége van segítségre, hogy integrálja a belső törekénységét, hogy megtalálja a valós és hiteles identitását, hogy igaz emberként éljen és hiteles legyen.¹²⁸

A képzésben résztvevőnek a pozitív identitásának keresésében segítségre van szüksége, hogy felmérhesse, hogy az identitás milyen szintjén van, vagyis a *test*, a *psziché* vagy az *ontológiai* szinten. Az ontológiai szint két másik magasabb szintből alakul ki, nevezetesen a *metapszichikus* és a *metakorporális* szintekből, amelyek olyan felsőbbrendű szintek, ahol az egó stabilitást és harmóniát talál.¹²⁹ Ebben az értelemben fontos odafigyelni az identitás ezen szintjeire, mert ha például egy fiatal identitása megreked a testi szinten, akkor benne felerősödik egy eltúlzott figyelem a saját teste irányába, csak ahhoz ragaszkodva, hogy az egészséges, szép, fiatalos és erős legyen, ahogyan láttuk a nárcizmusnál.¹³⁰ Nehézséget fog jelenteni számára a fizikai betegségek és a természetes öregedés elfogadása is, amely egyre inkább a „kirakati bábu”, az „önimádó” vagy az „egészségtudatos” klasszikus alakjához teszi őt hasonlatossá. Ha azonban a psziché szintje által hagyja magát vezetni, akkor az egója központjába a saját képességei és szellemi adottságai kerülnek, a saját talentumai, a szerepkör, amelyet betölt; arra teszi a hangsúlyt, amit birtokol és birtokolni vél, és a saját érdemein és képességein keresztül mintha ő lenne a saját sorsának mestere és létrehozója anélkül, hogy bármitől vagy bárki mástól függene.¹³¹

¹²⁷ Vö. SOVERNIGO G., *Progetto di vita. Alla ricerca della mia identità*, p. 139.

¹²⁸ Vö. Ua., p. 141.

¹²⁹ Vö. CENCINI A., *Amerai il Signore Dio tuo. Psicologia dell'incontro con Dio*, p. 13–37.

¹³⁰ Vö. SOVERNIGO G., *Progetto di vita. Alla ricerca della mia identità*, p. 146–147.

¹³¹ Vö. Ua., p. 147–150.

Ha túlzottan hagyja magát vezetni ettől a szinttől, akkor kialakul néhány megnyilvánulása, mint például: mindent a birtokolt pszichés tulajdonságaitól tesz függővé, és pszichológiailag függővé válik (majdnem teljesen öntudatlanul) a szerepkörétől és a környezettől, amely lehetővé teszi számára, hogy a legjobbat adja önmagából, erősen szüksége van pozitív eredményekre a saját értékei megerősítésére, nagyon fél a kudarctól, hatalmas nehézséget okoz számára a saját korlátainak és bűneinek az elfogadása, és ezen túlmenően erős kisebbségi érzéssel küzd.

Azonban a két belső szint, a fizikai és a mentális, nem elegendők ahhoz, hogy a teljes igazságot elmondják a személyről: az ontológiai szint az, mely szilárd alapot nyújt a személyazonosság tekintetében annak mélységéről, mert „ez a szint az, amely a valóban létezőből áll, és amely utal arra, ami majd még lehet. A személy felfedezi és felépíti a valódi identitását a jelenlegi énje köré, az értékei alapján és céljai figyelembe vételével”.¹³² A képzésnek erre kell összpontosítania, az „igazi én” kialakításának szintjére, de mindig összhangban a többi szinttel.

II.1.4. Az érzelmi fogékonyság kifejezőmódja

A szemináriumi képzésre érkező mai fiatalról elmondható, hogy lelkesen reagál Isten hívására, aki erősnek érzi magát az érzései alapján, aki lelkes rajongóként mindenét szívesen átadja Isten országának. Gyakran élt át azonban családi vagy családon kívüli kapcsolataiban sérüléseket, éretlen érzelmeket, több kapcsolatot „fogyasztott el” más fiatalokkal, mint amennyit épített. Mindig szolidáris a nehéz helyzetben lévőkkel, és érzékeny az önkéntesség különböző formáira, időnként zavarban van a személyes kapcsolatoktól, könnyebben feltalálja magát üzenet írásakor vagy írásban folytatott csevegés közben. Ezért kezdettől fogva fontos, hogy segítsenek neki abban, hogy feltalálja magát az érzelmi dimenzióban is, hogy fejlődjön a másokkal való kapcsolataiban egy olyan érettségre szert téve, mely alapvető a személyiségének teljes kialakulásában, elkötelezettségének és küldetésének vállalásában.

¹³² SOVERNIGO G., *Progetto di vita. Alla ricerca della mia identità*, p. 151.

Az érzelmi fogékonyság fontos szempont, amellyel foglalkozni kell, törekedni kell arra, hogy fejlődjön. Nem szabad leértékelni a fejlődésnek ezt a szempontját, hiszen ez energia és ösztönzés lehet, amely mozgatja, vezeti és irányítja az embert.

Sovernigo a következő megállapítást teszi: „Pszichés energia olyan szociális orientációval [...], amelyet úgy fogunk fel és élünk meg mint érzéseket, érzelmeket, indulatokat, benyomásokat, hangulatokat [...] amelyek lehetővé teszik (a személynek), hogy érezze önmagában a rezonanciáját mindannak, ami önmagában vagy kívülről fakad, és megfelelően összehangolja azokat önmaga számára; [...] egy olyan ösztönzés, amely arra motiválja az embert, hogy kilépjen önmagából, hogy találkozzon a másik személlyel a kölcsönösség és az isteni kegyelem viszonyában”.¹³³

A fiatalnak fokozatosan meg kell ismernie a saját belső világát, a saját élettörténetét, azoknak minden oldalát, és meg kell tanulnia integrálnia ezeket. Tisztában kell lennie azzal, hogy merre irányul, érthetővé és világossá kell tennie, hogy a valóság értelmezése objektíven korrekt legyen ahhoz, hogy másokat meghallgathasson, és velük párbeszédet folytathasson. Önmagából minden odaajándékozásnak tudatosnak kell lennie, hogy mindaz, amit felajánl és odaajándékoz magából, az Istennek szól. Az életét ebből a szempontból is józan ítélőképességgel és tudatossággal alakítja ki, hiszen tudja, hogy felelősséggel tartozik az Istennek, aki magához hívja őt erre a szolgálatra, aki elfogadja és válaszol neki, és felelősséggel tartozik másoknak, akik felé küldetése lesz és akikkel megosztja majd az életét.

II.1.4.1. Az érzelmi érettség jelei

Szükségszerű kiindulási pont, hogy a jelölt segítséget kapjon abban, hogy számot adhasson önmagának a szeretetre való képességéről, ami már önmagában is egy aktív és egy passzív dimenzió: szeretetet adni és kapni elvárások nélkül, vagy anélkül, hogy keresné azt, de örömmel és nagylelkűen elfogadva.

¹³³ SORVENIGO G., *Vivere la carità maturazione relazionale e vita spirituale*, Bologna 1991, p. 42.

Ha a személy érett, akkor kialakulnak benne a következő képességek:¹³⁴

– Érzelmi alkalmazkodás: vagyis a valóságban megtestesülő személy empátiával, odaadással és nyitottsággal fordul a másikhöz; arra törekszik, hogy a másiknak jó legyen, önmagát ezzel háttérbe helyezve és felajánlja azt, amire a másiknak szüksége van, többet, mint amit az elvár;

– A bizalmasságra való képesség: képes a mély és kölcsönös bizalomra, szereptévesztés nélkül vagy anélkül, hogy átvénné a másik szerepét (kölcsönös megértés és nem összetévesztés);

– Képesség az egymás mellett élésre, de egymástól elkülönülve: képes megőrizni érzelmi autonómiáját a többiekkel szemben, ami öntudatossághoz vezet, egy személyes szabadsághoz és egy olyasfajta másokkal való kapcsolattartáshoz, melyben nincs semmilyen függőség és éretlenség, mely előmozdítja az önállóságot;

– Képes elviselni és tolerálni a saját és mások kétértelmű érzéseit anélkül, hogy dramatizálná azokat: képes kezelni a saját és mások bizonytalanságát, a másokban és önmagában jelen lévő vitakészségnek teret adva;

– Képes elvonatkoztatni a saját tapasztalataitól: bizonyos távolságot tud tartani a mindennapi eseményektől, attól, ami történik, vagy ami vonzza, hogy éretten és nem impulzív módon kezelje az indulatokat;

– A valóság elvének beillesztése: nyugalommal és realizmussal vállalja a saját természetességét (bizonytalanság, korlátok), elfogadja az idő múlását anélkül, hogy a múlthoz vagy a jövőhöz kötődne, felelősségteljesen éli meg létének jelenét.

¹³⁴ Vö. SOVERNIGO G., *Vivere la carità maturazione relazionale e vita spirituale*, p. 55–56; DECAMINADA F., *Maturità affettiva e psicossessuale nella scelta vocazionale*, Saronno 1995, p. 71–98.

II.1.5. Botlás vagy trambulin: avagy a kapcsolatokat mozgató erők

Mindenki úton van a teljes érettség felé, de érdekes és hasznos elgondolkodni őszintén és nyitottan azokon az erőkön, amelyek a kapcsolatok világát mozgatják, hogy mélyen megragadhassuk azt, ami arra ösztönöz, hogy másokkal találkozzunk.

Az érzelmek, a szeretet-szolgálat, minden kapcsolat tükrözhet olyasvalamit, ami nem annyira nagy érték, mint például a tudatos vagy öntudatlan szükséglet kielégítése; ha létezik egy érzelmi egocentrikusság, akkor a kialakuló kapcsolatok egocentrikus kapcsolatok lesznek, és a másikkal való találkozások sajátos szempontok szerint jönnek létre, a saját szükségletek kielégítése végett. A szeretet mindaddig tart, amíg jólesik, amíg az érzés jó; ha pozitív érzelmet érez, folytatja, ha nincs meglegedettség, akkor befejezi. Egy találkozás a másikkal, annak megismerése, megbecsülése és támogatása azon a kellemes érzésen alapul, amelyet önmagában alakít ki és nem a másikban.¹³⁵

Minden érett kapcsolat nem kötődhet pusztán csak egy pozitív érzelmhez, hanem az előttünk álló, bennünk reálisan, megismerten jelen lévő értékekhez: a másik egy ajándék és nem birtok! Beszélhetünk *érzelmi idealizálásról*, akkor a másikat nem azért fogadom el, ami valójában, hanem azért, amilyennek szeretném látni, mert rávetítem a saját elvárásaimat és követeléseimet, az ideális személy vonásait; ez jellemző a serdülőkori szerelemre. A nevelő feladata lesz „biztosítani, hogy az idealizálásnak ez a szükségessége ne kristályosodjon meg egy olyan idealizmuson, amely megakadályozza, hogy szeretni tudjunk mások és önmagunk valós énjét”.¹³⁶ Összegezve elmondhatjuk, hogy alapvető fontosságú, hogy annak fogadjuk el a másikat, aki valójában, és nem annak, akinek látni szeretnénk.

A kapcsolatteremtésnek ez a módja – ugyanúgy mint az egocentrikusság – érinti a személyes kapcsolatunkat Istennel: ha van allocentrizmus, akkor van egészséges szeretet az emberben önmaga és mások iránt, melyet értékek mozgatnak és bizalom az alapja.

¹³⁵ Vö. SOVERNIGO G., *Vivere la carità maturazione relazionale e vita spirituale*, EDB, 2003, p. 71–92.

¹³⁶ Ua., p. 79.

Valamint odaadás másoknak, nyitottság a másik odaadása iránt, a másik értékeire és szeretetére, mely nem a saját magunk elégedettségére irányul, hanem a másik elégedettségére, a másik örömére. Ezt a fajta szeretetet nevezik önzetlennek; ami szabad és egyenlő, nincs alárendeltség vagy fölény benne, hanem az együtt haladás és a kölcsönös gyarapodás mutatkozik meg benne.

A fiatalokat önzetlen szeretetre nevelni és formálni létfontosságú, de szükséges tisztában lenniük azzal, hogy gyakran együtt léteznek a különböző „szeretet módok”, és néha előfordulnak visszafordulások vagy visszaesések. Ismerve a működtető mechanizmusokat egyre inkább lehetünk építői, mint fogyasztói bizonyos kapcsolatoknak. Fontos megértetni, hogy „az érzelmi érettség a saját érzéseinek kritikus szabadsága [...] Az érzések elfogadása azt jelenti, hogy létezésüket elfogadják anélkül, hogy befolyásolás alá kívánná helyezni. Az érzés folyamata nem azonos az alárendeléssel.”¹³⁷ Tapasztalatot gyűjtve a saját törekenységéről találja meg az ember az erejét és támasztát abban a személyes érzelmi viszonyban, mellyel szereti az Istent: szeretni és szeretettnek lenni az úton, amelyen megtanul felelősségteljesen szeretni az egész élete során és nem csak a képzés első éveiben.

II.1.6. Önmaga odaadása és önzetlenség a cölibátusban

Az Istennel szemben érzett szeretet dialektikájában, ebben a személyes kapcsolatban gyökerezik a cölibátus, a felszentelés, Isten országának választása. Pont ezért a nagyobb szeretetért választja a fiatal a különleges felszenteléssel járó hivatást – a szív és a test tisztaságát megtartva – teljes önmegtartóztatásban. A *Pastores Dabo Vobis*-ban ezt így emeli ki Szent II. János Pál pápa:

„Így tehát a felelős szeretetre való nevelés, miként maga a személy érzelmi érettsége, külön is szükséges annak, aki papként a *cölibátusra* kapott meghívást, azaz arra, hogy – a Szentlélek kegyelme által és saját akaratának szabad válaszával – minden önmaga iránti szeretetét és önmagáról való gondoskodását följajánlja Jézus Krisztusnak és az

¹³⁷ MANENTI A., *Vivere gli ideali fra paura e desiderio*, Bologna 1992, p. 219.

Egyháznak. Az így felfogott cölibátusnak, és az ilyen érzelmi érettségnek magában kell foglalnia emberi kapcsolatok sokaságát, melyekre az őszinte barátság és a mély testvériség, továbbá a Jézus Krisztus iránti nagy, élő és személyes szeretet jellemző”.¹³⁸

A lendület ajándékát nemcsak a képzésnek kell kísérnie, hogy elérje az érzelmi érettséget, hanem szükséges a saját belső világának felügyelete is. Kompenzációk, szenvedélybetegségek megsebesíthetik ezt az ajándékot, és miattuk elveszítheti annak fényét. Fontos, hogy tanítsák meg arra, hogy miként élje meg a saját szexuális ösztöneit, megismerve és irányítva azokat, megtanulva, hogy ne korlátozza, hanem kezelje azokat, és integrálja a saját személyes életútválasztásába.¹³⁹ A papnevelést végzővel való személyes beszélgetés megnyitja számára a növekedés lehetőségét, leküzdve minden szégyenérzetet és tartózkodást, ezeket az erőket és szükségleteket olyan értékek irányába tudja vinni, melyeket vállal és meg akar élni az életében a vállalt tervei szerint. Minden fiatalnak mindezt fel kell vállalnia tudatosan és felelősséggel, mert felelős a saját életútjáért és az Istennek adott személyes válaszáért, valamint a megtörtént dolgokért.

A Vita Consecrata beszél az alábbiakról:

"Az Istennek szentelt élet válasza elsősorban a teljes tisztaság örömteli gyakorlásában áll, ami tanúságtétel arról, mekkora hatalma van Isten szeretetének az emberi természet gyöngeségében. Az Istennek szentelt személy bizonyítja: amit sokan lehetetlennek tartanak, az az Úr Jézus kegyelme által lehetséges és valóban fölszabadító. Igen, Krisztusban lehetséges Istent teljes szívvel szeretni, amennyiben Őt minden más szeretet fölé helyezik, és így Isten szabadságával lehet minden embert szeretni!

[...]E tanúságtétel szilárd támpontot nyújt az emberi szeretet számára, amit az Istennek szentelt személy a nekünk Krisztusban kinyilatkoztatott szentháromságos szeretet szemléléséből tapasztal meg. Mivel elmélyül e misztériumban, képesnek érzi magát egy radikális és egyetemes szeretetre, mely erőt ad neki a szükséges önuralomra és önfegyelemre, hogy ne essen az érzékek és az ösztönök rabszolgaságába."¹⁴⁰

¹³⁸ PDV, n. 44.

¹³⁹ Vö. BRESCIANI C., *Affettività, sessualità, vocazione*, in «Vocazioni» 2 (1992).

¹⁴⁰ VC, n. 88.

Láthatjuk az apostoli buzdításban, hogy minden a szeretet “válaszban” rejlik, mely egész életen át elkísérheti, illetve támpontot adhat az embernek. "A szerelem egy művészet, mint az élet [...]", mondja Eric Fromm "[...] ha szeretnénk megtanulni szeretni, akkor ugyanúgy kell eljárunk, mint amikor bármely más művészetet tanulunk". Ahogy a művészetnek is, ennek is megvan a kifejlődési és a krízis ideje, a gyakorlás és a tapasztalatnak az ideje, a Lélektől származó kreatív ihlete és az intimitás magánya, a megosztása és a csodálata.¹⁴¹

II.1.7. A papnevelést végző személy érettségének fontossága

A papnevelést végző személynek egyben hiteles mintának és hiteles nevelőnek is kell lennie, tehát törvényszerű, hogy a már végigjárt útja során szert tett egy mély önismeretre, önelfogadásra, arra a képességre, hogy anélkül lépjen kapcsolatba a másikkal, hogy önmagát keresné, vagy önnön szükségleteinek kielégítését, szexuális életének a személyes élettörténetébe való integrálását.

Konkrét példája az érzelmi érettségnek az, ahogyan él, ahogyan szereti az általa nevelteket, tisztán és önzetlenül, a javukat szolgálva, szabadságban és tiszteletben, igazi alázatosságban, mely segíti a fiatalt, hogy önmaga megtalálja a saját útját.¹⁴²

Másrészt feltétlenül szükséges egy kísérő a fiatal számára: figyelmes és szabadságot meghagyó odafigyeléssel (nem kíváncsiskodó) követi a fiatalt, befolyással van a függőségére vagy merevségére, a részvételére a közösségi életben, vagy a bezártságára, mindezt bizalommal kezelve.

¹⁴¹ FROMM E., *L'arte di amare*, Arnoldo Mondadori Editore, Milano, 1971, p. 13.

¹⁴² Vö. GRIGNOLO P., *La maturità dell'educatore nella maturazione affettiva delle giovani generazioni*, in «Vocazioni» 2 (1992), [on line http://www.chiesacattolica.it/pls/cci_new/bd_cnv_consulta.subDummy?Anno=1992&iNumero=2&id_sessione=243&pwd_sessione=]; További elmélyítésre: DECAMINADA F., *Maturità affettiva e psicosessuale nella scelta vocazionale*, p. 177–195.

Az érett papnevelést végző a fiatal nevelt valóságából indul ki, ennek megfelelően kíséri, nem helyettesíti őt, szabadon hagyja, nem erőlteti, nem hoz helyette döntéseket; mellé áll, mint egy zarándoktárs, segítve neki felfedezni az Isten meghívását a személyes gondoskodás lendületes logikájában.

Így a szabad és felelősségteljes nevelt már az első lépéseinél támogatást talál, és lehetősége nyílik a növekedésében a nagyobb szabadsággal és nyitottsággal való szembenézésre.

Ha a papnevelést végző éretlen, nem fejlődésre ösztönző szeretettel veszi körül, vagy mindenben helyette cselekszik egy engedékeny és atyáskodó légkörben, akkor a fiatal nem válik éretté, és kifejlődik benne vagy az erős függés, vagy egy közömbösség és bezárkózottság, ami nem teszi lehetővé számára, hogy növekedjen; az ilyen formáció esetén a papnevelő igényei vannak a nevelés középpontjában, és nem a nevelté.

A szeminárium fenntartójának ezért fontos odafigyelni a papnevelést végző érettségére, mert ő is felelős a szolgálatért Isten és az Egyház előtt, valamint a fiatalokért, akiket nevelni hivatott mások számára.

II.2. A lelki formáció mint a felelősségtudat kifejezése

A spirituális nagyság fogalma központi helyet foglal el mind a papságra, mind a szerzetességre való felkészítésben. A lelki formáció a szíve a képzésnek és ez áll a központjában a folyamatos úton levésnek, az élethosszig tartó formálódásnak is. A szív egységesít és erőt ad a létnek és a cselekedeteknek.¹⁴³ A felkészítés központi célja az, hogy felkészítse a nevelt személyt Krisztus követésére és önmaga teljes odaadására Isten számára.¹⁴⁴

¹⁴³ Vö. *PDV*, n. 45.

¹⁴⁴ Vö. *VC*, n. 65.

A felkészítés útja nem csupán a papnevelést végző vagy a nevelt személy projektje, hanem mindenképp Isten munkája; ez a folyamat egy hármasság összefüggését foglalja magában: Isten – papnövendék – papnevelő.

A személy felelősségének lelki formációja a nevelt útvonalát jelenti a felé a kihívás felé, melyben elfogad egy teljesen új életet, mely a Szentléleken keresztüli kommunikációra nyitott, aki felelősségre ösztönözi, és lehetővé teszi számára, hogy megfeleljen Krisztusnak, és hogy egy olyan új ember jöjjön létre, aki belső készletéből fakadóan elmélkedik Jézus életén és radikális tanításain.¹⁴⁵

A lelki formáció elfogadásának folyamatában manapság a felelősségtudat megkülönböztetett hangsúlyt kap, és ebben a szeminarista az elsődlegesen felelős személy, úgy a hitében való érésért, mint a lelki növekedésért befogadóan, engedelmesen és nyitottan arra az új szemléletmódra, melyet a szeminárium sajátos nevelési közege közvetít felé, az Istennel való személyes kapcsolatra alapozva, és ebben egyidejűleg megtalálva saját útját az életszentséghez.

II.2.1. Egy felelősségteljes választás: a teljes élet felajánlása

Az elhivatottság egy választás, és a választás egy biztos, pontos és világos döntést jelent. Minden döntést szabadon kell meghozni, és a szabadság nem létezik felelősség nélkül. A felelősséget, mint a szabadságot mindig a választáshoz kötődő döntéssel mérjük, ami egy szándékos jövőbeli emberi cselekvésre vonatkozik, mely az adott személytől függ. A valamire vagy valakire vonatkozó döntés mélyen kapcsolódik a személyhez, vagy még inkább annak identitástudatához. Tehát, hogy felelősséggel tudjon dönteni, szükségszerű egy adott, személyes autonómia elérése, így a személy a saját identitásából kiindulva, azaz saját belső indíttatásából, miután döntést hozott azzal kapcsolatban, hogy mi számít és mi a fontos számára, a döntéshozatalkor képes átlátni a

¹⁴⁵ Vö. GONZÁLES MAGAÑA J.E., *La formazione spirituale: Il cuore che unifica e vivifica l'essere prete*, in *Spiritualità e teologia, Simposio in occasione del 50° anniversario dell'Istituto di Spiritualità della Pontificia Università Gregoriana (1958–2008)*, Roma, 2010, p. 127.

saját választásának következményeit¹⁴⁶. Korlátaink ellenére Isten hív minket arra, hogy kövessük Őt, hív minket, hogy benne lakozzunk: a válasz erre a meghívásra magában foglalja azt a döntést, hogy követni fogom Őt mindenhová.

A keresztény elhivatottság a saját életének felajánlása, és ebben a felajánlásban az embernek tisztában kell lennie azzal is, hogy kockázat van benne. A keresztény döntés, amikor kifejezi önmaga felajánlását, bizalmat igényel, de magas árat is kér.¹⁴⁷ Ha a személy elfogadja a kockázatot, és bízik Istenben, akkor elkezdheti lélekformáló útját a felelősség irányába.¹⁴⁸ Ez a kezdeti lépés radikális, mert megköveteli az engedelmességet az Atya és a Fiú Lelke iránt, és az ő inspirációjuk elfogadását; szükségszerű tehát, hogy olyan személyeket neveljünk, akik felelősségteljes papokká vagy szerzetesekké válnak, ahogy a *Vita Consacrata* is kifejezi:

„A képzés célja az egyes emberek fölkészítése arra, hogy teljes egészében odaadják magukat Krisztus követésében Istennek a küldetés szolgálatára. „Igent” mondani az Úr hívására és személyesen elfogadni a meghívás növekedésének dinamikáját, minden meghívott elidegeníthetetlen felelőssége, hiszen a szívét magának a személynek kell kitárnia a Szentlélek előtt; azaz nemes lélekkel kell végigjárnia a képzés útját, hittel fogadva az Úrtól és az Egyháztól a fölkínált kegyelmi eszközöket”.¹⁴⁹

II.2.2. Lelkivezetés: a személyes felelősség kötelezettsége és ajándéka

Minden szemináriumnak rendelkeznie kell egy lelkipapossal, vagy a lelki életért felelős személlyel.¹⁵⁰ A képzési időszak alatt az összes papnevelést végző személy számára kötelező betartani az *Optatum Totius* rendelkezésben foglaltak szerint előírtakat:

¹⁴⁶ Vö. DEL CORE P., *La responsabilità personale elemento costitutivo della formazione iniziale*, in *Crescere liberi e responsabili; La formazione un cantiere aperto*, Milano 2007, p. 113–114.

¹⁴⁷ Vö. Ua., p. 113–114.

¹⁴⁸ Vö. CENCINI A., *Mi fido [...] dunque decido, Educare alla fiducia nelle scelte vocazionali*, Paoline, Milano, 2009, p. 85–88.

¹⁴⁹ VC, n. 65

¹⁵⁰ Vö. CIC 239. §2; 246. §4; 652.

„A lelki nevelést a tudományos és a lelkipásztori képzéssel szorosan össze kell kapcsolni, és főként a spirituális segítségével úgy kell végezni, hogy a növendékek megtanuljanak bensőséges és állandó közösségben élni az Atyával az ő Fia, Jézus Krisztus által a Szentlélekben.”¹⁵¹

A lelkivezetés, mint növekedésre szolgáló idő van jelen az éretté válás, a növekedés, az ismeretek és az elhivatottság elmélyülésében; olyan idő, melyben a lelkivezető segít előmozdítani és folyamatosan fenntartani a hitet és az áldozatkészséget, mintegy választ adva Krisztus meghívására és követésére. Az a célja, hogy rávegye a nevelt személyt önnön élettörténetének az újragondolására, hogy felfedezhesse a szeretetet, amit Istentől kapott; egy olyan irányításról és vezetésről szól, amely végigvezeti őt a fejlődés útján, és rávezeti a tanítványi szemléletmódra.¹⁵² Ahhoz, hogy ráébredhessen a saját elhivatottságára, hogy elmélyülhessen abban, a nevelt személynek hagynia kell, hogy irányítsák; tudatában kell lennie, hogy a lelki irányítás egy megkülönböztetett és kifinomult misszió, egy lelki kíséret a növekedése érdekében, az elhivatottságának felfedezésében, és kezdete a fáradságos felnövekedésének.¹⁵³

A papnevelést végzők feladata, hogy világosan megmagyarázzák, mit jelent a spirituális irányítás ajándéka, elkötelezettek arra, hogy a szeminaristák felfedezzék és értékeljék a lelki irányítás fontosságát a képzésben. Ez nem egy ellenőrzés, egy kérdőre vonó interjú, hanem a tisztánlátást és a lelki növekedést segítő jelenlét, amelyben a főszereplő a Szentlélek, mert benne válik teljessé a személy: test, elme és szív az érzéseivel, a megnyilvánulásaival és viselkedésével. A lelkivezető csak Isten eszköze, hogy segítsen a növekedésben és a fejlődésben, ezért fontos, hogy megmutassa, hogy a lelki útmutatásnak központi kérdéssé kell válnia a nevelés folyamatában, mintegy belső és kiváltságos hozzáállásként, amely létrehozza a lelki feltételeket Isten tervének felismerésére. Ki kell fejleszteni a neveltben azt a meggyőződést, hogy a lelkivezetés nem szükségszerű, vagy kötelező, hanem egy különleges alkalom és egy speciális területe a személyre szabott tanulásnak, valamint integrációs folyamata a személyiség valamennyi

¹⁵¹ OT, n. 8; Vö. PDV, n. 40; VC, n. 39.

¹⁵² Vö. COSTA M., *Direzione spirituale e discernimento*, Edizione Adp, Roma 2009, p. 173.

¹⁵³ Vö. FRATTALLONE R., *Direzione spirituale. Un cammino verso la pienezza della vita in Cristo*, LAS, Roma, 2006, p. 368–372.

aspektusának a Krisztusba vetett hitet illetően, különösen a hívás lényegére való tekintettel és belső értékeinek dinamikus fejlődésében, de mindenekelőtt az autonómia és a szabadság, az igazság és a személyes felelősség útja.¹⁵⁴

II.2.3. A személyes és a közös imádság mint találkozás az élő Krisztussal

Az imádság Isten ajándéka amelyben a lélek felemelkedik Őhozzá. Alapja az alázatosság; alázatos, nyitott és őszinte szívre van szükség, hogy megkapjuk isten ingyenes ajándékát, hiszen az ember mindig Isten koldusa.¹⁵⁵ A lelki formációban az ima Isten ajándéka, a Krisztussal folytatott párbeszéd, amelyben a szeretet „véges végig” felismerhető; az imádságnak ki kell fejeznie a hűséget és az evangéliumi egyszerűséget, az adott személy Krisztushoz való szeretetteljes ragaszkodását és az Egyház dicséretét az Atyának a Szentlélek által. A személynek el kell sajátítania azt a szokást, hogy az önmagában mondott, csendes imádságban találkozzon Istennel, mert a Jézussal való létfontosságú párbeszéd fenntartásának képessége a személyes imádságra való nevelés révén garantálható, ezért a belső elfogadásban megtalálja a Lélek ajándékát, aki imádkozik bennünk.

A papnevelést végző személyeknek segíteniük kell a nevelteket egy olyan imádkozási stílus kialakításában, amely egész életüket egységesíti, és mindenekelőtt egy apostoli és szemlélő jellegű imádkozást alakít ki. Meg kell tanítaniuk őket, hogy kreativitással életszerűvé tegyék az imát, és önmaguk is az imádkozás tanítóivá váljanak, különösen a közösségi imádságra. Azért is fontos, mert az egyén nem alakul önmagától, hanem másokkal együtt és másokért, másokhoz szól a szolgálata, ezért szükségszerű a közösségi imádkozás jellegét kialakítani bennük.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Vö. DEL CORE P., *La responsabilità personale elemento costitutivo della formazione iniziale*, in AA.VV., *Crescere liberi e responsabili. La formazione un cantiere aperto*, Milano, Paoline 2007, p. 99-140.

¹⁵⁵ Vö. CCC, n. 2559.

¹⁵⁶ Vö. GAHUNGU M.–GAMBINO V., *Formare i presbiteri; Principi e linee di metodologia pedagogica*, LAS, Roma 2003, p. 133.

A felelősségtudatra való lelki nevelésben nagy hangsúlyt kap a Lectio Divina, amint azt elénk tárja a *Pastores Dabo Vobis* dokumentum:

„A lelki nevelés első lényeges eleme Isten igéjének olvasása, a beszélő Isten alázatos és szeretettel teljes meghallgatása. Ugyanis csak akkor lehet fölfedezni a saját meghívást és teljesíteni a saját küldetést, ha mindkettőt Isten igéjének világosságával és erejével fedezzük föl, értjük meg és szeretjük; ha mindkettőt így tettük magunkévá. Olyannyira, hogy az egész emberi lét csak akkor nyeri el teljes és egységes értelmét, ha úgy jelenik meg, mint Istennek az embert meghívó, illetve az embernek az Istennek válaszoló szava. Az Isten igéjével való bensőséges kapcsolat megkönnyíti a megtérés útját: a megtérés ugyanis nemcsak annyi, hogy elvetjük a rosszat és egyedül a jóhoz ragaszkodunk, hanem az is, hogy az elme és a szív egyedül Isten megismerésével táplálkozik, ezért egyedül az Igére válaszként megélt hit lesz az emberek és a dolgok, az események és a kérdések új ítéletalkotási és értékelési kritériuma.”¹⁵⁷

A formációban lévőknek nagyon erőteljesen kell táplálkozniuk a minden egyéb emberi szót felülmúló Isten Igéjéből, nem egyszerűen üzenetként kell fogadni, hanem értékes eszközként, melyben az élő Krisztussal találkoznak, aki keresi őket, és felfedi számukra szavainak megmentő értelmét.¹⁵⁸ Ebben a formációs képzésben elengedhetetlen megtanítani a zsolozsma imádkozást, az egész Egyház imádságát, amely a legszebb és legbibliaibb módon képviseli az imát, mert ez Istent dicsérő ima és közbenjárás minden ember számára az Egyház nevében.¹⁵⁹

Túl ezen a papnevelést végzők felelőssége, hogy felkínálják és ismertté tegyék a papnövendékek számára az odaadás különböző gyakorlatait, mint például a napi meditáció, a lelki olvasmányok, a rendszeres szentségimádásnak a gyakorlatát és a rózsafüzér szeretetét. A spirituális nevelésben különleges helyet foglal el a Szűz Mária iránti elkötelezettség, mint a szentté válás módja és minden meghívásra való válaszolás mintája.¹⁶⁰ A lelki formáció akkor éri el célját, ha az imádságnak sikerül fokozatosan

¹⁵⁷ PDV, n. 47.

¹⁵⁸ Vö. FAVALE A., *La formazione iniziale dei candidati al presbiterato*, Editrice Rogate, Roma, 1995, p. 63–64.

¹⁵⁹ Vö. PO, n. 15.

¹⁶⁰ Vö. PDV, n. 45; VC, n. 28.

átalakítania a személy mindennapi életét, az Atya akaratával egyre inkább összhangba hozva azt.

II.2.4. A szentségi élet: az Úr, az egyetlen formáló szentségi jelenlétének színtere

A lelkiélet jelentős szellemi táplálékot talál a liturgikus év ünneplésében, amely nyomon követi a megváltás történetének különböző pillanatait, és életre kelti Krisztus teljes misztériumát a megtestesüléstől és a születéstől kezdve a mennybemenetelen és pünkösddön át az Úr boldog reménnyel várt eljövételéig.¹⁶¹ Minden keresztény, különösen minden pap és szerzetes lelki formációja számára létfontosságú Jézus Krisztus halálával és feltámadásával való azonosulás a húsvéti misztériumban, mely erős hatással van jelen az Egyház szentségeiben, különösen az Eucharisztia és a bűnbocsánat szentségében. Így a lelki formációnak elsődleges célja a hit magasba emelése és a keresztény életének végigkísérése.¹⁶²

A szentségi élet a lelki formáció lényeges eleme; mondhatjuk, hogy az imádság a közös és személyes dimenziójában a szellemi út szívet és központját képviseli, az imában a törekeny és bűnös ember találkozik az élő Krisztussal, aki önként adja át magát nekünk.

„Az Eucharisztia a keresztény élet csúcsa és forrása,”¹⁶³ ezért a seminaristáknak az Eucharisziában gyökerező hitben kell formálódniuk, amely egész életük forrása. A mise áldozatában naponta részt vesznek Krisztus szeretetében, a gazdag forrásból merítve a szellemi élet és az apostolkodás természetfeletti erejét.¹⁶⁴

Az Eucharisztia szentségén túl a bűnbocsánat szentsége is különös jelentőséggel bír a lelki formációban: ez a szentség fontos pontja a fejlődésnek, mert arra szolgál, hogy megtisztítsa a szívet a tisztátalanságtól, és hogy önkritikát gyakoroljon az erkölcsi

¹⁶¹ Vö. *SC*, n. 102.

¹⁶² Vö. *OT*, n. 4.

¹⁶³ *LG*, n. 11.

¹⁶⁴ Vö. *RFIS*, n. 52; *CIC* 246. §1.

lelkiismeret mély és érzékeny területén Isten elvárásai szerint.¹⁶⁵ Ápolni kell és felelősségteljesen meggyökereztetni a szentségi életet, és a papnevelést végző személyeknek a saját példájukkal kell tanúságot tenni a neveltek előtt. A nevelteknek el kell fogadniuk, hogy a saját életük, a saját tanúságtételük és a teljes odaadásuk nem valósítható meg emberi erőfeszítéssel, hanem Isten irgalmával és nagylelkűségével, a Szentlélek ereje által. Önnön életük felajánlása, felszentelésük, és kiteljesedésük a lelki életben a szentségeken keresztül mindig Jézus akarata szerint történik meg: „Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni az életét, elveszíti azt, de aki elveszíti az életét az én kedvemért, meg fogja találni” (Mt 17,24–25).

II.2.5. Lelkiismeretvizsgálat a lelkigyakorlatokon keresztül

A szemináriumok és a papnevelő intézetek az oktatás folyamán a diákjaik számára mind éves, mind havi lelkigyakorlatokat kínálnak, melyek a lelki formáció fontos eseményei. A lelkigyakorlat egyrészt feladatot jelent, illetve az Egyház iránti elkötelezettséget képviseli, mint az Ige hallgatása és az ahhoz kapcsolódó elmélkedés, a liturgia, a személyes imádság és a közösségi élet, amelyek a lelki érés folyamatában gyakran meghatározó élményt jelentenek.

A spiritualitás az élet folyamán nyilvánul meg, nem tudjuk megmondani, mennyit értünk el vagy mekkorát növekedtünk a lelki életben: összehasonlíthatjuk egy házzal, amelyet folyamatosan építünk és felújítunk, és melynek soha nincs vége; mert a lelkiségnek megvan a célja, ami fennkölt és nem megkerülhető: Krisztus iránti alázat és engedelmesség. Így a neveltekre fordított idő egyfajta ajándékot képvisel a nevelést végző személy életének és elhivatottságának felülvizsgálatában, melyben lehetőség nyílik az önellenőrzésre, a saját lelki tapasztalatok mélységes, őszinte és intenzív módon történő kiértékelésére, amelyben láthatom, hogy hol vagyok. Milyen attitűdök, vágyak és célok mozgatnak ezen az elhivatottságból választott úton? Mi az én motivációm? A papnevelést végzők feladata, hogy elősegítsék és hűségesen fenntartsák a felajánlott lelki

¹⁶⁵ Vö. *PDV*, n. 44, 49.

gyakorlatokban a belső fejlődés tapasztalatait. A lelkigyakorlatokon átélt élményt el kell mélyíteni és egy olyan lelkivezetéssel továbbkísérni, amely szabad és felelősségteljes személyes kapcsolatban csatlakozik Isten tervéhez.¹⁶⁶

II.2.6. Krisztus szolgájává válni: a közösségért vállalt felelősség

Minden formáció közösségi jellegű, különösen a spirituális nevelés, hiszen pappá válni azt jelenti, hogy mindig mások felé tekintünk, és a közösség a képzési folyamat elengedhetetlen tényezőjeként jelenik meg. Ma kommunikáció–központú képzésre van szükség, amely különböző szempontok szerint zajlik, mint például az érzelmek szerepének, a bizalomnak, az egymással való megbeszélésnek és konfliktuskezelésnek a figyelembevételével. Mindez lehetővé teszi mindenki számára, hogy fokozatosan megtanulja, hogyan kell osztozni az egyszerűség és a testvériség jegyében¹⁶⁷. Fel kell ismernünk, hogy képzésre van szükség ahhoz, hogy ne csak magányos harcosként éljünk, hanem olyan emberekként is, akik képesek kapcsolatba lépni, osztozni és együttműködni másokkal. A közösségben való osztozás az, amely szemináriumi testvériséget teremt, továbbá segít a felelősségvállalásban a közösség tervein keresztül a saját lelki fejlődésben.¹⁶⁸

Szükségünk van egymásra, és fel kell ismernünk, hogy nem arra kaptunk meghívást, hogy saját magunk miatt formálódjunk, hanem mások szolgálatára, a hit igazságának és Krisztus követésének tanúsága szerint, ahogy a *Pastores Dabo Vobis* mondja:

„A belső életelv – az erő, mely a pap Krisztushoz, a Főhöz és Pásztorhoz hasonlóvá váló lelki életét élteti és vezérli – nem lehet más, mint a *pásztori szeretet*, azaz a részesedés Jézus Krisztus pásztori szeretetében, mely a Szentlélek ingyenes ajándéka, ugyanakkor feladat és felhívás, hogy a pap szabadon válaszoljon rá. E pásztori szeretet

¹⁶⁶ Vö. CEI, *La formazione dei presbiteri nella Chiesa italiana, orientamenti e norme per i seminari*, Roma 2006, n. 30–31.

¹⁶⁷ Vö. VC, n. 32

¹⁶⁸ Vö. CEREDA F., *Fedeltà vocazionale; Formarsi per diventare fedeli*, in «Vita Consacrata» 46 (2010), p. 146–147.

első mozzanatának az *önátadásnak* kell lennie: teljes odaadásnak az Egyház iránt Krisztus önátadásának példája szerint. «A pásztori szeretet az az erény, amellyel önátadásában és szolgálatában követjük Krisztust: nem a cselekedetekben lakik, amiket végrehajtunk, hanem *önmagunk ajándékozásában*, mellyel Krisztus nyája iránti szeretetét fejezzük ki. Ez a pásztori szeretet fogja meghatározni gondolkodás- és cselekvésmódunkat és az emberekkel való érintkezési formáinkat. Ez a szeretet azonban önmegtagadást követel tőlünk... » Önátadásunknak, mely a pásztori szeretet gyökere és összefoglalása, az Egyház felé kell irányulnia.»¹⁶⁹

A formáció azért fontos, hogy meglegyen a pap életében az Egyházhoz való tudatos tartozásnak a szelleme és a saját közössége iránti érzülete. Fejlődnie kell, hogy legyőzze szubjektivizmusát, és sikerrel hódítsa meg a kortárs világot, amely önző életre készítet. Meg kell tanulnunk, miként váljunk napról–napra egyre jobb közösségi tagokká, hogy érezzük: az Egyházban, az Egyház által és az Egyházért élünk.¹⁷⁰ Nem arra vagyunk hivatottak, hogy zárkózzon a saját érdekeinket keressük, hogy valóra váltsuk önnön vágyainkat, vagy, hogy értelmet keressünk a saját életünkben. A mindennapok fő célja, hogy olyanokká legyünk, mint Krisztus, hívása arra ösztönöz bennünket, hogy kövessük és a hit tanúi legyünk a mindennapi életben. Ezért a papnevelést végző személyek feladata, hogy felkészítsék a nevelteket a hitben való felelősségteljes érettségre és egy állandó spirituális növekedésre, mert ez a munka soha nem szűnik meg, hanem folyamatosan megújul.

II.3. Az intellektuális aspektus jelentősége a szemináriumban

Ahogy már láttuk, a szeminarista teljes körű fejlődésének emberi és spirituális dimenziójának fontosságát szem előtt tartva – a Szentlélek a formáció elsődleges főszereplője, hiszen Krisztus helyes és megfelelő követését inspirálja.¹⁷¹ A Szentlélek az emberi és spirituális formáció egyes aspektusait illusztrálja, felidézi a szükségleteket, és

¹⁶⁹ *PDV*, n. 23.

¹⁷⁰ Vö. ZAVALLONI R., *Formazione al senso di responsabilità*, Grottaferrata, Roma, 1968, p. 27–30.

¹⁷¹ Vö. *PDV*, n. 51.

iránymutatásokat fogalmaz meg a teológiai tanításról általában és a különféle tudományágak körében, valamint gyakorlati szabályokat állapít meg a papnevelést végző intézményekben betöltött felelősségtudat oktatására.¹⁷² Ezen utat követve ki kell emelnünk a formációs folyamat legfontosabb pillanatait, amelyek a *hit intelligenciájának* előkészítésével foglalkoznak. Benedek pápa szerint: „A hitnek szüksége van arra, hogy alátámassza egy olyan tanítást, amely képes a hívek értelmének és szívének megvilágítására.” A Szentatya kiemeli a *Fides per doctrinam* kezdetű motu proprio-jában, hogy napjaink hitkríziseiben méginkább szükséges az, hogy új módon tudjuk tolmácsolni az Egyház tanítását, azaz készek legyünk számot adni reményünk alapjáról (Vö. 1 Pt 3,15).¹⁷³

Arról van szó, hogy a leendő papokat elegendő tudományos háttérismeretekkel kell segíteni a mai világban betöltött missziójukhoz. Ez a lelkipásztori motivációja ennek a szellemi oktatásnak, küldetésük teljesítéséhez, mely szerves része az új evangelizációnak is, és ez elsősorban a leendő papokra vár, mivel e tevékenység folyamán a testvéreik megváltására szolgáló lelkipásztori gondozásban mélyebb tudást kell keresniük az isteni misztériumokról. A seminaristák és oktatóik felelőssége intellektuális értelemben abból is származik, hogy a mai világ igényei azonnaliak, és a papnak tudományosan képzettnek kell lenni arra, hogy párbeszédet tudjon folytatni anélkül, hogy bármiféle komplexusai lennének kortársaival szemben.¹⁷⁴ A problémák és az újonnan felvetett kérdések, melyek a tudományos és technológiai felfedezések okán keletkeznek az úgynevezett „humán tudományok” területén, mint a szociológia, a pszichológia, a közgazdaságtan és a politika, a társadalmi kommunikáció tudománya, erőteljesen megkövetelik a valódi szellemi–formatív felelősségtudatot a papnevelést végző személyek részéről is.

A papi formáció lényeges momentuma a teológiát megelőzően az *ancilla theologiae*, vagyis a filozófia, mint a teológia szolgálóleányának a megismerése. A filozófiai tanulmányok a jövő papjainak és szerzeteseinek szellemi és felelősségteljes

¹⁷² Vö. CEI, *Regolamento degli studi teologici dei seminari maggiori d'Italia*, Città del Vaticano 1984, n. 12.

¹⁷³ Vö. http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu-proprio_20130116_fides-per-doctrinam.html

¹⁷⁴ Vö. GAHUNGU M.–. GAMBINO V, *Formare i presbiteri. Principi e linee di metodologia pedagogica*, p. 159–160.

előkészítésének részét képezik, hiszen ezen mély és alapvető tanulmányok nélkül nem tudnák megérteni magát az embert, a szabadságát, a világgal és mindenekelőtt az Istennel való kapcsolatát.¹⁷⁵ Az igazságnak a filozófia által inspirált állandó keresése mindig megelőlegezte a lehetőséget Isten transzcendenciájának megközelítésére. A felelősségteljes filozófiai formációnak az örök érvényű filozófiai örökségen kell alapulnia, melynek tanúi a legnagyobb keresztény filozófusok, akik az első, alapjaikban örök érvényű filozófiai elveket megalkották.

Tekintettel ezekre a jelentős előzményekre, figyelembe kell venni fejlődő korunk filozófiai kutatásait, valamint a modern tudományok fejlődését is, hogy a diákok helyénvalóan és felelősségteljesen ismerjék a posztmodern kor karaktereit, megfelelően felkészültek legyenek az emberekkel folytatott párbeszédre. Ez a perspektíva a filozófia történetének oktatására fenntartott konkrét helyről való gondoskodáson alapul, így a legfontosabb problémák kialakulása és fejlődése eléggé egyértelmű, és a diákok az évszázadok során javasolt különböző megoldások között képesek felismerni az igazi elemeket, és felfedezni, illetve elutasítani a hamisakat.¹⁷⁶

A filozófia valójában nagyban segít, hogy a jelölt gazdagítsa szellemi fejlődésének „igazság kultuszát”, ami egyfajta „igazság iránti szerető tiszteletet” jelent, amely felismeri, hogy magát az igazságot nem az ember teremtette és méri, hanem ajándékba kapta a legmagasabb igazságtól, vagyis Istentől. Ebben az összefüggésben meg lehet érteni a VI. Pál által megfogalmazott szavakat, miszerint Krisztus korának konkrét emberével lépett kapcsolatba és így a saját nyelvükön beszélt vele. Az iránta való hűségünkben intellektuális felelősségünk megköveteli, hogy ez az egyidejűség folytatódjon.¹⁷⁷

Egy ilyen helyes filozófiai bevezetés és előkészítés után felépíthetjük a szilárd teológiai alapokat. A világ elvárásai mindig másodlagosak maradnak, mert a szellemi felelősség az oktatásban az intelligencia elfojthatatlan követelménye, amellyel az ember az isteni elme fényében vesz részt.¹⁷⁸ Az embernek, mint *capax Dei*-nek kétségtelenül

¹⁷⁵ Vö. CEI, *Regolamento degli studi teologici dei seminari maggiori d'Italia*, n. 27–31.

¹⁷⁶ Vö. *GS*, n. 44.

¹⁷⁷ Vö. *PDV*, n. 52.

¹⁷⁸ Vö. *GS*, n. 15.

formálódnia kell a *szent tanítás*, a teológia által, ahogy Szent II. János Pál pápa emlékeztet arra, hogy "az igazi teológia hitből fakad, és hitre fog vezetni".¹⁷⁹

Az alaposan átgondolt szellemi felelősségre való nevelés nagy feladata, küldetése és egyúttal értéke a teológiának a kiindulási és a végső pontjából származik: egy egyházi dimenzió, meghívás egy érett gondolkodásra a hitről és az Egyházzal a jövőbeli teológus irányába, aki az Egyház tagja.¹⁸⁰ A közösség hitének létbe helyezése központi helyet foglal el, és gyökerei az ősegyházban találhatók. Aquinói Szent Tamásnak a meghatározása: a *fides quaerens intellectum*, az Egyház kezdete óta ismert, mint a szellemi fejlődés fő céljának a meghatározása, ezért a felelősségtudat kialakítása a tanulóknál a képzés során kiemelten fontos.¹⁸¹

Krisztus központi szerepe a papi rendben feltételezi, hogy az Egyház teológiai tapasztalatának kiváló ismerete kulcsfontosságú a jelen ember jobb megértéséhez, kérdéseinek és kétségeinek megértésében.¹⁸²

Intellektuális szinten beszélve a felelősségvállalásról a különböző filozófiai és teológiai tudományok közvetlenül érintve vannak, amelyek által a diákok elméjének fokozatos megnyitása a krisztusi misztériumhoz kötődik, amely átjárja az emberiség egész történelmét, folyamatosan cselekszik az Egyházban és főként a papi küldetés misztériumán keresztül.¹⁸³ A felelősségteljesen véghezvitt szellemi képzés összetett és igényes munka. Más szóval azt mondhatjuk, hogy a teljes és egységes jelentéssel kell foglalkoznia: ezáltal adott a keresztény igazságok megismerésének kettős követelménye, és tisztáznunk kell, hogy a teológiai formáció két irányba mozog: az első az *Isten Igéjének tanulmányozása*, és a második irány az, mely szerint *az ember Istennel párbeszédben lévő személy*.¹⁸⁴

¹⁷⁹ Vö. PDV, n. 52.

¹⁸⁰ Vö. PIACENZA M., *Prete nella modernità*, Cantagalli Edizioni, Roma, 2013, p. 9–12.

¹⁸¹ Vö. Ua., p. 52–55.

¹⁸² Vö. Aulai előadás: BECKER J., *La figura del professore nel rapporto alla proposta formativa del candidato al ministero sacerdotale nella sua dimensione spirituale*, «CIFS» (2013. december 5.).

¹⁸³ Vö. PDV, n. 53.

¹⁸⁴ Vö. PDV, n. 54.

A papságra való felelősségteljes nevelés egyik legfontosabb feladata a Szentírás mély ismeretére és helyes értelmezésére vonatkozik. Az oktatásban résztvevőknek nem csak Isten Igéjét kell jól ismerniük, hanem ki kell alakulnia bennük Isten Igéjén keresztül a saját érettségüknek megfelelő felelősségteljes együttműködés.¹⁸⁵

A Szentírás rögzíti a szellemi képzés terén való összes kihívást, és mint az oktatás magja a képzésben részt vevő személyek formálásában megmutatja, hogy a *Szentírás maga a teológia lelke*, ezért át kell hatnia valamennyi teológiai tantárgyat.¹⁸⁶ Ezért kellő fontosságot kell tulajdonítani a Szentírás tanulmányozásának. Ez kezdődik egy körültekintő bevezetéssel, amelyben a kiegészítő tantárgyak segítségével a tanulókat megfelelően bevezetik a szentírás–magyarázó módszerekbe, tanáraik tájékoztatják őket a fő problémák természetéről és azok megoldásairól, valamint hatékonyan segítik abban, hogy rálátást kapjanak a teljes Szentírásra, és mélyebben megértsék az Üdvtörténet legfontosabb pontjait. A tanárok törekedjenek arra, hogy a szeminaristáknak az isteni kinyilatkoztatás teológiai szintézisét kínálják, hogy szilárd alapokat biztosítsanak a szellemi életük és jövőbeni prédikációik számára.¹⁸⁷

A második irány az ember, mint Istennel kapcsolatban lévő személy. Ez azt jelenti, hogy a szeminaristát neveljék a hit közvetítésére, hogy más embereket felelősségteljesen és bátran megszólítson, beszélhessen a hitének ismereteiről. Itt a dogmatikáról, az erkölcstanról, a spirituális teológiáról, a kánonjogról, a lelkipásztori hittudományról és az Egyház társadalmi tanairól folytatott tanulmányokról beszélünk.¹⁸⁸

Jelen esetben két szempontot kell megkülönböztetni: az első az alapvető teológiai tanulmányokra vonatkozik, amelynek célja a keresztény kinyilatkoztatás és annak átadása közösségben;¹⁸⁹ a másik szempont azokra a tudományágakra vonatkozik, amelyek határozott fejlődésen mentek és mennek keresztül, és amelyek a manapság hangsúlyozottan jelentkező problémákra adnak választ, mint a misszió, az Egyház

¹⁸⁵ Vö. TALLARICO L., *Educare alla responsabilità. Formare i giovani in una società che cambia*, p. 47.

¹⁸⁶ Vö. CEI, *Regolamento degli studi teologici dei seminari maggiori d'Italia*, n. 31–36.

¹⁸⁷ Vö. *RFIS*, 2016, n. 166.

¹⁸⁸ Vö. CEI, *Regolamento degli studi teologici dei seminari maggiori d'Italia*, n. 37, 44.

¹⁸⁹ Vö. Ua., n. 25.

társadalmi tanítása, a lelkipásztori gondozás, az ökumenizmus, a más nem keresztény vallások, a zene, a pszichológia, a pedagógia stb;¹⁹⁰ nyilvánvalóan, mindezek a mai társadalmi és kulturális helyzettel leginkább összefüggő igényekre adnak választ.¹⁹¹

Ahhoz, hogy napjainkban a szellemi felelősségtudatot gondosan tudjuk alakítani, a különböző kultúrák közegében kell megvizsgálni úgy, hogy a diákok képesek legyenek elmélyíteni és kifejezni Krisztus üzenetét egyéni módon, saját jellemvonásaik függvényében, és következőképpen a keresztény életet tudják az adott kultúrák mentalitásával és jellegével összevetni.¹⁹²

Ebből a szempontból a felelősségre nevelő teológiai formációnak szükségszerűen tisztáznia kell az egyetlen helyes kapcsolatot a Katolikus Egyház tanításának kijelentései és a teológiai viták között. Nem szabad elfelejteni, hogy a teológia folyamatosan és egyre mélyebben kutatja és igyekszik megérteni Isten szavát, melyet a Szentírás tartalmaz, és melyet az Egyház élő hagyományként híven ad át a saját álláspontja szerint.

A teológiai képzésben résztvevők felelősségteljes képzésének az alapja a jövőbeli szolgálatuk által betöltött feladatuk felelősége. Erra a felelősségvállalásra való nevelésnek a formáció első percétől kezdődik. Egyházmegyes papok esetén egyházmegyében való gondolkodásra kell nevelni, mely építő eleme a papi identitásnak és szellemiségnek. Itt beszélhetünk a hívők közösség próbatételéről, melyet néha a lelkipásztori tevékenységgel azonosítanak, de valójában annál több, mert a valóságban a hívő közösség iránt érzett felelősége közvetlenül az Egyház saját természetéből fakad: az a mélyes odaadás, amelyet a vőlegény érez a menyasszonya iránt.¹⁹³

Az egyházmegyes lelkület kialakítása és a testvériségre való nevelés az elmúlt időszakban hiányosnak tűnik, viszont a képesség, hogy igaz testvériséget hozzunk létre, a papi elhivatottság egyik legértékesebb és leghatékonyabb adottságává kell, hogy váljon.

¹⁹⁰ Vö. CEI, *Regolamento degli studi teologici dei seminari maggiori d'Italia*, n. 49–61.

¹⁹¹ Vö. *PDV*, n. 54.

¹⁹² Vö. *RFIS*, n. 64.

¹⁹³ Vö. *PDV*, n. 22.

Nemcsak erős feszültségek futnak át gyakran az Egyház rendszerén, hanem észrevehető – a közösségi szellem ellenére, mely áthatja annak tagjait – a csökönyösen ragaszkodó és időnként individualista stílus súlyosbodása is az egyházközösségi élet szervezésében és a lelkipásztori kötelezettség vállalásban. Ennek a helyzetnek többek között ott találhatóak a gyökerei, hogy nincs olyan mély és szilárd „aszketikus” Krisztussal való együttélés, és a saját véleményeknek, a saját érdekeknek, valamint a saját „ajándékoknak” alárendelése a közös fejlődés és közös tanúságtétel érdekében.¹⁹⁴

II.3.1. Az interkulturális nevelés fontossága a kortárs világban

Az elmúlt években a különböző képzési szempontok között hangsúlyozzák az interkulturális dimenzió fontosságát a szemináriumi oktatásban, különös tekintettel a papi és szerzetesi formáció nyomán a felelősségteljes elkötelezettségre az Egyház és a világ szolgálatában.¹⁹⁵ Ahogyan azt a II. Vatikáni Zsinat hangsúlyozza, a lelki ajándék, amelyet a papok kaptak a papszenteléssel, nem egy korlátozott és visszafogott misszióra indítja el őket, hanem a lehető legszélesebb körű és egyetemes misszióra a föld végső határáig, mivel minden papi szolgálat részese annak az egyetemes küldetésnek, melyet Krisztus bízott az apostolokra.¹⁹⁶ Az Egyház természeténél fogva hiterjesztő, ezért az egyházközösségi képzésben oda kell figyelni az összes emberrel való kapcsolatra, a missziós küldetésre, valamint a más vallások híveivel és a nem hívőkkel folytatott párbeszédre. Az elmúlt években szükségessé vált a globális dimenzióban való kulturális felelősségvállalás hangsúlyozása. Ennek számos oka lehet, és néhányat ezek közül már említettem az előző fejezetben.

Az egyik legfontosabb a meghívottak eloszlásának nagy aránytalansága a mai világban. Európát véve példaként azt látjuk, hogy sok hagyományosan katolikus ország szenved a papság hiányától, köztük Magyarország is, miközben gyakran a hitben viszonylag fiatal országok bővelkednek meghívottakban, és ennek a helyzetnek

¹⁹⁴ Vö. Aulai előadás: PASCUCCIL., *Seminario e diocesi: la relazione con i parroci e gli operatori pastorali*, «CIFS» (2013. február 20).

¹⁹⁵ Vö. PDV, n. 16.

¹⁹⁶ Vö. PO, n. 10.

ösztönöznie kell a jövő papokat és szerzeteseket is arra, hogy megfelelően és mélyen felkészüljenek annak érdekében, hogy szolgálatukat szerte a világban minden országban és helyzetben teljesíthessék. A mi helyzetünkben ez azt is jelenti, hogy el tudjuk fogadni ezt a fajta gazdagságot az Egyháznak, képesek legyünk elfogadni a segítséget, mely adott esetben más kultúrából is érkezhethet.

A másik utalás a különböző kultúrák meglétére vonatkozik, mivel a mai közösségek gyakran nem monolitikusak, és a jövő papjainak várhatóan nagy figyelmet kell fordítaniuk majd a kulturális változásokra, amelyek előre nem várt fordulatokat hozhatnak.¹⁹⁷ A kulturális és interkulturális nevelés fontossága a kortárs világban azt is feltételezi, hogy elegendő ismeretünk van más keresztény kultúrákról, amelyek összekapcsolódnak a nem keresztényekével és a nem hívőkével.

A felelősségtudatot etimológiailag úgy fogalmazhatjuk meg, mint képességet, mely választ ad a mai világ kihívásaira. A *felelősségvállalás* tehát azt jelenti, hogy készen állunk a kultúrák evangelizációjára, és van bátorságunk arra, hogy az interkulturalitáson keresztül belépünk a hit üzenetébe. Az evangélium üzenete valójában akkor válik elfogadottá, amikor egy nép kultúrájává válik, tehát azt mondhatjuk, hogy az evangelizáció célja az emberi kultúrák belülről való átalakítása, minden ember Istennel, a többi emberrel és az egész teremtett világgal való kapcsolatának megújítása.¹⁹⁸

Szent VI. Pál pápa azt mondta, hogy kerülni kell a dekoráló módon történő evangelizációt, mely olyan, mint a felületi festék, lényegi módon, mélyen a gyökerekig, a kultúra és az emberi kultúrák mélyére hatolva kell eljutni a hit átadására.¹⁹⁹ Piacenza bíboros, a Klérus Kongregáció korábbi prefektusa hangsúlyozta a felelősségteljes képzés fontosságát, melyen keresztül a modern világba be lehet lépni. A jelenkori emberrel való párbeszéd gyakran művészi és esztétikai szinten lehetséges, és a szépségnek újbóli felfedeztetésére tett kísérletek teljesen ellentétes eredménnyel zárulnak, a felelősségre

¹⁹⁷ Vö. TALLARICO L., *Educare alla responsabilità. Formare i giovani in una società che cambia*, p. 127.

¹⁹⁸ Vö. GAHUNGU M.,- GAMBINO V., *Formare i presbiteri. Principi e linee metodologia pedagogica*, p. 174.

¹⁹⁹ Vö. *ES*, n. 20.

való nevelésnek érzékenynek kell lennie annak érdekében, hogy a világból jövő jeleket ne bagatellizálja.²⁰⁰

Az emberek óriási mobilitásával kapcsolatba kerülő Egyház aktuális helyzete a korszerű működéshez szükségessé teszi az innovációk iránti nyitottságot. Az Egyház felelősségének és hitelességének jelenlegi alakulása döntően az egyházi kötelékbe jelentkező globális felelősségtudatának függvénye.²⁰¹ Hiábavaló a valóságtól elszakadt módon kijelenteni, hogy az Egyház a jelen ember szolgálatában áll, ha ugyanakkor a félelem rendszerét gyakorolja a közösségben, amikor a globális élet minden impulzusát gyanakvással és elfojtással kezeli.²⁰²

Az Egyház érdeke, hogy úgy hozza létre jövőjét, hogy széles körű együttműködést folytat más felekezetekkel. A *Ratio Fundamentalis Institutionalis Nationalis (2016)* aktualizálja az egyházi képzést, kiterjesztve azt a felelősségre, mondván, hogy azt úgy kell alakítani, hogy a képzésben részt vevők szert tegyenek az Apostoli Szentszéktől független egyházak és az egyházi közösségek mélyebb ismeretére, hogy hozzájáruljanak az egység újjáépítéséhez, figyelembe véve a *De oecumenismo* és a *Direttorio ecumenico*, a Szentszék által kihirdetett ökumenikus szövegek rendeleteit. Nemkülönben biztosítani kell, hogy az egyházi képzésben lévők megismerjék minden más ország legelterjedtebb vallásait, hogy felismerjék, mi jó és igaz bennük, hogy elutasítsák a hibákat, és képesek legyenek az igazság teljes fényét átadni azoknak, akik nem rendelkeznek vele.²⁰³

ÖSSZEFOGLALÁS

A képzésben résztvevő fiatal egy termékeny talaj, nyitott az Istennel kapcsolatos világra, aki szívesen vesz részt a kihívásokban. Törekenységével és korlátaival, motivációival és értékeivel együtt tudatában van annak, hogy útja összeforrt Krisztussal,

²⁰⁰ Vö. PIACENZA M., *Preti nella modernità*, p. 130–133.

²⁰¹ Vö. TALLARICO L., *Educare alla responsabilità. Formare i giovani in una società che cambia*, p. 71–109.

²⁰² Vö. KASPER W., *Introduzione alla fede*, Queriniana, Brescia, 1972, p. 72.

²⁰³ Vö. *RFIS*, n. 168.

és az egy életre szól. A papnevelést végzők segítik abban, hogy megismerje önmagát, hogy el tudja fogadni önmagát annak érdekében, hogy formálható legyen, és átalakulhasson elsősorban a kegyelem által.

A személyre szabott odafigyelés által felismeri erejét és törekénységét érzelmi szinten is. Szeretne szabad kötelékeket megélni, amelyek azon a bizonyosságon alapulnak, hogy öröktől szeretve volt, és örökké szeretve lesz, hogy képes lesz szabadon és érett módon örökké szeretni. Tudatában van annak, hogy az út nem egyenletes, tudja, hogy életében gondosan és éberem kell őriznie tisztaságát csakúgy, mint nyitottságát mások és a legmagasabb irányába, Isten felé.

Fogékonyságra nevelve hagyja, hogy Krisztus átalakítsa, és azt szeretné, hogy Krisztussal élve magatartását, érzéseit, gondolatait, szokásait, gyengeségeit, teljes önmagát az Istentől származó legfelsőbb fény és az ő szeretete világítsa meg. A vele való párbeszéd állandó referenciapontja minden élettervének.

Szilárdan begyökerezve ebbe a kötelékbe, a teológiai tudás megszerzésére törekszik, hogy többet megtudjon Istenről, aki arra hívja, hogy táplálja a vele való kapcsolatot. Tudatában van annak, hogy nem az osztályzatok általi értékelés az elsődleges, hanem maga a képzés, az úton levés.

Összhangban az Egyház hagyományaival, a szemináriumi nevelésben részesülő fiatalnak kulturális szempontból is készen kell állnia a párbeszédre az emberekkel, akikkel kapcsolatba lép majd, hogy táplálja és elősegítse az oktatást és a kultúrát. Krisztusban gyökerezve erős meggyőződéssel tudja, hogy még nem „érkezett meg”, mert Isten meg fogja szólítani minden nap, hogy a *docibilitas* (taníthatóság) szerint ítéljen és éljen.

Felelősséggel viseltetve saját élete iránt élvezetet talál létében életének személyre szabott döntéseiből kiindulva. Misszióra nyitott szívvel mindig készen fog állni arra, hogy önmagát teljes odaadással a szolgálat ügyének szentelje, hogy szavakkal és cselekedetekkel hirdesse az Evangéliumot.

III. FEJEZET

A FORMÁCIÓ ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK ELMÉLETI RÉSZEI

III.1. Egyház a mai Magyarországon

III.1.1. A XX. század eseményei

A rendszerváltás után pozitív tendenciák mutatkoztak úgy a katolikus hivatástudat, mint a katolikus élet megújításában az egész Magyar Katolikus Egyházban. Egyrészt maga az Egyház is szerves része volt ennek a változásnak. Egyes egyházmegyék újból megnyitották azokat a szemináriumokat, amelyeket a kommunista rezsim 1950–ben bezárt. Számos szerzetesrend visszatérhetett Magyarországra, hogy rendjeit megújítsa, kapuit újra megnyithassa. Sok esetben ezeknek a rendeknek a tagjai idősek voltak, és már nem volt erejük a változás elindításához. Elmondható, hogy közvetlenül a rendszerváltás után számos szerzetesrend nem érzékelte teljesen a kommunizmus összeomlásának hatásait. Ebben az időszakban a szerzetesrendekbe jelentkezők száma megsokasodott.

Fontos megemlíteni, hogy a kommunista párt kormányzása bezárta a katolikus iskolákat 1950–ben, hazánkban összesen nyolc Katolikus Egyház által fenntartott intézmény maradhatott meg a szerzetesrendek vezetésével. A bezárt iskolák az állami oktatás keretein belül működtek tovább. Ezekben az években vallás oktatás nem volt az iskolákban. A helyzet bizonyos szempontból Magyarországon rosszabb volt, mint a többi

hajdani szocialista országban, ahol a kormányok az évek során egyre inkább elindították az Egyház irányába a konszolidálódás folyamatát. A szocialista országokban a szerzetesrendek néhány túlélő tagja lehetővé tette, hogy azok könnyebben újjászülethessenek a kommunizmus összeomlása után.²⁰⁴

Magyarországon a papok csak korlátolt keretek között dolgozhattak, vagy bizonyos helyzetekben – a rezsimmel kötött kompromisszumok keretében – némi kis szabadságra tettek szert, mint az elsőáldozási és a bérnyújtási felkészítők esetében. A világi híveknek nem volt lehetőségük arra, hogy vallási oktatásban részesüljenek, és ily módon támogassák gyermekeik közeledését Isten megismeréséhez, miközben egy egész nemzedék nőtt fel így, mindenféle spirituális vezetés nélkül. Ebben a tekintetben az „Ostpolitik”²⁰⁵, a Vatikán kelet–európai politikája képviselte a kompromisszumot a Szentszék és a kommunista rezsim között, de nem jelentett összeolvadást az ideológiájával. A kormány politikája a vallás radikális felszámolását célozta meg.

Az új évezred részben tisztázta az Egyház múlt rendszerben betöltött szerepét Magyarországon, de ez nem mutatkozott meg az Egyház minden fórumán. Ebből a szempontból nem lehet nem észrevenni a problémával kapcsolatban egy általános bizonytalanságot, vagy az ennél még rosszabb érdektelenséget.

A szocialista mentalitás a kapitalizmussal közös néhány olyan elemet mutatott, mint az egyén saját magától, a többi embertől és következésképpen Istentől való elkülönülésének folyamatát. Ez a folyamat vitathatatlanul kihatással van a hivatástudatra is.

A különbség a görögkatolikus papok döntési lehetőségében áll, mely szerint nők férfiakat is pappá szentelhetnek. A házasságkötés nem alapeleme a görögkatolikus papságnak, nem feltétel, hanem adott lehetőség, melyet a helyi törvények határoznak meg. Érdeemes megemlíteni, hogy több olyan bizánci (Rómával egyesült közösségek)

²⁰⁴ GÁRDONYI M., *Túlélés - együttműködés - ellenállás. A katolikus egyház stratégiai a "népi demokráciákban.* in Csapdában. Tanulmányok a katolikus egyház történetéből, 1945-1989. Szerk. BÁNKUTI G. - GYARMATI Gy. Budapest, ÁBTL-L'Harmattan, 2010. p. 31-42.

²⁰⁵ Vö. STEHLE H., *Geheimdiplomatie im Vatikan*, Benziger, Zürich, 1993.

közösség létezik, ahol cölibátusban élnek a papok.²⁰⁶ A görögkatolikus egyházmegyék által fenntartott plébániai rendszer a római katolikusokéhoz hasonló, a különbség abból adódik, hogy a görög pap a családjával együtt él. A család nagy segítsége lehet a papnak szolgálatának ellátásában, de a külső körülmények alakulása, lásd a kommunista diktatúra éveit, nagy kihívást és támadási felületet jelentett a családok számára az életben maradásához.

Az egyházaknak rendszerváltást követően is, de a 2010-es évektől még nagyobb lendülettel nyílt lehetőség arra, hogy új katolikus iskolákat nyissanak, illetve a meglévő állami oktatási intézményeket átvegyenek. Az egyházmegyék lehetőségeikhez és koncepciójukhoz mérten igyekeztek ezeket a lehetőségeket felhasználni. Ma alapvető tapasztalat, hogy azon településeken, ahol van egyházi köznevelési intézmény, sokkal életképesebb egyházközségek tudnak kialakulni, illetve a meglévő közösségek dinamikusabban tudnak fejlődni. Hivatalos statisztika nem áll rendelkezésre, de ezen intézményekből több szeminarista is kikerült az elmúlt évek alatt. Az intézetek fenntartói között találunk egyaránt egyházmegyéket és szerzetesrendeket. Harminc év leforgása alatt több száz katolikus intézmény alakult Magyarországon, így számuk meghaladja a 600-at.²⁰⁷

III.1.2. A görögkatolikus egyház története

A keleti egyháznak hazánk történetében nagy szerepe van. Hosszas elemzésre a dolgozat keretei nem engednek kitérni, de szükséges a görögkatolikus egyház történetét vázlatosan ismerni.

Államalapításunk idején a Bizánci Birodalomból érkeznek hittérítők, akiken keresztül elindul a kereszténység meggyökereződése hazánkban. Szent István a koronát Rómától kéri, így a nyugati keresztény világ felé indul el hazánk fejlődése, de ez nem jelentette azt, hogy a kapcsolat teljes egészében megszakadt volna a bizánci rítussal. Találhatunk

²⁰⁶ Vö. *CCEO*, can. 373–376.

²⁰⁷ <https://www.katped.hu/katolikus-kozoktatas/katolikus-kozoktatasi-intezmenyek-statisztikai-adatai>

olyan történelmi, építészeti és nyelvészeti emlékeket is a X. század környékéről, melyek a bizánci jelenlétről tanúskodnak.²⁰⁸ A későbbiek folyamán is folyamatos volt a keleti egyház jelenléte, viszont az 1054-ben történt egyházszakadás következtében is, hazánkban kisebbséget alkottak. A későbbiek folyamán az ország északkeleti és délkeleti részein, a történelmi korok változásaival bizánci szertartásúak is betelepültek.

A XVI. században jelent meg markánsan az uniós törekvés, különösen is Magyarország és Lengyelország területén, mely révén az elszakadt keleti keresztények egyes csoportjai elismerik Péter utódának a főségét, a saját hagyományaik megtartása mellett. Hitbéli meggyőződéseken túl, motiváció volt az egyre inkább eloroszosodó ortodoxiától való szakadási vágy is. Ennek fényében több uniós kísérlet is az útjára indult, mely támogatást nyert az országok állami és egyházi vezetéseinél is.²⁰⁹

Hazák területén javarészt rutén, ukrán és rumén lakosok alkották a görögkatolikuságot a XVII. században, mely kiegészült a protestánsok által elüldözött katolikusokkal, akik sok esetben, latin rítusú pap hiányában, a bizánci szertartásúakhoz csatlakoztak. 1646-ban az ungvári unió adja majd meg hazánkban a keleti keresztényeknek a Rómával való egységet, viszont ez hosszas előkészítést igényelt. Végheő a következőképpen ír erről a folyamatról: „A régióban élő bizánci szertartású közösségek katolikus egyházba történő integrációja akkor bizonyult sikeresnek, amikor a helyileg illetékes egri püspök, Lippay György karolta fel az ügyet. 1637-től egri püspökként, 1642-től pedig esztergomi érsekként bátorítja Taraszovics Bazil püspököt, majd pedig utódját Parthén Pétert a katolikus egyházzal való egység elfogadására, az unió eszméjének propagálására a papság és a nép körében, illetve kitartásra az egyre súlyosbodó nehézségek közepette. Lippay, illetve utódai Jakusich György és Kisdi Benedek az 1646-os ungvári unióban megszülető görögkatolikus közösség egyházkormányzati egységének magától értetődően a munkácsi püspökséget tekinti, ami a görögkatolikus püspök teljes joghatósággal kormányoz. Lippay érsek az 1650-es

²⁰⁸ MORAVCSIK GY., *A honfoglalás előtti magyarság és kereszténység*, in *Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján I.*, MTA, Budapest, p. 173-212.

²⁰⁹ <http://lexikon.katolikus.hu/G/g%C3%B6r%C3%B6gkatolikusok.html>

években felszínre került jogi aggályokat a püspökség gyors kánoni megalapításával kívánja orvosoltatni, amennyiben az egyáltalán szükséges.”²¹⁰

Az unió létrejötte után hosszú fejlődési út áll még a közösségek előtt. Szükséges volt megszervezni a papságnak a képzését, a klérus sokrétű megerősítését és meghatározni az egyházi hierarchiában való pontos elhelyezkedését az új közösségnek. Ezek hosszú századok folyamán alakultak ki.²¹¹

A görögkatolikusok a munkácsi püspökség alá tartoztak, melyet hosszú időn keresztül felügyelt az egri érsek. A hívek liturgikus nyelve az ószláv volt, viszont a XVIII. század második felétől megjelentek magyar nyelvű liturgikus szövegfordítások, melyeket engedély nélkül, de használtak az egyházközösségekben. Ez indította útjára az un. hajdúdorogi mozgalmat, melynek célja volt, hogy magyar görögkatolikus püspökséget állítsanak fel. Hajdúdorog a jelentősebb egyházközségek közé tartozott, ahol a helyi parókus, Bányai Antal magyar nyelven mutatta be a szentliturgiát. 1868-ban ezen a településen szervezik meg az Országos Kongresszust, melynek témái közt szerepel a görögkatolikusok ügyeinek az intézése. 1873-ban Ferenc József külhelynökséget alapít Hajdúdorogon. Ezek voltak azok az első jelentős lépések, melyek az útjára indították a Hajdúdorogi Egyházmegyét, melyet Ferenc József császár állít fel és X. Piusz pápa kanonizál a *Christifideles Graeci* bullájával, 1912. május 6-án. Az új egyházmegyéhez 162 egyházközség tartozik, melyek a Munkácsi, Eperjesi, Fogarasi, Nagyvárad és a Szamosújvári Egyházmegyék területiből lettek elcsatolva. A bulla a klasszikus görög nyelvet határozza meg liturgikus nyelvként, a magyar nyelvet úgy használhatják, ahogyan a magyarországi latin rítusú közösségek. A nyelvkérdés megoldására a II. Vatikáni Zsinat zárásig várni kell.²¹²

Az új egyházmegye első püspöke Miklósy István lesz, melynek székhelye Debrecenben kerül kialakításra. 1914. február 23-án bombatámadás éri az új püspöki

²¹⁰ VÉGHSEŐ T., *Eszterházy Károly és a görögkatolikusok in A helyi érték. Kulturális örökség tanulmányok I.*, Lícium Kiadó, Eger, 2012,p.46.

²¹¹ Vö.: VÉGHSEŐ T., „...mint igaz egyházi ember...” Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza. 2011.

²¹² Vö. PIRIGYI I., *A magyarországi görögkatolikusok története II.* Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 1990, p.83-88.

hivatal, melynek következtében Nyíregyházára költözik át az apparátus. Az I. világháború eseményei, az azt lezáró Trianoni békediktátum nagyban korlátozta az induló egyházmegye életét. A Trianon utáni Magyarországon maradt az Eperjesi Egyházmegye jelentős része, mely terület ellátására 1924-ben a Szentszék megalapítja a Miskolci Apostoli Exarchátust, melynek vezetésével a Munkácsról elüldözött Papp Antal érseket bízza meg. 1946-tól a hajdúdorogi püspök vezeti az exarchátust.²¹³ Miklósy püspök halálát követően (1937), Dudás Miklós bazilita szerzetes püspök vezeti a hazai görögkatolikus közösséget 1939-1972 között. A kommunista rendszer a környező országokban megszüntette a görögkatolikus egyházat, beolvasztotta az ortodox közösségekbe. Hazánkban megmaradt önálló közösségként.

A papnevelés kérdése, az egyházmegye alapításától kezdve napirenden szerepel. A kezdeti időszakban Munkácson tanultak a növendékek, viszont Kárpátalja elcsatolása után ez a lehetőség megszűnt. Az ország latin rítusú szemináriumiban végezték a későbbiekben a tanulmányaikat a görögkatolikus növendékek, melyek viszont nem tudták jellegükből kifolyólag sem biztosítani a szükséges nevelési körülményeket. Emellett állami ígéretet kaptak az alapításkor, hogy a bulla által kívánt önálló papnevelő intézetet létre hozzák számukra. Mindez elhúzódott 1950-ig, amikor Dudás püspök Nyíregyházán a püspöki székház egyik részében elindította a szemináriumot és a hittudományi főiskolát.²¹⁴ 1980-ban bővül a székház udvarán álló oktatási komplexum. A rendszerváltást követően a Bessenyei György Tanárképző Főiskolával közösen indul meg a világiak képzése (hittanár), mely napjainkban is folyamatosan fejlődik. 1995. május 26-án kelt dekrétum értelmében, a Görög Katolikus Hittudományi Főiskolát a Pápai Keleti Intézet Keleti Egyházak Tudományok Fakultásának affiliált intézményévé nyilvánította a Nevelési Kongregáció prefektusa. 2003-ban készül el a főiskola jelenlegi modern épülete, ahol közös nappali képzésen vesznek részt világi és a papságra készülő hallgatók is.²¹⁵

²¹³Vö. VÉGHSEŐ T., ed., *«Az 1914-es debreceni merénylet»* Symbolae, Nyíregyháza, 2010, p. 320-321.

²¹⁴ Vö. PIRIGYI I., *Papnevelésünk 1912-1950 között*, in JANKA Gy., (szerk.) *Örökség és küldetés. 1950-2000*, Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2001, p. 96-98.

²¹⁵ Vö. JANKA Gy., *A Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola története*, in JANKA Gy., (szerk.) *Örökség és küldetés. 1950-2000*, Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2001, p. 227-236.

1975-ben nevezi ki VI. Pál pápa Timkó Istvánt megyéspüspöknek és Keresztes Szilárdot segédpüspöknek a Hajdúdorogi Egyházmegyébe. 1988-2008 között Keresztes püspök vezette az egyházmegyét és az exarchátust. 2008-ban XVI. Benedek pápa Kocsis Fülöpöt nevezi ki püspöknek.

A rendszerváltást követő években tovább erősödött Magyarországon és a környező országokban is a görögkatolikus közösségek jelenléte. A megszüntetett közösségek újra útjukra indulhattak, az egyházi szervezeti struktúra folytathatta megakadt fejlődését, melyet a szocializmus évei idéztek elő. A szomszédos országokhoz hasonlóan, hazánkban is bővült a görögkatolikus egyházi hierarchia. Következő lépésekben haladt a fejlődés az elmúlt évtizedben:

- 2011-ben XVI. Benedek pápa, az 1946-ban a Hajdúdorogi Egyházmegyéhez csatolt apostoli exarchátus élére kinevezi Orosz Atanázt.
- Ferenc pápa 2015. március 19-én megalapította a Magyarországi Sajtójogi Metropolitai Egyházat, a Görögkatolikus Metropóliát. Ennek főpásztora a korábbi hajdúdorogi püspök, Kocsis Fülöp lett. A Miskolci Apostoli Exarchátust egyházmegyei rangra emelte. A Hajdúdorogi Egyházmegyéből leválasztotta a Nyíregyházi Egyházmegyét, melynek ideiglenes kormányzója Orosz Atanáz lett.
- 2018. április 7-én püspöki kinevezést kapott Szocska Ábel a Nyíregyházi Egyházmegye vezetésére Ferenc pápától.²¹⁶

A Miskolci Egyházmegye a következőképpen határozza meg magát: „Önállóak vagyunk, de közösségben is vagyunk: egy Metropóliai Egyházat alkotunk a Hajdúdorogi Főegyházmegyével és a Nyíregyházi Egyházmegyével. Máriapócsra közösen is zarándokolunk. Papnövéndékeink együtt tanulnak és növekednek. Görögkatolikus programjaink nem állnak meg az egyházi határoknál. Közös bizottságaink vigyázzák a liturgikus és egyházművészeti egységet, s megannyi közös ügyünk biztosít arról, hogy jó testvérként éljünk.

²¹⁶ Vö. <https://hd.gorogkatolikus.hu/rolunk-a-hajdudorogi-egyhazmegye-tortenete>

A Magyar Katolikus Egyházon belül együtt vagyunk a többi római katolikus egyházmegyével. S még folytathatnánk a kapcsolatok sorát a szomszéd országok görögkatolikus egyházmegyéivel, az ortodox és protestáns testvéreinkkel, a rászorulókkal, a tőlünk segítséget, szolgálatot és útmutatást remélő testvéreinkkel, a még nem hívőkkel...

Ennek a gondolatnak végén Krisztus áll, mint ahogy az egész életünk középpontja is ő kell, hogy legyen.”²¹⁷

A fenti kitekintés a görögkatolikus egyház történetére, felépítettségére igazodási pontot szolgáltat a közös képzés útján.

III.2. Mi az előkészítő év, és miért van szükség rá?

A második világháborút követően a világot két részre osztották, ami szenvedést jelentett mindkettőnek, de ez nem akadályozta meg az Egyház mindkét oldalon való jelenlétét. Ugyanakkor a hidegháború sem akadályozta meg a hasonló problémák jelenlétét egyik oldalon sem. Nyilvánvalóan az a személy, aki pap lett, megtapasztalta ezt a zavart személyes életében is. A világ, amelyet most megfigyelhetünk, az elmúlt 50 év radikális változásainak az eredménye. Önmagában elég bizonyosság erre a változásra az, hogy azok, akik beléptek a szemináriumba 1890–ben, úgy élték az életüket, mint azok, akik 1830–ban léptek be, míg manapság ez a folytonosság és stabilitás nem létezik. Ebben az értelemben új és megújult formát kell keresnünk a jövőbeli kihívásokra.²¹⁸ Természetesen a család szerepe nem helyettesíthető a papnevelést végző személy szerepével, de ez utóbbi alapvető hangsúlyt kaphat a szeminarista formálódásában, mint a gyermekkorban, felfedezheti a problémákat, adhat valami „gyógyszert” a sebekre, rávilágíthat keresztény nézőpontokra.

Az előkészítő év, a szeminárium kezdeti szakaszában elfogadott ezen formai megközelítése nem teljesen kialakult rendszer még, annak ellenére sem, hogy a 2016–ban

²¹⁷ <https://www.migorkat.hu/a-miskolci-egyhazmegye-tortenete>

²¹⁸ Vö. *NVNE*, n. 23.

kiadott Ratio Fundamentalis egyértelműen kéri ezen intézményi egységek kialakítását. „Az utóbbi évtizedekben felhalmozott tapasztalatok fényében²¹⁹ elfogadott tény, hogy szükséges egy időszakot (általában egy évnél nem rövidebb és két évnél nem hosszabb időt) egy bevezető jellegű felkészítésre szánni, a megkezdni szánt papi képzés előtt, vagy egy más életút megkezdésére vonatkozó döntést megelőzően.”²²⁰

Ez az időszak lenne a szeminárium kapuja, ahol láthatóvá válnának a jelöltek, és ők maguk is képesek lennének megélni egy legelső tisztánlátást, amely lehetővé tenné számukra, hogy átéljék az első szemináriumi tapasztalatokat, a papi és az egyházi élet első tapasztalatait.

Az előkészítő év gondolata nem annyira új, sőt, már a II. Vatikáni Zsinat is egy bevezető kurzust ajánl, amelyben a jelöltek már a formáció kezdetén lehetőséget kapnak az egyházi nézőpontok tanulmányozására.²²¹ A zsinat után (1980) tudomást szerezvén a papnevelés és a papi élet válságáról, a Katolikus Nevelés Kongregációja említi először az előkészítő időszakot, leszögezvén a lelki formációra vonatkozó dokumentumban az alapvető célokat:

„A tapasztalat azt mutatja, hogy a szemináriumra való felkészülés időtartama, amely kizárólag a spirituális felkészülésnek szentelt, nemcsak, hogy nem felesleges, hanem meglepően eredményes is lehet. ... Ennek az előkészítésnek az előnye abból a tényből fakadna, hogy önmagában a szemináriumon kívül zajlana, egy adott idővel meghosszabbítva azt. Így a kezdetektől szert lehetne tenni arra, amit keményen próbálnak

²¹⁹ A *propedeutikus szakasz* a hivatás megérzése után következik, miután a hivatásgondozás első lépései megtörténtek a szemináriumon kívül, Vö. *Pastores Dabo Vobis*, 62: AAS 84 (1992), n. 767–768. A Katolikus Nevelés Kongregációja javasolta ezt a bevezető időszakot, már 1980-ban: „*kiéleződött az igény, hogy a nagyszemináriumba készülő jelöltek felkészülését intenzívebbé tegyük nem csupán intellektuális, hanem főként emberi és lelki téren is*”, A Katolikus Nevelés Kongregációja, *A propedeutikus időszak*. Tájékoztató dokumentum (1998. május 10.), III.1. A Népek Evangelizációjának Kongregációja is javasolta korábban, egy 1987. április 25-én kelt körlevelében a propedeutikát, mint „*olyan hosszabb időszakot, ahol megtörténhet a hivatás mérlegelése, a lelki és közösségi élet érettebbé válása és szükség esetén a kulturális lemaradások pótlása, a filozófiai és teológiai tanulmányok megkezdése előtt*”: *Enchiridion Vaticanum*, 10 (1989), 1214.

²²⁰ *RFIS*, n. 59.

²²¹ Vö. *OT*, n. 14.

megszerezni a szeminárium időtartama alatt, amikor az intellektuális munka, amely kitölti a legtöbb időt, nem teszi lehetővé az igazi lelki indulás megélésének szabadságát”.²²²

Az 1983-ban megjelent új Egyházi Törvénykönyv is rámutat arra, hogy az előkészítő évről biztosítani kell, hogy azok, akik belépnek a szemináriumba, egy mély spirituális felkészültséggel rendelkezzenek, valamint „a megyéspüspök csak azokat engedje be a szemináriumba, akiket az emberi és morális, spirituális és intellektuális jellemzőik, fizikai és mentális egészségük és szándékaik alapján jogosultnak ítélt meg, és alkalmasnak tart a szent szolgálat teljesítésére”.²²³

A püspöki szinódus 1990-ben arra kérte a Katolikus Nevelés Kongregációját, hogy készítse el egy kutatást a propedeutikus évről kapcsolatos tapasztalatokról. Ezekkel a célkitűzésekkel születik meg az előkészítő év dokumentuma.²²⁴ Ez a dokumentum bemutatja az előkészítő év valóságát és működését a világ különböző részein.

A dokumentum érzékelteti az előkészítő év szükségességét a képzési folyamatban, és bemutat néhányat az elért eredmények közül, valamint néhány elkövetett hibát is, és a megoldásra váró kihívásokat (az alkalmas oktatók hiányából vagy pénzügyi problémákból fakadókat). A papnevelést végzőknek egyensúlyt kell találniuk a tanulmányok, a lelki élet és a lelkipásztori tevékenység között. Az előkészítő évről feltétlenül tartalmaznia kell ezeket az elemeket. A jelöltek, akik sohasem tanultak teológiát, csak megfigyeléssel gyűjthetnek tapasztalatokat.²²⁵ Meg kell azonban említeni, hogy ezen képzési formák jobban működnek Európán kívül.

A dokumentum azt a szándékot sugallja, hogy ezt az időszakot az Egyháznak és a jövő szeminaristáknak is Isten ajándékának kell tekinteni, mert esélyt ad, hogy felkészüljenek a nagy szemináriumra. Ezalatt, az év alatt a növendéknek lehetősége van arra, hogy teljes mértékben felmérje az elhivatottságát és a legmegfelelőbb döntést hozza

²²²http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_19800106_formazione-spirituale_it.html

²²³ CIC, can 241§ 1.

²²⁴ *Il periodo propedeutico – Documento informatico*, in EV, S3, EDB, Bologna, 2005, n. 865–940.

²²⁵ Vö. Ua., n. 938.

meg ezzel kapcsolatosan. Ha valaki nem rendelkezik kellő hivatástudattal, akkor jobb, ha azt felismeri ebben az időszakban, de azok, akikben erős a hivatástudat, azoknak ez az időszak még inkább megerősítést ad. A lelkipásztori tevékenység tapasztalatain vagy a papokkal való kapcsolatának tapasztalata révén kialakul benne a papi élet képe. A tanulás és a formáció folyamatában jobban megérthetők a hit és az Egyház gyökerei is. A közösségi élményt összehasonlíthatjuk azzal, amit Krisztus tett, és amelyet az evangéliumok adtak nekünk. Ebben az évben kerüljön a figyelem középpontjába a szeretet a liturgia és az ima iránt, valamint a papok mindennapi élete és az imádság módja és formája iránt. Természetesen ebben az évben a jelöltek tanulmányozhatják, hogy milyen elemeket tartalmaz a szellemi irányításuk, és melyek a feladatai a lelkivezetőnek. Rá kell világítani a szociális érzékenységre és a betegek, idősek és más segítségre szorulóknak iránti hozzáállásra, Krisztus alakját keresve bennük.

Amint azt a dokumentumok hangsúlyozzák, az oktatóknak felelősséget kell vállalniuk a kulturális oktatás fejlesztéséért. A jelöltek számára lehetővé kell tenni, hogy megismerjék a kultúrát és a világot, amelyben a papi szolgálatot teljesíthetik.²²⁶

A Pastores Dabo Vobis a következőket fogalmazza meg: „Általános a vélemény, hogy a nagyszeminárium megkezdése előtt előkészületre szükség van, de már eltérnek a vélemények arról, mi legyen a tartalma és elsődleges célja: a lelki nevelés, a hivatás pontosabb fölismerése vagy az értelmi és kulturális nevelés? A nagy különbségeket, melyek nemcsak az egyes jelöltek, hanem a különböző körzetek és országok között is mutatkoznak, nem szabad figyelmen kívül hagyni. Éppen ezért gondolkodási és próbaidőt kell hagyni, hogy ez az előkészület – vagy, ahogy mondják, propedeutikus periódus – pontosan meghatározható legyen: meddig, hol és milyen formában tartsák, milyen témái legyenek, s ezek hogyan illeszkedjenek a későbbi szemináriumi neveléshez?”²²⁷

²²⁶ GAHUNGU M.– GAMBINO V., *Formare i presbiteri – principi e linee di metodologia pedagogica*, Roma, 2003, p. 163–165.; NICOLAY M., *Zeitgerechte Priesterbildung*, Berlin, 2007, p. 319–441.; NEGRO D., *L'anno propedeutico: vera novità del Concilio Vaticano II*, in *Seminarium IV*, 1992, Roma, 1992, p. 600–621.; *Il periodo propedeutico Documento informatico*, n. 865–940.

²²⁷ PDV, n. 62.

Ez a pápai ösztönzés az előkészítő év egyik nagy lépcsőfoka, ugyanis ezt követően több helyen is megindultak az előkészítő évek kidolgozásai, köztük Magyarországon is. Amint az apostoli buzdítás rávilágít, ez teljes mértékben a felkészülés időszaka, amelyet a szemináriumtól függetlenül lehet kezelni. A dokumentum hangsúlyozza a spirituális, az intellektuális és nem utolsósorban a kulturális képzés szükségességét.

A zsinat után a pápák, köztük XVI. Benedek pápa is megerősítette ezt a folyamatot, de rávilágított arra, hogy még sok esetben előttünk áll a megvalósításhoz vezető út.²²⁸

Ezek a célok nyilvánvalóak és szükségesek, és pontosan így kell őket kezelni és folyamatosan javítani. Alapvetően ez a dokumentum nem jelent teljesen új dolgokat azokhoz képest, amelyek megelőzték és követték azt. Az Egyház a jelenlegi feladatoknak megfelelően erősíteni és létrehozni akar egy olyan közeget, ahol a (jövőbeli) jelöltek felkészülhetnek a papságra. A dokumentumon belül az Egyház úgy véli, hogy a szeminárium súlya a fiatalok képzésében nem elegendő. A jelöltek tipológiája egyre változóbb, mint ahogy az egyes jelöltek családi helyzetei is különböznek, amelyek a nevelők érdeklődésének tárgyává válnak. Természetesen azt mondhatjuk, hogy az általános oktatási rendszer megfelelő, és a szinódus utáni létforma működik, de fontos

²²⁸ XVI. Benedek emeritus pápa, 2006. november 10–én, a Német Püspöki Konferencia tagjaihoz intézett beszédében hívja fel a figyelmet az előkészítő év fontosságára. Ezt követően Passauban és Bambergben indult propedeutikus év.

«Lassen Sie mich auch, verehrte Mitbrüder, von der Ausbildung in den Priesterseminar sprechen. Hierfür hat das Zweite Vatikanische Konzil in seinem Dekret *Optatam Totius* wichtige Normen erlassen, die leider noch nicht voll verwirklicht sind. Diese gilt insbesondere von der Einrichtung des so genannten Einführungskurses vor Beginn des eigentlichen Studiums. Dieser sollte nicht nur die für das Studium der Philosophie und Theologie mit Nachdruck zu fordernde solide Kenntnis der klassischen Sprachen vermitteln, sondern auch die Vertrautheit mit dem Katechismus, mit der liturgischen, religiösen und sakramentalen Praxis der Kirche. Angesichts der zunehmenden Zahl von Interessenten und Kandidaten, die nicht mehr von einem traditionellen katholischen Hintergrund herkommen, ist ein solches Einführungsjahr dringend notwendig. Darüber hinaus kann der Student in diesem Jahr bereits größere Klarheit über seine Berufung zum Priestertum gewinnen. Andererseits erhalten die für die Priesterausbildung Verantwortlichen die Möglichkeit, sich ein Bild vom Kandidaten, von seiner menschlichen Reife und seinem Galubensleben, zu machen. Hingegen sind gruppendynamische Rollenspiele, Selbsterfahrungsgruppen und andere psychologische Experimente weniger dazugeeignet und können eher Verwirrung und Unsicherheit schaffen. » Vö. *Insegnamenti di Benedetto XVI, II, 2, 2006*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2007, p. 604.

hangsúlyozni, hogy a II. Vatikáni Zsinat után sok pap és szerzetes hagyott tanúbizonyoságot a hivatástudatára vonatkozó mély identitászavaráról. Napjainkban is a papi identitás keresése újra és újra értelmezésre szorul, ahogyan látjuk a 2016. évi *Ratio Fundamentalis*-ban.

A propedeutikus év általános célkitűzése: szilárdan megalapozni a lelkiéletet és nagyobb önismeretre segíteni a jelöltet a személyes fejlődés érdekében. A lelkiélet megkezdéséhez és fejlődéséhez elsősorban az szükséges, hogy a szeminaristák komoly imaéletet éljenek, a szentségek, a zsolozsma, Isten Igéjének, útjuk vezérlő elve megismerése révén, élve a csend, az elmélkedés és a lelki olvasmányok lehetőségeivel. Ez az időszak arra is hasznos, hogy a keresztény tanítást alapvetően és összefoglaló módon megismerjék a Katolikus Egyház Katekizmusának tanulmányozása révén, és kialakítsák magukban a plébániai és karitatív szolgálat keretében az önátadás dinamizmusát. Végezetül a bevezető szakasz hasznos lehet abból a szempontból is, hogy ekkor kiegészíthető a jelöltek kulturális felkészültsége is.²²⁹

Az általános cél alapján az alábbi konkrét célokat lehet meghatározni:

1. Újraindítani a keresztény életbe való bevezetést azáltal, hogy újra megismertetjük a Katekizmust és a szentségi életet elmélyítjük.
2. Felkészíteni a növendékeket a személyes és a társadalmi valóság megismerésére annak érdekében, hogy objektívebb tudást fejlesszen ki magáról és saját kontextusairól.
3. Előmozdítani a papi élet nagyobb tudatosságát annak érdekében, hogy a jelöltek jobban tisztában legyenek azzal, amit választanak.
4. Elősegíteni az első döntést, megkülönböztetést a papi hivatásról mely a szemináriumi életben történik.
5. Belehelyezni az emberi elmét, szívet, minden egyéb képességet abba az útba, ami a belső egész személyt érintő formációhoz szükséges.

²²⁹ Vö. *RFIS*, n. 59.

Ezeknek a célkitűzéseknek figyelembe kell venni a jelöltek sokféleségét, amellyel érkeznek a formációba:

- Akik a kis szemináriumból, vagy aktívabb lelki életet élő kollégiumból érkeznek, azok számára sokkal világosabb, ismertebb a hivatás megkülönböztetésének a folyamata. Viszont ezen a ponton tudatosítani kell, hogy a papi hivatás dinamikus valóság, nem léteznek befejezett személyek.
- Akik plébániai közösségből, vagy egyházi mozgalomból érkeznek, azoknak nagy szükségük van a papság szolgálatának érettebb megismerésére.
- Akik már egyetemi tanulmányokat folytattak, vagy már gyakoroltak szakmát, azoknak a jó intellektuális felkészülés ellenére más dimenziókra is szükségük van, amelyek az előkészítő szakaszban szerepelnek.
- Akik ún. késői hivatások, akik valamilyen formában már túl vannak egy felnőtt életszakaszon, azoknak szükséges világossá tenni a hivatásuk valódi motivációit.

Miután a papképzés kezdeti dimenziójáról beszélünk, ahol lényeges megtapasztalás a Katolikus Anyaszentegyház nagy egységének a megélése, így a dolgozat további részében a propedeutikumot úgy kívánom vázolni, mint amely képzési forma magában foglalja a latin és a keleti rítusú növendékek közös képzését.

III.3. Emberi, szellemi, intellektuális és kulturális formáció a propedeutikus időszakban

Fentebb világos lett, hogy a felelősségteljes embernek, aki szemináriumban van, milyen utat szükséges bejárnia, hogy a pappá váljon. Alább látni fogjuk azokat a szempontokat, amelyek leginkább az előkészítő évre vonatkoznak.

Minden dokumentum, amely a formációval foglalkozik, arra is rámutat, hogy az Egyház tanítása szerint az ember test és lélek, Isten képére és hozzá hasonlóra teremtve,

és ez kapcsolatban van a mindennapi étellel, illetve a megkezdett örök étellel is.²³⁰ Ez a kettősség megmutathatja az emberi utak sokszínűségét, illetve az ebből fakadó esetleges nehézségeket is. Nem gondolhatunk a legfontosabb szempontok osztályozására, mert nem nevelhető/formálható egyoldalúan az emberi lény. Ebben az értelemben fontos szempontokat jelent az emberi, a szellemi, az intellektuális és a kulturális formáció.

Arra a kérdésre, hogy ki lehet részese az előkészítő szemináriumi képzésnek, az Egyházi Törvénykönyv kimondja, hogy mind a nagyszemináriumba, ebből következően mind az előkészítőbe a következő kritériumok alapján vehet fel a megyéspüspök növendéket: „A nagyszemináriumba a megyéspüspök csak azokat vegye fel, akik emberi, erkölcsi, lelki és értelmi adottságaik, valamint testi és pszichés eg.szs.gük, továbbá helyes szándékuk alapján alkalmasnak tűnnek arra, hogy véglegesen a szent szolgálatra szenteljék magukat.”²³¹ A felvételnél szem előtt kell tartani, hogy ne legyen feloldhatatlan szabálytalanság, vagy akadály a kandidátusban, ami a későbbi szentelését elve kizárja.²³² Természetesen van különbség a nagy és az előkészítő szeminárium között számos tényező tekintetében, de a kiválasztási kritériumok hasonlóak, mert a jövőbeni cél – már az előkészítő időszakban is – a papi hivatás.

III.3.1. A személyiség formálása

Ahogy azt a személyiség formálására vonatkozó tétel kifejti: "A megfelelő humán képzés nélkül az egész papnevelés alaptalan lenne."²³³

A személyiség formálása nem egy idegen része vagy egy másodlagos dimenziója a papi hivatásra való felkészítésnek, sőt manapság – amint megtapasztaltuk a világ/ a mai családok helyzetét – nem magától értetődő, hogy minden jelölt mély és egészséges gyökerekkel bíró családból jön, vagy tudatában van az emberi értékeknek.

²³⁰ Vö. CCC, n. 362–368.; OT, n. 4; PDV, n. 43.

²³¹ CIC, can 241§ 1

²³² CIC, can 244; can 1040–1049.

²³³ PDV, n. 43.

Aki belép a szemináriumba, az egy valóságos ember, aki „Isten képére és hasonlatosságára” lett teremtve.²³⁴ Ez kell, hogy a referenciapontja legyen a formáció minden részének. Aki belép a szemináriumba, nem "valami", hanem inkább "valaki" a saját személyiségeivel. Az ember az, akinek Isten talentumokat adott és ezeket kamatoztatta is már a múltjában, ezáltal is rendelkezik bizonyos élettapasztalattal; másrészt egyéb emberi sebesülések, emberi hiányosságok is tarkítják a személyét. Tehát egy összetett valóság. Ebből kifolyólag nem mindenki ugyanolyan érettségi fokon mozog, mert létezik az életkori különbség, a szociológiai szint, a tanulmányi szint, a családdal való kapcsolattartás különbözősége, és sok más dolog. Ezért a papnevelőknek először meg kell ismerniük a személy ezen szintjeit, hogy ezután elkezdhessék a formáció folyamatát. Cencini az embert így mutatta be:

1. természetes ember
2. vallásos ember
3. Krisztus–hívő
4. Krisztus–követő²³⁵

A formációra vonatkozó dokumentumok a személyiség formálásáról szólnak, és arról, hogy milyen módon lehet az embert a szentségbe emelni. Ez az emberi alap önmagában mindent tartalmaz, de meg kell erősíteni az Egyház tanításával, amely szerint a kegyelem a természetesre épül.²³⁶ A Pastores Dabo Vobis apostoli konstitúció az egyes elemeket így egyesíti a formációban:

„A papnövendékek alakítsák ki tehát magukban azokat az emberi tulajdonságokat, melyek a szabad, erős és kiegyensúlyozott „személyiség” alapfeltételei, röviden egy olyan személyiséggé, mely képes hordozni a pásztori felelősséget. A jelölteket úgy kell nevelni, hogy szeressék az igazságot és a hűséget, mindenkit tiszteljenek, mindenben legyenek igazságosak, adott szavukat tartsák meg, legyenek együttérzők, tudjanak

²³⁴ CCC, n. 1701.

²³⁵ Vö. CENCINI A., *I sentimenti del figlio. Il cammino formativo nella vita consacrata*, EDB, 1998.

²³⁶ FR, n. 43.

állhatatosak, és kitartók lenni, s végül, hogy helyesen ítéljenek a dolgokról és az emberekről, s mindig a jó mellett döntsenek.”²³⁷

A személyiség kialakulása az éretté válással hozható összefüggésbe. Csak érett ember válhat lelkipásztorrá. Az érettség azonban nem születik meg egyik napról a másikra, hanem egy hosszú folyamat eredménye, amelyet lépésről lépésre lehet felépíteni az előkészítő évvel kezdődően. Az érettség összetett valóság.²³⁸

Az előkészítő év alatt a jelölteknek a keresztyény közösségben, tehát azon helyen kell tapasztalatot szerezniük, ahol igazi értékeket mutathatnak meg, és ahol a hiányosságaik pótlását a papnevelést végzők is segíthetik. A dokumentum rámutat arra, hogy milyen jellemvonásokkal kell rendelkezniük a szeminaristáknak: „szelíd és kedves, vendégszerető, szavában és érzéseiben őszinte, okos és művelt, jóakarátú és szolgálatkész, barátságos s mások között is kapcsolatot létrehozni képes, megbocsátásra és vigasztalásra kész (vö. 1Tim 3,1–5; Tit 1,7–9).”²³⁹

Az előkészítő év során tisztázni lehet a jelöltnak önmaga számára, de a papnevelést végzők számára is, hogy honnan jön, és hol vannak a mindennapi életének a gyökerei. Tisztázni tudja önmaga valóságát, a hétköznapi életét. Fizikailag rendelkezik-e a pappá válás képességével, vagy van-e valamilyen akadály az életében?²⁴⁰ Ez a folyamat a nevelés útja. Elsősorban azért fontos, hogy a szívét és az érzelmeit alakítsa, melyek a mindennapi élet forrásai. Megfelelő személyiségformálással a papnevelést végző meg tudja szüntetni a fiatalok arra irányuló félelmeit, hogy kifejezzék érzéseiket és érzékenységüket.

A formáció fontos területe a barátság, ami egymás kölcsönös alakítását jelentheti. A szeminaristák közötti barátság alapvető fontosságú. Igaz barátság nélkül az egyén nem élheti életét teljes értékében anélkül, hogy megmutatná önmagát teljes valóságában.²⁴¹ Az előkészítő év – jellegeből fakadóan, amely időszak alatt mindenki új a szemináriumban,

²³⁷ PDV, n. 43.

²³⁸ Vö. RONCO A., *Introduzione alla psicologia*, Pas-Verlag, Zürich, 1971, p. 96–98.

²³⁹ PDV, n. 43.

²⁴⁰ Vö. CIC, can. 1040–1043.

²⁴¹ Vö. GAHUNGU M. – GAMBINO V., *Formare i presbiteri – principi e linee di metodologia pedagogica*, Roma, 2003, p. 127.

hasonlóan abban, hogy mindannyian ekkor kezdik el a készülötüket a papságra – egy nagy lehetőséget adhatna arra vonatkozóan, hogy kialakuljanak a barátság alapjai a jelöltek között. Ezek a kapcsolatok örök barátságokká válhatnának, de a papnevelést végzőknek figyelemmel kell kísérniük ezeket a kapcsolatokat is. A seminaristák közötti kapcsolatok önmagukban már azért is fontosak, mert segítik az érzelmi növekedést, mivel a barátságnak nagy szerepe van a cölibátus szerinti és a szeretettel teljes életben, de egyben egy fontos jel a papnevelést végzők számára.²⁴² A barátság jelei arra is rámutathatnak, hogy hogyan képesek kötelékben maradni. A nyitottságra való képesség jele is, a rugalmasságé, a birtoklási vágytól való mentességé, az alázatra való hajlamé.²⁴³ Ha egy seminaristának nem voltak barátai, vagy legalábbis egy barátja a szemináriumban, az problémát jelez, mert azt mutatja, hogy nem tud megnyílni egy másik ember felé, nem tudja / akarja kifejezni érzéseit.

Ennek hiányában az az ember nem tud létrehozni egyéb kapcsolatokat, ha nincs mély kapcsolata egy másik társával. Nem zárkozhat be, nem válhat le a közösségről.

A személyiség formálásának célja, amint azt Szent II. János Pál pápa mondja: „képesé válni a lelkipásztori felelősség súlyának viselésére”.²⁴⁴

III.3.2. *Lelki formáció*

Ágoston azt mondja Istennek: „A te indításod az bennünk, hogy gyönyörűség dicséernünk téged, mert magadnak teremtettél minket, s nyugtalan a szívünk, míg csak el nem pihen benned.”²⁴⁵ Ez a meggyőződés magában foglalja Isten keresését. Az ember nem tehet mást, mint a Teremtőt keresi. Ez a kijelentés még inkább érvényes a seminaristákra, akik életüket a Teremtő szolgálatának szentelik. Elmondható, hogy a

²⁴² Vö. PAOLO VI., *Il celibato sacerdotale*, in EV 2, Bologna, 1981, n. 80, 93.

²⁴³ CUCCI G.–ZOLLNER H., *Chiesa e pedofilia. Una ferita aperta*, Ancora, Roma, 2010, p. 78.

²⁴⁴ PDV, n. 43.

²⁴⁵ SZENT ÁGOSTON: *Vallomások*, I,1,1

lelki formáció a teljes formáció szíve. Ez az Istennel való kapcsolatot jelenti, amelyben megnyilvánul a hivatástudat.

A formáció nélkülözhetetlen dokumentumai (*Optatum Totius* és *Pastores Dabo Vobis, Ratio Fundamentalis*) kiemelnek néhány fontos kérdést különösen arra vonatkozóan, hogy a seminaristák hogyan keresik, találják meg és kezelik Isten misztériumát. Ezen alapok nélkül nem teljes a képzési folyamat.

"Úgy éljék az Ő húsvéti misztériumát, hogy később a rájuk bízott népet is be tudják abba vezetni. Tanulják meg Krisztust keresni a hűséges elmélkedéssel Isten szaváról, és a tevékeny részvétellel az Egyház szent misztériumaiban, elsősorban az Eucharisziában és a zsolozsmában; a püspökben, aki őket küldi és az emberekben is, akikhez őket küldetésük vezérli, különösen a szegényekben, gyermekekben, betegekben, bűnösökben és hitetlenekben. A Boldogságos Szűz Máriát pedig, akit a kereszten haldokló Jézus Krisztus a tanítványoknak anyául adott, gyermeki bizalommal szeressék és tiszteljék."²⁴⁶

Az Isten Igéje segíthet megvilágítani magát az utat, az elhivatottságot és megmutathatja így Isten valódi képét. Aki belép az előkészítő évbe, az elindul azon a hosszú úton, amely Isten ismeretéhez vezet. A Szentíráson keresztül, mely Isten Igéje, közvetlen kapcsolatba lehet kerülni Istennel.²⁴⁷ Így a kezdetektől ösztönözni lehet a Krisztussal való párbeszédhez vezető út követésére.

A másik fontos út az Eucharisztia, mely a forrása és a csúcsa a keresztény imádságnak a zsolozsmán keresztül.²⁴⁸ Az Eucharisztia tartalmazza az összes többi szentséget Jézus Krisztus valós jelenléte révén.²⁴⁹ Ebben az értelemben az Eucharisztia a keresztény élet referenciapontja, valamint különösen fontos az eucharisztikus érzékenység kialakulásához. Az eucharisztikus érzékenységet erősítheti a mindennapi szentmisén való részvétel és az oltáriszentség imádata. A cél kettős: egyrészt a gyakori találkozás Jézussal az Eucharisziában, és másfelől, hogy fel kell ébreszteni a vágyat az Eucharisztia iránt, amely a képzést követően az Eucharisztia iránti szeretetben megmarad,

²⁴⁶ *OT*, n. 8.

²⁴⁷ Vö. MARTINI C. M, *Bibbia e vocazione*, Morcelliana, Brescia, 1993, p. 18–20.

²⁴⁸ Vö. *PDV*, n. 48.

²⁴⁹ Vö. *CCC*, n. 1324–1327.

és ezáltal a jövőben minden nap vágni fog arra, hogy szentmisét celebráljon, mely papi életének forrása és csúcspontja lesz. Az egyházi hagyomány szerint a szentmise a nap legfontosabb pillanata, tehát ebből a hagyományból merítve a szeminarista életének legfontosabb momentuma kell, hogy legyen az eucharisztikus közösségben való részvétel. Amennyiben mindkét szokásrend (latin és keleti) jelen van a szeminárium életben, ez semmi esetre sem szabad, hogy töréshez vezessen a szeminaristákban, hanem inkább bizonyosággal kell szolgálnia a katolikus hit gazdagságáról. Az előkészítő szemináriumot végzőknek mindkét szokásrendet érdemes ismerniük (imádságok, liturgiák, hagyomány), és részt kell venniük ezeken, hogy megértsék az egységet az Egyház sokszínűségében, ami Magyarország vonatkozásban különösen is jelentős, ahol a két rítus bizonyos területeken együtt él.

A lelki formáció azt is megköveteli, hogy a szeminarista más emberekben, különösen a szegényekben, a betegekben, az idősekben és a szenvedőkben Jézus arcát keresse. Ezért fontos, hogy a szeminaristák teljes mértékben ismerjék Jézusnak a személyét, és ebből a tapasztalatból táplálkozva fejezzék ki érzéseiket, tapintatosságukat a világ felé. Jézus Szívének a tisztelete mutathatja meg ezt a misztériumot, amikor is a vallásos áhítat a gyakorlatba kerül át.²⁵⁰ Ennek a vágnak a szívből kell származnia, és tudatosulnia kell a szegények, a betegek és a leginkább rászorulóknak arcán mutatkozó szenvedésen keresztül.

A lelki nevelésből kell fakadnia az evangéliumi radikalitásnak, az evangéliumi engedelmisségnek, az evangéliumi szegénységnek és a papi cölibátusnak, illetve a házasságra való felkészülésnek is a keleti rítusúak esetében.

III.3.3. Szexuális érettségre nevelés

Ahogy azt Szent II. János Pál pápa a *Vita Consacrata* című apostoli buzdításában mondja: a „képzésnek tehát a személyt a maga legbensőbb mélységében kell elérnie, úgy, hogy viselkedése és szokásos megnyilvánulásai akár a döntő pillanatokban, akár a mindennapos helyzetekben azt fejezzék ki, hogy teljesen és vidáman Istenhez tartozik.

²⁵⁰ Vö. *PDV* n. 49.

...Mivel az egész személy átformálására törekszik, nyilvánvaló, hogy *a képzés soha nem maradhat abba*. Az Istennek szentelt személyeknek életük utolsó pillanatáig meg kell adni a lehetőséget arra, hogy növekedjenek a karizma és intézményük küldetése iránti hűségben.²⁵¹

Az egyén nem egy elvont organizmus, amelynek ne lennének érzelmi megnyilvánulásai. Az, aki belép a szemináriumba, olyan ember, aki magával hozza szexualitását is. Manapság – jobban, mint eddig – láthatjuk, hogy ez a szexualitás része egy pap életének. Ez az energia ott van az emberben, de ha nem megfelelően használja, vagy ha nem tud annak határokat szabni, akkor súlyos elváltozásokat generálhat, mint ahogy azt ma az Egyházban láthatjuk, és ahogyan azt Zollner és Cucci nevesíti: *Az Egyház nyitott sebé*. A szexuális botrányok Amerikában, Írországon, Németországban és sok más országban, valamint egyéb szexuális bűnök, amelyek nem ismertek, mert nem minden esetben sértik a világi törvényeket, azonban mindez szemben áll a cölibátussal és nagy felkiáltójelként tornyosul elénk, hogy felhívja a figyelmet: az érzelmi és szexuális formációnak nagyon erősnek kell lennie a papi képzésben. Ez az emberség része, és a jelölteknek ismerniük kell az emberi testnek ezt a valóságát. E tekintetben nem szabad megfedkezünk arról, hogy a jelöltek szexuálisan érett személyek, melyhez hozzátartozik korunk közgondolkodásának szexuális túlfűtöttsége is, mely sok esetben célkeresztbe veszi a hűségben élő személyeket. Ezzel együttesen a jelen médiában könnyen félreérthető és torz kép alakul ki akár a papságról, vagy a házassági hűségről is.

Manapság nem ritka, hogy ez az összetett téma a két ember közötti egyszerű testi kapcsolatra korlátozódik. Ez az a mód, ahogyan azt a mindennapi életben értelmezzük abban a világban, ahonnan maguk a szeminaristák jönnek. Először is a papnevelést végzőknek szexuálisan éretteknek kell lenniük, mert csak a tudatosság révén tudják véghezvinni tanításukat.²⁵² Az embernek szüksége van a szeretetre és az előkészítő évben ennek az értelmezése is megkezdődik.²⁵³ Minden szeminaristának – ebben az értelemben nincs rítusbeli különbség – meg kell találnia az igaz szerelmet, mert a római katolikus szeminaristák önként vállalva, saját döntésük eredményeként - elfogadva a meghívásukat

²⁵¹ VC, n. 65.

²⁵² Vö. CUCCI G.–ZOLLNER H., *Chiesa e pedofilia. Una ferita aperta*, p. 83–90.

²⁵³ Vö. RH, n. 10.

- a Mennyei Országáért cölibátusban élnek. Már az elején tisztázni kell a cölibátus célját és kimenetelét, de ezt természetesen nem lehet álcázással meghatározni, amellyel leplezni lehet a szexuális devianciát. Sőt ezt a témát figyelemmel kell kísérni, és elemezni kell azoknak a szexuális botrányoknak a fényében, amelyek a huszadik században az Egyházat beárnyékolják.²⁵⁴ A görögkatolikus seminaristák másként élik meg ezt a felelősséget a hatályos jogrend szerint, de a szexuális nevelésben nem ez a döntő szerep. Az érzelmi és szexuális érettség szükséges az egészséges életvitelhez. Következésképpen mindkét út nagy felelősséget kíván meg, és mint ismeretes, a házassági kötelék nem véd meg a szexuális devianciáktól.²⁵⁵

Mindkét rítus célja ugyanaz: az érettség, ahogyan Cucci és Zollner meghatározzák ezt a fogalmat: "a. alapvető belső szabadság, a valóságra és a kapcsolatteremtésre való nyitottság; b. vágy a növekedésre, egymás megismerésére intellektuális, lelki, szociális és érzelmi szempontból."²⁵⁶ Az érettség nem jelenti azt, hogy ezek a seminaristák *super*-seminaristákká válnának, akiknek nem voltak bűneik, semmilyen zavaros szeretetérzetük (utópikus) stb. Ismerniük és tudniuk kell kontrollálni önmagukat, a szexuális energiáikat. Meg kell tanulniuk, hogy ezt az energiát hogyan alkalmazzák globálisan a személyiségük fejlődésében.²⁵⁷ A jelöltek felismerik Isten hívását, aki kegyelmet ad, hogy tisztán éljék meg az emberi létet azok, akik megkapják ezt az isteni ajándékot.

Zollner és Cucci szerint öt sarkalatos pontot figyelhetünk meg a szexuális formációban.²⁵⁸ Az alap mindig az, hogy élő kapcsolatuk van Istennel. Világossá kell tenni, hogy a cölibátusban való élet nem egyszerű, ugyanúgy, mint ahogyan a házasság életforma sem. Meg kell látniuk a célt, oda kell önmagukat adniuk, tudniuk kell, miért tesznek így. Istennel való élő kapcsolat nélkül semmilyen élethelyzet nem működhet. A jelentkezőnek ismernie kell magát. Ha nincs válasz a kérdésre: ki vagyok / voltam? Mit

²⁵⁴ Vö. http://www.vatican.va/roman_curia//congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20051104_istruzione_it.html

²⁵⁵ Vö. CUCCI G.–ZOLLNER H., *Chiesa e pedofilia. Una ferita aperta*, p. 48.

²⁵⁶ Ua., p. 58.

²⁵⁷ Vö. GIORDANI B., *Il colloquio psicologico nella direzione spirituale*, Città Nuova, Roma, 1985, p. 119.

²⁵⁸ Vö. CUCCI G.–ZOLLNER H., *Chiesa e pedofilia. Una ferita aperta*, p. 62–82.

akarok tenni? Miért? – a képzés értelmetlen. Ez egy nagyon fontos kommunikáció az érettség, az önmaga felismerése és a másik ember iránti szeretet értelmében, az empátia alapelvében. Adj és fogadd el a szeretetet és az érzéseket. Ha valaki ismeri a szerelem érzését, vagy kinyilvánította már szerelmét valaki irányába, akkor beszélhet csak igaz szerelemről, mert így érti, hogy mit jelent a lemondás, a papi élet magánya és a házasság lehetőségének feladása. Önmaga odaadása a keresztény hitvallás alapja. Ennek az érzésnek a hiánya úgy a cölibátusban, mint a házasságban válsághoz vezethet, mert maga a folyamat ugyanaz. A keresztény életnek ez a nézőpontja megerősítheti a növendékek mindkét táborát, hogy az egyik sem könnyebb (házasság), mint a másik (cölibátus), illetve mindkettő nagy kegyelmek forrásává tud alakulni. A jelöltek a keresztény közösségben élnek és a személyes felelősségük továbbra is ebben a közösségben marad. Meg kell tanulniuk, hogyan élhetnek a közösségben, milyen határai vannak a közösségi létnek és melyek a közösség kínálta lehetőségek. A másokkal való kapcsolattartás és a magány együtt vannak jelen a közösségben. Senki sem tud teljesen elkülönülni a közösségtől, mert magányosan akar élni, de ugyanúgy fordítva is rossz. Az embernek nyitottnak kell lennie a tanulásra. Senki sem áll készen, és senki sem rendelkezik teljes magabiztossággal. Ez a hozzáállás nemcsak a szexuális formáció, hanem a képzés más területein és a papi életben is fontos.

A papnevelést végzőknek lehetőségük van arra, hogy elültessék a növekvő vágyat az Isten iránt. Ez a vágy képes arra, hogy "minden energiánkat átirányítsuk egy számunkra becsült központi cél felé. Ezért tehát nem vak impulzus, bolond vágy, vagy ösztön, ami kontroll nélkül taszít előre, hanem egy jelentőségteljes irányultság, ami valami irányába hajt, amit önmagamban nagyra értékelek."²⁵⁹ A jezsuiták által tett javaslat szerint meg kell tanulni integrálni az agressziót. Integrálni és nem törölni vagy letagadni. Az ember nem élhet szenvedély és agresszió nélkül. Ez dinamizmust adhat az életnek, de az érett ember képes kontrollálni, irányítani ezt az energiát. Ismeri az erős és a gyenge pontjait, melyek azok, amelyek erősíthetik őt, és hol bukhat el.

Úgy tűnik számomra, hogy a szexuális formáció szorosan kapcsolódik nemcsak a személyiség formálásához, hanem a lelki formációhoz is. Egyházi értelemben nem

²⁵⁹ MANENTI A., *Vivere gli ideali/1. Tra paura e desiderio*, EBD, Bologna, 1988, p. 61.

beszélhetünk szexualitásról spiritualitás nélkül, mert alapjában véve inkább természetfeletti, mint természetes. Ezen okok miatt áll ez a fejezet a személyiség formálása és a lelki formáció után.

III.3.4. Az intellektuális nevelés

A keresztényeknek, de mindenekelőtt a papoknak/ szeminaristáknak jó teológiai felkészültséggel kell rendelkezniük, amely alapvető fontosságú a remény életben tartásához. Mint láttuk, ez az év nem tekinthető teljes értékű akadémiai évnek, tehát nem minden tekintetben a teológia első évét képviseli, mégis alapvető az érettséghez, amelyet ezen előkészítő év során kell kiteljesíteni. Oktatási szempontból az év célja, hogy a diákok hasonló teológiai ismereteket szerezzenek. Mint láttuk, a jelöltek különböző háttérrel rendelkeznek, és különféle iskolákból jönnek. Kezdetben az előképzettség jelentette különbségek minden bizonnyal figyelemre méltóak, amint az kézzel fogható egy gimnáziumi képzés és egy szakképzés közötti különbség tekintetében, ugyanúgy a katolikus hit ismeretében is különbségek vannak. Az egyik célkitűzés minden bizonnyal az, hogy csökkentsük ezeket a különbségeket a szeminaristák formálása közben.

E tekintetben az előkészítő év során számos intellektuális értelemben vett kezdeményezés figyelhető meg.²⁶⁰ Ezzel a célkitűzéssel a Népek Evangelizációjának Kongregációja tanulmányi irányelveket rögzített az előkészítő évhez, amelyek a filozófia és a teológia szempontjai szerinti kulturális felkészítésre vonatkoznak.²⁶¹ Minden bizonnyal az első nem inkább előkészítő év elsődleges célja ez a kulturális felkészítés.

A Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis a következőképpen mutatja be a szükséges intellektuális képzést:

²⁶⁰ Vö. *Il periodo propedeutico – Documento informatico* in EV S3, n. 884–925.; *RFIS*, n. 155.

²⁶¹ *Circolare*, in EV10/1741, Bologna, 1987.

„a. Bevezetés a Szentírásba, amely lehetővé teszi a Bibliának és valamennyi részének elsődleges ismeretét;

b. Bevezetés Krisztus és az Egyház misztériumába,²⁶² a papság és a liturgia teológiájába a *Katolikus Egyház Katekizmusának* és a liturgikus könyveknek a segítségével;

c. Bevezetés a II. Vatikáni Zsinat és az egyházi, főképpen a pápai Tanítóhivatal dokumentumaiba;

d. A papi lelkiség elemei, különös tekintettel a különféle lelkiségi „iskolákra” és azokra a szentekre, akik példaértékű papi életükkel tettek tanúságot;

e. Az egyetemes Egyház és a helyi Egyház történetének elemei, különös tekintettel a missziós aspektusokra;

f. A szentek élete, az Egyházmegye vagy régió szentjeinek és boldogainak vonatkozásában;

g. A humán tudományok elemei, a nemzeti szerzők művein, az ország és a régió nem keresztény vallásain keresztül;

h. A pszichológia alapjai, amelyek segítik a szeminaristát az önismeretben.²⁶³

Természetesen azoktól a szeminaristáktól, akiknek már jó előképzettségük van ezen témákban, nem várják el, hogy időt pazaroljanak, hanem lehetőségük van arra, hogy új tantárgyak tanulmányozását kezdjék el, ezáltal fejlesztve önmagukat.

²⁶² Vö. *Az előkészítő időszak*, III.2. Általában véve a Krisztus misztériumában történő bevezetés arra szolgál, hogy a szeminaristák megértsék az egyházi tanulmányokat, azok szerkezetét és lelkipásztori célját. Ugyanakkor Isten Igéjének figyelmes tanulmányozása abban is segíti a szeminaristákat, hogy szilárd alapot szerezzenek hitük számára, mélyebben megértsék, és nagyobb érettséggel legyenek képesek elfogadni a papi hivatást.

²⁶³ *RFIS*, n. 156.

III.3.5. Kulturális nevelés

A kulturális fejlesztésnek fontos szerepe van az emberi növekedésből kiinduló előkészítő évben.

Az előkészítő év két alapvető szempontja:

Az első az, amely egy globális kultúra kialakításához kapcsolódik, ahogy azt a *Gaudium et Spes* is tanítja:

„Az emberi személy jellegzetes vonása, hogy csak kultúra által, azaz a természet javainak és értékeinek továbbfejlesztése által juthat el az igazi és teljes emberségre. Ahol tehát emberi élettel találkozunk, ott természet és kultúra a legszorosabban összefonódik.”²⁶⁴

A szeminaristák a való világban élnek, és boldogulniuk kell benne, így nem lehetnek elszigetelve a mindennapi élettől. Ebben az időszakban a kultúrák egymásba fonódásának folyamatát élük meg, de ha a leendő papok nem lesznek tisztában a jelen kultúrával, az egyháztörténelemmel és az Egyház aktuális helyzetével, nehézségekbe ütközik majd a kommunikációjuk a világgal. Ismerniük kell a klasszikus és a kortárs irodalmat, művészeteket, zenét és politikát. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a nézeteiknek egységeseknek kell lenniük, hanem olyan párbeszédet kell kialakítaniuk, amely számukra szellemi gazdagodást eredményezhet. A papnevelést végzőknek reális képet szükséges mutatni a világról, hogy a szeminaristák azt valóságosan értelmezni tudják.

Ma a kortárs kultúra nem ismeri el az Egyház központi szerepét, ahogyan azt a múltban tette. A kulturális sokszínűségben az Egyháznak meg kell találnia a helyét.

Az előkészítő év egy másik rendkívül fontos befolyásoló tényezője, hogy a szeminaristák különböző származási helyekről kerülnek egy intézetbe. Figyelembe véve a tanulók származási kultúráját, a papnevelést végzők rendkívül kényes feladata, hogy állandó egyensúlyt teremtsenek a jelen lévők között, a különbözőségeiket szem előtt tartva. Az egyik járható út erre vonatkozóan a különböző kultúrák és különböző rítusok

²⁶⁴ *GS*, n. 53.

oktatása. Mindenekelőtt a helyi Egyház és a magyar történelem tanulmányozása szükséges. Ez lenne az egyházmegyei identitás alapja, hogy az Egyház nagy egységén belül neki megvan a helye a részegyházban. Annak az egyházmegyének az ismerete tehát, ahonnan a tanulók jönnek, elengedhetetlen.

A kulturális sokszínűség nem jelenti azt, hogy konfliktus támad a szeminaristák között, hanem inkább azt, hogy átadják egymásnak a hit és az Egyház gazdagságának alapos ismeretét. A jelölteknek tisztelniük és ismerniük kell a többi szertartásrendet, nem egymással folytatott versenybe lépni, hanem elfogadni a másik katolikus hagyományt társként, barátként kezelve, közreműködőként az evangelizációban.

III.4. A papnevelést végzők szerepe

Az Egyházi Törvénykönyv szerint: „Az egyháznak kötelessége, de saját és kizárólagos joga is azoknak a kiképzése, akiket a szent szolgálatokra rendelnek”.²⁶⁵ A jelenlegi törvény (1983) egyértelműen kimondja a papnevelést végzők jelenlétének fontosságát. Jól tudjuk, hogy Krisztus az egyetlen példakép a formációban, és a Legszentebb Szentháromság az egyetlen igaz formátor, de a papnevelést végzők nélkül a papnevelde nem működik. Bizonyos értelemben Isten meghosszabbított kezeit képviselik. A papi képzés alapja, hogy a papnevelést végzők szép példát adjanak a testvériségről. A szeminárium tehát egy újfajta család szerepet tölt be. Miként a családban, a hozzátartozók kapcsolataiban, úgy a szemináriumban, a papnevelést végzők között is előfordulhatnak problémák, de a szeminaristáknak úgy kell érezniük, hogy ez a formáló közösség egy szerethető közösség. Nemcsak a papnevelést végzők szeretik a jelölteket, hanem a közösség is szereti önmagát, és ezen keresztül a szeminaristák is szeretik egymást.

²⁶⁵ *CIC*, can 232.

Az előkészítő évre vonatkozóan nincs kifejezett szabály a papnevelést végzők részére, viszont ahogyan a nagyszemináriumban, úgy itt is szükséges egy rektor, továbbá egy másik személy jelenléte, aki a mindennapi életet szervezi, valamint egy lelkipásztor jelenléte és a gyóntató papoké. Fontos a belső és külső fórum megléte és annak világos elkülönítése.⁵⁴ A papnevelést végzők a felelősök a képzésért. A felelősségük nagy, hiszen ezek a jelöltek először találkoznak ezzel a rendszerrel és az egész egyházi hierarchiával.

Ebben az értelemben a cél az, hogy a szeminaristák egyértelműen különbséget tudjanak tenni a belső és a külső fórumok között, ami lehetővé teszi, hogy felismerjék a szerepköröket (pl. lelkipásztor), és a papnevelést végzők tanításain keresztül elkezdhessék a képzési folyamatot.

III.4.1. Ki lehet papnevelést végző személy?

A Ratio (2016) a következőképpen fogalmaz: „A nevelők csoportja nem csupán intézményi szükségszerűség, hanem elsősorban valódi nevelői közösség, amely hiteles és nyilvánvaló tanúságot tesz a papi szolgálatról. A szeminaristák, akiket e tanúságtétel épít és nevel, jámbor nyitottsággal és meggyőződéssel fogadják a feljuk irányuló képzési javaslatot.”²⁶⁶

Az Új hivatásokat egy új Európa számára című dokumentum tisztázza a feltételeket a papnevelést végzők számára: „Az elhivatott papnevelést végző személy, mint közvetítője van jelen ennek az isteni tettnek, és a fiatal mellé áll, hogy segítsen neki felismerni önmagában a meghívását és az ezáltal alakulását.”²⁶⁷

Az egész alapképzés és a teljes oktatási illetve képzési folyamat végső célja az, hogy Krisztusban legyen. Ehhez az első lépés minden nevelő számára: tanulni Krisztustól, aki először oktatott bennünket a hitre, tőle, mert Ő „a hitünk szerzője és bevégzője” (Zsid

²⁶⁶ *RFIS*, n. 132.

²⁶⁷ *NVNE*, n. 36.

12,2). A cél az, hogy felfedezzük a bennünk lévő kincset annak a jelenlétével, aki megalkotott.

Az Egyház feladata és kizárólagos joga azok oktatása, akik a szent misztérium fogadására vannak meghívva.²⁶⁸ A papi formáció összetettsége arra készíti bennünket, hogy szembesüljünk néhány kérdéssel:

– Melyek az Egyház elvárásai azok irányában, akik a jövő papok képzésének feladatát fogják kapni?

– Ki lenne az ideális papnevelést végző a személyiségjegyei alapján és spirituális szempontok szerint tekintve, valamint pszichológiai–pedagógiai képzésének függvényében?

– Melyek lennének a papnevelést végzők kiválasztásának kritériumai, és milyen felkészítést kellene kapniuk a jelenlegi körülmények között a szeminaristák szükségleteinek megfelelően?²⁶⁹

A jövő papok formációjának pozitív eredménye nagymértékben attól függ, hogy mennyire gondosan választják meg azokat, akik gondoskodnak a fejlődésükről. A formációról szóló rendelet szerint a papok legjobbjai közül kell választani őket. Ezek a papok legyenek példamutató életűek, akik kivételes tulajdonságokkal rendelkeznek:

Legyenek „emberileg és lelkiileg érettek, tapasztalt pásztorok, szakképzettek, hivatásukban kiegyensúlyozottak, együttműködésre képesek, a feladatukhoz mérten az embertudományokban (különösen a pszichológiában) főkészültek, s *a kollektív cselekvés módjainak ismerői*. A lelki nevelésben normális körülmények között a nevelőnek papnak kell lennie. *A nevelők és tanárok érezzék felelősséget a nevelés egészéért.*”²⁷⁰

Ezek lehetnek a nevelők kiválasztásának alapkritériumai. Ha valami komoly hiányosság mutatkozik a kritériumok egy részénél, akkor az a pap nem végezhet

²⁶⁸ CIC, can 232.

²⁶⁹ NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ, *Preparazione degli educatori nei seminari*, in EV 13.

²⁷⁰ PDV, n. 66.

papnevelést. Az emberi és a spirituális dimenzió egymást kiegészítő valóságok, ha az egyik hiányzik, a másik semmit sem ér.

A mai világ nyújtotta körülmények és ezek hatásai a papi életre, a jelöltek személyiségére, túl azokon a képességeken, amelyek a lelki és lelkipásztori formációban különösen fontosak, megkövetelik a papnevelést végzők pszicho-pedagógiai felkészültségét. A jelöltek hivatástudatának felismerésében sok esetben a papnevelést végzők részéről van a hiba, mert nem kellően felkészültek elsősorban pszichopatológiai területen.²⁷¹ A papnevelést végzők, amennyiben felkészültek és pszichológiai érzékenységgel bírnak, képesek arra, „hogyan érzékeljék a jelölt valós motiváltságát, hogy felismerjék az akadályokat annak integrálódása folyamatában úgy a személyiségének és keresztény érettségének tekintetében, mint esetleges pszichopatológia szempontból. A papnevelést végzőnek óvatosan és gondosan mérlegelnie kell a jelölt személyes történetét. Egyedül azonban nem állíthat döntő kritériumot, amely elegendő ahhoz, hogy megítélhesse a jelölt felvételét a képzésbe, vagy esetleges eltanácsolását. A papnevelést végzőnek képesnek kell lennie arra, hogy felmérje a személyt, mint egy globális egészet és annak fejlődését – a maga erősségeivel és gyengeségeivel – valamint a tudatosságát, mellyel a saját problémáit kezeli és azt a képességét, mellyel felelősen és szabadon ellenőrzi önmagát viselkedését.”²⁷²

A papnevelést végző személy komplexitása magában foglalja annak jó és kevésbé jó képességeit, valamint azt, hogy megnyilvánulásaiban mennyire érett vagy épp kevésbé érett, és azt, hogy rátermettségében megközelíti-e az ideálist, vagy eltér attól.

Hogy megkönnyítsük a papnevelést végző személy körvonalazását, érdemes megvizsgálni Pidolle szempontjait.

Így négy kritérium alapján körvonalazzuk a papnevelést végző személyt.²⁷³

²⁷¹ Vö. NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ, *Orientamenti per l'utilizzo delle competenze psicologiche nell'ammissione e nella formazione dei candidati al sacerdozio*, in EV 24, n. 3.

²⁷² Ua., n. 4.

²⁷³ Vö. Prof. Laurent PIDOLLE előadása a *Corso di prassi formativi*, 2014. november 20., Klérus Kongregáció, Róma.

1. Emberszerető volta:

- Önismeret;
- Önkontroll;
- Az érzelem és az értelem kiegyenlítődése;
- Összevonása annak, aki én vagyok, és ami lenni szeretnék;
- Önbecsülés;
- Megelégedettség és internalizáció;
- Objektivitás / szubjektivitás;
- Egyéniség / közösség;
- Távollét / jelenlét;
- Részrehajlás / elfogulatlanság;
- Következetesség / következetlenség.

2. Spirituális volta:

- Papnevelést végző hivatástudat;
- Önmaga odaadása;
- Aszkézis;
- Tanúságtétel;
- Ima.

3. Lelkipásztori volta:

- Lelki kísérés;
- A szolgálatban való autoritás;
- A megkülönböztetés képessége.

4. Intellektuális volta:

- Megfelelő felkészültség;
- Kommunikáció;
- Olvasottság és egészséges szaktekintélyi volt a papképzés területén;
- Egész életen át tartó tanulás.

III.4.2. A külső fórum szerepe

A rektor a szemináriumért felelős első személy, valamint a püspök képviselője. Ő és munkaközössége felelős a szeminárium képzési programjának elkészítéséért, koordinálja és irányítja a képzési projektet. Ezen igényes feladat megvalósításához szükséges egy természetes vezetői hajlam, minthogy teljeskörűen felelős a szemináriumban folyó oktatásért és formációért. A Ratio (2016) a következőképpen határozza meg és foglalja össze a feladatkörét: „A rektor²⁷⁴ olyan papi személy, aki kiemelkedik éleslátása, bölcsessége és kiegyensúlyozottsága által, magas szinten hozzáértő²⁷⁵, aki a szeminárium vezetésében a nevelői tevékenységet koordinálja.²⁷⁶ Testvéri szeretetközösségben a nevelőkkel mély és őszinte együttműködést valósít meg. Ő a szeminárium jogi képviselője mind egyházi, mind világi fórum előtt.²⁷⁷ A rektor a nevelés egyes szakaszainak felelőseivel és a spirituálissal azon dolgozik, hogy minden eszköz rendelkezésre álljon a hivatások mérlegelésére és fejlődésére.”²⁷⁸

A rektor a szeminaristákkal egyetemben részt vesz az intézet életében, de közöttük a legfőbb hatáskört tölti be. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ez a szerepkör Istentől származik, aki ilyen módon képviselteti magát. Ebben az értelemben fontos hangsúlyozni, hogy mind a tekintélyelvűség mind a karrierizmus kockázata veszélybe sodorhatja a szeminárium életét.²⁷⁹ Emiatt a rektornak, egészséges embernek, jó kereszténynek és papnak kell lennie megfelelő emberi és tudományos képességgel, hogy vezetni tudja a szemináriumot. Az ember egységessége magában foglalja a szexuális szférát is, amely a mai szexuális botrányok fényében fontos, hogy egyre inkább egészséges példája legyen a cölibátus iránti elkötelezettségnek. A rektor szerepe továbbá,

²⁷⁴ Vö. *Preparazione degli educatori nei seminari*, in EV 13, n. 3224–3226.

²⁷⁵ Vö. Ua., n. 3152–3153.

²⁷⁶ Vö. *CIC*, can. 260.

²⁷⁷ Vö. Ua., can. 238. §.2.

²⁷⁸ *RFIS*, n. 134.

²⁷⁹ Vö. *OT*, n. 5.

hogy Jézus Krisztust képviselje a szeminárium előtt, és megteremtse a képzéshez szükséges családi légkört.

A rektorhelyettes vagy a prefektus megszervezheti a tudományos oktatást, és irányíthatja a papnevelő intézetet. „A rektorhelyettesnek alkalmasnak kell lennie a nevelés területén végzett feladathoz és az a feladata, hogy kellő diszkrécióval segítse a rektort nevelői feladatában. Általában véve a rektorhelyettesnek „kiváló pedagógiai adottságokkal kell rendelkeznie, örömteljes szeretettel és az együttműködés szellemében kell végeznie szolgálatát.”²⁸⁰

III.4.3. A belső fórum szerepe

A lelkipásztor képviseli a belső fórumot, szerepe: „A lelki nevelést a tudományos és a lelkipásztori képzéssel szorosan össze kell kapcsolni, és főként a spirituális segítségével úgy kell végezni, hogy a növendékek megtanuljanak bensőséges, és állandó közösségben élni az Atyával az ő Fia, Jézus Krisztus által a Szentlélekben.”²⁸¹

A spirituálisnak kettős szerepe van:

I. A lelki élet megszervezése. Ha nincs egy másik közreműködő a szemináriumban, akkor a lelkipásztornak meg kell szerveznie a közösség spirituális életét is. Ez azt jelenti, hogy miséznie kell a szeminaristáknak, le kell vezetnie a hivatalos imákat, meg kell szerveznie a lelki gyakorlatokat. Ez a külső fórum része. Az előkészítő évben ez központi kérdés, hogy a szeminaristák tanulhassák és ismerkedhessenek a liturgiával, technikailag is megtanulják a különböző szertartásokat és a liturgikus fegyelmet.

II. A másik feladat magán vonatkozású, személyes beszélgetések folytatása a szeminaristával. Ebben az időszakban a hivatástudat egy kis mag, és senki sem látja, mit

²⁸⁰ *RFIS*, n. 135.

²⁸¹ *OT*, n. 8.

tartalmaz ez a mag. A seminaristáknak lelki bizalmasuk lesz, aki gondoskodik a hivatástudat építéséről, és megfigyeli a szívük titkait.

A lelkivezetőnek, tevékenysége révén, egy adott egyházmegye lelkiségét kell megteremtenie, és meg kell mutatnia a papság egységét, ahol különböző karizmák és különböző lelkiségi irányok vannak jelen.²⁸² Ezért a lelkivezetés nem propagálhat csak egyféle lelki utat (szentignáci lelkiség, ferences lelkiség...), a jelölteknek ugyanazt a mentalitást kell fellelniük az egyházmegye plébániáin.

A lelkivezetőnek tudnia kell, hogy ez csak egy évig tartó kapcsolat, és nem alakíthat ki a saját személye iránti függést, ahogyan más esetben sem. A lelkivezető, mint minden más papnevelést végző személy egy formáló eszköz Isten kezében. A bensőséges kapcsolat fontos, és a jelöltnak minden lelki tekintetben meg kell nyílnia a lelkivezető előtt, de ez nem alakulhat barátsággá. A lelkivezetőnek meg kell őriznie tekintélyét, mely Istentől származik.

²⁸² NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ, *Direttive sulla preparazione degli educatori nei seminari*, in EV 13, n. 55.

IV. FEJEZET

MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ÉS IDENTITÁS AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÉVBEN

Amint azt Szent II. János Pál pápa pappá szentelésének 50. évfordulója alkalmából mondta, a hivatás ajándék és titok.²⁸³ Isten maga titok, akit senki nem tud teljesen kiismerni. Szent Ágoston szerint azt állítva, hogy ismerjük Istent, csak azt jelenti, hogy gondolataink nem távolodnak el tőle, mert Isten felfoghatatlan. De ez nem jelenti azt, hogy Isten megismerésével kapcsolatos kutatásaink feleslegesek. Fontos, hogy Isten keresése és a hivatásunk magyarázata egyfajta zárandoklat legyen. Csak a zárandoklat során találjuk meg a célunkat, és látjuk helyesen önmagunkat. Az útnak, amit választunk, minden szakasza nagyon fontos, de talán elmondhatjuk, hogy a zárandoklatban az első szakasz meghatározó, hiszen a személy ekkor áll be valamilyen irányba. Ez az irányultság természetesen változik, mert fejlődik az ember, de ha az első lépések helytelen irányban indulnak el, később nem biztos, hogy lehetőség nyílik a korrekcióra, vagy csak nagy nehézségek árán. Ezért hangsúlyos a papképzésben a jelölt belépése az előkészítő szemináriumba. Elkerülve ezzel, hogy irreális célt állítson fel, amit nem mindig tud egyértelműen követni a tarthatatlansága miatt. Stabil segítséggel azonban a személy képes választani, felismerni, megkülönböztetni az érzelmeket, megtalálni az elhivatottságát és az értékeit, hogy megfelelő magatartást tanúsítson.

²⁸³ II. JÁNOS PÁL PÁPA, *Ajándék és titok*, Újember Kiadó, Budapest, 1997. p. 9.

IV.1. Mi a megkülönböztetés?

A „megkülönböztetés” kifejezés egy alapvető keresztényi és emberi tudásra vonatkozik. E nélkül az ember nem élhet teljes életet. Napjainkban ez a folyamat talán fontosabb, mint korábban. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a világ az utóbbi 50 évben gyorsabban változott, mint az elmúlt két évszázadban. Mint korábban láttuk, a család, a plébánia formája/lehetőségei, és maga az Egyház is megváltozott, hisz a körülötte lévő világgal együtt él a közösség. A mi esetünkben Magyarországon hangsúlyozni kell, hogy az állam formája is néhányszor megváltozott az elmúlt időszakban, ahogyan korábban részletesen is vizsgáltuk, tehát élnek olyan tagjai a közösségnek, akik többféle államformát átéltek. A ma szemináriumba lépőknek legtöbb esetben már nincs ilyen tapasztalata, a történelmi emlékezés van jelen az életükben. Ezek a tények viszont megérintik a személyt, a mentalitását és értékrendszerét. Azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy manapság mi a fontos, az ember elgondolkodik életének jelentőségéről és önnön sorsáról, megpróbál különbséget tenni a jó és a rossz között, valamint a pozitív és a negatív értékek között. A megkülönböztetés egy velünk született szükséglet és a hit alapvető dimenziója. Ahogyan azt Fernandez mondja: „A kereszténységben a megkülönböztetés ugyanolyan fontos, mint az Isten akaratának keresése és teljesítése: két olyan szempont, amelyek a megkülönböztetéstől függenek, amelyek gyakorlata meghatározza a hit dinamizmusát. A vallásos ember számára ez a hűség és boldogság útja.”²⁸⁴

Ma gyakran használunk olyan kifejezéseket, amelyek kifejezetten utalnak a hétköznapi életben megélt megkülönböztetés fontosságára, mint például az egyenlőség, a szabadság, az igazságosság, a szolidaritás, a részvétel, a kreativitás, a lelkiismeret, a szolgálat, a párbeszéd, a szubszidiaritás, stb. Ha konkrét hétköznapi példára gondolunk, akkor példának vehető a politika, illetve az arról szóló híradások, ahol senki sem lehet meggyőződve arról a beáramló hírek alapján, hogy melyik politikai irány szolgál az egyének, az emberiségnek, hiszen maguk a hírek sem megbízhatóak minden esetben.

²⁸⁴ FERNANDEZ M. M., *Discernimento*, in T., GOFFI – A., PALAZZI (EDD), *Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, Ancora, Milano, 1994, p. 616.

Ezek a szavak megmutatják a mai emberi valóságot és a mindennapi életet, amelyből a szemináriumot vállaló szeminaristák érkeznek. A megkülönböztetés fontosságát és szükségességét, valamint annak mai értékét nem lehet megkérdőjelezni. Ez önmagában az igényes élet követelménye, hogy milyen irányba mozduljon el a személy élete, a legkisebb rezdüléseket is figyelembe véve.

Ez a folyamat fontos, mert sokszor találkozhatunk "jóindulatú tudatlansággal, hamis szeretettel és / vagy hamis odaadással".²⁸⁵

A megkülönböztetés folyamatát szükséges világosan meghatározni. E tekintetben érdekes megemlíteni P. González Magaña SJ által tett különbséget a helyes felismerés és a között, ami nem tekinthető ilyennek.²⁸⁶

Az elsőtörték:

- Nem csak technika kérdése, hogy az érvelés határozott legyen;
- Nem egy módszer, mint a matematika;
- Nem csak egy okfejtés, érvelés – igen vagy nem;
- Nem egy többségi döntés;
- Nem csak valós okok választás szerinti felsorolása;
- Nem csak morális szempontok listája;
- Nem erkölcsi ítélet.

A megkülönböztetés nem más, mint:

- Használni az értelmet, tudjam döntéseimnek lehetséges eredményeit;
- Döntésem megegyezik–e azzal az akarattal, amit Isten akar nekem?;
- Felteszem magamnak a kérdést: mi az Isten akarata az életemmel és a cselekedeteimmel kapcsolatban;

²⁸⁵ Vö. RONDET M., *Formazione al discernimento spirituale personale e comunitario*, Ancora, Roma–Milano, 1975. p. 182.

²⁸⁶ Vö. GONZÁLEZ MAGAÑA J. E., *Todo Para La Mayor Gloria de Dios: Estudios Sobre La Espiritualidad Ignaciana*, Gregorian & Biblical Press, Roma, 2019.

- A különböző konkrét lehetőségek közötti választás és az Isten akaratának felfedezése;
- Hagyom, hogy Jézus szelleme szabadon uraljon engem;
- Meghallani Isten szavát, amely minden emberben és az adott helyzetben megnyilvánul a lelkiismeret titkos felfedezésében.

A megkülönböztetés felveti azt a kérdést, hogy mit akar Isten mindnyájunktól egy konkrét helyzetben, különösen akkor, ha a körülmények nem mindenig egyértelműek, és a saját következtetéseink nem mindig érik el a kívánt célt.²⁸⁷

Schiavone–val egyetértésben azt mondhatjuk, hogy: „A megkülönböztetésben időről–időre megjelennek az ismert kategóriák, melyek megegyeznek a «tetszik» vagy «nem szeretem», «egyetérték», «nem akarom», «nem adom fel, és nem lépek vissza» fogalmakkal».²⁸⁸

IV.1.1. A kifejezés terminológiája és jelentése

A manapság oly sokszor használt és népszerű „megkülönböztetés” kifejezés, különböző helyzetekre utalhat, és ez a fogalom más jelentésekkel is bír. A terminológia megmutatja ennek a szónak a gyökereit, és ezen keresztül lehetséges még jobban megérteni a szó célját és jelentését.

A szó gyökere a szanszkrit *kri* vagy *kir* szavakból származik, mely pont a megtisztulást, a tisztítást jelenti. Ahhoz, hogy elhatározásra jusson, hogy felismerje a meghívást, fontos, hogy az egyén megtisztuljon minden tisztátalan dologtól. A görög nyelvben megtalálhatunk különböző kifejezéseket, mint a *krinein*, *krino*, *synēsis*, *dokimazein*, és a *ginōskein* (tudni) igét. Ezek a szavak azt jelentik: elválasztani,

²⁸⁷ Vö. SUDBRACK J., *Unterscheidung der Geist*, in SCHÜTZ CH., *Praktisches Lexikon der Spiritualität*, Verlag Herder, Freiburg im Breisgau, 1988, p. 1328–1329.

²⁸⁸ Vö. SCHIAVONE P., *Discernimento vocazionale*, in *Dizionario di Pastorale Vocazione* a cura del Centro Internazionale Vocazionale Rogate, Editrice Rogate, Roma, 2002, p. 420.

kiválasztani, értelmezni, bírálni, kritizálni, megoldani, dönteni.²⁸⁹ A latin nyelvben más alakokat is találunk, amelyek a mi kifejezésünkre utalhatnak. A *cerno*, *cernere* ige jelentése: világosan érzékelni a dolgokat, elkülöníteni, szelektálni, mélyükre hatolni, megérteni, dönteni, meghatározni.²⁹⁰ A *cernere* fogalma "nem felel meg pontosan a görög *krino*-nak; de feltételezi a dolgok és a valóság azon megfigyelését, amely a valós helyzet felismeréséhez vezet, és erősíti a döntést, mely szerint távol kell maradni mindentől, ami zavaros, és ezt a "dis" prefixum jelöli az olasz nyelvben".²⁹¹

Tehát az olasz *discernere* kifejezés azt jelenti, hogy meg kell határozni a dolgokat a határaikon belül, alaposan megvizsgálva és megfelelően értelmezve őket. Ez magában foglalja a valóság kritikus elemzését, annak helyes értékelését, és az ebből fakadó döntések iránti elkötelezettséget.²⁹²

A szemantikus gazdagság megmutatja ennek a fogalomnak a sajátos természetét, amely leírja azt a folyamatot, amelyben jelen van a tudás, az ítélet, a bizonyítás, az értékelés és a döntés. Különleges dolog a megkülönböztetés az ember életében, de Isten képmására jöttünk létre, hogy képesek legyünk azt beazonosítani és elfogadni. Mindez azt jelenti, hogy egyértelműen el kell utasítanunk a gonoszt, és a jót kell választanunk.²⁹³

IV.1.2. A megkülönböztetés a Bibliában

A megkülönböztetés, mint kifejezés mibenlétét a Szentírásban is pontosítani kell, ami referenciapontként szolgálhat számunkra a fogalom használatában.

Az Ószövetségben egyetlen szót sem találunk, amely azonosítható lenne a mi fogalmunkkal, de számos hasonló kifejezést fellelhetünk, melyek ebbe az irányba képesek vezetni bennünket. Meg lehet találni az *spt* (*krinein*-nek megfelelő) szót,

²⁸⁹ Vö. VARI L., *Discernimento*, in cura di G. DE VIRGILLO, *Dizionario Biblico della vocazione*, Editrice Rogate, Roma, 2007, p. 251.

²⁹⁰ Vö. FERNANDEZ M. M., *Discernimento*, in GOFFI T., – PALAZZI A., (EDD), *Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, Ancora, Milano, 1994, p. 616–617.

²⁹¹ RUIZ JUARDO M., *Il discernimento spirituale. Teologia, storia, pratica*, Edizioni San Paolo, Milano, 1997, p. 22.

²⁹² Vö. FERNANDEZ M. M., *Discernimento*, p. 616–617.

²⁹³ Vö. COSTA M., *Il direzione spirituale e discernimento*, Edizione Adp, Roma, 2009, p. 201.

amelynek jelentése: kormányozni, uralni és bírálni. A *safat* és a *sofet* fogalmak a következőket jelentik: bírálni, uralni. Ezek a jó és a rossz közötti különbségtételre utalnak. A törvény szerint figyelemmel kell követni, védelmezni kell a szegényeket, az ártatlanokat és a bűnösöket, ezért a bűnök elkövetése helyett inkább el kell ítélnünk a bűnt. Ez foglalja össze a tökéletes bölcsességet, amit a *mispát* fogalmaz meg, amely szem előtt tartja az adott személy jogait.

Az Ószövetségben számos olyan kép található, amelyek a megkülönböztetésre utalnak, de ezt nem így nevezik meg. Jó példa erre Mózes és a vének együttműködése, akik segítenek Mózesnek (Ez 18, 13–26); majd a papok és a próféták (MTörv 17, 8–13); tevékenységük révén megkülönböztették a bírakat és az írástudókat is (MTörv 16, 18–20).²⁹⁴

Az Újszövetségben a megkülönböztetés fogalmának különböző példái találhatók. Míg az ige formái a *diakrinō* és a *krinein*, addig a főnév formája a *diakrisis*. A *diakrinō* kifejezés jelentése gazdag, hiszen az ige azt jelenti: ismerni, megkülönböztetni, eldönteni, megítélni, értékelní, kételkedni valakiben, megkérdezni önmagától valamit.²⁹⁵ Az Újszövetségben a kifejezés hangsúlya nem a jogi–erkölcsi szempontokon van, mint az Ószövetségben, inkább egy vallási, spirituális jelentést akar megnevezni. Az Apostolok Cselekedeteiben is láthatjuk ezt a felfogás-változást. A Szentlélek befogadása, az Istennel való személyes kapcsolat felülír minden korábban ismert kategóriát, így már nem számít a származás, a társadalmi, vallási hovatartozás ebben az új értelmezésben.

A Korintusiakhoz írt levélben Pálnál is (1Kor 11,29–34; 14,29) találunk egy új megítélésbeli szemléletet, amely a megkülönböztetésben, döntéshozatalban, azaz egy ítékezés meghozatalának összességéből áll. Az 1Kor 12. és 10. szakaszban konkrét hivatkozás található a lelki megkülönböztetésre (*diakriseis pneumàton*). Ez nem jogi értelemben áll, ahogyan az az Ószövetségben jelen van. Krisztus személye új perspektívát adott az embereknek és rajta keresztül az emberek láthatják a Mennyei Atya akaratát.

²⁹⁴ Vö. FERNANDEZ M. M., *Discernimento*, p. 617.

²⁹⁵ Vö. BALZ H.– SCHNEIDER G., *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament I.*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart, Berlin, Köln, 1992, p. 732–739.

„A hívő ember Krisztusban való létének körülményei és részletei engedelmességének megvalósulásai lesznek a Lélemben, amely állandó hűségben kell, hogy tükrözze Isten akaratát a gyakorlatban, a szellemi tisztánlátáson keresztül.”²⁹⁶ A Szentlélek által észlelhetjük Jézus Krisztus mentalitását (*noÿn*), és találhatjuk meg önmagunkban az Atya akaratát. A személyes kapcsolattartás az Istennel (imádság, meditáció és a szentségek vétele) újfajta légkört teremt a hívők között a Szentlélekben, és ez segíti a helyes megkülönböztetést.²⁹⁷

Ez a dolgozat nem arra a célra törekszik, hogy teljes mértékben megmutassa a megkülönböztetés fogalmának jelenlétét és időbeni változását a Szentírásban, de segíthet abban, hogy értelmezzük azt. Láthatjuk a különbséget az Ószövetség és Újszövetség között, és ez segíthet a szó céljának és a megkülönböztetés folyamatának jobb megértésében.

IV.1.3. Hivatás-megkülönböztetés

Előbb már láttuk a megkülönböztetés fogalmának az értelmezését. Természetesen a folyamat, amelyben a hivatástudat egyre összetettebbé válik, egyre nagyobb tételt bír. Ha az ember megfelelően ismeri fel hivatását, teljes életet élhet a szó szoros értelemben, de élete során mindig tapasztalhat bizonyos hiányérzetet. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy egyes döntések megváltozhatnak úgy, mint maga az ember. A papi hivatás vagy a házasság melletti elköteleződésnek jellegzetessége a maradandóság, miután a szentségi jegy erősíti meg a személyt. Tehát nem irreleváns, ha valaki úgy dönt, hogy elindítja ezt a folyamatot. Azért nevezhető folyamatnak, mert egy egész életen át tart, és ezért már az első, tehát az előkészítő évtől kezdve komoly erőfeszítéseket igényel.

Ebben az értelemben a János evangéliumában található szavak segítenek nekünk: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket” (Jn 15,16). Ez az evangéliumi szakasz biztosítja és megerősíti, hogy a megkülönböztetés az Egyház ősi

²⁹⁶ RUIZ JUARDO M., *Il discernimento spirituale. Teologia, storia, pratica*, p. 35.

²⁹⁷ Vö. Ua., p. 27–36.

gyakorlata, miszerint az ember válaszol, fedezi fel Isten hívását. A legelső időszakról kezdődően az újszülött Egyház első tevékenysége arra irányult, hogy hangsúlyozza, Mátyás megválasztása Isten kegyeleméből történt, tehát nem önkéntesség az Egyházban való szolgálat, hanem válaszadás a meghívásra. (ApCsel 1,15–26) Minden hivatástudatban az elvárt alkalmasságon kívül jelen van egy személyes megszólítás, mely Istentől jön, és amely mindennek a lényegét jelenti.

Ebből az következik, hogy az ember célja az, hogy felismerje és teljesítse Isten tervét, és eközben higgyen abban, hogy ez a terv az üdvösséget hozza el számára, az Isten országához való tartozást, és ugyanakkor örömet és boldogságot a mindennapi életében. Ez az ember életének a vezérmotívuma.²⁹⁸ Amikor hivatás-megkülönböztetésről beszélünk, feltételezzük, hogy ez a tendencia olyan emberben van jelen, aki hisz Istenben, és akaratát a mindennapi életében keresi. Enélkül a megkülönböztetés folyamata nem jelent semmit, mert nem volna stabil alapja. Schiavone világos definíciót ad erre: „Megkeresni és beazonosítani az utat, a tervet, melyet az Atya minden egyes gyermeke számára kijelöl, és azt átfogóan támogatja és integrálva valósítja meg.”²⁹⁹

Mindemellett sok fiatal érezheti úgy manapság, hogy nem könnyű meghallani Isten hangját, amint azt láttuk, hogy nem könnyű dönteni és felismerni a zűrzavaros hétköznapiakban. Néha Krisztus követőinek karizmája és értékei nem átláthatóak és valószínűleg nem megítélhetőek világi mértékekkel, ezáltal lényegi zavarokat okoznak a fiatalokban.³⁰⁰ Del Core jó áttekintést nyújt a mai előkészítő évbe belépő jelöltek helyzetével kapcsolatban:

„Összevetve a napjaink életét körbevevő, mindenki által megtapasztalt vallási identitás bizonytalanságával és olykor ideiglenesnek tűnő jellegével, egy változó és átmeneti helyzetben, egy új módját kell keresni a jelenbe való beilleszkedésnek és a jövőre való ráhangolódásnak [...] Ennek függvényében [...] felül kell vizsgálni, miként lehet megalapozni a hivatások megkülönböztetését és azok kísérését, hogy jobban

²⁹⁸ Vö. RH, n. 15.

²⁹⁹ Vö. SCHIAVONE P., *Discernimento vocazionale*, p. 420.

³⁰⁰ Vö. DEL CORE P., *Il discernimento vocazionale*, in DEL CORE P. –PORTA A. M., (a cura di) *Identità, cultura e vocazione. Quale futuro per la formazione in Europa?*, LAS, Roma, 2002, p. 260–261.

reagálhassunk az új helyzetekre, amelyek magukba ölelik [...] mind a fiatalok új korosztályát mind a papnevelést végző személyeket.”³⁰¹

Kétségkívül az új világhelyzet új körülményt teremt a hivatás megválasztásához. A papnevelésnek ezzel a valósággal kell számolnia, reagálnia kell erre a valóságra, hiszen Jézus mindig korhű volt a saját élethelyzetében. Fentebb láttuk, hogy mit jelent a megkülönböztetés (megítélés, elkülönítés, értékelés, vizsgálat, kiválasztás). Ezért érdekes megfigyelni a *hivatás* szó (latinul *vocatio* = hívás, meghívás) etimológiáját, vagyis a *hívni* megfelel a görög *klēsis* szónak (kaleō = hívom), amellyel a héber ige a *qārā* jelenik meg a Septuaginta hasábjain. Meghatározott értelemben azt a hívást jelöli, amelyet Isten az emberi teremtménynek címez.³⁰² Röviden kijelenthetjük, hogy ez a folyamat a meghívás kiértékelését / megvizsgálását jelenti. Ebben a tekintetben leszögezhetjük, hogy nincs nehézség a meghívásban, a rítusok csak a hivatás formáját adják, de az elhivatottság nem függ a rítustól. A megkülönböztetés lényege hasonló maradt: a hívás Istentől származott-e, vagy nem; és a személy megfelelő képességekkel rendelkezik-e vagy nem.

A meghívás folyamatában olyan dinamizmust találunk, amely magában foglalja azt a személyt, aki hív (a mi esetünkben Istent) és azt a személyt, akinek a meghívás szól. A meghívás célja az, hogy a címzett az üzenet feladójának képére alakuljon, aki természetesen nem más, mint Krisztus. Ahogy Jurado összefoglalja XII. Pius szavait:

„...a meghívás egy isteni kiválasztás, amelyen keresztül Isten szándéka nyilvánul meg a személy iránt, akit egy adott misszióra választ ki, vagy egy különleges helyre rendel az isteni tervben, hogy ő végezze be feladatát Krisztus titokzatos testében, és ezért odaítéli mindazon tulajdonságokat és kegyelmeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy eleget tegyen ennek az isteni feladatnak.”³⁰³

³⁰¹ Vö. DEL CORE P., *Orientamenti e criteri per il discernimento vocazionale*, in DEL CORE P. – FISICHELLA M., (a cura di), *Il noviziato tra vecchi e nuovi modelli di formazione. Contesti e percorsi formativi per una responsabilità condivisa*, LAS, Roma, 2008, p. 326–327.

³⁰² Vö. SUDBRACK J., *Unterscheidung der Geist*, in SCHÜTZ CH., *Praktisches Lexikon der Spiritualität*, Verlag Herder, Freiburg im Breisgau, 1988, p. 1328–1329.

³⁰³ RUIZ JUARDO M., *Il discernimento spirituale. Teologia, storia, pratica*, p. 260.

A megkülönböztetés folyamatában fontos, hogy a személy ne legyen egyedül, különösen a formáció első időszakában. A lelkipásztor vagy más személy jelenléte a megkülönböztetés folyamatában mindig fontos, de különösen a kezdeti szakaszokban. Néhány jellemző viselkedésmód a formáció kezdeti időszaka során a következő: a személy nem áll mindig nyitottan Isten akaratára, így nem tudja meghallani Isten hangját, vagy a rendezetlen érzelmek akadályozzák meg a valóság észlelésében; máskor saját vágyait vagy ambícióit összekeverheti az isteni hanggal anélkül, hogy figyelembe venné saját lehetőségeit és a szabad isteni választást.³⁰⁴

Tehát elmondhatjuk, hogy a hivatások megkülönböztetésének a folyamata Isten és az ember közötti együttműködés. Isten meghívást kezdeményez, amelyre az embernek válaszolnia kell. De ez a folyamat nem olyan egyszerű, mert az ember nem tökéletes, bűntől sebzett teremtmény. Az embernek foglalkoznia kell önmagával, és a megkülönböztetésnek a papi életben attitűdnek kell lennie. Tehát:

„Ez egy bölcs és körültekintő hozzáállást feltételez, amely abból születik, hogy elkötelezetten és tudatosan hallgat Istenre a meghívott, de ugyanakkor a személyes és a társadalmi valóságból is születik a folyamat: ez megköveteli az intelligenciát, az igazságos ítéletet, a valóságot és a hitelességet, a belső szabadságot és mentességet az előítéletektől vagy a valóság előítéletes felfogásától, diszkrét döntéshozást, és mindenekelőtt a nyitottságot és a készséget arra, hogy felfogja a helyzetek gondos olvasatából származó jeleket.”³⁰⁵

IV.1.3.1. A hivatás-megkülönböztetés folyamata

Elsőre úgy tűnik, hogy a hivatás-megkülönböztetés egy lecke, mintha egy tantárgy lenne. Bizonyos értelemben ez igaz, hiszen ebben a folyamatban a személynek értékelnie kell a meghívás jeleinek meglétét vagy hiányát. Másrészt a személy és a hivatás összetett

³⁰⁴ Vö. RUIZ JUARDO M., *Il discernimento spirituale. Teologia, storia, pratica*, p. 259–261.

³⁰⁵ RIVA S., *Per una pedagogia vocazionale del sacerdozio. Indirizzi ed esperienza alla luce del Concilio*, La scuola, Brescia, 1966, p. 27.

valóság, amelyben jól meg lehet különböztetni az elhivatottság egyes részeit. Ezekkel a részekkel a hivatás, a döntés tágabbá válik. Ebben az értelemben beszélhetünk külső és belső megkülönböztetésről, vagy strukturális és dinamikus aspektusról.³⁰⁶

Szent VI. Pál pápa a II. Vatikáni Zsinat utolsó szakaszában így beszélt a hivatásról:

„Isten hangja, ahogyan hív bennünket, két különböző módon fejeződik ki, melyek csodálatosak és összetartók: egy belső, mely a kegyelem, a Szentlélek, amelynek kimondhatatlan a belső varázsa, hogy az Úr „néma hangja” hasson az emberi lélek mérhetetlen mélységeiben; és egy külső, érzékeny emberi, társadalmi, jogi, konkrét, mely Isten szavának misztériuma, az apostolé, a hierarchia, mint nélkülözhetetlen eszköz, melyet Krisztus hozott létre és akart, mint egy gépezetet, mely arra desztinált, hogy lefordítsa érthető nyelvre az Igét és az isteni parancsolatot. Így mondja a Szent Pál szerinti katolikus tanítás: *Quomodo audient sine praedicante? ...*”³⁰⁷

A belső meghívás be akarja mutatni a különböző elemeket, a jelöltek természetes adottságait, például: erkölcsi magatartás, lelki attitűdök, a szellemi képesség, fizikai egészség, stb. A külső meghívás azonban a hivatás motivációira vonatkozik. Motiválás alatt értjük azokat a pszichológiai mechanizmusokat, amelyek a hajlandóság alapját képezik, és amelyektől függ, hogy az alany milyen módon reagál a környezeti ingerekre.

Ezek a különbségek segítenek abban, hogy jobban felismerhetővé váljon az isteni meghívás természete, és segítik a hivatás jobb megértését. Először is a propedeutikus időszak nagy jelentőséggel bír a valóság megismerése és elemzése szempontjából, a hivatástudat jelenlétén túlmenően. A *Presbiterium Ordinis* rendelkezés megerősíti a megkülönböztetés, a valós idejű megkülönböztetés fontosságát. Amint azt a dokumentum hangsúlyozza: „Az Úr hívó szavát azonban soha nem szabad úgy várni, hogy az valamilyen rendkívüli módon jusson el a leendő pap fülébe. Inkább olyan jelekből kell

³⁰⁶ Vö. SZENTMÁRTONI M., *Psicologia della vocazione religiosa*, Editrice Pontificia Università Gregoriana, Roma, p. 46–58.; R. HOSTIE, *Il discernimento delle vocazioni*, Borla Editore, Torino, 1964, p. 35–105.

³⁰⁷ VI. PÁL PÁPA BESZÉDE, 1965. május 5–én, in *L'Osservatore Romano*, 1965 május 6., Róma, p. 1.

fölsismerni és megítélni, melyekből Isten akarata az okos keresztényeknek a hétköznapokban mutatkozik meg; e jelekre a papoknak nagyon figyelniük kell.”³⁰⁸

IV.1.3.2. A meghívás külső megkülönböztetése

Először is számba vehetjük azokat a külső jeleket, a kegyelem nyilvánvaló megmutatkozásait, amelyek kifejezésre juthatnak a jelölt hajlamainak összességével, az adott életformához való viszonyában. Ebben az értelemben láthatjuk, hogy alkalmas-e a papi hivatásra.

Ez a szerkezet számos nyilvánvaló elemet tartalmaz, amelyeket természetes elemeknek nevezhetünk. A hivatás vizsgálatakor nem lehet félreérteni, mert ezek a belső természet jelei is. Néhány meghatározó pont található a külső meghívásban: a tanulásra, az egyházi életre való pszichés rátermettség, erkölcsi hozzáállás, valamint az intellektuális képességek.³⁰⁹ Ezek a pontok megmutathatják a megkülönböztetés útját, összpontosítva arra, hogy mi a kritérium és a megkülönböztetés folyamatának erőssége. Ezeken keresztül értékelhetjük a hivatástudat jeleit.

1. Az Egyházi Törvénykönyv a következőképpen fogalmaz a jelölt megítélésével kapcsolatban: „A nagyszemináriumba a megyéspüspök csak azokat vegye fel, akik emberi, erkölcsi, lelki és értelmi adottságaik, valamint testi és pszichés egészségük, továbbá helyes szándékuk alapján alkalmasnak tűnnek arra, hogy véglegesen a szent szolgálatra szenteljék magukat.”³¹⁰ A pszichés egyensúlyt a jelölt életkorához viszonyítva kell megfigyelni, mert nem minden életkorban van egyenletesen jelen. Ebből a szempontból hangsúlyos az előkészítő év, mert a késői serdülőkortól kezdve a kora felnőttkorig tartó időszakban helyezkedhet el ez az időszak. Ez az időszak az érzelmi beilleszkedésből áll, melynek alapjait a családban teszik le és ezt hozhatja, illetve kellene magával hozni a növendéknek. P. Szentmártoni szerint: „Az egyén biztonságérzete, ellazulása, és elégedettsége abból a belső meggyőződésből fakad, hogy a saját családjá

³⁰⁸ *PO*, n. 11.

³⁰⁹ Vö. SZENTMÁRTONI M., *Psicologia della vocazione religiosa*, p. 51–56.

³¹⁰ Vö. *CIC*, can. 241, §1.

tagjai szeretik őt, a megtapasztalt érzésekből, és abból, hogy elégedettséggel tölti el önmaga és mások családban elfoglalt helye, egy nyugodt és kölcsönös elfogadás légkörében.”³¹¹

P. Szentmártoni további gondolatai szerint a serdülőkorban a fiatalnak fel kell nőnie és le kell válnia, meg kell próbálnia kilépni önnön egocentrikusságából a közösség felé. Ebben az időszakban a fiatal felnőtt felfedezi a lehetőségeket, a belső szabadságot, az önzetlen szeretetet, és léteznie kell egy erőnek a saját magatartásának irányítására. «A meghívás pszichológiailag hiteles, ha a személy hozzáállása pozitív abban az értelemben, ahogyan szabadon válaszol az agresszió és a szexualitás átalakulására.”³¹²

2. A tanulmányokban fontos bizonyítani a teológia tárgyának alapvető és mély ismeretét, megfelelő koncentráció képességet és a tanulásra irányuló állandó vágyat. Ezek a képességek és készségek azok, amelyek minimálisan szükségesek ahhoz, hogy egy fiatal jó pappá váljon. Az, ha valaki képes jól tanulni, nem jelenti azt, hogy hivatástudata is van. „A hivatástudat egy jól megformált fejet feltételez, és nem egy jól megtömött fejet.”³¹³

3. Az erkölcsi attitűdök az előkészítő év során egyfajta képet nyújtanak a személyről. Pontosabban az a kérdés, hogy ezek az értékek hogyan nyilvánulnak meg az életében, és hogyan tudja helyesen alkalmazni az erkölcsi értékeket, vagy létrejön a moralizálás veszélye, így hozván létre egyfajta „elitizmust”. Ezért fontos, hogy az ember teljesen megismerje önmagát és azt, hogy miként viselkedik bizonyos helyzetekben. Schelton szerint különösen fontos néhány kérdés arra vonatkozóan, hogy mit jelent neki a személyes felelősség, az a képesség, hogy kontrollálni tudja az érzéseit, hogy mit tanult a múlt tapasztalataiból, és milyennek látja saját érettségét, valamint azokat a kérdéseket, amelyek a személyes csalódások elfogadására irányulnak és a képességre, hogy önmaga

³¹¹ SZENTMÁRTONI M., *Psicologia della vocazione religiosa*, p. 51.

³¹² Ua., p. 52.

³¹³ HOSTIE R, *Il discernimento delle vocazioni*, p. 66.

életét egy szélesebb perspektívában lássa.³¹⁴ Ezek a gondolatok felvetik a kérdést, hogy mi a pozitív és a negatív az emberben, és hogy hogyan alkalmazhatja a múltat a jelenére, és ez a valóság milyen jövőt épít fel a jelöltben.

4. Az egyháziasság érzése, illetve az Egyházhoz való tartozás biztosan nem jelenti kizárólagosan csak az egyházi ruhák viselését, az ún. egyházas viselkedésbe való belemerülést. Az Egyház lényege, valamint a papi szolgálaté is maga a misszió, amely hármas feladatként fejeződik ki: tanítani, vezetni és megszentelni. A missziónak a papi élet lényegi részének kell lennie, és ebből a pap képes megérteni önmagát, hivatását és az Egyház minden cselekedetét. A missziós identitásból származik az öröm és a hivatás szeretete, amely különböző feladatokon keresztül fejezhető ki.³¹⁵ Ez az egyháziasság érzése erősítette Szent II. János Pál pápát:

„A cél a szolgálati papság, pontosabban a szolgálati papság, mint a Jézus Krisztus papságában való részesedés az Egyházban. A szolgálati papság küldetésének és természetének ismerete az evangéliumi fölismerés elengedhetetlen feltétele, ugyanakkor a legbiztosabb iránytű és a leghatékonyabb ösztöke a hivatások gondozásához és a papságra hivatottak neveléséhez.”³¹⁶

5. Ebből a szempontból nem szabad elfelejteni egy másik fontos dolgot: a fizikai egészséget. Az Egyházi Törvénykönyv 241. kánon §1. hangsúlyozza, hogy a jelöltnek fizikailag is egészségesnek kell lennie, miszerint „A nagyszemináriumba a megyéspüspök csak azokat vegye fel, akik ... testi és pszichés egészségük, ... alapján alkalmasnak tűnnek arra, hogy véglegesen a szent szolgálatra szenteljék magukat.”³¹⁷

³¹⁴ Vö. SHELTON C., *Assessing the “Moral Integrity” of Candidates for Religious Life*, in *Review for Religious* 48, St. Louis, 1989, p. 183–190.

³¹⁵ Vö. Lettera Circolare del Congregazione per il Clero, *L'identità missionaria del presbitero nella Chiesa quale dimensione intrinseca dell'esercizio dei tria munera*, in <http://www.clerus.va/content/clerus/it/presbiteri.html>

³¹⁶ PDV, n. 11.

³¹⁷ CIC, can. 241 § 1

Az Egyház úgy véli, hogy csak azok a jelöltek képesek a papi szolgálatot megfelelően ellátni, akik fizikai fejlődésükben nem elmaradottak, akik jó egészségi állapotnak örvendenek, és nincsenek velük született negatív hajlamaik.³¹⁸

Az 1918-ban kiadott Egyházi Törvénykönyv kötelezte, hogy a jelöltnek meglegyenek az Eucharisztia szentségének ünnepléséhez szükséges adottságai (például: a kéz minden ujja). Azonban a jelenlegi Törvénykönyv, amely a papság lelkipásztoribb fogalmával foglalkozik, nem utal a fizikai hiba miatt bekövetkező szabálytalanságra. A fizikai egészség iránti igény továbbra is a szemináriumba való felvétel és a szent rendhez való járulás követelménye.³¹⁹

Azt láthatjuk a II. Vatikáni Zsinat utáni megnyilatkozásokban, hogy a szolgálat kultikussága, mint szempont a papság megközelítésében háttérbe szorul. Sokkal inkább kidomborodik az a szempont, hogy a személy a saját életét áldozza oda Krisztusnak. A szolgálat szemléletének és a társadalmi érzékenységnek a megváltozása lehetővé teszi számunkra, hogy fontolóra vehessünk néhány speciális esetet, mint például egyes fogyatékos emberek és különösen a siketnémák felvételét a papi szolgálatra.

A hiányosságok figyelembevételénél hozzá kell adni olyan fizikai betegségeket, amelyek fiziológiás jellegüknél fogva megnehezítik vagy akadályozzák a hivatal gyakorlását. Vannak fertőző betegségek vagy egyébek, amelyek akadályozzák a mozgást, a figyelmet vagy a személy kommunikációját, de az ezekkel kapcsolatos elvi viták nyomán külön figyelmet szentelünk az epilepszia és az AIDS tárgyalásának.

Ami az epilepsziát illeti, minden esetet egyedileg szükséges tanulmányozni figyelembe véve, hogy a diagnózis a kiváltó októl és az egyes páciensek fiziopatológiai jellemzőitől függ. Ami a szervezet immunhiányos tünetállapotát illeti, néhányan úgy vélik, hogy a hivatás gyakorlására való képtelenség az AIDS-betegek esetén nem annyira nyilvánvaló, hiszen egy HIV-beteg személy jó egészségben lehet anélkül, hogy a betegség jeleit mutatná, sőt terápia- vagy gyógyszer-mentes állapotban is lehet. Azonban a kockázat nagy, mivel a betegségnek 5 és 7 év közötti lappangási ideje van, és ha a

³¹⁸ *OT*, n. 6.

³¹⁹ Vö. *CIC*, can. 241 § 1; 1051. §1; 1029.

tünetek megnyilvánulnak (lymphopathia, rák ...), a betegség súlyossá válhat. Végül figyelembe kell venni az öröklött betegségeket, amelyek befolyásolhatják a jelöltet. Meg kell határozni a lehető legpontosabban, ha vannak születési rendellenességek, vagy a családjában előfordult betegségek, mint például az alkoholizmus, az AIDS, a kábítószer-függőség és a nemi betegségek vagy epilepsziás hajlam. Ha gyanú merül fel az örökletes rendellenességek esélyével kapcsolatban, tanácsos egy megbízható orvoshoz fordulni a megfelelő vizsgálatok elvégzéséhez. Azokban az esetekben, amikor úgy ítélik meg, hogy a jelölt hiányosságai csak részben csökkentik a szent szolgálatra való alkalmasságát, a püspök lesz az, aki végül értékeli a jelölt megfelelőségét.³²⁰

Ez az öt szempont, vagy nevezhetjük őket „kritériumoknak”, segítséget nyújthat a hivatás-megkülönböztetés folyamatában. A pszichés állapot, az erkölcs, az egyházi bizonyosság, a tanulmányok és a fizikai egészség csak bizonyos részleteket mutatnak a jelöltből. Ezek többé-kevésbé értékelhetők, jelét adhatják a hivatástudatnak. Ez a gondolatvezetés is mutatja, hogy bizonyos esetekben lehetséges pótolni a jelöltekben lévő hiányosságot (pszichológus segítségével javítható a pszichés érettség, erkölcsi igazságérzet...), de időnként nincs lehetőség a változtatásra (súlyos betegség, szellemi kapacitás...), és ezek közül néhány ténylegesen alapvető fontosságú a pappá válás szempontjából.

IV.1.3.3. A belső meghívás-megkülönböztetés

Ez a téma széles skálájú, hiszen sokrétű indíttatás van a belső meghívásban, amelyek a hivatás-megkülönböztetés dinamikus aspektusára utalnak. A motivációk részben akadályt jelentenek a jelölt számára, aki nem mindig tudja egyértelműen értékelni, mert manipulatív lehet, az élet egy másik valóságát mutathatja. A Katolikus Egyház hivatalosan megköveteli, hogy a szándék egyenes legyen.³²¹ Talán a megkülönböztetés ezen szempontja nehezebb. Ez hatással van a teljes személyre és hatással van minden egyéb cselekményre. Az indítóokok kategorizálásán keresztül láthatjuk / értékelhetjük a

³²⁰ Vö. GHIRLANDA G., *Alcuni aspetti della formazione sacerdotale nel diritto canonico*, in *La Civiltà Cattolica* 144 (1993–III), p. 224–237.

³²¹ Vö. *CIC. can. 241, §1; OT, n. 6.*

jelölt szándékát a propedeutikus időszak alatt. A következőkben áttekintjük a főbb indítóokokat.³²² Ezek között különböző kategóriákat láthatunk:

1. A nem valódi és nem hiteles okok: teljesen idegenek a papi hivatástudat logikájától. Ezek nem mozdítják előre a növekedést. Például: nyomás jön a szülők, a család részéről, vagy a nem kifejezetten vallási okokból történő önmegvalósítás. Ebben a vonatkozásban gyakran hallható: „Én pap leszek, hogy megvalósítsam önmagam”. A dolog rendben van, ha ezalatt azt értjük, hogy elsődlegesen önmaga meghaladása a cél, Isten meghívó tervének a beteljesítése és a másodlagos következménye az önmegvalósítás (azért válok pappá, hogy életemmel Krisztusban kiteljesedjem tudván, hogy ezzel önmagamot megvalósítom). A kifejezések gyakran megfordulnak: a papi szolgálat abban segít, hogy megvalósítsam önmagam: így teljesen elveszítve az értékek hierarchiáját.

2. Az elégtelen okok nem azt jelentik, hogy ezek teljesen negatívak vagy bűnnek számítanak. Ez azt jelenti, hogy nincs közük a hivatástudathoz, de azt is mondhatjuk, hogy önmagukban akár pozitívak is lehetnének. Sokszor az önközpontúság irányába mennek el, például olyan esetekben, amikor a jelölt nagy érzékenységgel rendelkezik a leggyengébb vagy legszegényebb emberek szolgálatára. Mindkét szempont önmagában pozitív, de ez a vágy nem jelenti azt, hogy a jelöltnek papi meghívása van. Az okoknak meg kell felelniük a célnak, amelyre hivatkoznak. A bűn vagy az engesztelő áldozat értelme nem a papság megfelelő motivációja. Például: az apám megölt valakit, ezért pap leszek, mint egyfajta engesztelő áldozat.

3. A hiteles okok: Először is különbséget kell tenni az érvényes és a hiteles okok között. Nem minden hiteles érték érvényes. Az ok hiteles, ha a személy felfogja és felismeri, és ennek megfelelően elfogadja, és eszerint jár el. Egy hiteles ok esetünkben az, ha a személy úgy gondolja, hogy eredete Istentől, az ő szeretetéből származik, és van

³²² Vö. SZENTMÁRTONI M., *Psicologia della vocazione religiosa*, p. 47–51; RUIZ JUARDO M., *Il discernimento spirituale. Teologia, storia, pratica*, p. 265–267; DE PIERI S., *Le tecniche psicologiche a servizio del discernimento vocazionale*, in AA. VV., *Vocazione e società*, Padova, Edizioni Laurenciane, 1970, p. 157–164.

közvetlen kapcsolata Istennel. Például: „Isten országa miatt választottam a papságot.” Ez egy jó ok. Természetesen kívánatos az érvényes és a hiteles ok. Ez azt jelenti, hogy az egyénnek személyes tapasztalata van Istennel kapcsolatban, és ez a tapasztalat belsővé válik, az élete részévé, és növekszik / megszületik egy feltétel nélküli szándék arra vonatkozóan, amire Isten akarja küldeni. Csak ebben az értelemben lehet egyenes szándékról beszélni, és ettől kezdve felmerülhet a vágy az Ige és az oltár szolgálatára.

Ezek csírázó értékek, amelyeket a megkülönböztetéssel meg kell ragadni, és lehetővé kell tenni azok számára, akiknek birtokában vannak, hogy egyre nagyobb mértékben bővítsék a teret, amelyben azok a csírák fejlődni tudnak.³²³ A formáció során a jelölt és annak lelkipolitikája különbséget tudnak tenni a tudatos és tudattalan vagy a tudatos megelőző okok között is.³²⁴

Az amerikai pszichoterapeuta, Browsers és a francia Matignon rámutattak bizonyos tudattalan okokra, amelyek károsak lehetnek, ha fő motivációként jelennek meg, többek között: az anyától való érzelmi függés, a korai találkozás a halállal, a vágy egy szeparált életre, a közösségi élet keresése, a vágy egy alázatos és erkölcsös életre, az aktív élet iránti hajlam, az elmélkedő életre való hajlam. Ha ezek csak tendenciát mutatnak is, a papnevelést végzőnek tisztában kell lennie azzal, hogy ezek valami más, nagyobb dolgot jelezhetnek, ami a későbbiekben majd megmutatkozik. Megjegyzendő, hogy ezek az okok önmagukban nem rosszak, sőt erényeknek is számítanak, de semmiképpen sem lehet célként kitűzni a pap életében.³²⁵

Ezek azt mutatják, hogy nem könnyű megtalálni az egyenes szándékot, mert néha még maga a jelölt sem ismeri fel valaminek a hibás működését felkészülésének ideje alatt. Jurado szerint nagyon fontos, hogy a képzés ideje alatt különböző élethelyzeteket hozzanak létre a seminaristák számára. Mint mondja: "Már a hétköznapi élet, melyet egyensúlyban és fegyelemmel, valamint kitartással él meg, egy jó teszt lehet. De segít

³²³ Vö. MANENTI A., *Il discernimento delle motivazioni vocazionali*, in *Vocazioni* 1, 1986, p. 25–37, SZENTMÁRTONI M., *Psicologia della vocazione religiosa*, p. 60–71.

³²⁴ Vö. RULLA L. M., *Psicologia del profondo e vocazione: Le persone*, Marietti, Torino, 1974, p. 83–87.

³²⁵ Vö. BOWERS M. K., *Conflicts of the Clergy*, Thomas Nelson & Sons, New York, 1964, p. 31–38; MATIGNON R., *Motivations de la vocation*, in *Le Supplément de la Vie Spirituale* 14 (1961), p. 60–74.

abban is, hogy megfigyeljük a jelöltet, hogy miként reagál a nehéz körülmények között, például egy nehéz küldetésre vagy munkára delegálva őt, vagy egy olyanra, mely anyagi jutalommal jár, hogy lássuk a tudatból fakadó örömet, hogy a feladatot elvégezte, hogy lelki vagy anyagi támogatást nyújtott egy rászorulóknak, egy szegény embernek, valakinek, akit nehéz kezelni, egy fogyatékos ember számára stb. Vagy megfigyelni az ima iránti hűségét, a lelkiismeret-vizsgálatát és a szentségek gyakorlásában mutatott hűségét vagy apostoli együttműködését a plébániával a szabadságok ideje alatt, odaadását a szolgálatban, valamint az önzés és a hiúság elleni harcban."³²⁶

Mindenekelőtt hangsúlyozni kell újra, hogy a formáció főszereplője a Szentlélek, aki mindig növekedést ad. A cél: "Jézus Krisztus jó pásztorává formálni és hozzá hasonlatossá tenni".³²⁷ A papnevelést végzők és a képzési gyakorlatok segíthetnek, és kell, hogy segítsenek az isteni terv megvalósításában.

IV.1.4. A rendetlen hajlamok, mint elfelejtett valóság a propedeutikus évben

Mint láttuk, a hivatás-megkülönböztetés, mint folyamat nagyon fontos, nem csak az előkészítő év időszakában, hanem a folyamat elkíséri az embert az élete folyamán, ami esetünkben a papi élet során. Az élet rendjének megtalálásához, az embernek mentesnek kell lennie a rendetlen hajlamoktól. Elmondható, hogy ez a kiindulópont. E nélkül vagy jobban mondva a rendetlen hajlamokkal, a hivatástudat nem tud tökéletesen felnőni. Így a növekedés csak reduktív, elnyomott. Ebben az értelemben nagyon fontos, hogy a jelölt alaposan megnézzék, mi a rendellenes / beteges hajlam. Szent Ignác atyánk a *Lelkigyakorlatos könyvében* jól mutatja a rendetlen hajlamok jelenlétét és hatékonyságát. Nyilvánvaló, ez a könyv nem csak a jezsuiták formációját segíti kizárólagosan, hanem közös keresztény kincsünk, mindenkinek szól, aki keresi az élet igazságát, mint azok a seminaristák, akik elkezdik a felkészülést a szeminárium előkészítő évében.

³²⁶ RUIZ JUARDO M., *Il discernimento spirituale. Teologia, storia, pratica*, p. 265–266.

³²⁷ *PDV*, n. 69.

IV.1.4.1. Mi a rendetlen hajlam a Lelkigyakorlatos könyvben?

Szent Ignác Lelkigyakorlatok könyvének eredeti címe ez volt: „Lelkigyakorlatok, hogy az ember Önmagát legyőzze és életét rendezze anélkül, hogy bármely rendezetlen hajlamból elhatározást tenne.”³²⁸ Még bővebben kifejti az első megjegyzésben: „...ugyanúgy lelkigyakorlatnak mondható minden tevékenység, amely a lelket előkészíti és alkalmassá teszi arra, hogy eltávolítson magától minden rendetlen hajlamot, és miután azokat eltávolította, keresse és megtalálja az isteni akaratot, hogy életét aszerint rendezze és a lélek üdvösségét elnyerje.”³²⁹

Mindkét szöveg azt feltételezi, hogy Lelkigyakorlatok célját („rendezze életét”, „keresse az isteni akaratot”) csak abban az esetben lehet megvalósítani, ha az ember felszámolja a rendetlen hajlamait.

A szentignáci „rendetlen hajlamok” jelentésének jobb megértéséhez elsősorban a Lelkigyakorlatok pozitív szándékát illusztrálom; csak ebből a kiindulási pontból lehet rávilágítani azokra a hajlamokra, amelyeket meg kell szüntetni, és arra, hogy miként lehet őket érzékelni. A következő lépésben a rendetlen hajlamok alóli felszabadulás folyamatát szemléltetem vázlatosan, ahogyan az a Lelkigyakorlatokban is van. Innen tovább lépve meg lehet magyarázni néhány antropológiai következtetést, amelyek hidat képeznek a téma további megvitatásához.

A Lelkigyakorlatok célját fentebb már láttuk: „keresse és megtalálja az isteni akaratot, hogy életét, aszerint rendezze és a lélek üdvösségét elnyerje.”³³⁰

Aki lelkigyakorlatokat végez, az keresi Istent, felé fordul, hogy tudja, hogyan alakítsa életét Isten ígéje szerint. „Isten akaratát” nem, mint absztrakt igazságot kell keresni, hanem mint konkrét életformát. „Rendet tenni az életben” azt jelenti, hogy megreformáljuk az életet Isten elvárásainak megfelelően. Az ember nem képes csak

³²⁸ *LGY*, n. 21.

³²⁹ *Ua.*, n. 1.

³³⁰ *LGY*, n. 1.

önerővel keresni és megtalálni, Isten akaratát. Szent Ignác azonban hangsúlyozza, hogy a lelkigyakorlattal felkészíthetjük önmagunkat és ráhangolódhatunk a célra, hogy „amikor az isteni akaratot keressük, megfelelőbb és sokkal jobb, ha maga a Teremtő és Úr közli magát a szolgálatára kész lélekkel, átölelve és szeretetére és dicsőítésére vonva őt, és arra az útra vezetve, amelyen ezentúl jobban szolgálhat neki.”³³¹ E cél elérése érdekében feltételezzük, hogy az emberi erőfeszítés és az Isten kegyelme együtt működnek. Az új irány célkitűzése „a lélek üdvössége”, azt jelenti, hogy az Isten akaratának iránymutatásán keresztül a lélek megmenekül.³³²

Szent Ignác megfogalmazza a bevezetőben és az alapelvben az alábbiakat, ezzel rögzítve a fő irányt:

„Az ember arra van teremtve, hogy
Istent, a mi Urunkat
dicsérje, tisztelje és szolgáljon neki,
és ezáltal lelkét üdvözítse.

Minden egyéb a föld színén
az emberért van teremtve,
és azért, hogy segítse őt a cél elérésében,
amire teremtve van.

Ebből következik, hogy
az embernek ezeket
annyira kell felhasználnia,
amennyire célja elérésében segítik,
és annyira kell megválnia tőlük,
amennyire akadályozzák abban.”³³³

³³¹ Ua., n. 15.

³³² Vö. SZABÓ F., *Kegyelem és szabadság az ignáci lelkiségben* in *Lelkigyakorlatok*, 2002, p. 7–17.

³³³ *LGY*, n. 23.

Ez az új vezérelv, amelyet a lelki gyakorlatot végzőnek gyakorolnia kell, és amely elsősorban Isten dicséretének és szolgálatának általános elve. Az ember érdeklődésének Isten irányába kell fordulnia, ezért lett megteremtve, és a többi teremtett dolognak ugyanúgy kell őt ebben segíteniük. Ez a vezérelv ismétlődik a Lelki gyakorlatok szövegeiben, például a következőkben: 46, 98, 147, 155, 157, 166–169, 177, 179, 189.³³⁴

Ezt egy gyakorlati elv követi, vagyis, hogy az embernek az összes dolgot annyiban kell használnia, amennyiben őt céljának elérésében segítik, és el kell tőlük válnia, amennyiben akadályozzák a céljának elérésében. Ez a gyakorlati elv már jelzi, hogy mit értünk a rendetlen hajlam alatt. A „quitar” szó (= elszakadás, szabadulás), mely az 1. gyakorlatban a „rendetlen hajlamokra” utal, azt jelzi, hogy vannak dolgok, amelyek megakadályozzák Isten dicséretét és szolgálatát. Magától értetődő tehát, hogy a rendetlen hajlamok azt jelentik, hogy valakinek kapcsolata van olyan dolgokkal, amelyek megakadályozzák abban, hogy dicsérje és szolgálja az Istent.

A gyakorlati elv megköveteli az alapvető magatartást, amely kimondja:

“Szükséges ezért,
 hogy közömbösekké tegyük magunkat
 minden teremtménnyel szemben,
 ami szabad akaratunk döntésére van bízva
 és nincs neki megtiltva.
 Ugyannyira, hogy a magunk részéről ne akarjuk
 inkább az egészséget, mint a betegséget,
 a gazdagságot, mint a szegénységet,
 a tiszteletet, mint a gyalázatot,
 a hosszú életet, mint a rövidet,
 és következetesen így minden másban;
 egyedül
 azt kívánva és választva,
 ami jobban elvezet bennünket a célba,

³³⁴ MEURES F., *Unterscheidung der Geister in den Satzungen der Gesellschaft Jesu*, in: *Geist und Leben* 79, (2006) p. 261–275.

amire teremtvé vagyunk.”³³⁵

A teremtett dolgok iránti „közömbössé válás”-t, sajnos, gyakran félreértik úgy gondolva, hogy az sztoikus „közömbösség”, mintha az embernek hűvös távolságtartással kellene viszonyulnia minden iránt, ami vonzhatná. De nem univerzális közömbösségről van itt szó, hanem a választási alternatívák egyes esetekben közömbösséggel tekintett részleteiről (pl. becsület – becstelenség). A közömbösség folyamata arra szolgál, hogy képes legyen kiválasztani azt, ami a legjobban szolgál Istennek. Van, aki törekszik arra, hogy közömbös legyen a saját preferenciáihoz annak érdekében, hogy a legjobbat tudja választani. Ha egyszer megtalálta azt, ami minél inkább Istenhez vezet, meghívást kap arra, hogy „vágyja és válassza őt” teljes szívével. Ez az a pont, ahol világosan láthatjuk, hogy Ignác semmilyen módon nem kíván hideg távolságtartást. A gyakorló inkább meghívást kap arra, hogy a saját epekedését és vágyát a legjobbra irányítsa³³⁶; valójában J. Calveras még a választás „*deseo vivisimo*” (nagyon élénk vágy) szükségességéről is beszél, amelyet a legjobbnak ismertek el. A Lelkigyakorlatokban minden választás, ha annak hiányzik a belső dinamikája, továbbra is racionális döntés marad, de erő nélküli, és kevésbé alkalmas arra, hogy a szív döntésévé váljon.³³⁷

P. Meures így határozta meg a rendetlen hajlamokat: „Ez lehetővé teszi a korábbi elemzés összefoglalását a következő definícióban: a rendetlen hajlamokkal, mondja Ignác, valaki adott személy vagy tárgy irányába mozdul, vagy szeretettel, vagy ellenszenvvel, aki, vagy ami iránt nem tud közömbös maradni, és ezért nem képes megválasztani azt az utat, ami Isten szolgálatába és imádatához vezet; így kinyilvánítva szimpátiát és antipátiát, mint könnyű döntéseket és / vagy attitűdöket, amelyek nem vezetnek a megfelelő irányba, vagy amelyek szándékai nem tiszták.”³³⁸

³³⁵ LGY, n. 23.

³³⁶ Vö. LGY, n 20 b.

³³⁷ Vö. MEURES F., *Sich frei machen von allen ungeordneten Anhänglichkeiten. Ein interdisziplinärer Beitrag zur Anthropologie der ignatianischen Exerzitien.* in: *Korrespondenz zur Spiritualität der Exerzitien* 35 (1985), Heft Nr. 50, p. 2–15.

³³⁸ Ua., p. 9.

IV.1.4.2. A rendetlen hajlamok jelenléte a hivatás megválasztásakor

Amint a dolgozat első részében láttuk, a szeretet nem bűnös dolog. De nem felejthetjük el a nemi vágy jelenlétét, ami miatt az emberi természet törékeny. A keresztség felold minden bűnt, és visszaállítja az eredeti állapotot, de az ember a világban él, ahol a bűn is létezik. Ez belső „konfliktust” teremthet az emberben.³³⁹

Ignác bemutatja a választás természetét és folyamatát a *Lelkigyakorlatos* könyvében. A választás célja egyszerű: „egyedül azt nézzem, amire teremtve vagyok, azaz Isten, a mi Urunk dicsőségét és lelkem üdvösségét”.³⁴⁰ Ez a kijelentés igaz minden választásra. A cél fontos, mivel minden egyébnek ezt kell szolgálnia, és ebben az értelemben a papi hivatás vagy a házasság csak egy út, amely a cél elérését szolgálja. Nem Isten változik a választásban, az embernek kell megváltoztatnia az irányt. E nélkül a változás nélkül ellentmondásos helyzet alakulhat ki: ha az ember Isten szolgálatára akar állni, de Isten akarata szerint nem változtatja meg az életét, akkor az ember lesz a fej és Isten az ember akaratának szolgálója. Ebben a helyzetben az ember szándéka elvész. És mindezek megszülethetnek a hamis alázatosság képében.³⁴¹

Ignác szerint: „Ezek tehát nem egyenest mennek az Istenhez, hanem azt akarják, hogy Isten jöjjön egyenest rendezetlen hajlamaikhoz. Következésképpen a célból eszközt csinálnak és az eszközből célt; vagyis amit elsődlegesnek kellene tekinteniük, azt másodlagosnak tekintik. Mert elsőnek azt kell magunk elé tűznünk, hogy Istennek akarunk szolgálni, ami a cél, és csak másodsorban — mint eszközt a célhoz — a javadalomszerzést vagy a házasságot, ha ezek az alkalmasabbak számomra.”³⁴²

Ignác megmutatja a *Lelkigyakorlatok*ban azokat az okokat, amelyek alapján választani kell. Ez megmutathatja a választás tartalmát és azt, hogy mi alapján lehet választani. Ignác szerint: „Szükséges, hogy mindaz, ami között választani akarunk,

³³⁹ Vö. *DH*, n. 1515.

³⁴⁰ *LGY*, n. 169.

³⁴¹ Vö. MEURES F., *Unterscheidung der Geister in den Satzungen der Gesellschaft Jesu*, in: *Geist und Leben* 79, München, (2006) p. 261–275;

³⁴² *LGY*, n. 169.

önmagában véve közömbös vagy jó legyen és a hierarchikus Anyaszentegyház szellemével megegyező, ne pedig rossz, vagy azzal ellenkező.”³⁴³

Ez a szöveg elénk tárja a megfelelő választás kritériumait: közömbösség / jóság és a személynek az Egyház részét kell alkotnia. Ezek a kritériumok megmutatják azt, hogy miként végezhető a küldetés, a keresztény elhivatottság.

Az adott választás megváltoztatható, vagy lehet megváltoztathatatlan. A két lehetőség között különbséget kell tenni. A meghívás választása révén az ember határozott döntést hoz. Ha az ember nem dönt helyesen, mert nem volt indifferens, és később kiderül, hogy a választás hiba volt, már önmagától nem változtathatja meg a döntését, mert az megváltoztathatatlan. Az esetleges változtatáshoz, feloldáshoz külső segítségre van szüksége. Nagy a kockázata a megváltoztathatatlan választásnak, ezért ajánlatos gondosan meghozni a döntést.³⁴⁴

Senki sem tudja megmondani, hogy a semlegesség (egészség vagy betegség, gazdagság vagy szegénység, becsület vagy gyalázat, hosszú vagy rövid élettartam) – amint arra Ignác rámutat – vagy egyszerűen csak egy dolognak a kitűnősége az egyszerűbb. De egészséges közömbösség nélkül az ember nem tud helyesen dönteni. Ezen a ponton láthatjuk, hogyan működnek a szenvedélyek. Ha a személy nem szabad, ha az érzelmeitől függ, vagy a szenvedélyektől, nem dönthet világosan. Amint Ignác munkájában látjuk, ezek az érzések nem bűnök, és ezt a tényt hangsúlyozni kell. Az ezekkel való rendezetlen kapcsolat hozzásegít a függőséghez, és a függőség helyzetében a személy valójában nem tud dönteni.

A mai helyzet nagy bizonytalanságot ad azoknak a fiataloknak, akiknek a hivatásukkal kapcsolatosan kell dönteniük. Korunkban a gyökértelenség állapotáról beszélünk. A semlegességre való képesség, az egyenes döntés hatékonysága nem jön egyik napról a másikra, hanem egy olyan folyamat, amelynek az első közösségben kell megszületnie (az alapvető közösségben), a családban. Manapság a nyereségről beszélünk, a haszonelvüségről, a modern kultúra a transzcendentális valóságot száműzni akarja.

³⁴³ *LGY*, n. 170.

³⁴⁴ *Vö. Ua.*, 172.

Csak a jelen pillanata a fontos, amikor a nép tagja – aki elhagyta személyiségét – termelni képes. Ez a szélsőséges kapitalizmus, ahol mindenki gyönyörű és gazdag karriert akar, és senki sem akar szolgálni a másoknak. Márpedig ez a mi valóságunk, és a fiataloknak ebben kell végérvényes döntést hozniuk.

XVI. Benedek emeritus pápa hangot adott a fiatalokkal kapcsolatos felvetéseinek. Az ifjúság jelene „egy olyan valóság, mint már említettük, mely összetett és tagolt, amelyet már nem lehet egy homogén kulturális univerzumon belül értelmezni, hanem egy olyan horizonton, amelyet „multiverzumnak” nevezhetünk, vagyis ahol sokféle látásmód, perspektívák, stratégiák vannak. Éppen ezért helyénvaló „ifjúsági kultúrákról” beszélni ...”³⁴⁵

Ez az ifjúsági kultúra ma törekeny és bizonytalan létű, és ez nem sokat segít abban, hogy helyes döntést tudjon hozni, ahogyan a korunk családi helyzetében láttuk. Ebből egyenesen következik a választástól való félelem.

Ignác szerint létezik egy módszere a jó és egészséges választásnak.³⁴⁶ A lelki gyakorlatos könyvében a döntés meghozatalának két módját mutatja be. A cél önmaga nem más, mint megtalálni Isten akaratát, de a választás mindkét módja zarándoklat, lelki és szellemi küzdelem. Fontos mindkettő, nemcsak az elme, hanem az imádság is. A választás folyamata során a személynek nagyrészt egy isteni együttműködésben van része, amelynek be kell lépnie ebbe a folyamatba.

Ennek nehézsége korunk mentalitásában rejlik, amely szerint minden dolognak, váagnak azonnal teljesülnie kell. Viszont fontos szem előtt tartani, hogy vannak olyan választások, amelyeknek végérvényesnek kellene lennie. A szemináriumi időszak egy ilyen választásra hívja meg a jelöltet. A zarándoklat koncepciója megfelelően demonstrálhatja ezt a folyamatot, amely egy olyan időszakra szólít fel, amelyen keresztül választást mutathat fel Isten és az ember együttműködésének gyümölcseként.

³⁴⁵<http://www.cultura.va/content/cultura/en/magistero/papa/BenedictXVI/plenaria2013.html>

³⁴⁶ Vö. *LGY*, n. 178–188.

Meg kell vizsgálni a választás folyamatának időszakát is.³⁴⁷ Ignác a döntésnek három időszakát jelöli. Az első hasonló ahhoz, amilyen volt az apostolok, Péter és Pál idejében. Isten megérinti a lelket, és a meghívás kétely nélkül megválaszolható. A másik, amikor a személy bizonyos tisztánlátással és tudással rendelkezik a megnyugvás és a vigasztalanság időszaka után. A harmadikat Ignác egy nyugodt időszaknak hívja. „Nyugodt időt mondtam: amikor a lelket nem befolyásolják különféle szellemek, és természetes képességeit szabadon és nyugodtan használja.”³⁴⁸ Az első két alkalommal a választás világos, és kétségtelenül azt mondhatjuk, hogy ez a döntés Istentől származik, de a harmadik esetben két lehetőség mutatkozik a döntéshozatalra. Ignác választásában a lelkeségének az alapja emelkedhet ki: hogyan dolgozik össze a természet (a szabadság és az akarat) és az isteni kegyelem. A hivatás választása nem csupán egy isteni cselekedet, és nem is csak az én döntésem. A személynek tudnia kell, mit akarok csinálni az életben, milyen kegyelmet kérek az imában, mit érzek a szívemben... ezekből születnek az imák kívánságai és irányai.

Ahogy láttuk, a jó és egészséges választás valóban fontos az emberi életben, mert ezen keresztül teljes életet élünk, ami az ember célja. E cél elérése érdekében az embernek ismernie kell önmagát, korlátait, gyengeségeit, rendezett, rendezetlen érzelmeit, teljes emberségét, emberi mivoltát. A rendezetlen érzelmek önmagukban nem jelentenek sokat, a fontos az, hogy az illető képes-e kezelni ezt a valóságot. A valóság mindig a jelenlegi világtól, a kultúrától, a mai ideológiáktól is függ, így senki nem hozhat létre olyan homogén világrendet, ahol mindenki hasonló módon, körülmények között tud döntést hozni. Minden ember egyedülálló, egyedi személy, a saját személyes történetével, mely szerepet játszik abban, hogy mi módon és hogyan választ.

Ha az a személy, aki választani szeretne, elfogadja a másik, a lelkivezető segítségét, akkor felnőhet, és megtalálhatja életének helyes irányát. Emberi együttműködés nélkül az ember nem találja meg az útját, és nem ismeri meg, nem látja reálisan önmagát. Emberi segítséggel valóban láthatja az élet isteni valóságát, és megtalálhatja az ember a célját,

³⁴⁷ Vö. *LGY*, n. 175–177.

³⁴⁸ *Ua.*, n. 177.

ahogyan Ignác írja: „keresse és megtalálja az isteni akaratot, hogy életét, aszerint rendezze és a lélek üdvösségét elnyerje.”³⁴⁹

A megkülönböztetés, mint olyan, befolyásolja az emberi életet. A szakmai megkülönböztetés a megkülönböztetés különleges része, és a nevében megmutatja annak célját jelen esetünkben: a hivatás mérlegelését. A megkülönböztetés a kezdeti időszakban nem annyira egyszerű feladat, mert ez a megkülönböztetés a hivatás fejlődésére terjed ki. Hivatás-megkülönböztetés nélkül nem alakulhat ki papi hivatástudat, viszont ez nem jelenti azt, hogy a hivatás-növekedésben megjelenő bizonyos akadályok elő ne fordulhatnak ezen az úton. Először is fontos, hogy a papnevelést végző ismerje a megkülönböztetés dinamizmusát, és ebben a folyamatban előforduló különböző részeket (dinamikai és szerkezeti szempont, azaz a külső és belső meghívás). A hivatás-növekedés folyamatában fontos szerepet játszik a rendetlen hajlamokhoz való viszonyulás. Amint korábban azt már láttuk, ez nem bűn, de lehet hamis orientáció. Ha a jelölt tudatában van rendellenes érzelmeinek, ismerve önmaga korlátait, képessé válhat tisztán, világosan megismerni a hivatását.

³⁴⁹ *LGY*, n. 1.

IV.2. Identitás és krízismodellek

IV.2.1. A pap identitása

Az utóbbi évtizedekben a papi identitással kapcsolatosan újra és újra problémákkal, kérdésekkel találjuk szembe magunkat. Természetesen ezek a problémák összefüggésben vannak azzal a környezetben tapasztalt krízissel, melyben éljük a hétköznapijainkat, melyet a korábbi részekben tárgyaltunk. Nem is lehetséges ettől a környezettől elszakadnunk, kiemelkednünk az itt és most valóságából.

A II. vatikáni zsinat szerint a papi szolgálat teljesen Krisztus küldetésétől és papságától függ, és ezért teljesen az egyház és a világ szolgálatára van.³⁵⁰ A pap az Egyház megbízásából a Krisztustól kapott lelki hatalommal, tekintéllyel, az egyházrend szentségének erejében *in persona Christi Capitis* (Krisztus, a Fő személyében) cselekszik, amikor a szentségeket kiszolgáltatja.³⁵¹ A Klérus Kongregáció a következő megállapítás teszi: „A papi lét és cselekvés – a pap fölszentelt személye és szolgálata – teológiailag el nem választható valóságok, s céljuk az Egyház küldetésének szolgálata: minden ember örök üdvössége. A papi szolgálat legmélyebb értelmét az Egyház misztériumában találja meg és fedezi föl, abban az Egyházban, amely Krisztus titokzatos teste és Isten földön vándorló népe, az üdvösség egyetemes szentsége.”³⁵²

A papi szolgálatot vizsgálva figyelembe kell venni a három sajátos karaktert: prófétai, kultikus és királyi, hisz szentségileg új és sajátos küldetést kapnak a fölszenteltek: személyesítsék meg Istent népe körében. Ahogyan Szent II. János Pál pápa hangsúlyozza: „a fölszentelt szolgák részesednek Krisztus egyetlen papságában. A Szentlélek az ordo szentségének kenete által új és különleges jogcímen a Fő és Pásztor

³⁵⁰ Vö. *LG*, n. 10.

³⁵¹ Vö. *LG*, n. 10; 28; *SC*, n. 33; *PO*, n. 6.

³⁵² KLÉRUS KONGREGÁCIÓ, *A pap mint a plébániai közösség pásztora és vezetője*, n. 6.

Jézus Krisztushoz teszi őket hasonlónak; pásztori szeretetével átalakítja és élte őket, és az Egyházban az Evangélium hirdetésének és a hívők élete szolgálóivá állítja őket.³⁵³ A hármasság, a három szolgálati mód mutatja meg a papságnak az útját és ennek a kereteit, hogy a pásztor az, aki részesült a szeretetben, a pásztor, aki ismeri a rábízottakat és képes értük az életet adni. Szükséges a papság szolgálatának helyes értelmezése, mely megmutatkozik az egészséges egyházképben, mint keretben és formában, és a papság szolgálatának elmélyült tudatában, mint megvalósulásban, mely a hívek irányába mutat. Maga a lelkiesség, spiritualitás kifejezés rámutat arra a Szentlélekben megélt életre, melyet a Galata levélben találunk: minden ajándék és kegyelem a Lélektől van. (Vö. Gal 5,16-26.)

A papi identitást vizsgálva az első kérdés, melyet meg kell fogalmazni: ki a pap? Az első kapcsolódási pontok természetesen krisztológiai és szentháromságos szempontok alapján találhatóak meg. Papnak lenni azt jelenti, hogy Isten előtt állók – látván az Atyát és a Fiút, aki mindig jelen van a világban és az egész emberiség történetében, akik közösséget hoznak létre a Lélek erejéből. Az egyházmegyes pap sajátossága, hogy a világban él, de nem a világból meríti az erejét a szolgálatához. A pap meghívott, hogy Jézus Krisztus képe legyen, mely áll az Egyház és a világ előtt, ami megerősíti őt a szeretet szolgálatában. Sajátos helyzet, melyet nehéz keretek közzé helyezni, hisz azt a lelkiességet kell élni, ami abban a részegyházban jelenvalóvá tudja tenni Krisztust: a papot, a prófétát és a királyt.

Vizsgálva a kérdést láthatjuk, hogy „identitásunk végső forrása az Atya szeretete. A szolgálati papságban a Szentlélek működése által szentségileg egyesültünk a Főpappal és Jó Pástorral, az ő Fiával, akit a világba küldött. A pap élete és tevékenysége Krisztus életének és tevékenységének folytatása. Ez a mi identitásunk, a mi igazi méltóságunk, örömünk forrása és életünk igazsága.”³⁵⁴

³⁵³ PDV, n. 15.

³⁵⁴ KLÉRUS KONGREGÁCIÓ, *A papi élet és szolgálat direktórium*, n. 3.

IV.2.1.1. Trienti Zsinat képe a papságról

Egyházunk történelmét vizsgálva láthatjuk, hogy a megújulásra minden időben szükség volt. A késő középkori Egyház életében megjelenő válságok kivetítődtek a papság életére, annak identitására is. Az egyes személy, aki papi szolgálatot teljesített, hasonló motívumú nehézséggel küzdött, mint maga a nagy közösség. Tehát a papi funkció sok esetben kiüresedett, alacsony képzettségi szintet értek el azok a személyek, akiket felszenteltek, erkölcsi visszaélések ütötték fel a fejüket, a klérus és a nép elszakadt egymástól. Ez a közeg nagy teret tudott engedni Európában a reformáció tanainak a terjedésében.

A Trienti Zsinat igyekezett választ és útmutatást adni a kor aktuális kérdéseire, ami a többek között a papság helyzetével kapcsolatosan kialakult a reformációt követően. A zsinat hosszú időn át végezte munkáját (1545-1563), melynek következménye volt, hogy a résztvevők személyének a cseréje által a mentalitása is megváltozott a testületnek. Az első időszakban az elszakadt közösségekkel való újra egyesülés szándékát vizsgálták, a záró időszakra viszont nyilvánvaló lett, hogy az Egyház belügyeit szükséges megerősíteni.³⁵⁵ A gondolkodás alakulásában nagy szerepet játszott, hogy a zsinat kezdeti időszakában a humanista eszmények jeles képviselői vettek részt az üléseken. Az általuk vizionált papi élet reformja abban merülhetett volna ki, hogy elegendő megemelni a papság szellemi képzésének a színvonalát és ez a folyamat a későbbiekben magával hozza majd a szükséges minőségi változást is a papság körében. A szellemi színvonal megemelése kétségtelenül szükséges volt, viszont nem lehetett kizárólagosan csak erre az egy aspektusra koncentrálni.

A fejlődés és az aktuális helyzetek megismerésének a fényében, a zsinat záró időszakában a dogmatikai kérdések és a reform ügyének együtt tárgyalása mutatkozott meg. Eszerint a papság kérdése nem pusztán csak jogi és a szellemi tudás szempontjaiból

³⁵⁵ Vö. GÁRDONYI M., *A papi élet reformja a Trienti Zsinat korában*, Márton Áron Kiadó, Budapest, 2001, p. 70-71.

értékelendők. A szentségekről szóló tanítás fényében kerül bemutatásra a papság helyzete. Eszerint fontos hangsúlyozni a pap pásztor voltának jellegét, a papi lelki élet fontosságát és az erkölcsi kifogástalanságát.³⁵⁶

A zsinaton – a reformáció vonalát ellensúlyozva és a megfogalmazva a katolikus tanítást – fogalmazódtak meg alapvetések tehát a papságról. A papság szentségi volta kiemelkedik a szolgálati papságban, szemben az általános papság gondolatával. Különleges és kiemelkedő szerepe a papnak, hogy bemutassa a szentmisét, kiszolgáltatja a szentségeket, eszerint egyfajta kultikus és szakramentális szerepe kerül hangsúlyozásra.³⁵⁷

Óriási nagy különbséget tesz a pap és a laikus között. A Katekizmus: „Valóban a püspökök és a papok ... , jelenítik meg Isten személyét a földön és a szolgálatuk amit a földön végeznek a legnagyobb amit csak elgondolni lehet. Valóban a szolgálatuk nem pusztán csak angyali, hanem „isteni”, mert megjelenítik köztünk a halhatatlan Isten erejét.”³⁵⁸

A reformációval szemben – ami a látszólag nagyobb szabadságot, a pásztorok világi életét hangsúlyozta – szükséges volt, hogy így mutakozzon a katolikus papság, mint akik tökéletesen szervezettek, hierarchikus rendben élnek, amivel szintén kitűnnek a reformátorok közül.³⁵⁹ Ez a két elem – a pap központúság és a tanúságtétel egy másik életmodellről, mint a reformáció – hozta létre a használt szemináriumi rendszert. A kialakuló szemináriumi rendszerben nagy szerepet játszott a jezsuiták tevékenysége is, akik a Collegium Romanumot létrehozták. A felépített rendszer lett a követendő minta a szemináriumok kialakításában.

³⁵⁶ Vö. SCHICK L., *Die spirituelle Ausbildung der Priesteramtskandidaten*, in Geist und Leben 58, 1985, p. 109-125.

³⁵⁷ Vö. FREITAG J., *Sacramentum ordinis auf dem Konzil von Trient*, Innsbruck – Wien 1991.

³⁵⁸ ADRIANOPOLI L., *Il catechismo romano commentato. Con note di aggiornamento teologico-pastorale*, Ares, Milano 1990. 281 (§ 273).

³⁵⁹ Vö. DUVAL A., *Das Weihesakrament auf dem Konzil von Trient*, in J. Guyot (ed.), *Das apostolische Amt*, Mainz 1961, p. 250.

IV.2.1.2. II. Vatikáni Zsinat papság-teológiája Josef Ratzinger értelmezésében

Josef Ratzinger teológusként komolyan foglalkozott a papság jelenkori helyzetével, különös tekintettel arra, hogy mint a zsinaton résztvevő teológus a II. Vatikáni Zsinat után kialakult helyzetet elemezte és a kialakult környezetben kívánt utat mutatni teológiai munkáiban is. Minimális történelmi távolságból is látható, hogy az Egyház a II. Vatikáni Zsinaton felmutatott a tagjainak egy megújulási lehetőséget, amely tartalmazta a papság természetének az újra gondolását, felfrissítését is. Több dokumentum is alapot szolgáltat arra, hogy ezen az úton elinduljunk.³⁶⁰ Ez természetesen egy új helyzetet teremtett, ahol újra fel kellett fedezni a kapaszkodókat. A zsinat után a várakozás, az idők jeleit figyelembe venni akaró hangulat magában hordozott egy új, termékeny üzenetet, ami jelentette a folytonosságot és a változást is egyszerre. Viszont sajnos, ahogyan Ratzinger megállapítja: „a forradalmi hangulat ezekben az években, kizárólagosan csak a változásnak a reményét tüntette fel; mindezt (a folytonosságot) csak egy ballasztnak, egy láncnak, egy fenyegetésnek tartották, amelyből végre szabaddá tettük magunkat. Így a megújulás órája először a krízis órájává változott.”³⁶¹

Hatalmas számban hagyták el papok, szerzetesek az Egyházat, a szolgálatukat. Ezeket az eseményeket Ratzinger szerint nem lehet teológiai okokkal magyarázni. Nézete szerint ezek sokkal inkább sokkhatások voltak, hiszen nagyon sok pap és papnövendék úgy indult el a papság útján, hogy semmiféle problémát nem láttak ezen az úton, de amelyekkel azután szembe találták magukat, azok a problémák biztosan nem voltak előre prognosztizálhatók.³⁶²

Fontos megállapítása volt a zsinatnak, hogy az Egyház tagjainak kapcsolatban kell élni a körülvevő világgal, hisz a keresztények nem lehetnek világidegenek. Ezen ideát követve Ratzinger felhívja a papság figyelmét, hogy ahogyan egy bankár nem élheti a karthauzi szerzetes életét, úgy a papnak is van egy sajátos feladata, és nem kerülhet abba a csapdába, hogy minden feladatot el kell, vagy képes elvállalni.³⁶³ Alapvető törekvésnek kell lenni a pap életében, hogy a kapcsolatát, a párbeszédet megőrizze a világgal. „A

³⁶⁰ Vö. *PO, LG, OT, GS*.

³⁶¹ RATZINGER J., *Preparazione al ministero sacerdotale*, in OO XII, 475.

³⁶² Vö. RATZINGER J., *Sulla natura del sacerdozio*, in OO XII, p. 19.

³⁶³ Vö. RATZINGER J., *Liberi e senza ministeri a vantaggio del mondo*, in OO XII, p. 215.

párbeszéd a világgal lehetséges akkor, ha világos az identitás alapja: csak akkor nyithatja meg magát, ha megszerzi a saját identitását, és ebből fakadóan van mit mondania. A saját identitás a kiindulópontja a világ felé való nyitásnak.”³⁶⁴ Azt mondja a teológusunk, hogy a legfőbb probléma abban rejlik, hogy a papság eljutott a profán terminológiához, elszakadt a szenttől. Ez az irány mutatkozik meg a holland domonkos teológus, Edward Schillebeeckx műveiben, aki szintén részese volt a II. Vatikáni Zsinat munkájának, majd a ’68-as diáklázadás egyik kiemelkedő alakjaként is feltűnt. Eszerint, az irány szerint a misztériumot elegendő, pusztán csak szociológiai kritériumok alapján vizsgálni. Schillebeeckx látásmódja szerint a papság alulról indul ki, amelyet a keresztény közösségek társadalmi dinamikája vezet. Határozottan tagadta a szentség továbbadásának erejét az apostoli jogfolytonosságon, amely a papság alapját képezi. A zsinat után az volt a benyomása, hogy sokkal fontosabb feladat kell, hogy legyen Isten Igéjének a hirdetése, mint a szentségek kiszolgáltatása.³⁶⁵

Kétségtelen, ha a történelmi sajátosságok miatt hazánkban annyira nem volt jelentős Schillebeeckx hatása az adott korban, mint Nyugat-Európa számos országában, de a későbbi eredményeivel mi magunk is találkozhatunk. Ratzinger szerint ez a fajta mentalitás olyan spirituális vaksághoz vezet, amely el kívánja feledtetni az emberrel, hogy voltaképpen milyen szükségletei léteznek valójában. Ahogyan fogalmaz: „az embernek szüksége van mindenre. A test és a lélek éhségét is ki kell elégíteni. A léleknek a kérése nem fogadja el a késedelmes válaszadást. Éppen ellenkezőleg, ezek kizárása, elhalasztása csak más problémákat okoz, és egyre inkább megoldhatatlanná válik a helyzet.”³⁶⁶

³⁶⁴ Vö. RATZINGER J., *Rapporto sulla fede*, in OO XII, p. 34.

³⁶⁵ Vö. SCHILLEBEECKX E., *Ministry. a case for change*, SCM Press, 1984.; *The Church with a human face: a new and expanded theology of ministry*, Crossroad Pub Co, 1987.; *Il celibato del ministero ecclesiastico*, Edizioni Paoline, Roma, 1968.

³⁶⁶ RATZINGER J.: *In principio c'è l'ascolto*, in OO XII, p. 562-563.

Ratzinger arra mutat rá, hogy a pap nem saját magát értelmezi, ezzel magyarázza a pappá szentelés jelentőségét. Tehát a szentelés kegyelmi hatása által, ami karaktert adó szolgálati szentség, lesz azzá, ami. Ezt a valóságot nem tudja semmi sem lerombolni, és elveszíteni sem lehet. Ebből következik a pap hatalmas felelőssége a társadalommal szemben, illetve ebből a szemszögből válik érthetővé, hogy miért is több ő, mint egy egyszerű szociális szférában dolgozó munkás, vagy a papi tevékenysége miatt több, mint egy funkcionárius ceremóniamesteré.³⁶⁷ Itt látszik, hogy miben és hol van a pap felelőssége a tudatosságban és a szabad döntésében: „Kell, hogy aggódjatok az emberi lélekért, segítetek nekik, hogy ne veszítsék el a lelküket a hétköznapiak során. Papokra van szükségünk, és minél többen válnak idegenekké az üzlet és a politika világában, annál többre van szükség.”³⁶⁸

A krízis kétségkívül magában hordozta a klérusnak is egyfajta dekadenciáját, miszerint a szentséggel való találkozás nem volt már a leglelkesítőbb dolog számukra, hanem kényelmes módja annak, hogy biztosítsák a megélhetésüket. A papi lét, élet - Ratzinger szerint - nem szakmát jelent, noha szükség van egyfajta professzionalizmusra is. Viszont, ha csak a szakma szemszögéből közelednénk a papság felé, akkor véglegesen elpusztítjuk. Ratzinger úgy látja, hogy a papság pusztán szakmaként való meghatározása, a papság demokratizálódásának a veszélyét hordozza magában. Ebben az értelemben ez a folyamat küzd a papság eredete ellen. Ugyanakkor a demokráciát az Egyház új formájaként javasolják. De Ratzinger megjegyzi, hogy a demokratizálódás mögött rejtőzik „egy valóságos probléma és feladat, ami semmit sem veszített el a jelentőségéből a sok rossz kezdeményezés ellenére sem. Minden pillanatban lehetőségeket és veszélyeket hordoz az Egyház számára, még a mai pillanatban is. Ostoba és naiv azt gondolni, hogy csak ma képes az Egyház valóban megfelelő módon felismerni az alkotmányos feladatát; és nem kevésbé lenne ostoba és naiv az, ha azt gondolnánk, hogy a jelen pillanathoz semmi köze sincs az Egyháznak, ezáltal könnyen bezárkózhat a múltba. A demokrácia kora az Egyházhhoz intézett felhívás, amely felhívásnak egyszerre kell kritikusnak lenni és egyben nyitott álláspontot képviselnie.”³⁶⁹

³⁶⁷ Vö. RATZINGER J.: *Il nostro mistero sacerdotale*, in OO XII, p. 450.

³⁶⁸ RATZINGER J.: *Meditazione nel giorno della prima messa*, in OO XII, p. 754.

³⁶⁹ RATZINGER J., *Democratizzazione della Chiesa?*, in OO XII, p. 197.

A papság demokratizálódásának a kérdése viszont magával hozza azt a feltételezést, hogy a személy nem tartozik semmiféle hatalom alá. Ratzinger szerint ez elvezet oda, hogy a személy maga önellentmondásban él. Ennek jobb megértéséhez szükséges tisztázni a szabadágnak a fogalmát: „a szabadság egyáltalán nem a *sic et simpliciter* mentalitás, mely megtapasztalható egyszerűen a személy szabadságából; amit a jelenben ennél a fénynél látni lehet, annak lehetséges, hogy az ellentéte lesz majd később felismerhető.”³⁷⁰

A hibásan értelmezett szabadságban a kísértő azt állítja, hogy megvan minden, ami szükséges: biztonság, tökéletes struktúra, jólét. Ellenben az igazi szabadságnak a pap szívében kell lennie, ami elsősorban Istenben gyökerezik. A szabadság nem korlátja a pap életének, munkájának, hanem segíti abban, hogy még teljesebb módon tudjon kapcsolódni Krisztushoz. Az igazi szabadság magában hordozza a nyitottságot az újra, a hit életében való egyre gazdagabb elmélyülést. Ha túlságosan teletűzdeljük az életünket filozófiai víziókkal, akkor nem tudunk a végén nyitott utat hagyni az élő Istennek, aki bennünket akar éltetni – állítja Ratzinger.³⁷¹

A papság – folytatva gondolatmentét – egy meghívás, amelynek semmi köze nincs a világi szóhasználatban jelenlévő karrier szóhoz. Ez nem egy életforma, nem egy munka, nem egy funkció. A papság egy örökös odaadottság, mely egy egész életre szól, mely nem pusztán szerep, hanem identitás, része a lényemnek.³⁷² Erről beszél már emeritus pápáként XVI. Benedek 2019 tavaszán, amikor a kiskorúakkal szemben elkövetett visszaéléseket vizsgálja tanulmányában.³⁷³

A zsinat után feszültség jött létre egy fiatalabb és egy idősebb generáció között. Ellenségeket láttak egymásban. Az idős részről könnyen felmerülhetett, hogy akkor most az ő eddigi életét kell kijavítani, nem is volt értelme mindannak, amit addig tett... A másik oldalon felmerül, hogy akkor most hogyan is lehet szolgálni a továbbiakban.

³⁷⁰ RATZINGER J., *Essere testimoni del potere inerme di Cristo*, in OO XII, p. 816.

³⁷¹ Ua., p. 816.

³⁷² Vö. RATZINGER J., *Il pallio: sogno dell'unità cattolica e della sua ampiezza*, in OO XII, p. 379.

³⁷³ <https://www.vaticannews.va/hu/papa/news/2019-04/xvi-benedek-a-visszaelesi-valsagrol.html>

IV.2.2. Megoldási utak³⁷⁴

A papnevelést a Ratio (2016) különböző szakaszokra osztja, hogy a képzésnek a formái, sajátosságai előtérbe kerülhessenek. Viszont hangsúlyos, hogy maga a folyamat nem kispapok képzése, hanem a papságra készülők felkészítése a papi életre, mely egy dinamikusan fejlődő valóság. Ehhez a dinamikus valósághoz tartozik az identitás kialakítása, mely a formáció végső célja, illetve az az aspektus, amely végig kíséri a pap életét. Az identitás kialakításában megállapíthatók bizonyos állomások, de a lényege nem más, mint a pap egész életének folyamatosan fejlődő valósága. Ennek kialakítása, formálása az első lépésektől szükséges.

A papság helyzetét, identitását szemlélve láthatjuk, hogy egyfajta útkeresés állapota jellemzi, mely a II. Vatikáni Zsinat után vette kezdetét. A papi identitásról való szemléletünket alapjaiban kell, hogy alakítsa az érvényben lévő Ratio iránymutatása.

Az identitás krízisének a jelenlétét az Egyház a II. Vatikáni Zsinatot követő években felismerve kezdte keresni a megoldást, az új utakat, melyek segíthetnek abban, hogy az identitás kérdése egyre világosabbá váljon. Ennek első gyümölcsei közt szerepelt az 1971-ben tartott püspöki szinódus, amikor is megszületett az *Ultimis temporibus* dokumentum. A dokumentum foglalkozik a papi identitás kérdésével, miszerint a zsinat után a papság természetének és céljának a vizsgálata szükségessé vált. Fontos kiemelni, hogy nem veszítette el a papság a természetét, illetve céltalanná sem vált, viszont az Egyház jelen korában újra tudni kell választ találni mind közösségileg, majd ebből forrasozva egyénileg is erre az egzisztenciális kérdésre. Megvizsgálva a valóságot két nagyobb csoportra lehet osztani a problémát: hivatásbeli és egzisztenciális krízis.³⁷⁵

A pap tevékenységének a forrása lelki élete. Élete minden napján ebből kell, hogy fakadjon minden tette, aktivitása. Ilyen értelemben vissza kell térni a presbitérium életében az imádság elsőbbségének minden egyéb más teendővel szemben, mert ez

³⁷⁴ Vö. TÖRÖ A., *A papi hivatás ajándéka – gondolatok az új Ratio Fundamentalisról*, in *Vigília*, 83. évfolyam, 11. szám.

³⁷⁵ Vö. TOMLIANOVIĆ M., *La crisi di identità sacerdotale dopo il Concilio Vaticano II*, in *Dies Academicus, L'evento conciliare nella vita della Chiesa 14-15 marzo 2013*, GBP, Roma, 2014, p. 197-198.

minden cselekedetének a forrása. A pap nem funkcionárius, aki csupán bizonyos szolgálatokat ellát. Így a krízis rámutat egyfajta szociokulturális gyökérre, mely jelen van társadalmunkban. Ahogyan korábban is láttuk, a posztmodern ember, aki minden esetben valamivel szemben fogalmazza meg magát, illetve a relativizmus jelenléte nem hat építőleg, illetve nem tekint értéként a lelki életre, sem a hitben való elmélyülésre, jámborságra.

Az egzisztenciális krízis Tomljanović szerint a következő: „A krízis leginkább abból fakad, hogy a pap nem ismeri önmagát sem. A papnak nemcsak kötelessége ismerni önmagát, hanem kell, hogy tudatában legyen a tetteinek valóságával, azok súlyával, illetve, hogy identitásával másokra is hatással van.”³⁷⁶ A zsinat után egyre világosabbá kezdett lenni a teológusok és pszichológusok előtt is, hogy sok esetben lehet találkozni érzelmileg éretlen papokkal, papnövédekkel. A képzésben lévők, különös tekintettel a propedeutikumban lévők esetében annyiban szerencsésebb a helyzet, hogy lehet segíteni a növekedésben, akár szakember segítségét is kérve. Felszentelt személy esetében ez sokkal összetettebb kérdés, mert éretlenségének hatásai, esetleges következményei napjainkban nyilvánvalók. Ez megjelenhet a személy önmagával való nehézségeiben, az általa vezetett közösséggel vagy az előljáróival való kapcsolatában, vagy akut esetben akár a hivatása elhagyásában is. Ez akkor következik be, amikor a személy véglegesen nem lát értéket abban a szolgálatban, amelyet teljesít. A személy kiüresedhet a feladat mögül.

Ahhoz, hogy jobban megértsük a papi identitás krízisének a témáját, szükséges koncentrálnunk a mély és bensőséges valóságra a pap életében, tehát felül kell emelkednünk a pusztán funkcionális valóságok világán. A papra, mint értékre kell tekintenünk, akinek ebben a kontextusban egy konkrét „projekt” részévé kell válnia, amelyben törekszik az életszentséget elérni, mint fő célt.

Alapvetésként szükséges megállapítani: az emberi létezőnek szüksége van pozitív identitásra, másképpen szólva lényegi és stabil pozitív gondolkodásmódra, amelyben

³⁷⁶ TOMLIANOVIĆ M., *La crisi di identità sacerdotale dopo il Concilio Vaticano II*, in *Dies Academicus, L'evento conciliare nella vita della Chiesa 14-15 marzo 2013*, GBP, Roma, 2014, p. 198.

értékesnek tarthatja magát. Ha ez nincs meg, akkor az élet egy folyamatos stresszhelyzetté alakul, ahol folyton vizsgázni, bizonyítani és konfrontálódni kell.³⁷⁷

A papi identitás kialakulása, léte, fejlődése, hatása tulajdonképpen a papképzés célja, ahogyan arra 2016. évben kiadott *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* felhívja újra a figyelmet.³⁷⁸ Ennek az identitásnak a kialakítása a papképzés első napján indul el. A papi identitás kérdése nem pusztán csak teológiai kérdés, de nem is lehet kizárólagosan a pasztorális témába sem besorolni. A két terület jelen esetben sem elválasztható egymástól. Hisz szükséges egyfelől, hogy megjelenjen az elvont és teoretikus dimenzió, ahol felfedezhető az Isten, aki szeretetben meghív. Másrészt pedig a pasztorális tapasztalat a konkrét életben, mely „egyszerűen” a tettekkel mutat utat ugyancsak az Isten felé. Ez alapvetése kell, hogy legyen a papi identitás kialakításának, hiszen ezen folyamat alatt is, míg alakul az identitás, egységben kell tartani azokat a részeket, melyek formáló hatással bírnak a személyre, úgy, mint az intellektuális, spirituális nevelést, illetve a konkrét hétköznapi élet megjelenési formáit.³⁷⁹

A *Ratio* a következőképpen fogalmaz: „A teljes embert alakító képzés elsőrendű fontosságú, hiszen a személy a maga teljességében áll az Úr és a keresztény közösség szolgálatára mindazzal, ami és mindazzal, amit birtokol. A meghívott személy „teljes ember”, akit arra választottak ki, hogy szilárd belső világa legyen megosztottságok és szétszakítottságok nélkül. Ehhez integrált pedagógiai modellt kell alkalmazni, olyan utat kell felkínálni, amelynek során a nevelő közösség a Szentlélek közreműködésével biztosítja a kellő egyensúlyt a képzés egyes dimenziói között.”³⁸⁰

A *Ratio* világosan megfogalmazza, hogy az emberre, mint egységes személyre tekint, így a nevelésben, az identitása kialakításában ezt kell figyelembe venni az egyensúly megteremtésének az érdekében. E cél felé való haladás természetesen nem újdonság, inkább a mindenkori útkeresés nyomait tapasztalhatjuk meg. Tehát egyáltalán nem szükséges azoknak a formáknak, gyakorlatoknak a visszaállítása, melyek kivesztek az Egyház életéből az évszázadok alatt. Nyilvánvalóan a gondolkodásunk nem hagyhatja

³⁷⁷ Vö. CENCINI A., *L'albero della vita*, San Paolo Edizioni, p. 47-54.

³⁷⁸ Vö. *RFIS*, n. 30-34.

³⁷⁹ Vö. *RFIS*, n. 30.

³⁸⁰ *RFIS*, n. 92.

figyelmen kívül azt a gazdagságot, amit az Egyház saját hagyományaiban megerősített, amelyet most konkrétan olvashatunk a II. Vatikáni Zsinat eseményének fényében, viszont szükség van arra, hogy újra hozzá tudjon nyúlni, kritikusan ellenőrizni, hogy a Zsinat dokumentumaiban szereplő tanítások milyen gazdagságban valósulnak meg ma.

Elsődlegesen figyelniünk kell a papság, a presbitérium kapcsolati identitására. Ilyen szempontból különbséget teszünk egzisztenciális és szakramentális dimenzió szerint.

IV.2.2.1. Az egzisztenciális dimenzió

Ezen szempontot figyelve szempontjából érdemes figyelniünk a következő sorokra: „Nem lehet másként meghatározni a szolgálati papság természetét és küldetését, csak azoknak a kapcsolatoknak összefüggésében, melyek a Szentháromságból erednek és az Egyház közösségében – mely Krisztusban az Istennel való egységnek és az egész emberiség egységének jele és szentsége – folytatódnak. Ebben az összefüggésben a kommunió egyháztana döntő a papi identitás – eredeti méltóságának, hivatásának és Isten népéhez és a világhoz szóló küldetésének – meghatározásában. Az Egyházzal való kapcsolat tehát szükséges, ha nem elsődleges a papi identitás meghatározásában. Az Egyház ugyanis, mint *misztérium*, *lényeges összefüggésben áll Krisztussal*: az Ő teljessége, teste, jegyese; az Ő értünk és köztünk lévő maradandó jelenlétének és tevékenységének eleven jele és emlékezete. A pap identitásának teljes igazságát abban találja meg, hogy részesedik Krisztusban, hogy folytatja Krisztus, az új és örök Szövetség egyetlen főpapságát: a pap élő és áttetsző képe a pap Krisztusnak. Krisztus papsága, mely egy abszolút új valóság jele az üdvtörténetben, a keresztény ember és különösen a pap papságának egyetlen forrása és helyettesíthetetlen mintaképe. Ezért a papság mibenléte csak Krisztussal kapcsolatban szemlélve érthető.”³⁸¹

Az idézett rész megmutatja a pap identitásában a kapcsolat jelentőségét. Ez azt jelenti, hogy a pap identitásának a lényege abban mutatkozik meg, hogy képes magán felül emelkedni, képes másokért élő emberré válni. A legtöbb esetben azt találhatjuk, hogy a saját identitásomat úgy határozom meg, hogy az vagyok én, ami mások nem. A kapcsolati formában ellenben az jelenik meg, hogy a saját identitásomat nem másokkal

³⁸¹ PDV, n. 12.

szemben fogalmazom meg, hanem a másik létezését elfogadva határozom meg magam. A másik fél alatt jelen esetben az elsődleges kapcsolatrendszert értjük, az Isten-ember kapcsolatát. Tehát a pap identitásának közösségi dimenziója Istentől fakad. Ha a presbitérium természete kapcsolati szinten alapszik, akkor az identitása nem megszerzett emberi státusz, hanem az Istennel való közösségének a gyümölcse. Tehát a pap szerepének a megértéséhez elengedhetetlen, hogy ismert legyen, akivel kapcsolatban van. Ez magában hordozza a gondolatvilág megváltozását a papsággal kapcsolatosan.

Tökéletesen megvilágítja ezt a dimenziót a Ferenc pápa által is gyakran használt kép, a *mysterium lunae*, miszerint a Hold (Egyház) fényt áraszt ugyan ki, de ez nem a saját fénye, akitől a fénye van, az a Nap (Krisztus).³⁸²

IV.2.2.2. A kapcsolati identitás teológiai alapjai

Ferenc pápa szavai: lépjen ki magából az Egyház. Nem el kell mennünk, hanem olykor tudunk kell más irányokat is felfedezni, elindulni olyan utakon, melyeken nem jártunk vagy hanyagoltuk.³⁸³ „A seminarista arra kap hívást, hogy „kilépjen önmagából”, hogy Krisztusban az Atya és az emberek felé haladjon, magára öltve a papi hivatást, vállalva az együttműködést a Szentlélekkel, hogy megvalósítsa a belső egységet az erő és a gyengeség között derűsen, kreatívan.”³⁸⁴ Ez nem azt kívánja jelenteni, hogy el kell hagyni az Egyházat, hanem tudni kell találkozni más emberekkel, akik eddig nem voltak az Egyházon belül.

Ezért a Ratio, miután bemutatta a seminaristát, mint egy önmagának is titokzatos valóságot, amely egyrészt ajándékokból és gazdagságokból, másrészt korlátozottságból és törekénységből tevődik össze, szükségesnek tartja, hogy a szent rendben részesülendők és a már részesültek újra és újra visszatérjenek Krisztushoz, aki minden szempontból példaként áll előttük a saját személyével: „Egyedül a megfeszített és feltámadt

³⁸²https://w2.vatican.va/content/francesco/it/cotidie/2014/documents/papa-francesco-cotidie_20141124_da-dove-arriva-la-luce.html

³⁸³ Vö. FERENC PÁPA, *Beszéd a világ minden részéből a Hit Éve alkalmából összegyűlt novíciusok és novíciák előtt* (2013. július 6.): in *Insegnamenti I/2* (2013), p. 13.

³⁸⁴ *RFIS*, n. 29.

Krisztusban van ugyanis értelme és csak benne teljesedik be az egyesítés folyamata: benne van egyesítve minden (vö. Ef 1,10), hogy „*Isten legyen minden mindenben*” (1 Kor 15,28).”³⁸⁵

Ennek a gondolkodásnak a teológiai alapját tárja elénk a *Pastores Dabo Vobis*, amely dokumentum a presbiteri személyazonosság relációs természetének bemutatása előtt kijelenti: „Az Egyházban – a szentháromságos és missziós misztériumban – valósul meg minden keresztény identitás, a pap szolgálata és sajátos identitása is. A pap ugyanis az ordo szentségében kapott erőből arra kap küldetést az Atyától, hogy Jézus Krisztus által – akihez mint népe Fejéhez és Pásztorához egész különlegesen hasonlóvá vált – a Szentlélek erejében éljen és dolgozzon az Egyház és a világ üdvössége szolgálatára.”³⁸⁶

Ezek a dokumentumok tanítják, mennyire konkrét a szentháromságos élet tapasztalata. Tehát látható, hogy nem pusztán teológiai valóság, hanem egzisztenciálisan is érinti a személyt. Hiszen a húsvéti eseményekben csúcsosodik ki a kinyilatkoztatás, hogy valójában ki is az Isten és kicsoda az ember. Hogy aki adja a krisztusi életet, az valóságos Isten és valóságos ember is egyszerre. Az esemény nem pusztán hősi tett, hanem az örök kapcsolat megjelenítése, ahol a mindig szerető Isten van jelen. Az „életet adni” kifejezés annak a megnyilvánulása, ahogyan a Fiú, Isten Igéje kapcsolatban áll az Atyával a Szentlélekben, és azt tanítja, hogy a szeretet nem pusztán jótékonysági érzés, hanem köze van a másikhoz való odaforduláshoz, ahhoz, hogy elveszítse önmagát, hogy majd a másikban találja meg. Ez az az erő, amely megmutatkozik a háromságos közösségben, mely ezt sugározza. A Szentháromság tehát a presbiteriumi identitásnak az eredete és formája. Ezen kívül, ezt az identitást csak az Isten népének közös vágyában lehet értelmezni, amint azt a Ratio megerősíti: „Amint a II. Vatikáni Zsinat figyelmeztet rá, a papok természete és küldetése az Egyházon belül értelmezhető, amely Isten népe, Krisztus titokzatos teste és a Szentlélek temploma,³⁸⁷ ennek szolgálatára szentelik életüket.”³⁸⁸

³⁸⁵ Ua.

³⁸⁶ *PDV*, n. 12.

³⁸⁷ Vö. *PDV*., n. 17

³⁸⁸ *RFIS*, n. 30

A papság identitásának kapcsolati jellege, miközben megtalálja a saját lényegét az Isten népének közösségében, egyszerre válik szentségi jellegűvé, megszentelődve, ahogyan a Ratio fogalmaz: „A papok, a püspökök rendjével közösségben elválaszthatatlanul részei az egyházi közösségnek és ugyanakkor pásztorai és vezetői is egyben Krisztus akaratából, az apostolok művének folytatóiként. Éppen ezért a pap *„nem csupán az Egyházban, hanem az Egyházzal is kapcsolatban áll.*”³⁸⁹

A „közösség” kifejezés a püspöki rend, a papság és az egész egyházi közösség közötti kapcsolatrendszerre való hivatkozással egy olyan ontológiai értéket vetít elénk, amely a küldetés, a missziós jelleg alapja. A presbiterium identitásának relációs dimenziója biztosítja, hogy a közösség, amelybe az egyén illeszkedik be, ahol a fejlődése történik, az alapvető szerepet kell, hogy játsszon az életében. Ebben a perspektívában, miszerint kapcsolatokon keresztül találja meg saját lényegét a papság, az egészséges közösség életének a kialakítási lehetőségeit és szükségszerűségét lehet tetten érni a pappá formálódás éveiben, a szemináriumban. A közösségi tapasztalatnak (ami nem kollektíva csupán) önmagában, a léte által kell eredményre jutnia - magyarázza a Ratio -, miszerint „A kezdeti képzés időszakában a közösségi életnek hatással kell lennie minden személyre, meg kell tisztítania szándékait és át kell alakítania magatartását annak fényében, hogy Krisztushoz igyekszik egyre hasonlatosabbá válni.”³⁹⁰ Azt mondhatjuk, hogy az egyházi „mi”, amely az egyén „én” formáját képezi, mindegyiket az egy Krisztus „énjéhez” illeszti. Ez azért lehetséges, mert az isteni élet, a szentháromságos lét a nagy „Mi”, az egyházi „mi” közösségében válik láthatóvá.

Tehát az identitás kérdésének körüljárásában hangsúlyos szerepet kap a közösségben betöltött szerep és az ott megélt valóság. Ahogyan Szent II. János Pál pápa és Szent Ciprán fogalmazzak, melyet használ a Ratio is: „Az Egyházban, amely *„a közösség hajléka és iskolája”*, és amely egységét az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységéből nyeri”, a papnak a „közösség emberének” kell lennie.”³⁹¹

³⁸⁹ *RFIS*, n. 32

³⁹⁰ *RFIS*, n. 52.

³⁹¹ Ua.

A papnak a presbitériumban betöltött közösségi szerepét a szentelés kegyelme hozza létre, ami konkretizálódik majdan az önmaga teljes odaadásában az Eucharisztia keresztül. Közvetlenül nem Krisztusnak adja oda önmagát, hanem a közösségnek, amely Isten újszövetségi népe. A pap meghívása személyesen neki szól, Isten és ember kommunikációjának a gyümölcse, viszont ami ebből a találkozásból fakad, az egy harmadik fél, a zarándokló egyház tagjai felé fejt ki a hatását. Ez a fajta Krisztushoz való alakulás természetesen jelen van minden megkeresztelt ember életében, ahogyan a *Lumen Gentium* fogalmaz a hívek általános papságáról.³⁹²

Viszont a pap a szentség kegyelme révén részévé válik a presbitériumnak, amely közösségen belül kiteljesedik az a közös küldetés, melyre egyénenként meghívást kaptak. „A szentelés által a papi rend tagjaivá lett papokat a szentségi testvériség köteléke fűzi egymáshoz; abban az egyházmegyében, melynek szolgálatára püspökük vezetése alatt szentelték őket, egy presbitériumot alkotnak. Különböző hivatalokat viselnek ugyan, de egyetlen papi szolgálatot végeznek az emberekért.”³⁹³ Ez a közösséghez való tartozás alakítja ki azt a közös tudatot, melynek alapja szentségi és ontológiai. „Minden egyes papot az apostoli szeretet, a szolgálat és a testvériség különleges szálai fűzik a presbitérium többi tagjához. Ezt ősidőktől fogva a liturgia is kifejezi, amikor a papszentelésen felszólítják a papokat, hogy a szentelő püspökkel együtt tegyék ők is a kezüket az új választottra, s amikor a szentmisét egy szívvel, egy lélekkel koncelebrálva mutatják be. Minden papot paptestvéreivel a szeretet, az imádság és a sokoldalú együttműködés egyesít, és így nyilvánul meg az az egység, amellyel Krisztus övét tökéletesen egyesíteni akarta, hogy a világ megismerje: a Fiút az Atya küldte.”³⁹⁴

Ez a közösséghez való tartozás és az ebben való szolgálat nem lehet pusztán csak utópia az Egyház számára. Nem problémamentes a közösség létrehozása, fenntartása és fejlesztése, viszont a gyümölcsei és a szükségessége vitán felül áll. A létrehozás a képzés legelső pillanatában kell, hogy megtörténjen és a stabilitása és a szükségszerűsége evidenciává váljon a papságra készülő szívében és értelmében. Ha ez lételemévé képes alakulni, akkor lehetőség nyílik arra, hogy ez a közösségi szemlélet irányítsa egész

³⁹² Vö. *LG*, n. 11.

³⁹³ *PO*, n. 8.

³⁹⁴ *PO*, n. 8.

további útját. Szent II. János Pál pápa a következőképpen beszélt a szemináriumi közösségről: „Ezért szeretném hangsúlyozni a testvéri szeretet fejlődésének szükségességét azok körében, akik a papságra készülnek. Természetesen ez a testvéri szeretet túlmutat a jelen pillanaton, és megnyitja az egyetemes dimenziót. Itt és most azonban a szeminárium és a noviciátus által alkotott életkörnyezetben lehet gyakorolni. Ott van, ahol a fiatalok megtanulják szeretni egymást, és fenntartani a testvéri kapcsolatokat a közösségen belül, melyet alkotnak”³⁹⁵

IV.2.2.3. A külső és belső formálás összhangja

A hívek lelkipásztori ellátása megkívánja, hogy a pap komoly felkészültséggel és belső érettséggel rendelkezzen, mivel nem elégséges, ha „magára ölti az erényes szokásokat” csupán külsődleges, formális engedelmességből az elvont elvek iránt.

Nagyon fontos, különösen a formáció kezdeti szakaszában, hogy a két terület összhangban legyen. A keresztény hagyomány szerint az emberi benső az Isten jelenlétének a helye. A hittapasztalatokon keresztül a különböző karizmák itt jelennek meg, amelyek képesek éltetni az Egyházat. A bensőből fakadnak azok a külső megnyilvánulások, amelyeket a személyt körülvevők láthatnak, tapasztalhatnak. A külső megjelenési formák hitelesítik a benső folyamatokat bizonyos szempontból. Milyen is az én személyes, bensőséges kapcsolat az Úrral? Ahogyan Ferenc pápa fogalmaz: „Isten szava arra tanít, hogy a testvérben a megtestesülés állandó meghosszabbítása rejlik mindannyiunk számára: „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettetek” (Mt 25,40).”³⁹⁶ Az az Isten, aki a bensőben lakik, bemutatja az embert a maga külső megjelenési formáiban, ahogyan az emberek felé közeledik. Gondolatait folytatva megerősíti Ferenc pápa: „amikor átéljük annak misztikáját, hogy a másik javát keresve közeledünk hozzá, megnyitjuk a bensőnket, hogy megkaphassuk az Úr legszebb ajándékait. Valahányszor szeretetben találkozunk egy emberrel, olyan állapotba kerülünk, hogy felfedezünk valami újat Istennel kapcsolatban. Valahányszor felnyitjuk a

³⁹⁵ *Angelus*, 1990 február 25: in *L'Osservatore Romano*, 1990. február 26-27, 1990, p. 6

³⁹⁶ *EG*, n. 179.

szemünket, hogy megismerjük a másikat, a hit is nagyobb világosságot kap Isten megismerésére.”³⁹⁷

A külső és a benső valóság megélése egymásra is termékenyen hat, hisz a misztikus tapasztalat és a misszió, a tettek tapasztalata egymást élteti és segíti. A közösség megtapasztalása az együttélésben komoly előrelépést tud eredményezni, hisz benső életünk dinamikáját még inkább ki tudjuk fejezni a külső megnyilvánulásainkban, és a világi javak helyes felhasználásra is megtanít a közösségi szellem. „A papoknak ugyanis, akiknek az Úr az "osztályrészük és örökségük" (Szám 18,20), a mulandó javakat csak olyan célokra szabad fölhasználniuk, melyekre az Úr Krisztus tanítása és az Egyház rendelkezése szerint fölhasználhatók.”³⁹⁸

Ebben a valóságban a „mi” közösségében tud igazán fejlődni az „én” mind külső mind benső aspektusaival együtt.

A papi identitásról ezen értelmezéseket a János evangéliumban található rövid rész teszi lehetővé: „Az Ige testé lett” (Jn 1,14). Ez megmutatja, hogy szükséges a papság kapcsolatokon alapuló identitásának és a külső és benső kapcsolat-rendszerének újraértelmezése, mert ez építő jelleggel tud választ adni a kor kihívásaira. Ebben tud megszületni nap-nap után a barátság Jézussal, aki mindig hívja magához a papot, a szeminaristát. Ez a hívás újra értelmezi az életét, ahogyan Simon életét is megújította, és amiben új nevet kap, tehát minden előző valóságot újraír a folytonos találkozás a Mesterrel.

Ferenc pápa a következőket intézte a Posillipo-i szeminaristákhoz: „Az új nevünk felfedezése, a névnek, ami a legjobban azonosít, ami a leghitelesebb, keresztüllépve a képességeinken, adja nekünk újra és újra a nevet a különböző élettapasztalatokban, melyek lelkesítik a mi emberségünket. A dolgok nevükön való hívása az első lépés az önismerethez, Isten akaratának az ismerete a mi életünkben. Kedves szeminaristák! Ne féljete a dolgokat a nevükön nevezni, szembenézni az életetek igazságával, megnyilvánulni világosan és igazságban mások előtt, különösen a nevelőitek előtt,

³⁹⁷ Ua., n. 272.

³⁹⁸ *PO*, n. 17.

menekülve ezáltal is, a formalizmus és a klerikalizmus kísértésétől, amely a kettős élet gyökere lehet.”³⁹⁹

³⁹⁹ https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2017/may/documents/papa-francesco_20170506_pont-seminariocampano-posillipo.html

V. FEJEZET

AZ ELŐKÉSZÍTŐ ÉV GYAKORLATI RÉSZE

V.1. A propedeutikus év tapasztalatai a világegyházban

Az Optatum Totius zsinati dekrétum megjelenése után, mely felveti egy előkészítő év szükségességét, több kezdeményezés is született. A dokumentum nem rögzíti, hogy milyen formában kell létrehozni az előkészítő időszakot.⁴⁰⁰

A Nevelési Kongregáció Propedeutikum (Il periodo propedeutico) címmel jelentetett meg egy átfogó tanulmányt, mely a propedeutikus évek tapasztalatairól számol be.⁴⁰¹ Sajnos, azóta átfogó tanulmányt nem készített a Szentszék erről a képzési formáról. A rendelkezésre álló dokumentum alapján három különböző csoportot különböztethetünk meg a propedeutikus képzésben.

⁴⁰⁰ Vö. *OT*, n. 14. „Hogy a növendéknek e látásmódot mindjárt az oktatás kezdetén meg lehessen tanítani, az egyházi tanulmányokat megfelelő ideig tartó bevezető kurzussal kell kezdeni; s úgy kell előadni az üdvösség misztériumát, hogy a növendékek az egyházi tanulmányok értelmét, rendjét és lelkipásztori célját fölfogják, ugyanakkor kapjanak segítséget, hogy egész életüket a hitre tudják építeni és szellemével át tudják hatni, s hivatásukat személyes önátadással és örvendező lélekkel tudják vállalni.”

⁴⁰¹ Vö. *EV S3*, n. 865-940.

V.1.1. Autonóm intézmények

Vizsgálva az intézmények strukturális felépítettségét a kongregáció dokumentuma alapján elmondható, hogy a legtöbb intézmény autonóm, ami azt jelenti, hogy önállóan működik, nincs hozzákapcsolva a nagyszemináriumhoz. Természetesen kapcsolattartás van a szemináriummal, szemináriumokkal, de nem intézményegysége azoknak.

A legelső intézményt Mexikóban hozták létre a II. Vatikáni Zsinat után. Tapasztalatokat találunk több Dél-Amerikai országból: Kolumbia, Venezuela, Guatemala, Buenos Aires, Argentína, Brazília, Bolívia, Chile, Costa Rica, Ecuador, Paraguay, Peru.

Legtöbb esetben ezek az intézmények egyházmegyei, vagy egyházmegye-közi szinten működtek. A 80-as évek végén a legtöbb országban egységesítették a képzéseket és országos intézményeket hoztak létre. Ezeknek az alapelveit a helyi Ratio Nationalisokban fektették le. Mi is a propedeutikus év? Egy híd a civil élet és a szeminárium között, ahogyan a chilei Ratio Nationalis fogalmaz.⁴⁰²

Európa-szerte is találunk propedeutikum kezdeményezéseket. Ezek közül kiemelkedőnek tekinthető a francia példa. Ennek az előkészítő évnek az alapvető tartalma a következő: bevezetés Krisztus misztériumába, spirituális és kateketikai felkészítés, az első hivatásdöntés meghozatala. A képzés ideje egy év, ami elkülönül a többitől. 1984-ben Maison Saint-Augustin-ban indult el ez a fajta képzés. Célként megfogalmazódott: a hivatás befogadása, az első hivatás-döntés, és az új papnövendék-jelöltek első nevelése. Ehhez szükségesnek tartják a szilárd spirituális alapokat, illetve a kapcsolat kialakítását és megerősítését kezdetektől a püspökkel és az egyházmegyei papsággal, az Egyházhoz, egyházmegyéhez való tartozás tudatának a megerősítésére. 1996-tól a Párizsi Nagyszeminárium része, de külön helyen folyik a képzés. A formációs program hangsúlyozza továbbra is: a bevezetést a Szentírás elmélyült olvasásába és a liturgiába,

⁴⁰² Vö. Conferenza Episcopale Cilena, Lettera alla Congregazione per l'Educazione Cattolica circa l'*Informe de la Conferencia Episcopal de Chile acerca de El Curso Propedeutico en los seminarios de Chile*, Santiago de Chile 1992, p. 2.

Krisztus misztérium, a zsinati dokumentumok közös olvasása, magyarázata, bemutatni a papság doktrínáját, a személyes imaélet kialakítása, hetenként találkozás a spirituálissal, gyónás, betegek látogatása, egyházmegyes papokkal történő találkozások rendszeresítése.⁴⁰³

Hasonló felépítésű intézményeket találunk: Ausztriában, Olaszországban, Csehországban, Luxemburgban, Spanyolországban, Svájcban, Németországban és Lengyelországban.

Németországban különböző intézmények találhatók egyházmegye-közi szervezetekben. Nagy hangsúlyt fektetnek az intellektuális képzésre. Három területet különböztet meg a regensburgi propedeutikus év: a hitnek-, az életnek- és a nyelveknek az iskolája ez az év.⁴⁰⁴

Afrika területén is igen korán elindultak az előkészítő évfolyamok. Legkorábban 1976-ban Gabia, Libéria és Sierra Leone közös területi püspöki konferenciája indította el ezt a fajta képzési rendszert, mely a Szent Kisito Spirituális Év elnevezést kapta. Alapvető hiányossága volt a papságra jelentkezőknek, hogy sok fiatal iszlám családból érkezett, akik találkoztak a katolikus hittel, de mélységeiben nem ismerték. A hitismeret és a Szentírás mélyebb megismerése itt létfontosságú feladat volt ahhoz, hogy egyfajta első hivatás-döntés meg tudjon születni. Hasonló szükség vezetett Csádban és Ruandában is a helyi püspöki konferenciákat, ahol két éves előkészítő időszakot határoztak meg az elmaradt szükségletek pótlása végett.⁴⁰⁵

A Közel-Keleten, Libanonban a melkita és a maronita nagyszeminárium is szervezett előkészítő évfolyamokat a helyi specialitásokat figyelembe véve. Itt a liturgia és a nyelvek elsajátítása mellett fontos tényező volt, hogy megismerjék az ország aktuális politikai helyzetét, melyben helyt kell állniuk papként a későbbiekben.

⁴⁰³ Conférence des évêques de France, *La formation des futurs prêtres. Ratio institutionis sacerdotalis. Ratio studiorum* (1998), I, n. 211.1; II, n. 2.

⁴⁰⁴ Vö.: <http://www.priesterseminar-regensburg.de/unser-haus/personen/seminaristen/propaedeutika/>

⁴⁰⁵ Vö. Conférence Episcopale du Rwanda, *Nouveau programme de formation é la Propédeutique de Rutongo et au Philosophicum de Kabgayi*, 1991. december 12.

Összességében erről a formáról elmondható, hogy a képzés időtartama a legtöbb esetben egy év. Az év célja, hogy bevezesse a fiatalot a papnevelés alapvető aspektusaiba. Elégséges szintet elérni az emberi, kulturális és vallási felkészültségükben; segíteni az elmélyülést a hivatás-döntés meghozatalában, megkülönböztetni, felismerni az igazi hivatását; felkészíteni a nagyszemináriumi életre. Ezek azok a kulcsfogalmak, amelyek megjelennek a különböző országok gyakorlatának bemutatásakor. A propedeutikum a közösségbe való bekerülés és az Egyházba való integrációnak a helye kell, hogy legyen. Az év folyamán az előjáróknak tájékoztatniuk kell a nagyszeminárium előjáróit a jelöltek fejlődéséről, majd közösen kell dönteniük, hogy alkalmas-e a jelölt a nagyszemináriumba lépésre. Tehát a propedeutikum ideje alatt nem seminarista státuszban vannak, hanem jelöltek.

Ezekben az intézményekben szeretnék elérni a jelöltek emberi és érzelmi érettségét, illetve megtalálni gyenge pontjaikat, hogy mely területen igényelnek segítséget, ebben kulcsszerepe van a spirituálisnak és az előjárók által kijelölt pszichológusnak.

Hangsúlyos minden területen a közösségi élet fontossága, az Egyház családjához való tartozás érzésének az elsajátítása. Ebben az esztendőben lehetőséget kell biztosítani, hogy a jelöltek találkozzanak papokkal, papi élethelyzetekkel, megismerjék, hogyan él a pap, milyen a hétköznapi élete.

V.1.2. Nagy-, vagy kishoz integrált intézmények

Ezek azok az intézménytípusok, melyek nem önállóan működnek. Változó mértékben, de alárendelve vannak a szeminárium intézményi formájához. Legtöbb esetben ez a függési viszony a közös életterben, közös előjárói csapat meglétében mutatkozik meg.

Ez a képzési forma leinkább Európára volt jellemző az elmúlt években. Ezek közül kiemelkedő rendszereket találunk Belgiumban. A *L'année de propédeutique* 1995.

Lovanióban, a XXIII. János szeminárium részeként kezdte meg működését. Egy előkészítő év, mely megelőzi a filozófiai képzést. Célja elmélyíteni a hitet és az imádságos életet, illetve egyfajta kulturális előkészítés. Továbbá világossá kívánja tenni a papság fogalmát és a hivatás felismerését. Kapcsolatban vannak az aspiránsok az egyetemistákkal is. Közösén étkeznek és vesznek részt a szertartásokon a nagyszeminaristákkal. Ezt a kurzust a flamand nyelvűeknek hozták létre.⁴⁰⁶

Hasonló rendszert látunk Franciaországban is. 1970-ben Paray-Le-Monial az Autun Egyházmegyében indul útjára. A képzés egyik kiemelkedő momentum, hogy a vasárnapi napjukat a plébániákon töltik a jelöltek. Ebben az évben az aspiránsoknak nincsenek vizsgáik, ahogyan az előljárók fogalmazzak: érzik az indokolatlan szeretetet.⁴⁰⁷ A hivatás megszületésének az időszaka ez, melyben a jelölt tudja tisztázni önmagát. A képzés rendszeréről elmondható, hogy kiemelkedő jelentőséggel bír a karitatív munka végzése és a lelkiélet elmélyítése. A lelkiéletük elmélyítése céljából színes programokon vesznek részt: imádkozni és kontemplálni tanulnak 3 hétig a Notre-Dame de Vie falai között, majd Bretagne régiójában olvassák a Szentírást. A kezdetektől kapcsolatban vannak a Lérins Ciszterci apátsággal is. Látható, hogy a helyek megválasztása kapcsán is arra törekszenek, hogy élményt kapjanak a papságra készülésük útján.

A Belley-Ars Egyházmegyében 1989-től van ilyen szeminárium. Más egyházmegyék növendékei is bekapcsolódnak ebbe a képzésbe, ami a nagyszemináriumban történik. Ez a hároméves filozófiai képzésnek az első éve. Szentmise, szentségimádás, szegénység, bűnbánat, megszentelni az életet. Spirituális túlsúly van. Tanulmányok: a hiszekegy katekézise, filozófiai témák (szabadság, megbocsátás, szenvedés), különböző hivatások az Egyházban a II Vatikáni Zsinat fényében. Továbbá hangsúlyos a Biblia megismerése, lectio divina, az imádság különféle módjai, Viennai Szent János élete, munkássága, lelkiségének beható tanulmányozása.

⁴⁰⁶ Vö. Conférence épiscopale de Belgique, *La formation au ministère presbytéral* (1998), n. 311.1.

⁴⁰⁷ Vö. <https://seminairears.org/en/propaedeutic/>

Kiemelkedő tapasztalattal bír Olaszországban a Római Nagyszeminárium képzési rendszere.⁴⁰⁸ A propedeutikus év kötelező minden jelentkezőnek. Feladata a hivatásdöntés megerősítése, a döntés meghozatala és elmélyülés a papság titkában. Novemberben kezdődik és májusig tart. Keddtől péntekig a szemináriumban élnek, a többi napokban papokkal a plébániákon. Hat fontos lépés emelhető ki a képzésben:

1. Megérkezni az Úrhoz: az Eukarisztia ünneplésében, a személyes és közösségi imádságban, a szentségimádásban és a lectio divinában.
2. Emberi növekedés a tudatosságban és az önmagam ismeretében. Bevezetés az imaéletbe.
3. Intellektuális nevelés: antik nyelvi alapok elsajátítása, bevezető kurzusok filozófiából, az Egyház Katekizmusával való ismerkedés.
4. Karitatív tapasztalatok gyűjtése.
5. Közösségi élet a szemináriumban.
6. A plébániai életről és a papság életéről szerzett tapasztalatok.⁴⁰⁹

V.1.3. Hivatás-pasztorációval összekapcsolt propedeutikum

Viszonylag kevés számban találhatóak meg ezek az intézményformák.

Olaszországban az ún. Anno Zero, azoknak a jelentkezőknek, akik nem jártak küsszemináriumba. Ezek az aspiránsok havi rendszerességgel találkoznak hivatásreferens papokkal.

Angliában személyes lelkivezetést ajánlanak keresőknek. Az aktuális életkörülményeihez szabnak programot, mely segít a hivatás felismerésében, elmélyítésében.

Az Antillákon egyfajta előszemináriumról beszélnek. Nagyon nagy távolságok vannak, elég nehéz bármit is közösen megvalósítani. Minden egyházmegye létrehozott

⁴⁰⁸ Vö. <http://www.seminarioromano.it/vocazioni/propedeutico>

⁴⁰⁹ Vö.: <http://www.seminariodigenova.it/home/images/Ratio.pdf>

egy Pre-Formation-Centert. Egy programot dolgoztak ki, mely igyekszik segíteni a kereső fiatalok életét. Alapvetései: mindennapi szentmise, rendszeres gyónás, lelkivezetés, felnőtté érés a feladatok teljesítésében és azok iránti felelősségtudatban. 2 évig tart, de ez alatt mindenki végzi a korábbi világi foglalkozását.

Ausztráliában a Vianney College a Wagga-Wagga Egyházmegye az új belépőknek a szemináriumban ajánl egy spirituális képzést, amely felkészíti a növendékeket a majdani szemináriumi életre. A hivatás-referens végzi a feladatot laikusokkal együtt. Ezek között van pszichológus is. Célja az első döntés meghozatala és kísérés. Lelkivezetést ajánlanak fel a keresőknek. Egyfajta külső közösséget hoznak létre, amelynek lehetősége van arra, hogy a szeminárium vezetőségével élő kapcsolatot tartson fent.

V.2. Egyéni kutatások

A fenti ismertetés mellett sikerült néhány propedeutikumnak a képzési rendszerét megismernem. Érdemi információkat a következő szemináriumok adtak: Ausztria – Propädeutikum Einrichtung der österreichischen Bischofskonferenz, Linz; Ausztrália - Vianney College, Wagga Wagga Egyházmegye; Lengyelország – Katowice; Németország – Paderborn; Málta – The Archbishop's Seminary; Olaszország – L'anno propedeutico, Puglia; Kongó - Joaquim Gaspard, Cœur de Jésus en RDC région de Kinshasa. Részleges adatokat sikerült begyűjteni Horvátországról, Szlovákiáról és Braziliáról a propedeutikummal kapcsolatosan. Minden érintett szemináriumi vezetőségnek a következő kérdéseket tettem fel. Az általuk adott válaszok a dolgozat függelékében eredeti nyelven megtalálhatóak.

1. Milyen formában működik önöknél az előkészítő év?
2. Milyen eredményeket látnak?
3. Hogyan lehetne tovább fejleszteni?
4. Hogyan kapcsolódik be a nagyszemináriumi képzésbe?
5. Egyéb megjegyzések

A megkeresések a célja az volt, hogy aktuális, ma működő rendszerek képét mutathassam meg.

A Pastores Dabo Vobis apostoli buzdítás után elmondható, hogy azokon a helyeken is, ahol a zsinatot követően években nem indítottak el propedeutikus képzéseket, megindult az előkészítő évnél a bevezetése. Ezek sok esetben útkeresések voltak.

Bevezetés okai. Nehézséget jelentett a beszámolók szerint, hogy nem volt világosan lefektetve, hogy milyen céllal hívták létre az intézményt. Az alapítás jellemző okai között szerepelt gyakran Róma kérése, melyet egy-egy Ad limina látogatás alkalmával megfogalmazott a Szentatya.⁴¹⁰ Európa határain kitekintve megállapítható, hogy Afrikában és Dél-Amerikában a fő cél az volt, hogy egyfajta egységes hitismeretre kerüljenek az aspiránsok, illetve elsajátítsanak egy olyan világnyelvet, amin később képesek lesznek teológiát tanulni. Például Kongóban több törzsi nyelvet is beszélnek, viszont a közös oktatás nyelve a francia. Emiatt az intellektuális nevelés leghangsúlyosabb pontja ennek a nyelvnek az elsajátítása. Tehát több helyen is egyfajta hiányosságot igyekezett pótolni a lelki nevelés mellett ez az időszak. Fontos azt is látni, hogy ahol ezen hiányosságok pótlására hozták létre kifejezetten ilyen típusú intézményeket, azok a helyi közoktatás fejlődésével sok esetben elvesztették a funkciójukat. Értve ezt azokra a helyzetekre, ahol elsődleges célkitűzés volt egy idegen nyelv elsajátítása. Viszont azon intézmények, melyek karizmája a lelki felkészülést tűzte ki célul, azok nagyobb részt megmaradtak.

Az érvényben lévő Ratio igyekszik pontosabb meghatározást adni, mely a formátorok szerint nagy előrelépést jelent a képzés kialakításában, hiszen most behatárolt helyet kapott a papnevelésben az előkészítő év.

⁴¹⁰ Vö.: XVI. Benedek emeritus pápa 2006. november 10-én a Német Püspöki Konferencia tagjaihoz intézett beszédében hívja fel a figyelmet az előkészítő év fontosságára. Ezt követően Passauban és Bambergben indult propedeutikus év.

Intézménytípusok – Fentebb láttuk, hogy az *Il periodo propedeutico* dokumentum három típusú intézményformát különböztet meg a kongregációhoz érkezett beszámolók alapján: autonóm, szemináriumhoz integrált, pasztorációhoz kötött.⁴¹¹ Vizsgálva az általam feltett kérdésekre adott válaszokat, melyekben mindhárom intézménytípus megjelenik, elmondható, hogy a működő intézmények napjainkra kialakították egyéni strukturális rendszerüket, bizonyosmértékű keveredések tapasztalhatók. Fontos látni, hogy az intézménytípusok elhatárolása is egyfajta kezdeményezés volt, mely a fent nevezett dokumentumban jelenik meg először. Az eltelt időszaka arra mutat rá, mely megjelenik a Ratio szellemiségében is, hogy az intézménytípusok összeolvadnak, illetve az autonóm rendszer irányába mozdulnak el. Ezáltal is egységesebb formát ölt a rendszer.

Ez megmutatkozik abban is, hogy a válaszadó intézmények többsége autonóm intézményként működik, több egyházmegyének, akár egész országnak a növendékeit gyűjti egybe erre az időszakra. Gyakorlatban ez azt jelenti, hogy kapcsolatban vannak a többi szemináriummal, de önálló vezetőség irányítja a ház életét.

Példa a típusváltásra – Az elmozdulás a központi intézmények irányába megfigyelhető Ausztráliában, a Wagga Wagga Egyházmegyében is. Itt a korábbi pasztorációhoz kötött előkészítő képzést felváltotta a nagyszeminárium mellett működő propedeutikum. Az előjárók azt tapasztalták, a helyi sajátosságokat is figyelembe véve, hogy ebben a formában hatékonyabb tud lenni a nevelési folyamat, sokkal inkább hatással vannak a fiatalok alakulásra, ha közösségben vannak, mintha távoli plébánián élnének. Itt megfigyelhető egyfajta módosulás, fejlődés az előkészítő év céljában, miszerint nem pasztorációs tapasztalatra van szüksége a jelentkezőnek, hanem segítségre abban, hogy felismerje Isten hívását, a saját útját, döntést tudjon hozni, megismerje önmagát. Itt a sajátosságok miatt a további képzést a nagyszemináriummal közösen valósítják meg.

Autonóm intézménytípus – A rendelkezésre álló tapasztalatok azt mutatják, hogy szükség van egyfajta távolságra a nagyszemináriumtól. Ez a távolság adja meg az

⁴¹¹ EV, S3, Bologna, 2005, 865-940.

alapstruktúrát, hiszen a legtöbb rendszerben az aspiránsokat nem kispapokként kezelik, hanem olyan fiatalokként, akik döntés előtt állnak a tekintetben, hogy belépjenek-e a szemináriumba, vagy sem. Ez fontos különbségtétel, mely megadja az előkészítő év karakterisztikáját, ami nem más, mint az első döntés meghozása, ami a nagyszemináriumba való belépést készíti elő. Azokon a helyeken, ahol ez a távolság nincs meg, mint például Máltán, ott tulajdonképpen nem világos, hogy miért is van ez az időszak, hiszen a nagyszemináriumban élnek, a programok jó része közösen történik, ugyanaz az előjáróság vezeti őket annyi különbséggel, hogy nulladik évesekként vannak számontartva.

Működő intézmények – Jól működő rendszert látunk ebből a szempontból **Katowicé**ben, ahol a szeminaristák Brennában, 80 km-re a központi épülettől működő házban kezdik meg a formáció folyamatát. Egyedi kialakításnak tekinthető, hogy bár fizikailag távol vannak a központi intézményegységtől, de az előjárói csoport azonos. Az előkészítő időszaknak van külön rektora és spirituálisa, akik önállóan vezetik a házat, de folytonos kapcsolatot ápolnak a nagyszemináriummal. Viszont a továbbhaladás szempontjából különleges, hogy az előkészítő év spirituálisa megy tovább a propedeutikumon lévő csoporttal, tehát a nagyszemináriumban is ugyanaz a személy lesz a spirituálisa az évfolyamnak. Ez annyiban könnyíti meg a lelki formációt, hogy a belső fórumon feltárt ügyeket, elinduló folyamatokat, amit nem lehet átadni úgy, mint a fegyelmi ügyeket, az a felelős személy tudja tovább vinni, aki elkezdte a lelkivezetést. Ehhez jelentős létszámú szeminaristára és alkalmas előjáró-közösségre van szükség. A lengyel modell egyik nagy erényének tekinthető, hogy a világtól távolságot véve az imádságnak és az elmélyülésnek tudják szentelni magukat a jelöltek, amely adódik a hely sajátosságaiból is. A képzés módszere és stílusa nagyban hasonlít a nagyszeminárium rendszeréhez, az átadandó anyag mennyiségében lehet találni különbséget. Viszont a tananyag csökkenése azt eredményezi, hogy több időt tudnak szentelni az imádság különféle formáinak az elsajátítására, illetve magára a lelkivezetés folyamatára is. Ez az időszak sokkal zártabb a világtól, mint a nagyszeminárium képzési rendszere.

A beszámoló alapján **Linz**ben működik Ausztria egyetlen propedeutikuma. Közös megegyezés alapján jelenleg minden egyházmegye ide küldi a növendékeit. Habár az intézmény közösen működik a nagyszemináriummal, de sikerül szeparálni a

növendékeket egymástól, illetve nem is a szeminárium falai között töltik az egész évet a jelöltek. Az osztrák mintába jobban vegyült a pasztorációhoz kötött képzési modell, hiszen az intézményen kívül zajlik a nevelés és a különböző gyakorlatok, képzések egy része. Hasonlóan eredményes munka figyelhető meg **Padernornban** is.

Német nyelvterület struktúrái – Vizsgálva a beérkezett tapasztalatokat és eredményeket a legkidolgozottabb struktúrával Padernornban és Linzben találkozunk. A képzési rendszerük fő súlypontja nem az oktatási anyagmennyiség nagyságán van, hanem sokkal inkább a személy spirituális képzésén, mely az emberi és a lelki formációban mutatkozik meg elsősorban. Ennek fényében rendezkedett be mindkét rendszer. Ez megmutatkozik abban, hogy nincs meg a klasszikus szeminárium akadémiai képzési rendje, hanem inkább blokk-kurzus szisztéma szerint folyik az oktatás.

Az osztrák rendszer négy plusz egy részre oszlik a következő rend alapján:

1. **Szeptembertől decemberig: "Jöjj és láss!"** – Ebben az időszakban Linzben hitismereti, szentírás-tudományi és a keresztény tradíció megismerésére fókuszáló kurzusokon vesznek részt a növendékek. Hangsúlyt fektetnek arra, hogy a keresztény emberképet mindjobban megismerjék.
2. **"Jézus követésében"** – Ebben a részben tisztázzák a hivatás-motivációkat, a személyiségképet, és megismerik a cölibátus-kultúrát. Ebben a fázisban az aspiráns személyes kísérés alatt áll. Ennek a képzési fázisnak a végét a karácsonyi ünnep jelenti, amikor hazamennek a szemináriumából.
3. **Január – február: "Jézus lelkével a szolgálatban"** – hathetes szociális gyakorlat Linzben. Kórházban, ápolási otthonokba, avgy egyéb szociális területen. Az időszak végét lelki gyakorlat zárja.
4. **Március – május: "Jézus nyomában"** – Felkészülés a Biblia-iskolára, hivatás-tisztázás. Húsvéttól Mennybemenetel ünnepéig Izraelbe Biblia-iskolában vesznek részt.
5. **Május – június: Zárókurzusok, évértékelés.**

Mindkét német nyelvterületi tapasztalat beszámol arról, hogy a szociális gyakorlaton való részvétel nagy hatást gyakorolt a jelöltekre, ugyanis az időszak sajátossága, hogy kiszakadva az adott szemináriumi közegből és szerepből egy más területen kell a helyállásukat bemutatni. Az előjárók folyamatosan kapcsolatban vannak a növendékekkel és a gyakorlati helyek vezetőivel, de alapvetően egyedül, kedvezmények nélkül kell eltölteni ezt az időszakot. A szociális praktikumon való részvétel a jezsuita novíciusképzésnek is a részét képezi, ahonnan a német területek átvették. Ez az időszak – az érintett formátorok szerint – a jelölt emberi aspektusait mutatja meg leginkább. A legtöbb jelentkező ebben az időszakban hagyja ott a képzési időszakot.

A fentebb vizsgált ausztrál Vianney College növendékei is részt vesznek szociális gyakorlatokon, de ezek javarészt a plébániai közösséghez kötődnek, ahol hétvégeente szolgálatot teljesítenek, tehát nincsenek olyannyira kihívás elé helyezve, mint a német nyelvterületen lévő jelöltek, kevésbé szervezett formát ölt, melyek az eredményességet is befolyásolják.

Megjegyzendő, hogy a többi propedeutikus közösség nem említette a szociális praktikum végzését, amely az érvényben lévő Ratióban is szerepet kap.

Tanulmányok – A tanulmányi rendeket vizsgálva közel hasonló tárgyakkal találkozunk, amelyek megegyeznek a Ratio által előírt bevezető kurzusokkal. Ilyen módon kivétel nélkül tanulnak mindenhol bevezető szentírástudományt, Krisztus-misztériumot, Katekizmus-ismeretet, bevezetést a liturgiába, spiritualitást, latint és más élő idegen nyelvet. Különbséget csak a tanítási idő elosztásában, illetve az oktatás színvonalában lehet felfedezni.

Minden válaszadó kiemelte, hogy bármilyen formában is folyik a képzés, a növendékek és a diákok örömmel vesznek részt benne. A formációban résztvevők szempontjából hasznos, hogy csak egy évfolyam van, akik közel hasonló szintű szemináriumi tapasztalattal rendelkeznek és nincs elvárás, vagy nyomás a jelölteken. Ugyanis, ha nem papnövendékként vesznek részt a képzésben, akkor a döntésnek nagyobb a szabadsága, a rendszer adta megkötöttségek nem lépnek fel. Ezáltal

természetes módon lehetnek aspiránsok, akik befejezik a felkészülésüket, de az évnek tulajdonképpeni lényege abban áll, hogy felfedezik azt, hogy az Isten mire hívja meg őket. A növendékek részéről szintén ezek azok az aspektusok, melyekre értéként tekintenek. A családi légkör, a közös kezdés és útonlevés tapasztalata megerősíti bennük a keresztény elkötelezettséget. Ezáltal az Egyház minden esetben gazdagodik, akkor is, ha a papi hivatást választja és akkor is, ha a civil életben elkötelezett keresztényként halad tovább

V.2. Propedeutikus év a gyakorlatban

V.2.1. Az előkészítő év tapasztalatai Magyarországon

Hazánk történelmi viharai hatással voltak a papképzésre is. Bevett gyakorlatnak számított a kommunista törvények szerint, hogy a szemináriumi képzésre felvett növendékeket sorkatonai szolgálatra kötelezte az állam. 1965 után ez a szolgálat 24 hónapot tett ki, majd a későbbiek folyamán, 1986-tól módosult 18 hónapra, ami már nem fedett le két akadémiai évet.⁴¹²

A szeminaristákkal kapcsolatban az volt az állam alapelve, hogy a katonai kiképzési idő alatt ideológiailag átnevelődjenek, vagy esetleg beépített szolgálattelvéi legyenek a kommunista rendszernek. Ennek okán a legtöbb szeminaristát a legnehezebb laktanyákba osztották be, ahová sok esetben a köztörvényes bűnözők voltak besorozva. Természetesen a kispapok, lelkész-jelöltek nem hozhattak létre közösségeket nyilvános fórumon, de illegalitásban működött azért a közösségi élet köztük. A közös nehézségek viselése talán még inkább közel hozta egymáshoz a papságra, lelkészi szolgálatra készülöket. Megjegyzendő, hogy a legtöbb kispap, lelkészjelölt aztán visszatért a maga intézményébe, tehát az átnevelés nagy sikert nem hozott a rendszernek.

Amikor lecsökkent 18 hónapra a sorkatonai szolgálat (1987 után tovább csökkent 12 hónapra) az Egri Metropólia és a Hajdúdorogi Egyházmegye növendékei március 1-től május 31-ig az Egri Szemináriumba érkeztek vissza. Ez a közös képzés két tanéven

⁴¹² Vö. KONCZ L., *Papnevelés és papképzés*, in TURÁNYI L., (szerk.), *Magyar Katolikus Almanach II. A Magyar Katolikus Egyház élete 1945-1985*, Budapest, 1988, p. 130-131.

keresztül, 1987 és 1989 között zajlott. Ebbe az időszakba betekintést a szeminárium akkori spirituális és teológiai tanára, az akkori képzésért felelős Bosák Nándor püspök úr jegyzetéből kaphatunk. Püspök úr visszaemlékezése szerint a katonaságból visszatértek ezen időszak alatt együtt laktak a többi növendékkel a szemináriumban és a rendes szemináriumi napirendet követték. Viszont a tanulmányi rendjük, s a lelki képzésük természetesen különböző. Ezen szellemi képzések közé tartozott: általános műveltséget gazdagító előadások, beszédtechnika, alapvető hit és bibliaismeret, tanulásmódszertan. Emelett hangsúlyt fektettek a közösségépítésre és a lelkiéletre. Nem szabad elfelejteni, hogy a növendékek a felvételt követően másfél évig teljesen ellentétes nevelést kaptak, tehát szükséges volt egy erőteljes újrakezdés az egri időszak alatt.

Bosák püspök úr megjegyzi, hogy bár a helyzet kényszere hívta életbe a képzést, de véleménye szerint elérte a célját, mert lehetőséget biztosított a kispapoknak feldolgozni azokat a fizikai és erkölcsi próbatételeket, melyekkel találkoztak a katonaságnál, és egyfajta ráhangolódást adott a „rendes” szeminárium tanévkezdésre. Megjegyzi, hogy a későbbi kapcsolatok ápolása során nagy hasznát vették a résztvevők ennek a néhány hónapos, közös, előkészítő, katonaságot levezető időszaknak. A későbbiek során ezen tapasztalatok felhasználásával indult meg a veszprémi előkészítő évfolyam is.

Ilyen formában látható, hogy több évtizedes tapasztalattal bír hazánkban a közös felkészülés a nagyszemináriumi évekre.

V.2.1.1. A volt papnevelők tapasztalatai

Még fontosabb és érdekesebb az 1994 és 2010 közötti időszak, amikor előkészítő szeminárium volt a Pastores Dabo Vobis (1992) Apostoli buzdítás után, amely konkrétan megnyitotta a propedeutikus év lehetőségét. A rendszerváltás után a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia megragadta az alkalmat, és megnyitotta az első szemináriumot Veszprémben, majd Vácra helyezte át. Ebben az időszakban sok seminarista és papnevelést végző volt a szemináriumban, így az ő tapasztalataik ebben a munkában sem lehetnek semlegesek, megmutatja a propedeutikus év szükségességét és ennek lehetséges fejlődési lehetőségeit.

A dolgozatírás kapcsán felkerestem olyan személyeket, akik ebben az időszakban a papnevelést végezték a propedeutikus évben. Az 1994–2010 között működő proedeutikus év előjárói közül hatan válaszoltak azokra a kérdésekre, melyekkel feljűk fordultam. A válaszadó egykori előjárók a Vácott működő előkészítő szemináriumban teljesítettek szolgálatot.⁴¹³

A papnevelést végzőknek a következő kérdéseket tettem fel:

1. Véleménye szerint mennyire fontos az előkészítő év?
2. Milyen eredményeket hozott?
3. Hogyan valósította meg az előkészítő szeminárium az emberi-, a spirituális-, az intellektuális- és a kulturális formációt?
4. Személyes megjegyzések

A papnevelést végzők között nincs jelentős különbség a bevezető évről alkotott véleményeik tekintetében. Mindenki azt gondolja, hogy ez az év nagyon fontos, hiszen jó és hasznos volt Magyarországon is. Kocsis Imre, korábbi rektor szerint a természetes alapok több okból kifolyólag hiányoztak a jelölteknel:

⁴¹³ Válaszadók: Dr. BABEL Balázs, Dr. DOBOS András, HUGYECZ János, Dr. KOCSIS Imre, Dr. OROSZ Atanáz, PALÁNKI Ferenc, PAPP Miklós.

1. Nem volt vallásos a család és / vagy nem tanult katolikus iskolában; nem volt része vallásos nevelésben.

2. Néhány jelölt friss megtérő volt.

3. Néhány jelölt Magyarországon kívülről jött. Ezeknek a diákoknak nagyon hasznos volt ez az év, hogy mélyen megismerjék az anyaország kultúráját.

Nemcsak nekik, hanem a többi jelöltnek is szüksége volt erre az évre. Elmélyíthették a tudásukat az Egyházzal és az egyházművészetről. Bábel érsek úr és Orosz püspök úr szerint ez az év a nagyszeminárium első éve előtt esélyt adott az újoncoknak a hivatástudat elmélyítésére. Ebben az évben – Hugyecz szerint – a seminaristák tanulhattak, és örülhettek a hivatásuknak, valamint további pozitív tapasztalatokat gyűjthettek a hivatásukhoz. Kocsis Imre, egykori rektor megjegyzi, hogy az, aki a nagyszemináriumot az előkészítő év nélkül kezdte, annak az első időszakban nem volt elég ideje, hogy hivatástudatát elmélyítse a tanulmányok miatti elfoglaltságából fakadóan, ily módon a hangsúly a lelki formációra került, amely az első év elsődleges célja volt.

Az eredmények alátámasztották az előkészítő év fő célkitűzéseit, vagyis, hogy alakuljon ki egy egészséges egyensúly a jelöltek között, és hogy a tanulók közösséggé kovácsolódjanak. Papp prefektus úr szerint a napi program, a liturgia és a szeminárium iránti tisztelet képesek voltak formálni a jelölteket. A szemináriumban nem volt más évfolyam. Ily módon a papnevelést végzők is többet látták, és jobban értékelték a jelölteket. Nem volt más referenciapont, csak ez az osztály. A napi programok során a jelöltek találkozhattak az életüknek egy másik valóságával, amely talán nem létezett az előzőben és az azt megelőző tevékenységeikben. Néha ez konfliktusokat okozott, de ezáltal a jelöltek személyisége egyértelműbbé vált a papnevelést végzők számára. Dobos András, korábbi prefektus, aki Nyíregyházán teljesített prefektusi szolgálatot, ahol már csak görögkatolikus seminaristák voltak, megjegyzi, hogy egyfajta bevezetés volt ez a társas életbe, mert napjainkban egyre kevesebben végezték a középiskolát úgy, hogy kollégiumban laktak, és a szemináriumi élet a maga szabályaival egyre nagyobb kihívás a fiataloknak. A propedeutikumban kisebb, családiabb közösségekben igyekeztek megtanulni a közös életet, sok kirándulással, közös vállalkozásokkal, munkákkal és játékkal tarkítva. Továbbá aláhúzza a korábbi prefektus a lelkiélet és a tanulmányok

fontosságát. Több kispapnak is segítség volt, hogy ebben a közegben megtanult imádkozni, illetve tudta gyakorolni a megkülönböztetést, melynek során hivatásukban megerősödve tudták folytatni a tanulmányaikat, vagy tudtak civil pályán útnak indulni. Dobos szerint a tanulmányi életet tekintve eredményt jelentett, hogy a szerényebb képességűek lehetőséget kaptak a felzárkózásra, illetve a talentáltabb növendékek nyelveket tudtak tanulni, tovább fejlődni.

Orosz püspök úr hangsúlyozza a személyiség fejlesztésének és a spirituális képzésnek a fontosságát is. A kis közösség lehetőséget adott családi hangulat megteremtésére. A szeminárium programja egyéb lehetőségeket is adott a jelöltek számára ezen a területen is. Minden papnevelést végző hangsúlyozza a kirándulás fontosságát, amelyet eredetileg csak egy napra terveztek. Szerintük az úton levés alakította a közösséget. A tanulók együtt voltak a szobában két-három fős kis csoportokban. Huguycz János, korábbi prefektus úr hangsúlyozza ennek fontosságát, mivel közülük néhányan erősebb egyéniségek voltak, főként azok, akik egy gyerekes családból jöttek, de ebben az esetben egy olyan új helyzethez kellett igazodniuk, amelyben az embernek szüksége van arra, hogy érettségének jeleit mutassa.

Egy másik megnyilvánulási forma a csoportmunka volt. Minden tanuló egy munkacsoport részét képezte, amely minden héten más munkaterületen dolgozott a szemináriumban. A csoport tanulóinak egyike volt a vezető, aki összehangolta a munkát, de minden tanuló felelős volt valamiért a mindennapi életben, és ezáltal erősödött a személyes felelősség iránti igény. A jelölteknek jó lehetőségük volt a közösség szükségleteinek a kifejezésére, de a közösségi élet nehézségeit is megtapasztalhatták. Ebben az évben láthatták, hogy melyek a közösségi élet pozitív és negatív aspektusai, hogy ezzel a tapasztalattal léphessenek be a nagyszemináriumba.

A lelkiéletben ez volt az alapozás és a fő tapasztalat. Palánki püspök úr rámutat arra, hogy egyes tanulók nem tudtak imádkozni, csak a „hivatalos” imákat ismerték, de a személyes ima számukra nem mondott semmit. Ők megismerhették az imádkozás módját, és így a meditációt, az imádatot és mindenekelőtt az imádság fontosságát, mint élő kapcsolattartást Istennel.

Orosz püspök úr is megerősíti, hogy enélkül az alapozás nélkül, ha a jelölt elkezd a nagyszemináriumot, a megfelelő alapok hiánya miatt már az első félévben jönnek a hivatástudatot érintő kísértések és a nehézségek a tanulmányok terén. Így az a jelölt, aki nincs jól felkészülve, gyorsan mondhatja: „Elmegyek innen”. A tanulók a katolikus hagyományok gazdagságával találkoztak a két katolikus rítuson keresztül. Papp hangsúlyozza, hogy a diákok a szemináriumon belül együtt voltak, és nem választhatók szét rítusok szerint. Ez valóban jó alkalom arra, hogy mindkét szertartásrendet megismerjék, és később úgy lássák azokat, mint két utat, melyek azonos célt szolgálnak.

Intellektuálisan mindenki erősödött, bár az első évnek nem volt célja az egyetemi szintre valóérés. A cél az egyensúly volt, és ez hasznosnak bizonyult a teológiába való bevezetéshez, a Szentírás-ismeretbe és a katolikus erkölcsbe való bevezetéshez.

Mindkét város, Veszprém és Vác is nagyon jó volt a kulturális dimenzió szempontjából. A szeminaristák részt vettek úgy az állami, mint az egyházi programokban, de a szemináriumon belül is szerveztek helyi programokat. A papnevelést végzőknek szigorúan rögzíteniük kellett a programok mennyiségét.

Megfigyelhető, hogy minden egykori papnevelést végző elégedett volt az előkészítő évvel, viszont egyik nehézségének tartották, hogy számos egyházmegyéből nem voltak jelöltek már a kezdetekkor sem. Illetve nem volt teljesen tisztázott, hogy ki hol kezdi el a tanulmányait az adott egyházmegyén belül sem, hisz voltak, akiket a nagyszemináriumba küldtek a konkurzus után, másokat viszont az előkészítő évre.

A másik nehézséget az okozta, hogy néhány nagyszeminárium már a második évfolyamra fogadta a jelölteket, míg mások az előkészítőt nulladik évnek tekintették, így első éven kezdték a képzést. Ez némi feszültséget teremtett a szemináriumok, a papnevelést végzők és a jelöltek között.

V.2.1.2. A volt növendékek tapasztalatai

A volt növendékektől különböző válaszokat kaptam⁴¹⁴, de mindenki megerősítette e korszak szükségességét és fontosságát. Ezek a diákok fiatalok voltak, amikor elkezdték az előkészítő évet. Az átlag életkor 19–20 év között volt. A nekik szánt kérdések eltérőek voltak az előjárók felé intézettektől, de ugyanaz a logika fűzte őket össze, vagyis hogy megfogalmazzák az előkészítő év céljait.

A diákok között két különböző csoport van: van aki pap lesz, és van aki elhagyja a szemináriumot a formáció alatt, vagy a felszentelés után. Ötven volt szeminaristának küldtem ki a levelet, olyanoknak, akik a propedeutikus évet elvégezték, és közülük huszonegyen válaszoltak. Megjegyzendő, hogy azok közül, akik elhagyták a szemináriumot vagy később a papságot, csekély számban válaszoltak a kérdésekre.

1. Hogyan élte meg a propedeutikus időszakot? Melyek a propedeutikus év pozitív és negatív jellemzői?

2. Hogyan alakult a kapcsolata más szeminaristákkal? Különös tekintettel a másik ritushoz tartozókkal? Megmaradt-e a kapcsolat a hallgatók között az előkészítő szeminárium után?

3. Milyen értelemben segített ez az előkészítő év bejutni a nagyszemináriumba?

4. Személyes megjegyzések.

Mindenki kiemelte a közösségi élet pozitív voltát. Annak, aki azt megelőzően nem volt kollégista, nem volt semmilyen tapasztalata erről az életformáról. A közösség igazán nagyon széles merítésű volt és gazdag, mert – különösen az első időkben – a tanulók egész Magyarország területéről érkeztek, és néha még a nemzeti határokon túlról is. Eltérő rítusok, különböző emberek, különböző országokból, de a cél ugyanaz volt.

⁴¹⁴ Válaszadók: BÁRDOS Krisztián, BÖKŐ Péter, CSORDÁS Gábor, EIBEN Tamás, FERENCZI Richárd, HAJDU István, HALÁSZ Péter, KÁLMÁN József, KOCSIS Antal, KOCSIS Tamás, KOCSIS Dániel, KOVÁCS György, MARINCÁS Miklós, MARTI József, MIKLÓS Zalán Árpád, NAGY CSABA, OROSZ István Mokiosz, RÁKÓCZI Jenő, REZNEK Ádám, SZEMÁN András, SZÉL Barnabás, URBÁN Evariszt.

Néhányan rámutattak arra, hogy minden új volt, együtt kezdtek, így nem voltak sztereotípiák a közösségben, amelyeket más szeminaristák előzőleg megfogalmaztak volna azzal kapcsolatosan, hogy ki a jó szeminarista, vagy ki a jó papnevelést végző. Emiatt könnyebb volt a közösség kialakulása, amelyben a jelöltek nem zárkóztak el a papnevelést végzők elől. Ahogyan azt megerősítették a válaszok: ez volt a „váltás” időszaka, de mások is hangsúlyozták, hogy ennek az előkészítő évnek a segítségével tudtak eljutni a nagyszemináriumig.

A volt diákok közül kevés volt, aki azt megelőzően tanult volna egy másik egyetemen, vagy civil munkát végzett volna. Számukra ez valóban egy nagy kihívás volt, hogy elsajátítsák az élet új kritériumait, elinduljanak ilyen formában a pappá válás útján. Ezért ma úgy tekintik ezt az évet, mint egy ajándékot, mert enélkül az időszak nélkül nem, vagy csak nehezen tudtak volna integrálódni a nagyszeminárium közösségébe. Ebben az évben a jelöltek képesek voltak arra, hogy mélyrehatóan tanulmányozzák a különböző rítusbeli sajátosságokat és egy egészséges papi élet rendszerét, melyet előljáróikon és a megismert atyákon keresztül láttak. Mindannyian kiemelték a kirándulások jelentőségét, mint a közösség építésének egyik legfőbb erejét.

A lelkiélet és a spirituális vezetők meghatározóak voltak. A jelöltek megtanulhatták az imádkozás módját, és ezen keresztül szert tehettek arra a képességre, hogy imádkozzanak és párbeszédbe lépjenek Istennel. Meg kell jegyezni, hogy ez nem veleszületett képesség, a személynek gyakorolnia kell, és a tanulók szerint ez jelentős segítség volt a nagyszemináriumban.

A hallgatók közötti kapcsolatok nagyon erősek voltak, az új helyzet megerősítette és elmélyítette ezeket a kapcsolatokat. A szeminárium családként is funkcionált, ünnepelték a születésnapokat, a névnapokat és talán a legfontosabb, még az első karácsonyt is együtt ünnepelték a szemináriumban. Ezzel képesek voltak kifejezni azt, hogy ez egy új egyházi család. A válaszadók többsége hangsúlyozta az előkészítő szeminárium családi jellegét. A váci időszak alatt a szeminárium a püspöki palotában volt, így a püspökkel való kapcsolattartás napi szinten történt. Az ő atyai jelenléte is csak mélyítette a családi érzést.

Egyesek a tanulmányt negatív elemként tekintik. Nem könnyű megtalálni az egyensúlyt a diákok között. Egyesek (különösen a katolikus gimnáziumban tanulók) számára a tanulás folyamata és anyaga lassú és unalmas volt, míg mások izgatottan kezdték el a tanulmányaikat a nagyszemináriumban, miután megkapták a teológiai alapokat. Ez a jelöltek kulturális bázisától függött. A fentebb említett egységesség hiánya a propedeutikummal kapcsolatosan, miszerint nem minden szeminarista végezte el az előkészítő évet, hanem azonnal a nagyszemináriumban kezdett, rendszeres témája volt az előkészítő éven tanulóknak. Ez nem volt teljesen világos sem az oktatók, sem a tanulók számára. Néhányan megemlítik, hogy az oktatók nem mindig voltak következetesek, talán még nekik sem volt világos, hogy mi volt az év célja. Ez a megfigyelés az oktatók felkészülésének hiányára mutathat rá.

Természetesen nem mindegyik kapcsolat és barátság maradt meg, de néhány igen, és ezért is nagyon hasznos volt, hogy együtt voltak a különböző jelöltek.

A két rítus közötti kapcsolat figyelemre méltó volt. A két liturgiának és az egymástól különböző hagyománynak a megismerése valóban gazdagította a jelölteket. Az előkészítő év után a szentmise/szentliturgia közös ünneplése, vagy más egyházi teendők együttes végzése nem jelentett problémát. Az önismeret is megerősödött a hallgatókban, hiszen kölcsönös tiszteletben tartották egymást. A válaszdók közül sokan úgy érezték, hogy mindkét rítus jelenléte nagyon jó és gyümölcsöző volt. Néhányan megjegyzik, hogy nem hitbeli problémák nyomán, hanem a cölibátus kérdése kapcsán némely latin növendéknek problémái adódtak a másik rítus képviselőivel. Meg kell jegyezni, hogy ezek a diákok később elhagyták a szemináriumot vagy a szolgálatot.

A legtöbben úgy érezték, hogy a nagyszeminárium és a propedeutikus év között túl nagy volt a különbség negatív irányba. A családiasság, a meghitt közösség nem működött azonnal a nagyszemináriumban, az új közösségben, de a propedeutikus év hallgatóinak még a nagyszemináriumban is stabilak voltak az alapjaik.

Ezek a diákok nem veszítették el a talajt a lábuk alól, az elsődleges közösségben szerzett tapasztalatok segítettek abban, hogy megtalálják helyüket a nagy közösségben.

Összefoglalva elmondható, hogy a volt papnevelést végzők és a volt diákok tapasztalatai pozitívak. Megtalálták vagy legalábbis keresték a propedeutikus év valódi értelmét, nevezetesen a segítségnyújtást egy speciális formában, a hivatástudat felismerése és a nagyszemináriumra való felkészülés érdekében.

V.2.2. *A propedeutikus év tervezete*

A propedeutikus év tervezete nagyon fontos, mert ez az időszak nagyon meghatározó lehet a képzés tekintetében. Ez alatt az idő alatt kezdődik a formáció, és a tanulók valóban találkoznak a papi formációval. Mindenekelőtt a papnevelést végzőknek tisztában kell lenniük ennek az időszaknak a céljával, amelyet eképpen lehet összefoglalni:⁴¹⁵

1. Megtölteni az időszakot vallási és spirituális neveléssel, illetve az alapvető emberi értékek növelésével annak érdekében, hogy megfelelő szintet érjenek el (a homogenitás keresése), akik bekerülnek a nagyszemináriumba. Szükséges elmélyíteni a keresztségbe vetett hitet, nagy hangsúlyt helyezve a propedeutikus formációra és a misztagógiára, a húsvéti misztérium beteljesedésére, hogy a liturgián és a propedeutikus közösségen keresztül találkozzanak a feltámadt Jézussal.

2. Az emberi és vallási érettség előmozdítása az őszinte és határozott gondolkodásmód elérése érdekében, mellyel hivatására reflektál. Bemutatni a papság természetét, megtalálni a hivatás-megkülönböztetés szükségességének valódi jelentését.

3. A teológiai és az emberi tudás megerősítése. Végigjárva ezt az utat, az előkészítő év végén a jelöltek a szükséges tulajdonságokban képesek lesznek fejlődni: „A nagyszeminárium jelöltjei számára hasznosnak látszik egy humán, keresztény, intellektuális és lelki előkészítő kurzus, melynek eredményeként rendelkezniük kell a megfelelő tulajdonságokkal: jó szándékkal, megfelelő szintű emberi érettséggel és hittani

⁴¹⁵ Vö. IL PARK A., *Sull'anno propedeutico della formazione sacerdotale nel contesto della Chiesa Coreana*, in *Excerpta ex Dissertatione ad Doctoratum in Facultate Theologiae apud Istitutum Spiritualis Pontificiae Universitatis Gregoriana*, 4489, Roma, 1998, p. 24–25.

ismeretekkel, bizonyos tájékozottsággal az imádság módjaiban és a keresztény hagyománnyal egyező erkölcsökkel. Ismerniük kell saját földrajzi környezetük hitet és az istenkeresést kifejező szokásait is.”⁴¹⁶

Ez az év hidat teremt az előzetes képzés (kisszeminárium, középiskola, plébániai tevékenység, család ...) és a nagyszeminárium között. Ebben az értelemben egy noviciátushoz hasonlítható, mivel szellemi és közösségi élményt teremt az egész ezt követő folyamat megalapozásához. Nem korlátozódik a hiányosságok pótlására, hanem pozitív és felajánló javaslatot tesz, amely minden esetben alkalmazható.

V.2.2.1. A szemináriumon kívülről jövő nevelők

A résztvevők nemcsak a jelöltek vagy a szemináriumok oktatói, hanem azok is, akik felkészítették a személyt a szeminárium választására, és arra, hogy eljusson oda. Ebben a tekintetben fontos szerepet játszik a család, mely segítette a személyt a szemináriumba való belépés döntésének meghozatalára. Itt a jelölt megtanulja a testvériség, az ima fontosságát, a személyes kapcsolatteremtést Istennel és emberrel... stb.⁴¹⁷

A püspök, aki elsősorban felelős, szintén fontos szerepet játszik az előkészítő képzésben. Először is az előkészítő szeminárium alapítójának kell lennie, ugyanakkor az egyházmegyén belül támogatnia kell a hivatás választását, és hiteles tanúbizonyságot kell nyújtania. A fiataloknak érezniük kell közelségét és atyai jelenlétét, vagyis legyen a keresztény nyájának pásztora.⁴¹⁸

Az egyházmegye presbiteri közössége – csupán a jelenlétével is – sokat tehet a szeminárium előkészítésében. Tudatában kell lenniük annak, hogy szerepük gyakran meghatározó az új hivatásban. Milyen példát lát a fiatal, akinek egy kis mag van a szívében? A presbitériumnak példát kell mutatnia a testvériségre és a lehetséges együttműködésre. A papoknak, akik a plébánián vannak, jó lehetőségük van arra, hogy

⁴¹⁶ PDV n. 62.

⁴¹⁷ Vö. PDV, n. 41.

⁴¹⁸ Vö. OT, n 2; 12.

megismerjék a fiatalokat, kétségeiket és kihívásaikat, és csatlakozzanak maguk is ezen fiatalok zarándokútjához. Ez a jelenlét kölcsönös megbecsülést hozhatna létre a papok és a fiatalok között, ami elősegítené a papság vonzerejét. Meg kell említeni – a családi helyzetekhez hasonlóan –, hogy vannak negatív és nem hiteles egyházi tapasztalatok (püspök, presbitérium, kapcsolattartás a plébániával). Maga a előformáció hiánya is fontos, mert egyes helyeken a jelölt már találkozott a hittel és meghallotta a hivatásra történő meghívást. Ebben az esetben a papnevelést végzőnek tudnia kell, hogy a meghívás hogyan is történt, milyen volt a kiinduló közösség.

A *Nuova Vocazione della Nuova Europa* dokumentum hangsúlyozza a hivatástudatot erősítő központ fontosságát. Ennek a központnak együtt kell működnie a nagy-, a kis- és az előkészítő szemináriumokkal, valamint az egyházmegyével (ifjúsági irodák, lelkipásztori hivatalok...).⁴¹⁹ Ezen a tevékenységen keresztül a fiatalok találkozhatnak a papnevelést végzőkkel és a szeminaristákkal, ezáltal élő jeleket kapva a formációról.

Meg kell jegyezni, hogy nem elég azt gondolni, hogy a formáció a szeminárium bejáratánál kezdődik, a papnevelést végzőknek folyamatosan együtt kell maradniuk a formáció többi résztvevőjével. Nem lehet arra gondolni – különösen a propedeutikus időszakban –, hogy a jelöltek a szeminárium gyümölcsei. Mindig összefogásnak kell lenni a formációban.

V.2.2.2. A papnevelést végzők az előkészítő évben

A papnevelést végzők döntő szerepet játszanak az előkészítő képzésben, így jól fel kell készülniük erre a különleges munkára. Van különbség a nagyszeminárium szeminaristái és a bevezető szemináriumban résztvevő jelöltek között. A nagyszemináriumban az élet rendkívül szabályozott és ütemezett, és a papnevelést végzőknek ellenőrizniük kell, mutatni mindig az irányt, de az évfolyamok sokfélesége jó garanciát nyújt a ház működésére. Ezzel szemben az előkészítő szemináriumban mindenki új és együtt indul, és nincs tapasztalatuk a szemináriumi életről. Ez a rendszer

⁴¹⁹ Vö. *NVNE*, n. 26.

valóban pozitív, mert nincs képzési sztereotípiája, ugyanakkor a papnevelést végzőknek képesnek kell lenniük arra, hogy pontosan meghatározzák a bejárandó út minden egyes lépését. Ebben az évben képesnek kell lenniük arra, hogy javaslatot tegyenek a képzés különböző dimenzióinak integrálására és egy jól kidolgozott projektre a bevezető szeminárium számára. A képességfejlesztés szempontjából nagyon fontos, hogy:

1. A papnevelést végzők – az említett esetek miatt – legyenek jelen a formációs házban, mivel ez a munka megköveteli, hogy a személy teljes mértékben részt vegyen benne, aktiválva minden képességét.

2. A papnevelést végzőknek gondoskodniuk kell a jelöltek közötti barátságos kapcsolattartásról, de tisztázva és meghatározva egy ilyen jellegű kapcsolat korlátait. Képesnek kell lenniük arra, hogy kölcsönös megbecsülést hozzanak létre, melyben a jelölt önmagával ki van békülve úgy, mint egy családban. Ez lehetne a növekedés területe, és ebből nőhetne ki a hivatás megkülönböztetése.

3. A papnevelést végzőknek meg kell mutatni képességeiket, valós szakmai hozzáértésüket feladatuk teljesítésében. Ezeknek a dolgoknak a spirituális, az emberi, az intellektuális, a lelkipásztori és a közösségi életben kell megjelenniük. Azt lehet mondani, hogy példaként kell szolgálniuk a papi életben. Nagyon pozitív, ha a papnevelést végzők barátsággal közelednek, vagy legalábbis közöttük van egy testvéri megbecsülés, és ezáltal bizonyítják a csapatmunka fontosságát.

4. A papnevelést végzőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy az ő jelenlétükkel megkezdődik a folyamatos képzés a formáció első pillanatában. A szeminárium nem jelenti a rabszolgaság időszakát, vagy a sivatagban töltött időt, amely alatt az igaz szabadságra várnak.

A papnevelést végzőknek reális helyre kell tenniük, és aszerint kell kezelniük a formáció folyamatát és a papi életet, azok minden örömeivel és nehézségével.

5. A papnevelést végzőknek bizonyítaniuk kell a rítusok közötti együttműködés lehetőségét. A csapat egyes tagjainak görögkatolikus papoknak kell lenniük, ha mindkét rítusnak jelen vannak a növendékei. A papnevelést végzők közötti hierarchia azonban

nem játszhat szerepet a szertartások rendjében. Minden oktatónak ismernie kell a keleti katolikusok életét jellemző *Oriente Lumen*–dokumentum szellemiségét. E dokumentum erősítheti az előkészítő képzésen belül az egymás iránti tiszteletet.

V.2.2.3. A képzésben résztvevő jelöltek

Amikor a képzésről beszélünk, nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy ez oktatási – nevelési időszak. A formáció először is nyitottságot kíván az előkészítő évbe belépő jelöltek részéről. Fontos, hogy a szemináriumi képzésben szabad akarattal vegyenek részt.

Az előkészítő év német illetve osztrák mintái⁴²⁰ nagymértékben bemutatják ennek az évnek az elveit, a háromféle módon zajló propedeutikus iskolai oktatást, melyek irányelveket nyújthatnak az formáció területén. Az alábbi szempontok hierarchiája megmutatja nekünk a formáció egyes részeinek fontosságát.

1. A hit iskolája. A papi spirituális formáció lényege egy bensőséges kapcsolat és közösség kialakítása Istennel a családiasság és a barátság jellemzőivel.⁴²¹ A neveléssel foglalkozó dokumentumok, az *Optatam Totius* és a *Pastores Dabo Vobis* megmutatják a spirituális fejlődés útjának lehetőségeit. Az előkészítő évnek az élet alapjaitól kell kiindulnia. Ennek első lépése a Biblia megismerése, elolvasása. A Szentírás ismeretének célja, hogy azonosuljunk Jézus Krisztus mentalitásával, érzékenységével, vágyaival, kapcsolataival és tevékenységével azért, hogy a hit, amely Isten Igéjében rejlik, legyen „az emberek és a dolgok, az események és a kérdések új ítéletalkotási és értékelési kritériuma.”⁴²² Ebben az értelemben válik fontossá, hogy megkülönböztetjük az Isten Igéjével végzett imádságot (meditáció) és a Biblia irodalmi szövegét (kultúra, tudomány). A cél az, hogy a jelölt a Bibliában ne csak egy irodalmi alkotást lásson, melynek vitathatatlan érdemei vannak, hanem élő valóságként tudjon a Szentírásra tekinteni, mely

⁴²⁰<https://www.priesterseminar-regensburg.de/unserhaus/personen/seminaristen/propaedeutika/> 2019. 01. 14.

⁴²¹ Vö. *PDV*, n. 45; *OT*, n. 8.

⁴²² *PDV*, n. 47.

imáinak a vezérfonala. A lelkipásztor feladata, hogy bemutassa a szeminaristáknak a *Lectio divina* és a meditáció művészetét. Ezek a módszerek gyakran nem ismertek a fiatalok körében, de a szeminaristák között ezek a mindennapi élet elemei az imádságban. E módszerek nélkül gyakorlatilag nem tudnak semmit sem tenni a kápolnában. Másrészt a jelölteknek tanulmányozniuk kell az imádság formáját, módját és jelentését (pl. zsoltárok), amely a spirituális formáció alapja. A liturgikus formáció valójában egy nagy kihívás az előkészítő szeminárium számára. Másik cél, hogy mindenki tiszteletben tartsa a másikat és annak rítusát anélkül, hogy ez önmagában zavart keltene. A másik rítusnak is megmaradjon az egészséges önbecsülése, keveredés nélkül.

A liturgia az élet alapvető része a szemináriumban. Szent II. János Pál a következőképpen beszél erről: „Az a megfelelő, ha a szeminaristák részt vesznek minden nap a szentmisén, ily módon utána egyfajta szabálynak fogják tekinteni a papi életükben ezt a mindennapi ünneplést. Őket is meg kell tanítani arra, hogy az Eucharisztia ünneplésére napjaik alapvető pillanataként tekintsenek, amelyben aktívan részt vesznek, és soha nem elégednek meg csupán a szokásos segítségnyújtással. Végezetül a papságra jelölteket egy bensőséges elhatározásra kell képezni, melyet az Eucharisztia erősít: a másoktól kapott javak, ajándékok iránti hála, mert az Eucharisztia hálaadás; az önzetlen magatartás, amely arra ösztönzi őket, hogy egyesítsék önnön odaadásukat Krisztus eucharisztikus felajánlásával; egy olyan szentség által táplált szeretet, amely az egység és a közösség jele; a csodálat és az imádás vágya Krisztus irányába, mely különösképpen jelen van az eucharisztikus színekben.”⁴²³

A liturgikus formáció nagy jelentőséggel bír mindkét rítus közösségi életében. A különböző hagyományok közötti sokszínűség fenntartása mellett fontos, hogy a papnevelést végzők foglalkozzanak a jelöltek egyensúlyával és identitásával. Hangsúlyos, hogy ne legyen megkülönböztetés vagy preferencia a rítusok között. A jelölteknek tisztában kell lenniük a többi rítus jellegzetességeivel, ugyanakkor lehetőségük legyen a saját hagyományaik elmélyítésére. Nem magától értetődő, hogy mindenki elmélyült tapasztalattal rendelkezzen a liturgiában. Ez az év nagyszerű lehetőséget biztosít arra, hogy megszeressék és megismerjék a liturgiát, mely majd a

⁴²³ INSEGNAMENTI DI GIOVANNI PAOLO II, 1990,2, Libreria Editrice Vaticana, 1992, p. 7.

későbbiekben napi szükségletük lesz, hogy részt vegyenek minden nap a liturgiában, és ez a részvétel ne csupán csak egy kötelező program legyen a szemináriumban.

A lelkipastoroknak meg kell erősítenie a bűnbánat szentségének szükségességét azáltal, hogy nem veszítik el a bűn iránti érzéket, és ugyanakkor a bűnbánat erényét oktatják. Ebben a kiengesztelődés szentsége különös jelentőséggel bír az előkészítő formáció alatt. Ahogyan az a *Pastores Dabo Vobis*-ban áll: „A bűnbánat erényéből fakad az aszketikus, más szóval a belső önfegyelem érzéke, az áldozatos és önmegtágadó lelkület, a fáradtság és kereszt elfogadása.”⁴²⁴ A lelkipastoroknak ösztönöznie kell, hogy a növendékek szívében a valódi és helyes megbecsülés alakuljon a bűnbánat szentsége iránt, mely szerint a lelkiismeretük nem lehet sem különösképpen aggályoskodó, sem felszínes.

Ebben az évben a papnevelést végzőknek gondoskodniuk kell a Mária iránti egészséges odaadás kialakításáról. Máriát „egyrészt az Egyház egészen kiemelkedő és páratlan tagjaként, másrészt az Egyház hitének és szeretetének előképe és ragyogó példajaként tiszteljük, s a katolikus Egyház a Szentlélek ihletésére a gyermeki jámborság érzületével édesanyaként követi őt.”⁴²⁵ A Mária-tisztelet nem csupán egy járulékos elem, hanem nélkülözhetetlen szempont a keresztény hagyományokba gyökerezve és megerősítve a szentek élete által. Mária példakép lehet a seminaristáknak, mivel ember volt, és elfogadta a küldetését. Élete, megítélése, részvétele az Egyházban, követésre méltó életpéldát mutat a jelölteknek. Amint azt az *Optatam Totius* zsinati dekrétum kimondja: „Germeki bizalommal szeressék és tiszteljék a Boldogságos Szűz Máriát, aki a keresztre feszített Jézus anyja és követője.”⁴²⁶

A spirituális élet alapfeltétele a szent csend. Ez szükséges, mert lehetővé teszi, hogy meghalljuk Isten szavát, következésképpen együtt éljünk Istennel. Néha alulértékelik a csendet, de anélkül nem jöhet létre bensőséges kapcsolat ember és Isten között. Ez az, amiért nagyon fontos, hogy létrehozzák azt az életformát – különösen az előkészítő évben

⁴²⁴ *PDV*, n. 48.

⁴²⁵ *LG*, n. 53.

⁴²⁶ *OT*, n. 8.

– ahol rögzített helyet kap a csend. A spirituális formáció ezen aspektusa egy olyan bevezetés, amely irányt adhat a papi életnek.⁴²⁷

A spirituális tanításokon keresztül a lelkivezető mélyítse el a szegénység iránti érzékenységet, és a papi élet alapvető részévé kell válnia a tisztaságnak és az engedelmességnek.

2. Az élet iskolája – ebben a részben láthatjuk az emberi és a papi formáció egyesülését. A propedeutikus élet alapja a Szentírás legyen. Ebből kell meríteniük a jelölteknek, hogy jobban megismerjék a személyiségüket, a meghívás érzését, annak valóságát. A seminaristák élete hasonuljon Jézus életéhez. Ebben az értelemben kell megismerniük a valós életet. Ajánlott rendszeresen karitatív gyakorlatokat végezni (kórház, kollégium, nyugdíjas otthon ...), és egyszer az adott évben egy hosszabb gyakorlatot is (egy hónap).⁴²⁸

Ezeknek a tapasztalatoknak a birtokában a jelöltek nem veszítik el a valóság érzékelését, és talán képesek lesznek teljesebb mértékben megérteni az evangéliumi üzenetet, ahogyan Jézus rámutat: „Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.” (Mt 25,40)

Ez segíthet elkerülni a hamis klerikalizmus veszélyét, amely sok esetben képes megnyomorítani a pap életét. Ferenc pápa a kiskorúak védelmében írt levelében a következőképpen fogalmaz: „A klerikalizmus, melyet akár maguk a papok, akár a világi hívők mozdítanak elő, szakadást támaszt az Egyház testében, amely sok olyan bajt okoz és segít fenntartani, amelyek ellen ma felemeljük szavunkat. A visszaélésre nemet mondani azt jelenti, hogy határozottan nemet mondunk a klerikalizmus minden formájára.”⁴²⁹

⁴²⁷ Vö. FAVALE A., *La formazione iniziale dei candidati al presbiterato*, Editrice Rogate, Roma, 1995, p. 55–72.

⁴²⁸ Aulai előadás: Prof. Juan MANUEL (Corso di prassi formativi), 2014. december 18., Klérus Kongregáció.

⁴²⁹ <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/08/20/0578/01246.html>

Fontos, hogy a növendékek találkozzanak szolgálatukban hűséges papokkal, de nem feltétlenül sztárokkal. Ez jó alkalom lehet arra, hogy táplálják a papi hivatás iránti vágyat, de látniuk kell a papi élet valóságát is. Ezek a szemináriumon kívülről jött papok megerősíthetik azt az igazságot, hogy a pap teljes és boldog életet élhet. A papnevelést végzőknek is fel kell készülniük arra, hogy ideális és valós képet rajzoljanak a papságról.⁴³⁰

A közösségi élet tapasztalatai az előkészítő év alapvető részét képezik. Ezen keresztül érezhetik a keresztény közösséghez való tartozás lényegét. A közösségi élet sok lehetőséget biztosít a papnevelést végzők számára, hogy jobban megismerjék az egyént. A nevelést végzőknek gondoskodniuk kell, és útmutatást kell adniuk a jelölteknek a testvéri intés kötelezettségével kapcsolatban, amint Szent Pál mondja: „Ezért vigasztaljátok és bátorítsátok egymást, mint ahogy meg is teszitek.”(1Tessz 5,11). Ezen keresztül megszülethet a mások iránti felelősség, és segíthet abban, hogy kivédjen, különösen a közösségi életben kialakuló bizonyos hibákat. A közösségi életnek ez a valósága nagyon fontos, mert afelé irányítja a szeminaristát, hogy kilépjen az individualizmusából a közösség felé, ahogy Benedek pápa a szeminaristáknak szóló levelében kijelenti: „A szeminárium olyan közösség, amely a papi szolgálat felé vezető utat jelenti. Ezzel kimondtam egy igen fontos dolgot: az ember nem vállalhat egyedül pappá. Szükséges hozzá a „tanítványok közössége”, azoknak a közössége, akik a közös Egyházat akarják szolgálni... A szeminárium az az időszak, amikor együtt tanultok, és egymástól is tanultok. A néha talán nehéz együttélés során el kell sajátítanotok a nagylelkűséget és a toleranciát nemcsak abban, hogy el kell viselnetek egymást, hanem abban is, hogy egymást gazdagítjátok, hogy mindenki hozzáadhassa sajátos ajándékait a közös élethez, miközben mindnyájan ugyanazt az Egyházat, ugyanazt az Urat szolgáljátok.”⁴³¹

Természetesen a testvéri intés folyamata hatékonyan működik, ha egy közösség évek óta együtt él. Az előkészítő időszakban szeretettel kell megosztani ezt a szemléletmódot a jelöltekkel. Annak, aki elfogadja az intést, alázatosnak kell lennie a szó teljes

⁴³⁰ PDV, n. 9.

⁴³¹ Insegnamenti di BENEDETTO XVI, VI, 2, 2010, Libreria Editrice Vaticana, 2011. p. 631; 636.

értelmében, távol az arrogancia vagy a büszkeség fogalmától. Aki az intést adja, abban meg kell, hogy legyen a testvéri szeretet, mely arra törekszik, hogy a másik embert felemelje és mindinkább a szeretet útján Isten felé segítse.

A formáció másik fontos eleme az érzelmi és szexuális szféra fejlődése. A propedeutikus év során a jelölteknek tudatosságot és felelősségérzetet kell kifejlesztelniük saját érzelmi életükkel kapcsolatosan. A papnevelést végzőknek világosan meg kell mutatniuk számukra mindkét életstílust. Az érzelmek és a szexualitás nem lehet tabu a szemináriumban. Kifejezetten hasznos és kívánatos, hogy egy keresztény pszichológus a cölibátusról és a szexualitásról beszéljen. Ezzel a tevékenységgel sok szexuális bántalmazás elkerülhető lehet a jövőben. A cölibátus, de a házasság is érzelmi érettséget igényel a személytől. Aki nem tud egészséges kapcsolatot ápolni más diákokkal, nem teremtett barátságot a szemináriumon belül, az a személy az éretlenség világos jelét mutatja. A cölibátus, de a cölibátus nélküli papi élet is a Jézus Krisztussal való élő kapcsolatból ered. Ebben az értelemben találunk egymásra a lelki és az emberi dimenziók. Ha az imádság nem működik egy seminarista életében, akkor nem találja sem a cölibátus, sem a keresztény házasság értelmét. Ezen kontextusban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy mindkettő különös kegyelem az Istentől. Jó emlékeztetni arra, hogy nem minden görög seminarista lesz pap csak azért, mert nincs kötelező cölibátus. A közösségi életen keresztül még a latinok is láthatják a papság ezen valóságát, és mélyebben meg tudják érteni, hogy a cölibátus nem kisebbségi életforma.

3. A tanulás iskolája – szükséges hangsúlyt fektetni a tanulás (élethosszig tartó) szükségességére, mintegy életstílussá válására. Ebben az esztendőben a jelöltek közel azonos szintű teológiai ismeretre juthatnak, illetve a közösség jobban talentált tagjai egyéb ismeretekben is gazdagodhatnak (idegennyelv, művészet).⁴³²

Az alapvető szempontok a következők⁴³³:

⁴³² Az Olasz Püspöki Konferencia a *La formazione dei presbiteri nella Chiesa Italiana* c. dokumentumában a következő kurzusokat ajánlja erre az évre: Bevezetés a latin nyelvbe, Bevezetés az újszövetségi görög nyelvbe, Bevezetés a héber nyelvbe, Modern nyelvek, Bevezetés Krisztus misztériumába, Filozófia történet, Metodológia.

⁴³³ Előadás: Róma, Klérus Kongregáció, Prassi formativi, 2015. február 26.

– Mindenekelőtt ismerniük kell a Szentírást. Nemcsak abban a értelemben, hogy elolvassák a szöveget, hanem el kell mélyülniük a Biblia részleteiben is.

– A Katolikus Egyház Katekizmusának ismerete – Bevezetés Krisztus megváltó misztériumába és húsvéti misztériumába. A keresztség szentségébe vetett hit megerősítése.

– Bevezetés a liturgiába – a liturgikus hagyományok. Ez a kurzus tartalmazhatja a másik rítus megismerését is.

– Bevezetés a klasszikus nyelvek tanulmányozásába (latin, görög).

– Helyi egyháztörténet.

– Az anyanyelv ismereteinek elmélyítése.

– Tanulni és gyakorolni az imádság lélektanát.

A tanuláson keresztül nem mérhető fel a hivatástudat, de nem lehet lekicsinyelni a tanulás fontosságát, sőt a megfelelő intellektuális felkészítés ma nagyon is fontos. A propedeutikus évben a jelölteknek minimális szintű tanulmányokat kell folytatniuk.

Meglátásom szerint, összegezve a tapasztalatokat, melyeken keresztül betekintést nyerhettünk az Egyház nevelő munkájának ezen szegmensébe, láthatjuk, hogy számunkra hasznos modellek lehetnek a környező országokban működő rendszerek. Fontos megjegyezni, hogy egyiket sem lehet maximálisan átültetni a hazai gyakorlatba, de mentalitásában, illetve a nevelés sarokpontjait tekintve gazdagon lehet meríteni ezekből a tapasztalatokból.

BEFEJEZÉS

Jelen munka megírásának céljaként az motivált, hogy napjaink teológiai, pedagógiai és pszichológiai ismereteit felhasználva megvizsgáljam a propedeutikum helyzetét, annak létjogosultságát és célját. Kulcsfontosságú, hogy egy intézményrendszer mögött világos legyen az a cél, amit szolgál, illetve ismert legyen, hogy valóban létezik olyan úr, melynek a betöltésére hivatott.

Az Egyház elkötelezte magát a Ratio (2016) dokumentumával, hogy bevezeti a papnevelésbe ezt a képzési formát. Megismerve a Ratio szellemiségét, amely hiszem, hogy válaszolni kíván napjaink kihívására, világosabbá válik a Szentatya szándéka. E szándék azt foglalja magában, hogy akik a papságra való meghívottságukra pozitív választ adnak, azok tulajdonképpen a Mester nyomába szegődnek. Ez két dolgot kíván meg a személytől: az úton levést, a folyamatos fejlődési lehetőség nyitva tartását és a felelősségteljes személyiség állandó gazdagítását. Mindkét aspektus arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a papság nem csupán egy megszerzett státusz az ember életében. Vannak karakterek, melyek ezt erősítik, akár ha csak az inkardináció révén az egyházmegyéhez való tartozásra, vagy egy közösség időszakos stabil szolgálatára gondolunk, de a pap életének lényegi részét nem ezek képezik. A folytonos találkozás révén örökös tanítványnak kell maradni a meghívó Krisztus mellett. Ez a folytonos nyitottság egyfelől döntés eredménye is. Szabadon elköteleződöm amellett, amire meghívást kaptam. Másrészt a személy fejlesztése és annak megismerése állandó feladat, de az út indulásánál szükséges megfelelő alapokat lefektetni.

Vizsgálva korunk kihívásait, a hivatást nehezítő tényezőket, kitűnik, hogy ezek orvoslása nem intellektuális úton oldható meg. Szükséges az elme megfelelő képzése, szükséges elérni egy egészséges kezdő szintet azokon a helyeken, ahol ez hiányzik. Viszont, amire a képzésnek törekedni kell, az egy egészséges emberség kialakításának a megkezdése, illetve a személyes Isten-kapcsolat elmélyítése. Ezeken a pontokon nem beszélhetünk arról, hogy az előkészítő évben a növendékek életében ezek a kérdések véglegesen helyre kerülnek. Egy elindulásról beszélhetünk csupán, melynek gazdag tapasztalatait láthattuk a megkérdezett egykori növendékek és előjárók által is, amely a vizsgált tapasztalatok fényében egyáltalán nem leértékelhető kezdeményezések. Ugyanis a képzés sajátosságai, ahogyan láttuk, lehetővé kell, hogy tegyék a jelölt emberségének a megismerését annak pozitív és negatív oldalaival együtt. Fontos tudatosítani, hogy mindannyian sebzettek vagyunk, amely önmagában nem szükséges, hogy élettragédiához vezessen. Viszont szemlélve a napjainkban szolgáló klérust egyértelmű, hogy a fel nem tárt, vagy elfedett emberi krízisek önmaguktól nem gyógyulnak meg, sőt az idő múlásával egyes sebek még inkább elmélyülnek, akuttá válnak. Ez mindenképpen egyik oka lehet annak, hogy a papképzés nem éri el teljes egészében az elvárt célját. Ezen sebzettségeket sok esetben lehet kezelni, sőt gyógyítani is lehetséges mindaddig, amíg a személy nyitott az ezirányú fejlődésre.

Hasonló módon beszélhetünk a lelki fejlődés útján való elindulásról is. Végzetesen elhibázott élethez vezet az, ha a papnak nincs egészséges élő kapcsolata az Istennel, akinek a nevében tevékenykedik. Ez esetben könnyen funkcionális ügyintézővé, közösség-szervező, szociális munkatárssá válik. Az év célja, hogy az Isten közelségének a tapasztalata által megszülessen a vágy a jelölt szívében és felismerje a valóságos Istent, akit azért szolgál, mert szeret. A megkülönböztetés módszerének elsajátításával életre szólóan meghatározható a jelöltek Istennel való kapcsolata, a jövőbeni döntéseinek az iránya. Ennek van módszertani része is, viszont az elsődleges feladat a hűség kialakítása afelé, aki a kegyelmet adja a jó döntéshez.

A papnevelés ezen új felosztása aktualizált utat mutat a képzés számára. A Ratio világosan elhatárolt felosztása (előkészítő – propedeutikus szakasz, a filozófiai

tanulmányok vagy tanítványság időszaka, a teológiai tanulmányok, vagyis az alakulás időszaka, végül a pasztorális, vagy másképpen a hivatást összegző szakasz) segítenek világosan meglátni a fejlődés szükséges állomásait. Ezek az állomások értékelésre, elemzésre és tervezésre is hívják a papság neveléséért felelős személyeket.

Az előkészítő időszak nagyban hasonlít a noviciátushoz, mely a szerzetesi nevelés része hosszú századok óta. A noviciátus célja is abban fogalmazható meg, hogy a belépés előtt a jelölt megismerje a közösséget, felfedezze, hogy valóban ide szól-e a meghívása és a közösség is megismerje azt a személyt, aki közéjük szeretne tartozni. Ezen felismerés, elköteleződés tudja segíteni azt, hogy egész emberként tudjon készülni arra a küldetésre, amit a szívében érez a fiatal és amelyet az Egyház elfogadott. Ehhez szükséges, ahogyan láttuk a dolgozatban, ismerni korunk valóságát, szellemi irányzatait, amelly mind hatással van az érkező fiatalokra. Válaszokat azokra a kérdésekre kell adni a formációnak, amelyek ma születnek meg a hivatáskeresés útján. A világos megalapozottság eredménye lehet, hogy elindítható a hivatás kiteljesedésének az útja, mely által a jelölt tudatosan törekszik arra, hogy felelősségteljesen készüljön a szolgálatára és ezáltal formálódjon benne papi identitása, azaz, hogy egyre inkább Krisztushoz váljon hasonlóvá, megélve a küldetését azon a helyen, ahová az Egyház küldi majd.

A tapasztalatok vizsgálta megerősítette az előkészítő év szükségszerűségét. Korunk társadalmi kihívásaira a fiatalok választ keresnek. A meghívás bensőséges valósága megköveteli, hogy a jelölteknek minőségi idejük legyen a döntésük meghozatalára.

Az Egyház minden korban megtalálta azt az utat, amely elősegítette az Örömhír továbbadását. Meggyőződésem, hogy a képzési forma újragondolása segíteni fogja a közösségünket abban a törekvésében, hogy a meghívottak felismerjék küldetésüket és felelősségteljes személyekként szolgálják Isten rájuk bízott közösségét a lelkek gazdagodására.

SUMMARY OF PH.D. DISSERTATION

Our Holy Mother Church - acknowledging the reality of the specific challenges of our time - promulgated her renewed document entitled “Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis” (The Gift of the Priestly Vocation) on 8 December 2016. This document - which was originally prepared in 1970, in the spirit of the Second Vatican Council -, was published earlier, in 1985, after the renewal of the Code of Canon Law.

In this way, the Church sought to provide guidance through this document regarding the training program for those young men, who are committed to take the path leading to become a Catholic priest. It was timely to update this document also due to the accelerated changes in our society.

The document, which was published by the Congregation for the Clergy, is a milestone in the process of priestly formation, that is continuously taken into consideration by the community of the Church. The new Ratio aims to redefine the priestly formation program. Based on this interpretation, one can differentiate four stages of priestly formation from entry into the seminary: the preliminary (preparatory) phase, i.e., the propaedeutic stage; the discipleship stage; the configuration stage; and the pastoral synthesis stage, which basically covers the whole priestly life, according to the document’s intention.⁴³⁴ The Holy See tries to strengthen the (public) image, identity of the clergy in a direction that we as priests shall look at our priesthood realizing that we are disciples on a journey, which discipleship will accompany us throughout our earthly career. Highlighting this aspect shall encourage us to somewhat reconsider, reshape our view of formation of priestly vocation. If we consider priesthood as a pilgrim community constantly being on a journey, being responsible for oneself and for the community, in the life of which the priestly ordination is an important milestone, but not the final station,

⁴³⁴ Cf. *RFIS*, Introduction.

then obviously in the first step can the pilgrim's path be well-founded, and then can he be released on his journey in a proper way. According to the teachings of the document, in this case, this phase is the propaedeutic stage; which my thesis also aims to address.

The propaedeuticum is not necessarily a new, foreign institution. In 1769, Ádám Patachich, Archbishop of Kalocsa emphasized that a one-year period would be needed before the formation of priests, which would be similar to the stage of novitiate, in which period the students would prepare for the seminary.⁴³⁵ The Second Vatican Council's document *Optatam Totius* (Decree on Priestly Training) had already outlined a sort of blueprint for the preparatory year of studies, which was implemented in several countries in the years after the Second Vatican Council.⁴³⁶ Subsequently, in 1992, the post-synodal apostolic exhortation entitled "Pastores Dabo Vobis" also presented the priestly formation this training enriching step as an opportunity. These trainings can be divided into three groups: autonomous, integrated in the seminary curriculum, or bound to the pastoral care (of students).

Since the current *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* requires such a period, as the first substantial step (out of four) of priestly formation, hence the previously thus acquired observations, and the existing experiences can have a significant impact on the training of priests, if we consider those specificities, contemporary challenges and realities, which we experience in our society, and among our clergy.

If we explore the situation of our time, the current state of the clergy, and the pivots of priestly formation, with particular emphasis on acting responsibly, then we can reflect on this preliminary/preparatory period better.

The key questions posed by the dissertation are as follows: What is the purpose of priestly formation? Shaping personality according to priestly identity to enable the pastor to carry out a fruitful pastoral work at the actual place of service. What is the actual problem to be solved? Based on the observations relating to priestly formation and chief pastoral experiences, for some reason, the priestly training program does not accomplish

⁴³⁵ Cf. TÓTH T, *Patachich Ádám papnevelési reformtervezete*, in *Vigilia* 2006, Budapest, Vol. 71, No. 1, p. 4

⁴³⁶ Cf. *Decree on the Training of Priests (Optatam Totius)*, V. n. 14.

its aims, that is to say, it cannot adequately establish and consolidate priestly identity. What is the specific task to be accomplished? The possible causes are needed to be explored and remedial measures initiated, that is, the program of priestly formation (to be observed in seminaries for the formation of priests) must be rendered more effective. The propaedeuticum may serve as one of the guarantees of this effectiveness. Therefore, our thesis is that the propaedeuticum has to be integrated into the existing institutional system of priestly formation.

In view of this, in the first part of my dissertation I examine basically the times we live in, in which the call to priesthood is received, and its specific characteristics, which affect the person. In particular, I deal with the situation of the families, the external relations, and the parish community, as well as the call/vocation to become a priest, and its aspects, respectively. In addition to the network of relationships, it is also important to focus on the intellectual trends, which strongly influence the man of our time. This part of my study cannot ignore the interconnectedness with the technical world of our time, which creates a uniquely new situation in several respects.

The second chapter deals with the goal of priestly formation, which goal, in this case, is concretized as bringing up a responsible person. Actually basic principles are formulated, which are essential reference points before beginning any education, training, or related activities, because these show in which direction should the process develop. Questions also arise about identity, maturity, and celibacy issues, in addition to maturity examinations concerning the person involved in the training of priests. Emphasis is placed on the development of a responsible spirituality, which is based on the grace of God, however to be a mature, healthy person, ready for development is also a *sine qua non* condition for such spirituality, as well as to feel the desire to live a fully dedicated life, respectively.

The third chapter of my Ph.D. thesis addresses the propaedeuticum - in the light of the above mentioned factual considerations -, as a possible platform of priestly formation. This requires that we see the real picture of our country's religious peculiarities, including the specialties of the sense of vocation. It is also necessary to take into consideration the life of the Greek Catholic communities living in Hungary. Due to the population

movements within the country, the previously more isolated community was torn from the eastern region of Hungary, and nowadays, Greek Catholic scattered chaplaincies can be found in many parts of the country. The close connection with them, on the basis of being tightly bound to Rome, may also require that the candidates/aspirants of the two rites enter the initial stage of (priestly) formation together and attend the courses of this preliminary period jointly. Since taking a common path can bring us together in unity through human relationships, therefore certainly, we may see beneficial points in it for further consideration. I present the utterances of the competent Church authorities regarding the preparatory year, and the specificities, which show the characteristics of the period.

The fourth chapter addresses two emphatic elements of priestly formation, namely, discernment and priestly spirituality. Both areas are such realities, which accompany the path of life of those who have received the call, from the initial moments till the end of their priestly ministry.

Regarding discernment, I explore the necessity and the process of the method by basically following the heritage of Jesuit spirituality, with a particular emphasis on vocation discernment.

The priestly identity does not belong to the achievable repository of knowledge and results. It manifests itself in different ways in each stage of life, thus, it is a dynamic reality in the person's life. These challenges are accompanied by the fact that after the Second Vatican Council, misunderstandings have led to blind alleys in this field. Joseph Ratzinger dealt with the subject, first as a theologian, later as Saint Peter's successor, who highlighted the question of priestly identity effectively. However, it is necessary to gain insight also on the issues of the related crises, which may be of great help in the early detection and effective treatment of the arising problems.

The final chapter of the thesis presents the experiences acquired from the propaedeuticum. At the international level, a preparatory year was organized by the Episcopal Conferences, or optionally, also by a diocese, in several countries as well. Via raising questions and obtaining answers, we may inspect those systems, which have stood the test of time or those that later have ceased to exist due to immaturity. It is also

important to examine the preparatory training system, previously operating in Hungary, whose participants, either as superiors or as novices, have shared valuable lessons that they have learned from it.

In the light of all these, our viewpoint can crystallize concerning the new gift of the Church, that is, the propaedeutic year, which is specifically intended to help the (priestly) formation - recognizing the reality of today's world and the situation of young people living in it -, to become as efficient as possible, where the individual's personality can start to develop along the road to becoming a priest, living a responsible priestly life.

FÜGGELÉK

Béérkezett válaszok, tanulmányok.

Kérdések, melyek kiküldésre kerültek a különböző propedeutikus szemináriumok előjáróinak:

HU

1. Milyen formában működik önöknél az előkészítő év?
 2. Milyen eredményeket látnak az előkészületi időszakban?
 3. Hogyan lehetne tovább fejleszteni a propedeutikus évet?
 4. Hogyan kapcsolódik be a nagyszemináriumi képzésbe a propedeutikum?
 5. Egyéb megjegyzések
-

AUSZTRÁLIA – WAGGA- WAGGA, FATHER JUSTIN DARLOW

1. In Australia, for several years the diocesan seminaries have been moving towards the implementation of a full propaedeutic year. For most seminaries this seems to have been a gradual process. For the most part, the propaedeutic year is kept free of academic studies. A number of basic formation courses are offered though, such as the following that we have in the Wagga Wagga diocesan seminary of Vianney College. (The rest of the information provided below pertains to the Wagga Wagga seminary.)

First Semester

SUBJECT	Hours/week
Bible	2
Catechism	2
Catholic Culture	2
English	4
Introduction to Liturgy	2
Latin	4
Priestly Vocation	2
Spiritual Life	2

Second Semester

Course Code	SUBJECT	Hours/week
CHH 101	Australian Church History	2
	Bible	2
	Catechism	2
	English	4
LAN 101	Latin	4
STH 103	Mystery of Christ	2
	Priestly Vocation	2
	Spiritual Life	2

The seminarians of the propaedeutic year live in their own house block with an assigned formator (a younger priest). They participate in many of the daily activities with the other seminarians but also have their own.

2. The results of the propaedeutic formation aren't easy to objectively measure. However, there seems to be a sense amongst the formation staff that the propaedeutic year is a great help in developing the spiritual and human formation of the seminarians and gives them a great base upon which to build. The difficulty students often have when thrown straight into philosophy is to a large extent countered by the propaedeutic year. It also gives the students a more peaceful time to discern if God is really calling them to the priesthood or not.

3. One of our formators, a Vincentian priest, has likened the Propaedeutic Year to that which he experienced many years as a novice. The parallels between a religious novitiate and the propaedeutic year I think are quite striking. In simple terms, perhaps we could develop the propaedeutic year as a kind of „diocesan novitiate”.

4. Contact with the major seminary is constant. The students reside on the same premises (though in a different house block), attend the same liturgies and meals, but have separate classes.

5. Other suggestions:

- Some seminaries have been ending the propaedeutic year with a 30-day Ignatian retreat. Some formators think this is a great help for discernment and making a definitive vocational decision.

Other formators think that a 30-day retreat is too much for the seminarians in 1st year.

The length, type and purpose of retreats in the propaedeutic year is a subject of different opinions amongst Australian formators.

- What doesn't seem completely clear in the new Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis is whether or not seminarians should be doing, or even allowed to do, academic courses during the propaedeutic year. It seems to indicate that it is entirely distinct from philosophical studies. But does that rule out any kind of academic studies (i.e. studies for academic credits)?

AUSZTRIA – LINZ, DR. ERWIN NEUMAYER

Ad 2. Welche Ergebnisse hat diese Vorbereitung?

Die letzten Jahrgänge zeigen, dass das Propädeutikum neben der Vorbereitung auf die Ausbildung im Priesterseminar und das Theologiestudium auch eine wichtige persönlichkeitsbildende Komponente besitzt. Viele Seminaristen kommen aus Familien, wo der Glaube nicht mehr gelebt wird, oder einige haben vorher keine Anbindung an eine Pfarrgemeinde oder geistliche Gemeinschaft gehabt.

Des Weiteren zeigen sich im Propädeutikum schneller und deutlicher die Persönlichkeitsdefizite, welche oft so schwerwiegend sind, dass bis Weihnachten einige aus eigenem Entschluss die Priesterausbildung verlassen oder von uns entlassen werden.

Wer sich von den bisher 282 Männern seit dem Jahr 2000 gut auf dieses Jahr eingelassen hat, spricht auch noch nach Jahren sehr positiv vom Propädeutikum.

Ad 3. Wie würden Sie das propädeutische Jahr verbessern?

Handlungsbedarf haben wir angesichts des dramatischen Rückganges an Berufungen, sodass wir ab Herbst 2029 erst mit einer Zahl von mindestens acht Propädeutikern starten werden. Bei kleineren Jahrgängen ist die Formation durch die Gruppe und die Abhaltung des Curriculums nicht mehr möglich. Daher denken wir an ein modularisiertes System.

Außerdem werden wir die Einkehrtage, Exerzitien und vor allem die Bibelschule in Israel in Kooperation mit dem Propädeutikum in Passau abhalten.

In Österreich sind wir gerade dabei, die *ratio fundamentalis sacerdotalis* auf die Österreichebene zu formulieren. Dabei sehen wir uns in den wesentlichen Punkten der *ratio fundamentalis* bestätigt, eine Jüngerschaftsschule zu sein. Dies immer mehr zu erreichen, ist unser erklärtes Ziel.

Des Weiteren müssen wir immer mehr auf die individuellen Bedürfnisse der Seminaristen eingehen.

Ad 4. Welche Verbindungen finden Sie zwischen den Ausbildungsformen des Propädeutikums und des Priesterseminars?

- Die Beschäftigung mit der psychosexuellen Reflexion hinsichtlich der eigenen sexuellen Verfasstheit bzw. Orientierung.
- Das Gebetsleben, sei es als Stundengebet, persönliches Gebet, Exerzitien, Beten mit der Bibel, Gebetsformen überhaupt, Anbetung und natürlich die Feier der Eucharistie.
- Die Ausbildung in Sachen Kommunikation, die Stimmbildung und die sprachtechnischen Übungen (vor allem für nichteuropäische Seminaristen).
- Die pastorale Ausbildung hinsichtlich des Kennenlernens diverser Leitungsstile, Priesterpersönlichkeiten, Pfarrleben und missionarische Elemente.
- In Puncto Spiritualität: Vertiefung der spirituellen Kompetenz; weiteres Kennenlernen spiritueller Ausdrucksformen; Vertiefung der *Lectio spiritualis*; Beschäftigung mit der Spiritualitätsgeschichte.
- Missionarische Dimension: Pfarrbesuche mit Glaubenszeugnis; Mitarbeit an der Vorbereitung, Durchführung und Nachbereitung missionarischer Initiativen wie Nightfever, Spirinight, Abend der Barmherzigkeit ect. □ Befähigung zur

zeitgemäßen Auskunftsfähigkeit über den eigenen Glauben und Glaubenserfahrungen.

- Wissenschaftliche Ausbildung: Im Propädeutikum gibt es den sogenannten Grundkurs des Glaubens zum Kennenlernen des depositum fidei, sowie Kurse über Glaube der Kirche anhand des Lehramtes, Kirchenverständnis anhand des Lehramtes und Beschäftigung mit den Dokumenten des Vatikanum II, die Hinführung zum Priesterbild anhand der Texte des Katholischen Lehramtes. All diese Elemente dienen zur Vorbereitung des Theologiestudiums an den diversen staatlichen Fakultäten und Hochschulen.

PROPÄDEUTIKUM-EINRICHTUNG DER ÖSTERREICHISCHEN BISCHOFSKONFERENZ:

ENTSTEHUNG, CURRICULUM, JAHRESPLAN, AKTUELLE INFORMATIONEN

Ad Entstehung:

Gemäß der Anregung der Synodenväter des Vat. II bzw. der Vorgabe und Einführung durch die Bischofssynode von 1990 (VIII. Generalversammlung) folgend, hat die Österreichische Bischofskonferenz 1999 die Errichtung des Propädeutikums beschlossen. Der erste Jahrgang startete im September 2000 und hat sich als fester und integraler Bestandteil in der Österreichischen Priesterausbildung etabliert. Im Jahr 2005 erfolgte eine erste ausführliche Evaluierung durch die zuständige Bildungskongregation, wobei der bisher eingeschlagene Weg als sinnvoll und gut befunden wurde. In inhaltlicher und personeller Hinsicht wird das Propädeutikum getrennt vom Priesterseminar Linz, wo es seit Herbst 2015 angesiedelt ist, geführt. Vom Herbst 2000 bis Sommer 2015 war das Propädeutikum im Canisiusheim in Horn, Diözese St. Pölten untergebracht.

Die Ziele des Propädeutikums bestehen in der Förderung der menschlichen und geistlichen Reifung, die Stärkung der kirchlichen Verwurzelung im Sinne des sentire cum ecclesia und in der Hilfestellung zur Vertiefung und Klärung der Berufung.

Das Propädeutikum wird vom Leitenden Rektor (derzeit Mag. Erwin Neumayer, Diözesanpriester der Erzdiözese Salzburg), dem Zweiten Rektor (derzeit Mag. Michael Münzner, Diözesanpriester der Diözese Linz) und dem Spiritual (derzeit Lic. theol. Harald Mally, Diözesanpriester der Erzdiözese Wien) geleitet.

Ad Curriculum:

Entsprechend den Zielen, welche oben formuliert wurden, liegen die Schwerpunkte der inhaltlichen Gestaltung in den Bereichen der Reflexion der eigenen Lebensgeschichte, der Glaubensbiographie, der spirituellen Formung der Propädeutiker und der Sendung zum Dienst in der Kirche.

Als vorrangige Themen werden behandelt:

- Einführung in das geistliche Leben (durch einen eigenen Kurs jeweils am Beginn eines neuen propädeutischen Jahres; geleitet vom Spiritual, den Rektoren und Referenten; inhaltlich: Klärung des Begriffes Spiritualität, Textlektüre geistlicher Autoren zu diesem Thema...)
- Einübung ins Gebet (Gebetsschule, Praxis des Gebetes, eigene Gebetserfahrungen, Lectio Divina, Stundengebet, Hinführung und Einführung in die euch. Anbetung, das Rosenkranzgebet, Anleitung und Hinführung zum Beten mit der Bibel, Anleitung und Hinführung zur Meditation...)
- Hinführung zur Wahrnehmung der geistlichen Begleitung (Hinführung und Einführung der Geistlichen Begleitung; Geistliche Begleitung durch Spiritual und erfahrene Priester, Ordensleute der Diözese Linz)
- Einführung in die Sakramente und Vertiefung ihres Verständnisses (Anleitung und Hinführung zur Feier der täglichen Eucharistie und der regelmäßigen Beichte; im Kontext des Kennenlernens des depositum fidei durch Referatsvorbereitung)
- Kennenlernen des depositum fidei (Eigene Kurse zum Themenbereich Fundamentaltheologie, und Kirchenverständnis gemäß Vatikanum II; Anhand des

Katechismus der Katholischen Kirche, des Yucat, des Erwachsenen Katechismus der Deutschen Bischofskonferenz und mittels eines Glaubenskursbuches bereitet jeder Propädeutiker ein oder mehrere Kapitel zu einem Glaubenssthema anhand eines Referates vor; in Kleingruppen zu ca. 5-6 Personen unter der Leitung der Rektoren werden die Themen vorgetragen, Fragen beantwortet und versucht, herauszuarbeiten, warum dieses Thema gerade für einen Christen relevant ist und in einem zweiten Schritt wird versucht, das behandelte Thema einem Menschen zu erklären, der dazu keine Ahnung hat)

- Kennenlernen wichtiger Gestalten und Formen christlicher Spiritualität – Spiritualitätsgeschichte, geistliche Lesung (Formen und Stile christlicher Nachfolge, Vorstellung exemplarischer Heiligengestalten, Hinführung zur geistlichen Lesung anhand der Texte von Heiligen und geistlichen Schriftstellern; Übersicht über Typologien christlicher Spiritualität)
- Vertiefter Umgang mit der Heiligen Schrift (Einführung und Einleitungsfragen in die biblischen Bücher; Auswahl und Vorbereitung eines Referates zu einem oder mehreren biblischen Büchern im Hinblick auf eine fünfwöchige Bibelschule im Heiligen Land)
- Einübung der *vita communis* und deren praktische Erprobung (Übernahme diverser Dienste für das Gemeinschaftsleben; Reflexion der Dienste und des Gruppenlebens; Hinführung und Übung der *correctio fraterna*...)
- Vertieftes Kennenlernen des eigenen Lebens- und Glaubensweges (Kurse mit auswärtigen Referenten zu den Themenbereichen Biographie, Identität, Lebensgeschichte, Charakterkunde, Berufung, Lebensform, ehelose Lebensform; Hinführung und Vorstellung von Gehorsam, Armut und Zölibat, eigene Hinführung und Begleitung zum Studium für sog. „Spätberufene“; Kurs zum Themenbereich Glaube und Alltag [*contemplativus in actione*]; Kommunikationstraining)
- Förderung und Vertiefung des *sentire cum ecclesia* (Vorstellung und Besprechung des Anforderungsprofils und der Kriterien für den priesterlichen Dienst anhand des CIC, der *ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* bzw. –*nationalis*, sowie „*Pastores dabo vobis*“; Regelmäßige Kontakte zur Diözese Linz und der Heimatpfarre des Propädeutikums, sowie der Orden und geistlichen

- Gemeinschaften; Kennenlernen und Einführung durch die Lektüre geistlicher Autoren; Vorbereitung und Gestaltung der Liturgie; Kennenlernen des Kirchenjahres; Verständnis des Weihepriestertums...)
- Klärung und Vertiefung der Motivation für den Priesterberuf (Regelmäßige Gespräche mit Spiritual, Geistlicher Begleitung und den Rektoren; Kurs Entscheidung aus dem Glauben vertiefen und leben, Unterscheidung der Geister, Einkehrtage und Wüstentag, Exerzitien; Verständnis christlicher Berufung)
 - Praktika zur Wahrnehmung der realen Lebenssituationen von Menschen in Kirche und Welt (fünfwöchiges Sozialpraktikum unter dem Motto „Dienen im Geiste Jesu“, Begleitung und Reflexion des Praktikums durch Rektoren, Spiritual und Dienstvorgesetzte der Sozialpraktikumseinrichtungen)
 - Vorbereitung auf das Studium der Theologie (Griechischkurs an der Katholischen Universität Linz) bzw. Vertiefung einzelner theologischer, philosophischer oder gesellschaftlicher Themenbereiche (vor allem für jene, welche das Studium bereits abgeschlossen bzw. einige Semester Theologie studiert haben)

Ad Jahresplan:

Das Propädeutikum beginnt mit der Einführungswoche im September und endet Ende Juni des Folgejahres.

Das Propädeutikum gliedert sich in drei zeitliche Abschnitte:

1. September bis Dezember: "Kommt und seht!" - Kurse in Linz, um das Glaubensgut, die Hl. Schrift, die geistliche Tradition und das christliche Menschenbild kennenzulernen

"In der Nachfolge Jesu" - Klärung und Motivation der Berufung, Persönlichkeitsbildung in Hinblick auf eine zölibatäre Lebenskultur, Kurse, persönliche Begleitung, Aufbau einer geistlichen Lebensordnung
Weihnachtsferien in der Familie und Heimatpfarre.

- 2. Jänner – Februar: "Im Geist Jesu dienen"** - sechswöchiges Sozialpraktikum in Linz: Arbeit in Krankenhäusern, Pflegehäusern oder anderen sozialen Einrichtungen;

Exerzitien

- 3. März, April, Mai: "Auf den Spuren Jesu"** - Kurse in Linz: Vorbereitung auf die Bibelschule ,weitere Klärung der Berufung; Osterferien in der Heimatdiözese; Ostern bis Christi Himmelfahrt: fünf Wochen Bibelschule in Israel (Nazareth, See Genezareth u. Jerusalem)
- 4. Mai – Juni: Kurse, Vorlesungen in Linz; Abschlussphase:** Auswertung des propädeutischen Jahres,

Ad aktuelle Informationen:

Zur Teilnahme am Propädeutikum sind gemäß der Ratio nationalis die Priesterkandidaten aller Diözesen inklusive des Militärordinariates verpflichtet, die die Ausbildung zum Weltpriester absolvieren und vom Diözesanbischof in das Priesterseminar aufgenommen wurden.

Für die derzeit laufende propädeutische Phase wurden von den Österreichischen Priesterseminaren 12 Seminaristen ins Propädeutikum gesandt, wovon drei als „Spätberufene“ bzw. mit Berufserfahrung, zwei Seminaristen mit abgeschlossenen theologischen und betriebswirtschaftlichen Studien, zwei mit einigen Semestern Philosophie und Theologie, zwei mit der Erfahrung einer propädeutischen Phase in Nigeria und drei direkt nach der Matura am Propädeutikum teilnehmen.

Das Propädeutikum ist im Linzer Priesterseminar in einem eigenen und dafür separierten Stockwerk bzw. Räumlichkeiten untergebracht (die Oberösterreichischen Seminaristen leben und studieren zusammen mit den Seminaristen der Diözesen Innsbruck und Feldkirch im Innsbrucker Priesterseminar).

Leitender Rektor, Mag. Erwin Neumayer

LENGYELORSZÁG – KATOWICE, MAREK PANEK

1. In welcher Form funktioniert das Vorbereitungsjahr bei Ihnen?

Okres propedeutyczny został wprowadzony w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach w 2012 roku. W latach 2012/13 i 2013/14 funkcjonował w wymiarze jednego semestru (pierwszy semestr) i był połączony ze studiami akademickimi. Od roku 2014/15 okres ten obejmuje rok akademicki/formacyjny i nie jest połączony ze studiami akademickimi.

Od samego początku kurs propedeutyczny odbywa się w domu kleryckim „Tabor” w Brennej (ok. 80 kilometrów od Katowic). Dom „Tabor” jest przeznaczony wyłącznie dla okresu propedeutycznego, co oznacza, że w trakcie jego trwania nie przebywają tam żadne osoby postronne.

Za prowadzenie kursu odpowiedzialny jest ksiądz prefekt seminarium (przełożony „zewnątrzny”) i ojciec duchowny (przełożony „wewnętrzny”). Po zakończeniu roku propedeutycznego ojciec duchowny kontynuuje pracę formacyjną z kandydatami (teraz już alumnami) przez następne trzy lata po przenosinach do seminarium w Katowicach, a ksiądz prefekt rozpoczyna formację z kolejną grupą kandydatów w Brennej.

W ramach roku propedeutycznego zasadniczy akcent jest położony na tzw. formację ludzką, wspieraną także przez psychologów. Odbywają się także zajęcia w ramach formacji intelektualnej, np. z katechizmu, nadrabiające braki edukacji szkolnej w zakresie czytania tekstów i pisania rozprawek, z liturgiki, popularno-naukowe z biologii, fizyki, kosmologii, wprowadzające w zagadnienia filozoficzne.

2. Welche Ergebnisse hat diese Vorbereitung?

Okres propedeutyczny pozwala dobrze poznać kandydatów, pozwala również samym kandydatom lepiej siebie poznać, pozwala zintegrować rocznik, wyrównać różnice w przygotowaniu intelektualnym, wdrożyć kandydatów w pewien rytm pracy nad sobą,

polegającej między innymi na cotygodniowych rozmowach z ojcem duchownym (trwających 45 minut). W przypadku odkrycia konieczności fachowej pomocy, np. terapeutycznej, taka pomoc jest oferowana i można z niej odpowiednio wcześniej skorzystać, przed rozpoczęciem formacji w seminarium.

3. Wie würden Sie das propädeutische Jahr verbessern?

Organizacja i przebieg okresu propedeutycznego są zmieniane/ulepszone z roku na rok, ale te zmiany dotyczą kwestii mniejszej wagi, wynikających także z bieżących potrzeb, czy realiów (np. wynikających z liczby kandydatów, mniejszej lub większej). Natomiast zasadnicze zręby, kierunki, stosowane „narzędzia” pozostają niezmiennie.

4. Welche Verbindungen finden Sie zwischen den Ausbildungsformen des Propädeutikums und des Priesterseminars?

Nadzór nad okresem propedeutycznym sprawuje ksiądz rektor seminarium, który jest w stałym kontakcie z prowadzącymi w domu „Tabor”. Rektor przyjeżdża na spotkania z kandydatami mniej więcej raz w miesiącu, rozmawia osobiście z każdym kandydatem trzykrotnie w ciągu roku, wysłuchuje na bieżąco sprawozdań księdza prefekta. Ojcowie duchowni posługujący w seminarium w Katowicach prowadzą na zmianę dni skupienia dla kandydatów z okresu propedeutycznego (raz w miesiącu) oraz co dwa tygodnie dają im okazję do skorzystania z sakramentu pojednania (na co dzień posługę spowiednika pełni ojciec duchowny kandydatów). W trakcie roku propedeutycznego kandydaci są stopniowo wprowadzani w rytm życia seminaryjnego.

5. Andere Vorschläge

W drugim załączniku przesyłam obszerniejszy informator dotyczący Okresu propedeutycznego w naszym seminarium.

INFORMACJA NT ROCZNEGO OKRESU PROPEDEUTYCZNEGO W ARCHIDIECEZJI KATOWICKIEJ

Roczny Okres propedeutyczny w proponowanym kształcie wprowadzamy po rozeznaniu potrzeb wynikających z sytuacji kandydatów zgłaszających się do Seminarium i alumnów odbywających formację. W tym rozeznaniu bardzo pomocna była dwuletnia praktyka semestru propedeutycznego.

Forma organizacyjno-prawna okresu propedeutycznego.

Zasadniczym celem kursu propedeutycznego kandydatów zgłaszających chęć realizacji swej drogi życiowej w kapłaństwie jest poznanie siebie samego w kontekście wybieranej drogi życiowej i formacja, w której główny akcent jest położony na wymiarze ludzkim. Stąd też takie, a nie inne rozłożenie akcentów w niniejszym przedłożeniu.

Kandydaci zgłaszający się do WŚSD mają obowiązek ukończenia kursu propedeutycznego przed ich przyjęciem do Seminarium. Takie rozwiązanie sprawia, że podczas kursu – w strukturze formacji – nie byłiby oni alumnami WŚSD, ale kandydatami do niego. Przyjęcie do Seminarium – w rozumieniu kanonu 241 p. 1 – odbywałoby się na zakończenie kursu. Takie rozwiązanie pozwala określić kurs propedeutyczny jako czas przed-seminaryjny, rozwiązuje także problem kandydatów, którzy odbyli całość lub część studiów teologicznych, z racji oddzielania kursu od studiów na Wydziale Teologicznym. Nie wpływa również na rzeczywistą rolę Rektora WŚSD jako odpowiedzialnego za ten etap formacji. Nie uniemożliwia wreszcie udziału kandydatów w różnych wydarzeniach seminaryjnych (jak Wigilia, święcenia itp.).

Kurs został erygowany jako struktura wewnątrzkościelna, wymieniona w Statucie WŚSD i działająca (z formalnego punktu widzenia) w ramach jego struktury. Minusem tego rozwiązania jest prawdopodobny brak ulg na przejazdy – uczestnicy kursu nie będą studentami w rozumieniu ustawy o systemie oświaty. Jednak z drugiej strony, taka forma daje możliwość zabezpieczenia spraw związanych z ubezpieczeniem społecznym (podlegałyby zgłoszeniu przez seminarium) i zdrowotnym (osoby, które nie ukończyły 25 lat; starsi opłacaliby składkę samodzielnie, tak jak to jest dotychczas) uczestników oraz ich statusu prawnego jako alumnów (w rozumieniu prawa cywilnego). Okres

propedeutyczny będzie się odbywał w domu Tabor w Brennej, gdzie odbyły się dotychczasowe semestry propedeutyczne.

Regulamin kursu jest oparty na regulaminie WŚSD z adaptacjami, wynikającymi z warunków miejscowych oraz charakteru kursu. M.in. ograniczono odwiedziny gości do ściśle określonych dni a porządek dnia dostosowano do zajęć odbywanych w innym rytmie niż na Wydziale Teologicznym UŚ.

Formacja ludzka.

Praktycznie w każdym z kandydatów przyjmowanych do seminarium w ostatnich dwóch latach (podobnie jest w innych seminariach) dostrzegalny jest deficyt w budowaniu relacji, wynikający z braku wsparcia rodziny (od „zagonienia” rodziców, po różne zjawiska patologiczne). Deficyt przejawia się uciekaniem w wymiar świata wirtualnego, nieumiejętnością podjęcia rozmowy, przeżywania emocji, konfrontowania swoich przeżyć. Należy zatem wypracować umiejętności przeżywania własnej emocjonalności, wglądu w siebie, dzielenia się przeżyciami oraz dostrzegania przeżyć u innych. Istotne jest również wyprowadzenie z podświadomości i odkrycie mechanizmów własnych reakcji i nauczenie ich właściwego przeżywania.

Sposoby realizacji tych celów muszą być oczywiście bardzo zindywidualizowane, choć można je zaklasyfikować w trzy rodzaje działań:

1. diagnoza psychologiczna mająca na celu sprofilowanie kandydatów oraz wskazanie im najwłaściwszej dla nich ścieżki rozwoju, dopuszczającej także skierowanie – w razie konieczności – na terapię psychologiczną (dzięki profilowaniu można też zdiagnozować ewentualne zaburzenia psychiczne, które czyniłyby kandydata nieprawidłowym do święceń w rozumieniu KPK),

2. rozmowy z księżmi – formatorami, których kompetencje pozwalają na indywidualne prowadzenie kandydatów poprzez dialog, w celu odkrywania i/lub sanacji sfery emocjonalnej,

3. posługa sakramentalna w sakramencie spowiedzi.

Powyższe działania będą prowadzić księża, skierowani do pracy w okresie propedeutycznym jako formatorzy (prefekt i ojciec duchowny), wykwalifikowany psycholog oraz spowiednicy skierowani przez Biskupa diecezjalnego. W razie konieczności kandydat byłby kierowany do zewnętrznych ośrodków terapii i wsparcia. Efektem tego elementu formacji ma być doprowadzenie kandydata do dojrzałej decyzji - wejścia lub nie - na drogę właściwej formacji seminaryjnej.

Ponieważ pojawił się tutaj wątek dotyczący obecności psychologa i psychologii w procesie formacji do kapłaństwa, chciałbym zwrócić uwagę na dwie ważne sprawy. Najpierw przytoczę fragmenty Instrukcji Kongregacji Wychowania Katolickiego z dnia 29 czerwca 2008 r. a potem poinformuję w jaki sposób realizujemy te wskazówki w naszym Seminarium.

W p. 5 czytamy tam, że dla w miarę bezpiecznej oceny psychicznej sytuacji kandydata, jego ludzkich postaw w odpowiedzi na Boże wezwanie oraz dla wewnętrznej pomocy w jego ludzkim wzroście w niektórych przypadkach może być użytecznym odwołanie się do ekspertów w naukach psychologicznych. Mogą oni zaoferować formatorom nie tylko diagnostyczną opinię i ewentualną terapię zaburzeń psychicznych, ale także dostarczyć inspiracji dla podtrzymywania rozwoju ludzkich cech kandydatów a w szczególności tych, które są niezbędne w wykonywaniu posługi kapłańskiej. Mogą także zasugerować pożyteczne kroki, które kandydat powinien przejść, aby udzielić w sposób bardziej wolny odpowiedzi na głos powołania. (...) Co prawda, pomoc ojca duchownego i spowiednika jest fundamentalnym i istotnym punktem dla przezwyciężenia tych trudów z pomocą łaski Bożej, to jednak warto mieć świadomość, że w niektórych przypadkach rozwój w sferze moralnej może być blokowany przez pewne rany z przeszłości, które nie zostały jeszcze rozwiązane. (...) W rzeczywistości, ci którzy proszą o przyjęcie do seminarium akcentują mniej lub bardziej szkody, jakie pojawiają się w ich życiu w wyniku mentalności nacechowanej konsumizmem, niestabilnością relacji rodzinnych i społecznych, relatywizmem moralnym, błędnymi wizjami seksualności, niepewnością wyborów, systematyczną negacją wartości przede wszystkim ze strony mediów. (...) Wśród kandydatów mogą się znaleźć i tacy, którzy przynoszą szczególnego rodzaju

doświadczenia – osobiste, rodzinne, zawodowe, intelektualne, emocjonalne – które na różny sposób pozostawiły niewyleczone jeszcze rany, które powodują pewne nierozpoznane w pełni przez samego kandydata zaburzenia (...) Natomiast w p. 6 czytamy: *Jest bardzo użytecznym, aby rektor oraz pozostali formatorzy mogli liczyć na współpracę ze strony ekspertów z zakresu nauk psychologicznych, którzy jednak nie mogą być częścią zespołu formatorów. Powinni oni cechować się szczególnymi kompetencjami w zakresie powołań oraz profesjonalizmem zawodowym, który winni łączyć z mądrością Ducha Świętego.*

Powyższe wytyczne realizujemy od pewnego czasu w WSSD starając się przede wszystkim o to, aby współpracujący z nami psychologowie byli bardzo dobrymi specjalistami w swojej dziedzinie i w pełni akceptowali chrześcijańską antropologię. Poza tym kładziemy nacisk na to, aby grono psychologów było w miarę różnorodne, aby nie opierać się na opinii jednej osoby. W związku z tym współpracujemy zarówno z księżmi-psychologami, jak i ze świeckimi, zarówno z kobietami, jak i – mężczyznami. Ich opinie, wyrażane niezależnie od siebie i na różnych etapach formacji, spełniają ważną rolę pomocniczą w formacji i w podejmowaniu decyzji.

Powyższe uwagi dotyczyły całego procesu formacji w naszym Seminarium, teraz chciałbym znowu wrócić do etapu propedeutycznego. W jego początkowym okresie zaplanowane są zajęcia z zakresu treningu interpersonalnego oraz dynamiki grupy. Są to zajęcia warsztatowe, prowadzone dla całej grupy, których efektem jest zintegrowanie rocznika oraz nabycie i/lub rozwinięcie umiejętności interpersonalnych uczestników w konkretnej grupie. Zajęcia będą prowadzone przez specjalistów w tej dziedzinie.

Przez cały okres propedeutyczny będzie prowadzona praca nad uspołecznieniem, polegająca na kształtowaniu/rozwijaniu takich umiejętności jak:

- działanie w grupie w codzienności (wspólna praca, dyżury, dbałość o wspólne dobro),
- ukazywanie/wykorzystywanie talentów we wspólnych przedsięwzięciach,
- nawyki dotyczące kultury osobistej, zachowania porządku, punktualności itp.

W odniesieniu do dzisiejszych kandydatów konieczne jest również dokonanie przesiewowej diagnozy logopedycznej pod względem wykrycia błędów i/lub zaburzeń (dysleksja, dysgrafia itp.). Umożliwi to wdrożenie już na początku odpowiedniego treningu, pozwalającego zniwelować wady lub nabyć umiejętności działania z istniejącą dysfunkcją. Prowadzącym będzie specjalista z zakresu logopedii lub neurologopedii.

Wydaje się wreszcie wskazanym część czasu przeznaczyć na sport i pracę fizyczną. Niewątpliwie zawsze taka aktywność pozwala formować kandydatów oraz uczyć ich współdziałania.

Formacja intelektualna.

Od dłuższego czasu można zaobserwować niewystarczającą, czasami wręcz znikomą orientację kandydatów w przestrzeni szeroko rozumianej kultury, braki w znajomości kanonu dzieł kultury światowej (literatura, teatr, film) oraz niską zdolność do tworzenia samodzielnych, dłuższych wypowiedzi (wypracowania, rozprawki oraz praca z tekstem jako źródłem argumentacji).

Stawiamy sobie zatem jako cel nabycie i/lub rozwój umiejętności krytycznej pracy z tekstami kultury polskiej i światowej oraz umiejętność tworzenia dłuższych wypowiedzi (zarówno ustnych jak i pisemnych). Pozwoli to przygotować kandydatów do poznawania i rzetelnego studiowania dzieł z zakresu filozofii i teologii oraz zdobywania wiedzy z zakresu kultury na poziomie wymaganym od przygotowujących się do kapłaństwa.

Zajęcia będą prowadzone raz w tygodniu w zakresie 6h + studium własne (lektura zadanych tekstów oraz przygotowanie prac) przez polonistów, nauczycieli szkół średnich, mających świadomość zarówno braków programowych, jak i wymagań stawianych przygotowującym się do kapłaństwa.

Podobnie jak z orientacją w szeroko rozumianej kulturze ma się rzecz ze znajomością wiadomości z zakresu programu katechezy szkoły ponadgimnazjalnej. Należy zatem przekazać/uzupełnić informacje z zakresu programu katechezy, szczególnie w obszarach wiedzy o Kościele, moralności katolickiej, nauki społecznej.

Przy tej okazji zostaną także zaznajomieni z historią Kościoła na terenach naszej Archidiecezji.

Widoczny jest wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych brak znajomości i/lub umiejętności łączenia wiedzy z zakresu nauk przyrodniczych i wiedzy o świecie przyrodniczym z prawdami wiary. Stawiamy sobie więc za cel ukazanie w sposób popularny aktualnego stanu wiedzy na temat wybranych zjawisk z zakresu fizyki, kosmologii, biologii, chemii oraz wypracowanie umiejętności wiązania tej wiedzy z poznawanymi prawdami z zakresu filozofii i teologii. Zajęcia poprowadzą specjaliści – popularyzatorzy wiedzy z zakresu nauk przyrodniczych.

W celu doskonalenia znajomości języków nowożytnych, poznanych w szkole średniej, będą prowadzone lektoraty w wymiarze 2 godzin w tygodniu, a ćwiczenie umiejętności pisania prac na bazie tekstów źródłowych będzie się odbywało w trakcie zajęć prowadzonych w dwóch blokach po 6h – pierwszy na początku kursu – ogólna praca z tekstem źródłowych i budowanie argumentów; drugi – pod koniec kursu – specyfika tekstu teologicznego i praca z takim tekstem. Zajęcia poprowadzi specjalista z zakresu metodologii teologii

Formacja chrześcijańska.

Ta formacja będzie realizowana poprzez rekolekcje ewangelizacyjne, rekolekcji ignacjańskie – fundament, rekolekcje metodą Lectio Divina, szkołę modlitwy, szkołę liturgii, Triduum Paschalne, wdrożenie w praktykę kierownictwa duchowego.

Nabyte w wyżej wzmiankowanych szkołach umiejętności realizowane będą „praktycznie” we wspólnych celebracjach. Ich prowadzenie i udział w służbie liturgicznej pozwolą zaobserwować umiejętności z zakresu przygotowania modlitw wspólnych, z ewentualnym formowaniem i niwelowaniem postaw niewłaściwych. Okres Triduum Paschalnego, przeżytego we wspólnocie kursu propedeutycznego w katowickiej Archikatedrze, pozwoli uczestnikom – z dala od własnej parafii i koniecznego włączania

się w przygotowanie zewnętrzne – na skupienie się na osobistym przeżyciu tego czasu jako swoistych rekolekcji. Dla wielu może to być jedyna możliwość głębokiego przeżycia całego Triduum, bez konieczności włączenia się w jego przygotowanie czy – prowadzenie.

Głównym wymiarem pracy z kierownikiem duchownym będzie poznanie siebie i rozeznawanie właściwego wyboru drogi życiowej. Ciężar pracy z kandydatami spoczywał będzie na ojcu duchownym, który będzie, między innymi, prowadził z nimi częste, systematyczne rozmowy.

NÉMETORSZÁG – PADERNBOR, CHRISTIAN STÄDTER

Das Propädeutikum in der Priesterausbildung des Erzbistums Paderborn.

Von Christian Städter. Für: András Törö

1. In welcher Form funktioniert das Vorbereitungsjahr bei Ihnen?

Während des Propädeutikums leben die Propädeutiker im Priesterseminar und sind Teil der Seminargemeinschaft.

1.1 Die Studenten, die ins Propädeutikum aufgenommen wurden, reisen im September in Paderborn an. In einem **Vorkurs**, der etwa einen Monat dauert, stehen folgende Punkte auf dem Programm:

- * Kennenlernen der anderen Studenten, der Hausleitung, des Spirituals
- * Kennenlernen des Priesterseminars und der Stadt Paderborn
- * Ausflüge zu verschiedenen Orten in der Diözese
- * 10tägige Fahrt nach Assisi (mit dem Subregens und dem Spiritual): inhaltliche Schwerpunkte hier: Biographie, Berufungsgeschichte, franziskanische Spiritualität
- * einwöchiges Sozialpraktikum
- * der Vorkurs endet mit drei geistlichen Tagen in Stille mit dem Spiritual im Gästehaus eines Klosters

1.2. Im Oktober beginnt das akademische Jahr an der **Fakultät**. Die Propädeutiker belegen folgende Kurse: Sprachkurse (je nach Vorkenntnissen: Lateinisch, Griechisch, Hebräisch), Theologischer Grundkurs, Einführung in das wissenschaftliche Arbeiten

1.3 Darüber hinaus arbeiten die Propädeutiker an einem Tag in der Woche ehrenamtlich in einem **sozialen Projekt** in Paderborn.

1.4 An einem Vormittag in der Woche erkunden die Propädeutiker gemeinsame mit dem Subregens verschiedene Orte und Institutionen, die für unsere Diözese von Bedeutung sind (Jugendhaus, koptisches Kloster, Ökumeneinstitut, Diözesanstelle für Berufungspastoral ...).

1.5. Mit dem Spiritual treffen sich die Propädeutiker einmal wöchentlich zu einer **Einführung in das geistliche Leben**. Schwerpunkt ist die menschliche Dimension des Reifens. Ziel ist eine tiefere Selbsterkenntnis (vgl. Ratio Fundamentalis 59). Konkret geht es um Biographiearbeit und das Bewusstwerden der Bedeutung der affektiven Dimension des Menschseins auch in der Christbeziehung. Darüber hinaus gibt es eine Einführung in verschiedene Formen und Methoden des geistlichen Lebens.

1.6 Im Sommersemester treffen sich die Propädeutiker einmal in der Woche zum Bibelgespräch mit dem Regens.

1.7. In den Semesterferien absolvieren die Propädeutiker ein mehrwöchiges Sozialpraktikum in einer Einrichtung für drogenabhängige junge Menschen.

1.8 Weitere wichtige Programmpunkte im Laufe des ersten Jahres sind: Präventionsschulung, Stimmbildung, Einüben in das Stundengebet, die regelmäßige Eucharistiefeier.

1.9. Der geistliche Begleiter der Propädeutiker ist der Spiritual.

1.10 Darüber hinaus nehmen die Propädeutiker an allen Kommunitätsveranstaltungen des Seminars teil.

2. Welche Ergebnisse hat diese Vorbereitung?

Am Ende des Propädeutikums sind die Propädeutiker sensibilisiert für die Realität und die Strukturen der Kirche in unserem Bistum. Sie sind eingeführt in Fragen des geistlichen Lebens und sind angeleitet worden zu einer ersten Prüfung ihrer Berufung. In ihrem caritativen Engagement in den Praktika haben sie sich in ihrer Hingabefähigkeit geübt.

Darüber hinaus hat die Hausleitung die einzelnen Propädeutiker kennengelernt.

So kann am Ende des Propädeutikums (vom Propädeutiker und von der Hausleitung) entschieden werden, ob der Weg der Ausbildung weitergegangen werden soll.

3. Wie würden Sie das propädeutische Jahr verbessern?

In letzter Zeit zeigt sich, dass sich unsere Bewerber immer schwerer tun mit dem akademischen Studium an der Fakultät. Dies hängt vermutlich mit der Umstrukturierung des Schulsystems in Deutschland zusammen. Das Gymnasium scheint immer weniger auf ein akademisches Studium vorzubereiten.

Es wird zur Zeit überlegt, inwiefern das Propädeutikum auch in diesem Bereich eine Vorbereitung leisten sollte, um den Priesterkandidaten den Einstieg in das Theologiestudium zu erleichtern.

4. Welche Verbindungen finden Sie zwischen den Ausbildungsformen des Propädeutikums und des Priesterseminars?

Bei uns sind die Propädeutiker Teil der Kommunität des Priesterseminars, insofern ist der Übergang vom Propädeutikum in die Theologenschaft oft fließend. Gelegentlich kommt es aber vor, dass im Aufnahmeverfahren eines Bewerbers die Aufnahmekommission explizit darauf verweist, dass nach dem Propädeutikum geschaut werden muss, wie der Kandidat sich entwickelt hat und ob er in die Theologenschaft aufgenommen werden kann.

HANDREICHUNG

„PROPÄDEUTISCHES JAHR“

DER PRIESTERAUSBILDUNG IM ERZBISTUM PADERBORN

Das *Propädeutische Jahr* folgt der Maßgabe des Apostolischen Schreibens „*Pastores dabo vobis*“ Papst Johannes Pauls’ II. (1992) und dient der Einführung der Priesteramtskandidaten in die komplexen Ausbildungszusammenhänge des Theologiestudiums und des Priesterseminars, ohne die ständigen Wechselbeziehungen mit der konkreten sozialen Wirklichkeit der Menschen und den kirchlichen Kontext, in dem sie leben, aus dem Blick zu verlieren.

Aufgrund unterschiedlicher Voraussetzungen im Blick auf die jeweilige kirchliche Sozialisation sowie die schulische, berufliche und universitäre Vorbildung und wegen bestehender Unsicherheiten in der Klärung der Motivation für das Theologiestudium versucht das propädeutische Jahr, die jungen Männer in zentralen Ausbildungsbereichen zu schulen und so zu einer begründeten und tragfähigen Entscheidung für das Theologiestudium *als Priesteramtskandidat* (im Weiteren: PAK) im Erzbistum Paderborn zu führen. Vor diesem Hintergrund werden folgende Ziele und Arbeitsbereiche des Propädeutikums benannt:

1. Ziele

1.1. Glaubensschule

1.1.1 Spiritualität

Im propädeutischen Jahr erhalten die PAK eine Einführung in die Grundvollzüge geistlichen Lebens:

- Leben aus den Sakramenten der Taufe/Firmung
- Leben aus dem Sakrament der Eucharistie
- Leben aus dem Sakrament der Versöhnung
- Einführung in das persönliche Gebet
- Hinführung zur geistlichen Begleitung
- Hinführung zur Liturgie des Kirchenjahres

Die Verantwortung dieses Bereichs liegt beim Spiritual.

1.1.2. Theologie

Der PAK setzt sich im „Theologischen Grundkurs“ mit den Grundlagen des christlichen Glaubens in der Heiligen Schrift, in der kirchlichen Tradition und in den Aussagen des Lehramts auseinander.

In der Einführung in das wissenschaftliche Arbeiten erlernt der PAK Methoden, die dem Theologiestudium nutzen.

Die Verantwortung für die Gestaltung der Kurse liegt bei der Theologischen Fakultät Paderborn.

Im Einzelfall können nach Absprache mit dem Regens auch andere, z. B. philosophische Module an der Fakultät belegt werden.

1.1.3 Heilige Schrift

Der PAK soll mit der gesamten Heiligen Schrift vertraut werden und eine persönliche Auseinandersetzung mit der Ur-Kunde des Glaubens erlernen. Er soll verstehen und verinnerlichen, dass das Wort Gottes eine Kraft für das tägliche Leben in sich trägt.

Neben dem persönlichen Bibelstudium soll auch der Austausch über das Wort Gottes in der Gruppe einen besonderen Stellenwert einnehmen.

Die Verantwortung für diesen Bereich liegt beim Regens.

1.2. Lebensschule

1.2.1 Die Biographie des Priesteramtskandidaten

Der PAK soll im Blick auf seine Biographie seine eigene Entwicklung und persönliche Identität verstehen lernen. Er soll im Rahmen einer begleiteten Persönlichkeitsentwicklung seine Stärken und Schwächen entdecken und benennen können und ggf. mit und an ihnen arbeiten. Erste pastoralpsychologische Module sind hierbei hilfreich.

1.2.2. Die Gruppe im Lebensraum „Priesterseminar“

Der PAK soll das Leben in der Gruppe des Propädeutikums und auch in der Hausgemeinschaft des Priesterseminars kennen lernen. Er soll nicht nur seine eigenen Begabungen, Ressourcen und Grenzen, sondern auch die seiner Mitstudenten wahrnehmen und schätzen können.

1.2.3 Diakonie (Leben im Einsatz für Andere)

Der PAK soll erfahren, dass in der Hingabe und im Sich-Einlassen auf seine Mitmenschen (besonders auf die Schwachen und Benachteiligten unserer Gesellschaft) eine Kraft liegt, die auch die eigene Persönlichkeit stärkt und innere Erfüllung schenkt. Darüber hinaus lernt er dadurch die Grundhaltung der Hingabe Jesu tiefer verstehen.

1.3. Sprachenschule

Das Erlernen der klassischen Sprachen Latein, Griechisch und Hebräisch ist für alle Studenten der Theologie verpflichtend. Der PAK soll im propädeutischen Jahr die Grundkenntnisse in zwei dieser Sprachen erlernen. Die (nachzuweisenden)

Sprachkenntnisse, die der Student mitbringt, entscheiden über die weiteren zu erlernenden Sprachen. Im Einzelnen bedeutet dies:

- Wer keine Kenntnisse in den klassischen Sprachen hat, erlernt Latein und Griechisch.
- Wer das Latinum erworben hat, erlernt Griechisch und Hebräisch.
- Wer das Latinum und Graecum erworben hat, erlernt Hebräisch sowie eine moderne Sprache.

1.4. Klärung der Berufung

Der PAK soll sich schrittweise über die Motivation seiner Berufung und einzelne Etappen seines bisherigen Berufungsweges im Klaren werden und ein Verständnis dafür entwickeln, was es bedeutet, katholischer Priester zu werden und damit *in persona Christi* für die ihm anvertrauten Menschen zu handeln – und zwar im Hier und Jetzt, d. h. unter den *gegenwärtigen* kirchlichen und gesellschaftlichen Bedingungen.

Die Ausbildungsverantwortlichen geben dem PAK zum Ende des Propädeutikums eine Rückmeldung auf das erste Ausbildungsjahr. Auf dieser Grundlage wird eine Entscheidung für oder gegen eine Fortsetzung seines Ausbildungsweges im Priesterseminar gefällt.

2. Wege

Während des propädeutischen Jahres sind folgende Wegetappen vorgesehen:

2.1. Einführungstage

Zum Auftakt des propädeutischen Jahres finden Einführungstage im Priesterseminar Paderborn oder eine mehrtägige geistlich-kulturelle Fahrt nach

Assisi bzw. zu einem anderen geistlichen Ort mit Aufenthalt in einem Selbstversorgerhaus statt.

2.2. Sozialpraktikum

2.2.1. Einführungstage im Oktober

2.2.2 Kontinuierlicher wöchentlicher Arbeitseinsatz in einer sozialen Einrichtung in Paderborn (mit Auswertungsbericht)

2.2.3. Drei Wochen Mitleben auf einer „*Fazenda de Esperanza*“ in den ersten Semesterferien (mit Auswertungsbericht)

2.3. Bausteine zur Einführung

2.3.1. Einführung in das geistliche Leben [EgL] (Spiritual)

2.3.2. Bibellektüre und verschiedene Formen des Bibelgesprächs (Regens)

2.3.3. Kursgespräche / Besuche in Einrichtungen und pastoralen Orten des Erzbistums (Subregens)

2.3.4. Stimmbildung

2.3.5. Sprecherziehung

2.3.6. Zölibat und Sexualität im ehelosen Leben

2.3.7. Prävention von sexueller Gewalt (mit Unterzeichnung der Selbstverpflichtungserklärung)

2.4. Liturgisches Leben

2.4.1. Hinführung zur regelmäßigen Eucharistiefeier

2.4.2. Hinführung zur regelmäßigen (Schrift-)Betrachtung

2.4.3. Hinführung zum Gebet ausgewählter Horen des Stundengebetes und zum persönlichen Beten

2.4.4. Teilnahme an und Gestaltung von weiteren ausgewählten Gottesdiensten im Lauf des Kirchenjahres

2.4.5. Einübung in den Ministranten- und Lektorendienst

2.6. Gemeindepraktikum

Ein erstes vier- bis sechswöchiges Gemeindepraktikum zum näheren Kennenlernen des priesterlichen Lebensalltags und der gegenwärtigen Gemeindewirklichkeit findet in den Semesterferien nach dem propädeutischen Jahr (vor Beginn der eigentlichen Studienphase) statt.

3. Sonstige Regelungen

3.1. Teilnehmer des Propädeutikums

Alle neu aufgenommenen PAK des Erzbistums Paderborn nehmen am Propädeutikum teil. Für Seiteneinsteiger aus höheren Semestern oder von anderen Hochschulen kann der Regens Sonderregelungen festlegen. Wesentliche Elemente der vorliegenden Handreichung sind jedoch unverzichtbar. Deshalb werden alle Anfänger im ersten Jahr dem Kurs des „Propädeutikum“ zugeordnet.

3.2. Teilnahme von Laientheologen

Die Durchführung der Praktika kann im gegebenen Fall von der Theologischen Fakultät begleitet werden.

Die Teilnahme an den Bausteinen zur Einführung unter 2.3. ist nach Absprache auch für Laientheologen möglich.

3.3. Verantwortung

Die Verantwortung für die Durchführung und Planung des Propädeutikums liegt bei der Ausbildungsleitung des Priesterseminars. Erster Ansprechpartner für die Propädeutiker ist der Subregens.

3.4. Kosten

Der PAK zahlt für Unterkunft und Verpflegung im Propädeutischen Jahr. Die Höhe der Pensionskosten richtet sich nach den Regelsätzen für die Studenten des Priesterseminars.

Alle weiteren Kosten werden über den Etat des Priesterseminars finanziert. Bedürftige PAK können einen Antrag auf Unterstützung durch den Studienfonds des „Josefspfennig“ stellen.

Paderborn, den 26.8.2015

Regens Dr. Michael Menke-Peitzmeyer

KONGÓ – KINSHASA, ANATOLE MUGHENDI

PRESENTATION DE LA PROPEDEUTIQUE JOAQUIM GASPARD

La propédeutique Joaquim Gaspard est la première structure de formation chez les missionnaires comboniens du Cœur de Jésus en RDC région de Kinshasa. Elle est située au sein de la paroisse Notre Dame du Bon Secours dans le quartier Bibwa. Elle accueille les jeunes pour le discernement vocationnel, les prépare afin de poursuivre leur cheminement vocationnel au postulat. Elle aide les jeunes à relever le niveau intellectuel vu que le niveau dans nos écoles secondaires baisse de plus à plus. Les professeurs qui nous aident à atteindre ces objectifs enseignent dans diverses institutions de la place: universités ou grands séminaires. L'année formative à la propédeutique commence la première semaine du mois d'octobre et se termine la dernière semaine du mois de juin.

Pour l'année formative 2016-2017, en poursuivant les objectifs du discernement de la vocation du candidat au moyen de l'ensemble de la vie de la propédeutique mais surtout au moyen des rencontres d'accompagnement personnel et de l'élévation du niveau des jeunes dans la dimension intellectuelle, la propédeutique organise les cours suivants:

1. **Le cours de Français grammaire (45 heures):** pour aider les jeunes à approfondir la langue française, en insistant sur la conjugaison, l'orthographe, la phonétique, la compréhension des textes.
2. **Français dissertation (45) :** Ce cours offre aux jeunes la technique de la dissertation. Il insistera aussi sur **la stylistique** pour marquer la différence entre le français écrit et le français oral, car on n'écrit pas comme on parle.
3. **L'introduction à la philosophie et la logique (60 heures):** ce cours consiste à donner aux jeunes les premières notions de philosophie ainsi que de la logique, car tous ne font pas les études littéraires pour commencer à aiguïser petit à petit leur esprit critique et leur jugement.

4. **La culture générale (40 heures):** Ce cours aidera les jeunes à cultiver l'attention à l'histoire de notre pays, à l'actualité nationale et internationale, à la vie de l'Eglise particulière et universelle.
5. **Méthode de recherche scientifique (30heures):** Ce cours vise l'initiation les jeunes à l'étude, la gestion du temps, comment consulter un ouvrage, comment le lire, comment citer une référence, etc.
6. **Initiation à l'informatique (25heures):** Ce cours aidera les jeunes à saisir, à traiter et à imprimer leurs travaux.
7. **Introduction à la Bible (45heures) :** Ce cours répond aux questions : qu'est-ce que la Bible, comment a-t-elle été écrite. Il veut initier les jeunes à la lecture de la Parole de Dieu.
8. **Le Credo (30heures) :** Ce cours vise à expliquer le texte du credo tel que présenté dans le catéchisme de l'Eglise catholique.
9. **La liturgie (30 heures) :** Ce cours vise à initier les jeunes à la liturgie de l'Eglise : la messe, liturgie des heures, l'année liturgique et à la prière en présentant les grandes figures de priants dans la Bible : Abraham, Moïse, Elie, Marie, Jésus.
10. **Les sacrements (25 heures):** Ce cours vise à présenter et expliquer les sacrements d'initiation ainsi que les autres sacrements pour aider les jeunes à la compréhension des signes par lesquels ces sacrements sont célébrés.
11. **La connaissance de soi (30 heures):** Pour apprendre comment prendre la propre vie au sérieux, à se connaître à travers la propre histoire, les motivations de l'agir, le monde des sentiments et les émotions etc.
12. **Education à la nouvelle citoyenneté (25 heures):** Pour éveiller l'engagement patriotique et aiguiser la conscience civique du propédeute, Aider à la connaissance du pays, son histoire, ses défis, ses projets etc.
13. **La musique (30heures):** Pour initier les jeunes au solfège et à la beauté du chant polyphonique.

Nous étudions du lundi au samedi en raison de 3heures par jour, c'est-à-dire de 8h30 à 11h30. Par semaine nous faisons 18heures de cours en classe sans compter les heures d'étude et de recherche personnelle. La disponibilité des professeurs nous oblige parfois

d'organiser d'autres cours l'après-midi. Voilà brièvement présentée la propédeutique Joaquim Gaspard des missionnaires comboniens du Cœur de Jésus à Kinshasa.

OLASZORSZÁG – PUGLIA, ANDREA FAVALE

1. In quale forma funziona l'anno propedeutico nel suo paese?

Il propedeutico in Puglia è offerto per tutte le 19 Diocesi della Regione. Si avvia con colloqui personali in ciascuna diocesi, segue itinerario di almeno un anno nei gruppi vocazionali della rispettiva diocesi. Successivamente il Vescovo diocesano presenta il candidato per il cammino comunitario presso il Seminario Regionale (Molfetta).

2. Quali sono i risultati di questa formazione?

I risultati sono molto positivi per quanto riguarda l'avvio di un'autentica formazione umana, relazionale, spirituale, culturale.

3. Secondo Lei, che modo si potrebbe sviluppare la questa parte della formazione?

Secondo la mia esperienza questa parte formativa deve essere di profondo itinerario di discernimento secondo la chiamata oggettiva di Dio manifestata dal dono particolare dello Spirito nella vita del singolo giovane.

4. In che modo fa il contatto con il seminario maggiore?

Col Seminario Maggiore i contatti sono gradualmente secondo alcune necessità realmente formative.

Il cammino del propedeutico è vissuto in una struttura diversa dallo stabile del seminario.

5. Alcuni suggerimenti.

- Suggesto di curare tanto il rapporto individuale fondato sulla serenità;
 - offrire piena fiducia alle persone in cammino;
 - nell'autentica libertà interiore, ciascuno possa manifestare le proprie qualità personali;
 - permettere che ciascuno si assuma le responsabilità tipiche di un cammino comunitario ed ecclesiale;
 - il tempo cronologico apre al "kairos" come 'opera' di Dio che giunge a compimento.
-

KANADA – TORONTÓ, PETER KELLER

1. In quale forma opera l'anno preparatorio nel tuo paese?

Varia da diocesi a diocesi ma attualmente i vescovi stanno lavorando su una Ratio nazionale. Nel nostro seminario offriamo un programma che include due componenti estive e una formazione spirituale di un anno nel contesto di un seminario maggiore durante il loro primo anno di studio con noi. L'altro seminario dell'area offre un programma per l'intero anno ma in un'ala separata del seminario maggiore.

2. Quali sono i risultati di questo allenamento?

Scopriamo che coloro che hanno ricevuto una solida formazione spirituale e umana preparatoria guadagnano molto di più dalla vita comunitaria del seminario maggiore.

3. Secondo te, come potrebbe essere sviluppata questa parte della formazione?

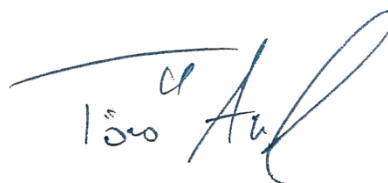
Un'istituzione separata in cui la preparazione preparatoria è fatta sarebbe favorevole, tuttavia ogni seminario è troppo piccolo per offrirlo. Si spera che i Vescovi concordino su una strategia nazionale. Attualmente i seminari sono lasciati a competere l'uno con l'altro per i seminaristi, non importa quale preparatorio abbiano i seminaristi.

4. Come si entra in contatto con il seminario maggiore?

Siamo un seminario maggiore.

NYILTAKOZAT

Alulírott Törő András, felelősen kijelentem, hogy a jelen doktori disszertációt önálló kutatásaim alapján, önállóan írtam, a feltüntetett és hivatkozott források és szakirodalom alapján, amelyeket az érvényben lévő előírások értelmében idézek.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a horizontal line at the top, followed by the name 'Törő András' written in a cursive style.

Törő András

Budapest, 2020. május 11.

Ezen nyilatkozat valótlan volta az összes felsőoktatási intézményből való kizárást vonja maga után.